

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK BİLİM DALI

ROMANTİK İLİŞKİLERDE ŞİDDETİN

ANA- BABA TUTUMLARI VE BENLİK SAYGISI İLE

İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meltem YILDIZ

BURSA

2016

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK BİLİM DALI

ROMANTİK İLİŞKİLERDE ŞİDDETİN

ANA- BABA TUTUMLARI VE BENLİK SAYGISI İLE

İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meltem YILDIZ

Danışman

Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

BURSA

2016

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Meltem YILDIZ

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana- Baba Tutumları ve Benlik Saygısı ile İlişkisi” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Meltem YILDIZ

Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

Eğitim Bilimleri ABD Başkanı

Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda 801322005 numara ile kayıtlı Meltem YILDIZ'ın hazırladığı “Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana- Baba Tutumları ve Benlik Saygısı ile İlişkisi” konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 01.07.2016 cuma günü 11.00-12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının **(başarılı/başarısız)** olduğuna **(oybirliği/oy çokluğu)** ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu

Üye

Başkanı)

Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

Prof. Dr. Sırrı AKBABA

Uludağ Üniversitesi

Üsküdar Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Rahşan SİVİŞ ÇETİNKAYA

Uludağ Üniversitesi

Özet

Tezin Adı: Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana- Baba Tutumları ve Benlik Saygısı ile İlişkisi

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Üniversite: Uludağ Üniversitesi

Enstitü: Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Tezin Kabul Edildiği Tarih: 01.07.2016

Danışmanı: Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

ROMANTİK İLİŞKİLERDE ŞİDDETİN ANA- BABA TUTUMLARI VE BENLİK SAYGISI İLE İLİŞKİSİ

Bu araştırmada; romantik ilişkilerde şiddetle ana baba tutumu, benlik saygısı ve bazı değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim yılından Marmara’da bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 607 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlana Kişisel Bilgi Formu, Stanley Coopersmith (1967) tarafından geliştirilmiş olan ve Turan ve Tufan (1987) tarafından Türkçe ‘ye uyarlanan "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği", Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından geliştirilmiş olan “Ana Baba Tutum Ölçeği” ve Kılınçer ile Tuzgöl Dost tarafından (2012) geliştirilmiş olan “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Bağımsız Örneklem t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Scheffi testi, Kruskal Wallis H- Testi, Mann Whitney-U Testi, Pearson Korelasyon Analizi ve aşamalı çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanları ile öğrencilerinin cinsiyetleri, annenin eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne baba birliktelik durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanları ile üniversite öğrencilerinin yaşları, ailenin gelir durumu açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Korelasyon bulgularına bakıldığında romantik

ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne-baba tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmiştir. Regresyon analizine ilişkin bulgulara bakıldığında ise romantik ilişkilerde şiddet davranışını, benlik saygısı, demokratik anne ve koruyucu baba tutumlarının anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Bulgular literatür ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Ana baba tutumları, Benlik saygısı, Romantik ilişkilerde Şiddet

Abstract

Thesis Title: The Relationship between Dating Violence, Parental Attitudes and Self-Esteem

Field : Educational Sciences

University : Uludag University

Institute: Institute of Educational Sciences

Degree Date: 01.07.2016

Supervisor : Prof. Dr. Jale ELDELEKLIÖĞLU

THE RELATIONSHIP BETWEEN DATING VIOLENCE, PARENTAL ATTITUDES AND SELF-ESTEEM

In this study the relationship between dating violence, parental attitudes, self-esteem and some variances was investigated. The sample group of the study consisted of 607 university students studying at a state university in Marmara during 2015-2016 academic year. Personal information form, “Coopersmith Self-esteem Inventory” developed by Stanley Coopersmith (1967) and adapted to Turkish language by Tufan and Tufan (1987), “Parental Attitude Scale” developed by Kuzgun and Eldelekliöğlu (2005), “Romantic Relationship Assessment Inventory” developed by Kılınçer and Tuzgöl Dost (2012) were used as the data collection tools in the study. Independent samples t-test, One Way Analysis Of Variance, Scheffi test, Kruskal Wallis H-Test, Mann Whitney-U test, Pearson Correlation Analysis, step-wise regression analyses were used to analyze the data. The findings of the study present significant differences between university students’ dating violence points and the reasons of argument; the genders of the students, educational background of mother, educational background of father, coupledom status of parents. The findings of the study didn’t present significant differences between university students’ dating violence points and ages, income status of family. According to the correlation findings it was observed that there were significant relevance between the dating violence and self-esteem, parental attitudes.

According to the findings related with the regression analysis, self-esteem, democratic mother and protective-demanding father attitudes significantly predicted the dating violence behavior.

Findings were discussed in consideration of the literature and suggestions were made.

Keywords: Dating Violence, Parental Attitudes, Self-Esteem

İçindekiler

	Sayfa No
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar.....	xiv
KISALTMALAR.....	xvi
BÖLÜM I: Giriş.....	1
1. Problem Durumu.....	1
2. Araştırma Soruları.....	5
3. Araştırmanın Amacı.....	5
4. Araştırmanın Önemi.....	6
5. Varsayımlar.....	8
6. Sınırlılıklar.....	8
7. Tanımlar.....	9
BÖLÜM II: Alan Yazın.....	11
1. Romantik İlişkilerde Şiddet.....	11
1.1. Romantik ilişkilerde şiddet kavramı.....	11
1.2. İlgili kuramsal açıklamalar.....	15
1.2.1. Psikanalitik kuram.....	15
1.2.2. Feminist teori.....	17

1.2.3. Kaynak kuramı	20
1.2.4. Bağlanma kuramı	21
1.2.5. Sosyal öğrenme teorisi	23
1.2.6. Stres kuramı	26
1.2.7. Çatışma kuramı..	28
1.2.8. Durumsal model.....	30
1.3. Gençlik döneminde romantik ilişkilerde şiddet..	31
1.4. Romantik ilişkilerde şiddetin nedenleri	35
1.5. Romantik ilişkilerde şiddet türleri	38
1.5.1. Fiziksel şiddet..	39
1.5.2. Duygusal/psikolojik şiddet.....	39
1.5.3. Sözel şiddet.	40
1.5.4. Cinsel şiddet.....	40
1.5.5. Ekonomik şiddet	41
1.6. Romantik ilişkilerde şiddet döngüsü.....	42
1.6.1. Gerginliğin tırmanması aşaması.....	42
1.6.2. Şiddet aşaması.....	44
1.6.3. Balayı aşaması.....	45
1.7. Şiddet kurbanının özellikleri.....	46
1.8. Şiddet uygulayıcısının özellikleri.	49
1.9. Şiddetin fiziksel ve psikolojik sonuçları.....	53

2. Benlik Saygısı	56
2.1. Benlik saygısı kavramı.....	56
2.2. Benlik saygısının gelişimi.....	61
2.3. Benlik saygısı boyutları	64
2.4.1. Yüksek benlik saygısı	65
2.4.2. Düşük benlik saygısı.....	67
3. Ana Baba Tutumu	70
3.1. Ana baba tutumu kavramı.....	70
3.2. Ana baba tutumu ile ilgili öne sürülen modeller.....	73
3.2.1. Psikodinamik model.....	73
3.2.2. Davranışçı model.....	74
3.2.3. Baumrind'in sınıflaması.....	74
3.2.4. Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeli.....	76
3.3. Yaygın ana baba tutumları.....	77
3.3.1. Demokratik ana baba tutumu.....	77
3.3.2. Otoriter ana baba tutumu.....	79
3.3.3. Koruyucu-istekçi ana baba tutumu.....	81
4. İlgili Araştırmalar	84
4.1. Romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili yapılan araştırmalar.....	84
4.1.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar.....	84
4.1.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	88

4.2. Benlik saygısı ile ilgili yapılan araştırmalar.	92
4.2.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar.	92
4.2.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar.	96
4.3. Ana baba tutumu ile ilgili yapılan araştırmalar.	99
4.3.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar.	99
4.3.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar.	103
BÖLÜM III: Yöntem	107
1. Araştırmanın Modeli.	107
2. Evren ve Örneklem.	108
3. Veri Toplama Araçları.	115
3.1 Kişisel bilgi formu.	115
3.2 Coopersmith benlik saygısı ölçeği.	115
3.3 Ana baba tutum ölçeği.	116
3.4 Romantik ilişkiyi değerlendirme ölçeği.	118
4. Verilerin Toplanması ve özömlenmesi	119
BÖLÜM IV: Bulgular	121
4.1. Cinsiyete göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular	121
4.2. Yaşa göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular	121

4.3. Anne -babanın eğitim durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular	122
4.4. Ailenin aylık gelir durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular	125
4.5. Anne-babanın birliktelik durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular	126
4.6. Romantik ilişkilerde şiddet, benlik saygısı ve ana baba tutumları arasındaki korelasyonlar	126
4.7. Romantik ilişkilerde şiddet davranışını yordayan değişkenlere ilişkin bulgular	128
Bölüm V: Tartışma ve Öneriler.....	130
1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Yaşadıkları Şiddeti İle İlişkili Bazı Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	130
2. Romantik İlişkilerde Şiddet, Benlik Saygısı ve Ana baba Tutumu Değişkenleri Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Analizlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	134
3. Öneriler.....	137
3.1 Uygulamacıya Yönelik Öneriler.....	137
3.2 Araştırmacıya Yönelik Öneriler	137
Kaynakça.....	140
Ekler	197
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	197

Ek 2: Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği.....	199
Ek 3: Ana Baba Tutum Ölçeği	200
Ek 4: Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği.....	205
Ek 5: Uygulama/Araştırma İzin Dilekçesi	207
Ek 6 Rektörlük Uygulama/ Araştırma ve Etik Kurul Onay Yazıları	211
Ek 7 Coopersmith Benlik Saygısı Kullanma İzni	214
Ek 8 Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği İzni	215
Ek 9 Uludağ Üniversitesi Tez Çoğaltma ve Elektronik Yayımlama İzin Formu.....	216
Ek 10 Öz Geçmiş.....	217

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları	109
2. Üniversite Öğrencilerinin Yaşa Göre Dağılımları.....	109
3. Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre Dağılımları.....	110
4. Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları.....	111
5. Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları.....	112
6. Üniversite Öğrencilerinin Aile Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları	113
7. Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Babalarının Birliktelik Durumuna Göre Dağılımları.....	114
8. Cinsiyet Değişkenine Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklaşmadığı İle İlgili Bulgular	121
9. Yaş Değişkenine Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklaşmadığı İle İlgili Bulgular	122
10. Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklaşmadığı İle İlgili Bulgular.....	123
11. Scheffi Testi	124
12. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklaşmadığı İle İlgili Bulgular	125
13. Anne-Babanın Birliktelik Durumuna Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklaşmadığı İle İlgili Bulgular	126
14. Romantik İlişkilerde Şiddet, Benlik Saygısı ve Ana Baba Tutumlarının Birbirleriyle Korelasyonları ve Betimleyici İstatistikleri.....	127
15 Benlik Saygısı, Anne ve Baba Tutumlarının Romantik İlişkilerde Şiddeti Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	128

KISALTMALAR LİSTESİ

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

α : Cronbach alfa değeri

p : Hata yapma olasılığı

n :Örnekleme de yer alan birim sayısı

RİŞ: Romantik İlişkilerde Şiddet

sd : Serbestlik Derecesi

SPSS : Sosyal Bilimler için İstatistik Programı

ss : Standart Sapma

t : t-testi değeri.

BÖLÜM I

Giriş

1. Problem Durumu

İnsan yaşamının önemli değişimlerini içinde barındıran kritik bir dönemi olan üniversite yıllarında, birey bir yandan yeni bir çevreye uyum sağlamaya bir yandan da bulunduğu gelişim dönemine ait görevleri yerine getirmeye çalışırken çeşitli problemler yaşayabilmektedir (E. Özgüven, 1992). Bireyin bu problemleriyle başa çıkabilmesi için hem içsel kaynaklarına (bireysel özellikleri) hem de dışsal kaynaklarına (sosyal destek) başvurması gerekebilir (Compas, Wagner, Slavin & Vanatta, 1986). Bu dönemde birey kendi kimliğini oluşturma, olgunlaşma, yaşadığı toplumun sahip olduğu değerleri kabul etme ve bunlara uyum sağlama çabası içindedir. Bireyin bu çabalarının başarıya ulaşması için de sağlıklı kişiler arası ilişkiler kurabilmesi önemli bir basamaktır (Üre, Yalçın & Hamarta, 2001).

Üniversite dönemi bireyin ergenlik döneminden çıkıp genç yetişkinliğe doğru adım attığı 18-25 yaşları arasındaki döneme karşılık gelmektedir (Gizir, 2005). Bu dönemde yaşanan problemlerin kaynağı ergenliktekinin aksine biyolojik değişimler değil sosyal ve kişisel değişimlerdir (Gençtarım & Ergene, 2014). Arnet'e göre (1994) bu dönemde, ne tam yetişkin rollerinin sorumluluğunun verilebileceği ne de çocukluk döneminden gelen davranış kalıplarını göstermesinin bekleneceği birey, birçok alanda fırsatlar aramakta ve deneyim kazanmaya çalışmaktadır (akt. Parmaksız, 2008). Aynı zamanda bir yere bağlanmak, kendini bir topluluğa ait hissetmek istediği için de sosyal bağlarını geliştirmeye odaklanmaktadır (Derman, 2008). Yetişkin rollerine girmeye başlayan birey bu dönemde dikkatini romantik ilişkilere yoğunlaştırmaya başlamaktadır. Sahip oldukları romantik ilişkilerinde kendi kimliklerini ortaya koymaya özen gösteren bireyler bu dönemde ilişkilerini derin bir biçimde yorumlamaya özen göstermektedirler (Caroll ve diğ. 2009).

Romantik ilişkiler; çoğunlukla bireyin özgürce seçtiği tutku, bağlanma ve yakınlıkla tanımlanan bir ilişki türü olarak ortaya konulmuştur (Sternberg, 1986). Birey için üniversite dönemi; kalıcı bir ilişki içine girmeden önce romantizm, aşk ve nasıl bir insanla hayatını birleştireceği konularında deneyim kazanması için önemli fırsatlar sağlamaktadır. Bu dönemde bireyin romantik ilişki içine girebilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesi önemlidir (A. Eryılmaz & Ercan, 2011; Fincham & Cui, 2011). Bireyin psiko sosyal gelişimi üzerinde etkisi dikkate değer olan romantik ilişkiler yetişkin dönemindeki eş seçimi ve evlilik hayatı üzerinde de belirleyici olabilmektedir (Furman, 2002). Aynı zamanda bireyler sevme, sevilme, cinsellik, mutluluk ve güven gibi ihtiyaçlarını karşılamak için de romantik ilişkilere yönelmektedirler (Büyükşahin-Çevik, 2007). Romantik ilişkiler sayesinde sosyalleşmeyi öğrenen bireyler aynı zamanda bir arkadaş grubuna dahil olma avantajına da sahip olabilmektedirler (C. M. Feldman ve diğ., 1995; Skipper & Nass, 1966). Yakınlık, paylaşma, anlaşma ve kendini açma becerilerinin edinilmesine olanak sağlayan romantik ilişkiler aynı zamanda ruh sağlığının da önemli bir göstergesi olarak görülmektedir (Feiring, 1996; Rizzo, Daley & Gunderson, 2006). İlişkiden alınan doyum ve ilişkinin bağlanımı öğelerine bağlı olarak mutlu ve uzun ömürlü bir ilişki kurmayı amaçlayan bireylerin her zaman bu idealleri gerçekleştiremeyebilir (S. E. Taylor, Peplau & Sears, 2003). Genellikle bireyin gelişimine katkı sağlayan ve destekleyici olan romantik ilişkilerde zaman zaman zorlayıcı, baskıcı ve saldırgan davranışlar ortaya çıkabilmektedir (Wolfe ve diğ., 2001). Bireyin yaşamında sağlığını ve gelişimini destekleyici, doğal ve beklendiği olarak görülen romantik ilişkiler şiddet ve istismar potansiyeline sahip olması nedeniyle de gelişimi tehdit eden olumsuzluklara yol açabilmektedir (Bugay & Çok, 2015).

Romantik ilişkilerde şiddet; evli olmayan partnerlerden birinin ya da partnerlerden her ikisinin birden birbirlerine cinsel, fiziksel, sözel, duygusal ve ekonomik olarak istismar edici davranışlarda bulunmaları ve sosyal kısıtlamalar yapmaları olarak

tanımlanmaktadır (Akıncı, Durak, Gökçay, Kara & Özkan, 2014). Yapılan araştırmalar kadınların erkeklerden daha fazla romantik ilişkilerde şiddet kurbanı olduğunu ortaya koymaktadır (Gover, 2004). Romantik ilişkilerde şiddet olaylarının yaşanmasında etkili olan faktörler kadınlar için; erken yaşta romantik ilişki yaşamaya başlama, erken yaşta cinsel aktivitede bulunma, geçmişte şiddete maruz kalma, aile içi şiddete uğrama ve toplumsal cinsiyet rolleri gereği şiddeti benimseme, erkekler için ise; iletişim becerilerinin yetersiz olması, şiddete maruz kalmış ya da tanık olmuş olma, toplumsal cinsiyet rolleri gereği erkeğin kadından üstün olduğu görüşüne dayanarak şiddet davranışını normalleştirme olarak belirlenmiştir (Akıncı ve diğ., 2014). Romantik ilişkilerde yaşanan bu şiddet davranışlarının bireyler üzerinde kısa dönemli ve uzun dönemli etkileri gözlenmektedir. Fiziksel şiddet davranışları sonucu bedensel yaralanmalar görülebileceği gibi bireyin özgüveninde, kişilik yapısında, gelişiminde, benlik saygısında ve yaşamının ileriki dönemlerinde ortaya çıkabilecek problemler de meydana gelebilmektedir. Ayrıca intihar, anksiyete, travma, çaresizlik, ümitsizlik, uyku ve yeme bozuklukları, depresyon, utanç, soyutlanma, suçluluk, madde kullanımı gibi sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir (Kemerli, 1996; akt. Bellici & Akbulut, 2005). Romantik ilişkilerde ortaya çıkan şiddet olaylarının gelecekte ortaya çıkması muhtemel şiddet olaylarının da habercisi olmakla beraber gelecek nesli de etkileme durumu söz konusudur (Rosen & Bezold, 1996).

Romantik ilişkilerde şiddetle ilgili olan değişkenlerden biri benlik saygısı kavramıdır. Benlik saygısıyla ilgili yapılan araştırmalar akran baskısı, akran ilişkileri, sosyal destek ve romantik ilişkiler kavramlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir (Aktuğ, 2008; Çevik, 2007; Grunebaum & Solomon, 1987; Hamarta, 2004; Peterson ve diğ., 1995; Saygın, 2008). Romantik ilişkilerde yaşanan şiddet olayları benlik saygısı düzeyini etkilemekle beraber, benlik saygısının düzeyi de yaşanan ilişkiyi etkilemektedir. Düşük benlik saygısı düzeyine sahip olan bireyler kişiler arası ilişkilerden, sevgi alış verişinde bulunmada

yaşadıkları sıkıntı nedeniyle kaçınmaktadırlar (A. F. Turan, 2010). Ayrıca bu bireyler yıkıcı, anti sosyal ve saldırgan davranışlar göstermeye diğer düzeydeki bireylere göre daha fazla eğilimlidirler (Murray, Rose, Bellavia, Holmes & Kusche, 2002; Paulson, Coombs & Landsverk, 1990; Russel & Hudson, 1992).

Romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili olan değişkenlerden biri de ana baba tutumlarıdır. Ana baba tutumları; hem benlik saygısı üzerinde hem de ergenlik öncesi bireyin anne babası ile ilişkisi romantik ilişkileri üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olmaktadır (Nemlioğlu, 2011). Ailesinden kabul gören bireylerin romantik ilişkilerinde de kabul göreceği ve mutlu olacağı tahmin edilmektedir (Aydoğdu, 2010). Ayrıca ilgisiz ana baba tutumları (Dahlberg, 1998), yetersiz sosyal çevre ve toplumsal şiddete maruz kalma (Cillesen, 2002) gibi etmenler bireyin şiddet eylemlerine yönelmesinde veya bu tür eylemlerin de mağduru olmasında etkili olabilmektedir (Çetin, 2004).

Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları veya yaşamakta oldukları şiddet olayları ile onların benlik saygısı, anne baba tutumları ve bazı değişkenler açısından ortaya çıkan özellikleri arasındaki ilişki belirlenmiş ve ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir. Buna göre yapılan araştırma vasıtasıyla şu sorunun yanıtı aranmıştır : “Romantik ilişkilerde şiddetle ana baba tutumları, benlik saygısı ve diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”

2. Araştırma Soruları

Bu araştırmanın problem cümlesi; "Romantik ilişkilerde şiddetle ana baba tutumu, benlik saygısı ve diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki bir var mıdır?". Bu problem cümlesine dayalı olarak araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Romantik ilişkilerde şiddetle bireyin;
  - Cinsiyet, yaş, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin aylık geliri, anne ve babanın birliktelik durumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) Romantik ilişkilerde şiddetle annenin tutumu (demokratik, otoriter, koruyucu-istekçi) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Romantik ilişkilerde şiddetle babanın tutumu (demokratik, otoriter, koruyucu-istekçi) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4) Romantik ilişkilerde şiddetle düşük benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 5) Romantik ilişkilerde şiddetle yüksek benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 6) Benlik saygısı ve ana baba tutumları romantik ilişkide şiddetin ne kadarını yordamaktadır?

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; romantik ilişkilerde şiddetle ana baba tutumu, benlik saygısı ve bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

4. Araştırmanın Önemi

İnsanoğlunun tarihsel gelişimi boyunca varlığını sürdüren şiddet kavramı halen günümüz toplumlarının en çok üzerinde durduğu sosyal sorunlardan biridir. Bireyin yaşamının sağlıklı ve mutlu gelişimini etkileyen şiddet kavramının bir çeşidi olan romantik ilişkilerde şiddet ise bilim dünyasının son yirmi yıldır üzerinde durmaya başladığı yeni bir konudur.

Diğer şiddet türlerinde olduğu gibi romantik ilişkilerde şiddet de gerek yazılı gerek görsel medya araçlarında sıklığı her geçen gün artan haberlerle karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalarla da bu şiddet türü mağdurlarının fiziksel ve psikolojik anlamda önemli problemlerle baş etmek durumunda kaldıkları ortaya konulmuştur. Öyle ki depresyon, yeme bozuklukları, uyku bozuklukları, anksiyete ve hatta intihar gibi olumsuz sonuçları olduğu belirlenmiştir.

Üniversite yılları ergenlik dönemi sonrası yerleşmeye başlayan kimlik kavramının farklı alanlarda denendiği bir dönemdir. Deneme yapılan ortamlardan biri de sosyal ilişkilerdir. Bu dönemde bireyler hem cinsleriyle kurdukları arkadaşlıkları derinleştirme eğiliminin yanı sıra karşı cinsle uzun süreli ve doyum sağlayan romantik ilişkiler kurmaya yönelirler. Genç yalnızca kimliğini test etmek için değil aynı zamanda psiko sosyal gelişimini tamamlamak ve yetişkin hayatına bir adım niteliği taşıyan eş seçimi için uygun adayı belirleyebilmek için de romantik ilişkilere önem verir. Romantik ilişkiler birey için özellikle bu dönemde sağladığı faydaların yanı sıra ilişkide yaşanan sorunlar sebebiyle de bireyin sıkıntı yaşamasına sebep olur.

Romantik ilişkilerde şiddet; fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik olmak üzere farklı alanlarda çiftlerin birbirlerini ya da partnerlerden birinin diğerine yönelik şiddet içeren davranışlarını kapsar. Romantik ilişkilerin barındırdığı ilişkiden doyum alamama, reddedilme gibi olumsuzlukların yanında şiddet olayları bireyin ilişki sürecinin dışında hayatının diğer

yönlerini de olumsuz etkileyebilmesi nedeniyle öne çıkar. Öyle ki yapılan araştırmalar romantik ilişkilerde yaşanan şiddet olaylarının bireylerin sadece fiziksel ve psikolojik sağlıklarını etkilemediğini aynı zamanda gelecekte kuracakları başka romantik ilişkilerinde ya da evlilik ilişkilerinde de bu tür şiddet olaylarının yaşanabileceğini ortaya koymuşlardır.

Romantik ilişkilerde şiddet konusunda yurt dışında çok sayıda çalışma yapılmışken ülkemizde az sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmada yukarıda da anlatıldığı gibi son derece önemli olan romantik ilişkilerde şiddet konusu benlik saygısı, ana baba tutumları ve bazı değişkenleri açısından ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçları romantik ilişkilerde şiddet kavramının ilgili olduğu değişkenlerin belirlenmesine bu sayede de yapılacak önleme programlarında bu değişkenlerin etkilerinin göz önüne alınmasına katkı sağlayabileceği nedeniyle önem taşımaktadır.

5. Varsayımlar

- Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği,
- Araştırmada katılımcıların “Kişisel Bilgi Formu”, “Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği”, “Ana Baba Tutum Ölçeği” ve “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği”ne samimi ve nesnel cevaplar verdikleri,
  - “Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği”nin yüksek benlik saygısı boyutu ve düşük benlik saygısı boyutunu belirlemede yeterli olduğu,
  - “Ana Baba Tutum Ölçeği”nin demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi ana baba tutumlarını yansıtmada yeterli olduğu,
  - “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği”nin mevcut romantik ilişkide yaşanan ya da geçmiş romantik ilişkide yaşanmış olan şiddet olaylarını ortaya koymada yeterli olduğu,
  - Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ölçtükleri özellikler açısından geçerli ve güvenilir oldukları varsayılmaktadır.

6. Sınırlılıklar

- Bu araştırma, belirlenen örneklemin temsil ettiği evren ile sınırlıdır.
- Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde Bursa ilindeki Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin, Spor Bilimleri Fakültesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Veterinerlik Fakültesi ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesi’nde 1., 2., 3. ve 4. sınıf yaşları 17-28 arasında uygulamaya gönüllü katılan, mevcut durumda sevgilisi olan veya geçmişte sevgilisi olmuş olan 607 kişiden toplanan verilerle sınırlıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular diğer gruplara, araştırma grubuna benzerliği oranında genellenebilir.
  - Araştırma öğrencilerin demografik bilgileri, aile ilişkileri ve romantik ilişkileri ile ilgili bilgiler “Kişisel Bilgi Formu”nda yer alan değişkenlerle sınırlıdır.

- Araştırmada belirlenen benlik saygısı düzeyleri “Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği”nin ölçtüğü özelliklerle, ana-baba tutumları “Ana Baba Tutum Ölçeği” nin ölçtüğü özelliklerle ve şiddet davranışları “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği”nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

7. Tanımlar

Gençlik:

Çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir (Yörükoğlu, 1996).

Üniversite Gençliği:

18-24 yaş grubunu oluşturan, formal eğitim-öğretimin son evresinde öğrenim gören, araştırmacı, sorgulayıcı, dolayısıyla bilimsel zihniyet kazanan, kendilerine has bir gençlik kültürü oluşturan, toplumun önderleri olacak gençlik kesimidir (Bayhan, 1997).

Romantik İlişki:

Dürüstlük, açıklık, karşılıklı kendini açma, ilgi gösterme, sıcaklık, koruma, yardım etme, birbirine adanmış olma, karşılıklı kibar olma, kontrolü teslim etme, savunmayı bırakma, duygusal olarak bağlı olma, ayrılık ortaya çıktığında hüzünlenme, gibi özellikleri olan ve iki kişi arasında yaşanan ilişkilerdir (Rubenstein & Shaver, 1982).

Romantik İlişkilerde Şiddet:

Duygusal bir beraberlik yaşayan ve evli olmayan, yaşları on altı ile yirmi dört arasındaki kadınların ve erkeklerin birbirlerine veya partnerlerden birinin diğerine uyguladığı şiddet içeren davranışları ya da tehditleri romantik ilişkilerde şiddet ya da flört şiddeti olarak tanımlanmaktadır (Furlong ve diğ., 2004).

Ana Baba Tutumları:

Anne ve babanın çocuklarına karşı takındıkları olumlu veya olumsuz tavırlardır (Özkan, 1996; akt. Nimsi, 2006).

Benlik Saygısı:

Bir kişinin yetenekleri, kendisi ve diğer kişilere verdiği değer, kendine güvenme, güçlüklerin üstesinden gelebilme ve başkalarına saygı gibi konularda hissettikleri ve düşündüklerinin toplamıdır (Benedek & C. F. Brown, 1997).

BÖLÜM II

Alan Yazın

1. Romantik İlişkilerde Şiddet

1.1. Romantik ilişkilerde şiddet kavramı. Romantik ilişkiler duygusal yoğunluk, içtenlik, birbirine açılıp karşısındaki hakkında özel bilgilere sahip olma ve ona kendi hakkında özel bilgiler anlatma, birbirine bağlı olma özelliklerini içeren bir yakın ilişki türüdür. Romantik ilişkilerde bireyleri çekicilik, birlikte olma isteği, aşk, karşılaştırma, sevgi, hoşlanma, fiziksel temas, bakım ve koruma gibi birbirine yakınlaştıran değişkenler de mevcuttur. İlişkiye katılan her iki bireyin de kendi kişilik özelliklerini, geçmiş yaşam deneyimlerini, duygusal, davranışsal ve bilişsel özelliklerini yansıttıkları bir ilişki türü olan romantik ilişkiler bireyin yaşamında özel bir yere sahiptir. Öte yandan bireyler romantik ilişkilerde mutluluk, sevilme, sevme, cinsellik, güven vb. ihtiyaçlarını karşılayabilirler (Aydoğdu, 2010).

Karşı cinsle kurulan ilişkilerin önemini en iyi açıklayan kuramcılardan biri olan Erikson (1980) bireyin diğer insanlarla anlamlı yakın ilişkiler geliştirme ihtiyacının geç ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde ivme kazandığını, özellikle karşı cinsten iki bireyin cinsel bir nitelik taşımayan duygusal yakınlık kurmasına dayalı romantik içerikli ilişkilerin kurulmasının bu dönemde belirgin olarak artış gösterdiğini ifade etmiştir. Genç yetişkin, ergenlik döneminde kazandığı güçlü kimlik duygusunu başka biriyle birleştirmeye kendini hazır hisseder. Yakın ilişki kurabilmek için gerekli olan becerileri geliştirebilen genç yetişkin bir başkasına bağlanıp karşılıklı doyum sağlayan bir ilişki başlatabilir. Yetişkinliğe giden yolda önemli bir adım olan bilişsel, sosyal ve duygusal değişimlerin yaşandığı üniversite yılları ergenlikteki gibi değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Yeni bir çevreye uyum sağlama ve gelişim görevlerini yerine getirme sorumluluklarına sahip üniversite öğrencileri için romantik ilişkilerin ayrı bir yeri vardır (Kılınçer, 2012).

Romantik ilişkiler üniversite öğrencilerinin özerk bir kimlik oluşturmalarına, ilişki becerilerini geliştirmelerine ve karşı cinsle yakınlık kurabilmeleri, cinsel istek ve dürtüleriyle sağlıklı bir şekilde başa çıkabilmelerine olanak tanır (Erikson, 1968; S. S. Feldman & Gowen, 1998; akt. T. Sarı, 2008). Bu dönemde sağlıklı bir romantik ilişki yaşamak bireye sosyal destek sağlayıp kendini geliştirmesine yardımcı olmanın(Pistole, 1989; akt. T. Sarı, 2008) yanında kişisel ve sosyal uyumunu etkileyip, bilişsel gelişimini desteklemekte, benlik saygısını ve başarısını artırmaktadır (Küçükarslan, 2011). Bu dönemde yetişkin hayatına hazırlığın ön planda olması nedeniyle romantik ilişkilerin yeri ayrı bir öneme sahiptir. Öyle ki kimlik ve kişilik gelişimi ile arkadaş ve aile ilişkilerinin gelişmesinde, toplumsallaşmada, cinsel kimliğin kazanılmasında önemli bir etkisi vardır (T. Sarı, 2008).

Romantik ilişki sırasında birey partneriyle işbirliği yapmayı, ilişki içindeki rolünü, karşılıklı anlayışı, sorumluluğu, toplumsal görevleri öğrenir, uygun eş bulma konusunda önemli bir adım atmış olur (McCabe, 1984, Rice, 1990; akt. Nemlioğlu, 2011; Paul & White, 1990). Romantik ilişki değişik kişilik yapısına sahip bireyleri tanımaya, anlamaya, bu değişik kişilik yapılarına sahip bireylerle nasıl anlaşabileceğini öğrenmeye fırsat tanır. Ayrıca kadın ve erkek rollerini, ilişki içindeki rolleri tanımaya, karşı cinsin sosyal beklentilerini öğrenmeye ve bu deneyimlerini yetişkinlik döneminde kullanabilmeye yardımcı olur. Her iki cinsiyetteki bireylerin de davranışlarını kontrol edebilmelerine, arkadaş seçimlerini kendi başlarına yapabilmelerine, yetişkinlerin yardımı ve kontrolü olmaksızın davranışlarının doğru veya yanlış olup olmadığını değerlendirebilmelerine yardımcı olur. Romantik ilişki Moss ve Schwebel'e (1993) göre ise karşılıklı ve olumlu bir duygusal, bilişsel, fiziksel yakınlık ve bağlılığı içeren bir ilişki türüdür. Bouchey ve Furman (2003) bireylerin ilişkiye başlama yaşı, ilişkideki yaşantıların yoğunluğu veya sayısı, ilişkinin kalitesi ve bireyin ilişkideki rollerine göre romantik ilişkilerin yaşantısal sürecinde farklılıklar olabileceğini ifade etmişlerdir (akt. Nemlioğlu, 2011).

Romantik ilişkiler bireyin gelişimini ve iyilik halini destekleyen bir yapıda olmasına karşın partnerler arasında saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri görülebilir (Wolfe ve diğ., 2001; akt. Küçük Helvacı, 2012). Bu durum ilişki içinde güç ve kontrol kazanmak için alışılmış kontrol etme davranışı veya saldırgan tavırlarla sınırlı değildir (Cofone,2011; akt: Küçük Helvacı, 2012). Romantik ilişkilerde sorun çözme yollarını bilmeyen bireylerin şiddet, istismar, baskı gibi olumsuz yollara başvurdukları gözlemler, araştırmalar ve istatistiklerle de ortaya konulmuştur (Küçük Helvacı, 2012).

Yetişkin yaşamındaki evlilik ilişkisinde görülen şiddet eylemlerinin büyük çoğunluğunun ergenlik dönemindeki romantik ilişkilerde başladığı ve benzer bir süreç izlediği bilinmektedir. Romantik eşe yönelik şiddet, romantik ilişkilere yönelik uzun süreli işlevsel olmayan inançlara neden olabilmektedir (Rhule-Louie & McMahon, 2007; Linder, Crick & Collins, 2002; akt. Küçükarslan, 2011). Bu nedenle kişiler arası ilişkiler bağlamında gelişen bu durum, sağlıksız ve riskli davranışların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir(DiLillo, Lewis & Loreto-Colgan,2007; Jouriles, Garrido, Rosenfield & McDonald,2009; Miga, Hare, Allen & Mning, 2010; akt. Küçükarslan, 2010).

Romantik ilişkilerde şiddet, kişilerarası şiddet türlerinden biri olmakla birlikte çiftlerin ilişkilerinde birbirlerine karşı sözel, duygusal ve fiziksel şiddet ya da şiddet içeren davranışlar uygulamaları ve birbirlerinin davranışlarına sosyal kısıtlamalar getirmeleridir (Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost & Temel, 2008). Romantik ilişkilerde şiddet herhangi bir cinsel saldırı, fiziksel şiddet eylemi, sözel ve duygusal olarak kötü muamele olarak adlandırılabilir (Ramisetty-Mikler, Goebert, Nishimura & Caetano,2006). Amerikan Hastalık Koruma ve Önleme Merkezi'ne göre (CDC) ise bir romantik ilişki içindeki herhangi bir cinsel saldırı, fiziksel şiddet, sözel ve duygusal kötü muameleyi romantik ilişkilerde şiddet olarak tanımlanmıştır (Ramisetty-Mikler ve diğ., 2006).İlişkilerde yaşanan şiddet bireylerin

partnerlerine karşı fiziksel, cinsel ve psikolojik saldırı da dahil kötü niyetli ve zorlayıcı davranışlarını içerir (Cofone, 2011).

Tanımlara bakıldığında romantik ilişkilerde şiddetin hem duygusal hem fiziksel hem de cinsel şiddet eylemlerini kapsadığı göze çarpmaktadır (Bellici & Akbulut, 2005). Şiddetin varlığına odaklanırken yalnızca fiziksel şiddetin varlığına değil duygusal, psikolojik ve cinsel şiddet eylemlerinin yaşanıp yaşanmadığını da gözden kaçırmamak gerekir (D. M. Smith & Donnelly, 2001). Bir romantik ilişkide partnerler arasında karşılıklı fiziksel veya psikolojik şiddet eylemleri yaşandığında bu durum büyük olasılıkla cinsel zorlama ve kişiler arası güç dengeleriyle ilişkilidir (D. M. Smith & Donnelly, 2001). Yapılan araştırmalar geç ergenlik ve genç yetişkinlikte yaşanan romantik ilişkilerde şiddetin yaşamın daha sonraki dönemlerinde yaşanacak romantik ilişkilerde de şiddet eylemleriyle karşılaşma olasılığının yüksek olduğunu göstermiştir (Adler-Baeder, Kerpelman, Schramm, Higgenbotham & Paulk, 2007).

Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı'na göre romantik ilişkilerde şiddet; romantik ilişki bağlamında evli olmayan çiftlerden en az bir partnerin şiddet eylemi kurbanı veya faili olma durumu olarak tanımlanmıştır (Ramisetty-Mikler ve diğ.,2006). Şiddet eylemi; tecavüz, dövme, tehdit etme, cinsel taciz ve duygusal istismar gibi birçok şekilde ortaya çıkabilir (Flowers, 2009; akt. Hatipoğlu, 2010). Romantik ilişkilerde şiddet diğer kişilerarası şiddet türlerinden biri olan aile içi şiddet gibi müdahale edilmesi zor, bireylerin özel hayatları ve ilişki dinamiği içerisinde çoğu zaman dışarı yansıtılmayan bir şiddet türüdür (Aslan ve diğ.,2008). Yaşamın her döneminde ve her sosyo-ekonomik düzeyde bulunan bireyin başına gelebilecek olan romantik ilişkilerde şiddet, yapılan araştırmalara göre özellikle gençler arasında önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Romantik ilişkilerde şiddet üniversite kampüslerinde de oldukça yaygındır (Flowers, 2009; akt. Hatipoğlu, 2010).

Aşağıda romantik ilişkilerde şiddetle ilgili kuramsal açıklamalar yer almaktadır.

1.2. İlgili kuramsal açıklamalar. Bu bölümde romantik ilişkilerde şiddet kavramının daha iyi anlaşılması için farklı kuramların bakış açıları ele alınmıştır. Bu kuramlar; psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı, bağlanma kuramı, feminist teori, güç teorisi, çatışma kuramı, durumsal model, kaynak kuramı, stres kuramıdır.

1.2.1. Psikanalitik kuram. Psikanalitik kuram kadını erkeğe göre ve erkeği merkeze alarak incelediği için erkeklerin uyguladığı şiddet davranışını açıklamada kullanılmıştır. Psişik güçleri temel alan kuramın ödipal kompleks ve penis kıskançlığına yaptığı vurgu da bunun en belirgin göstergesi olmuştur(Kılınçer, 2012; A. Yıldırım, 1998).

Psikanalizin aşka yönelik tutumunun altında ödipal sevgi yatmaktadır (Alper, 2016). Freud'un psikoseksüel gelişim kuramına göre erken çocuklukta cinselliğin ağırlık kazanmaya başladığı fallik dönemden sonra birey ödipal döneme girmektedir (Ficula, 2011). Bu dönemdeki Ödipal karmaşasını çözümleyememiş kadınlarda; romantik ilişkilerinde kendilerini mutlu etmeyen partnerlerine bağlanma ya da kendilerini mutlu eden partnerleriyle ilişkilerini sürdürmemeye gibi çeşitli mazoşist durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu mazoşist eğilim kadınların değer sistemleri, ilgileri ve çocuk sorumluluğunu taşımaları ile pekişebilir (Kernberg, 1995).

Freud'a göre genç erkekler ödipal dönemde penislerine odaklanarak onunla yaşamlarını yönlendirmeye başlamaktadırlar. Ayrıca bu dönemde anneleriyle ilgili bazı fanteziler kurmaktadır. Bu dönem kastrasyon korkusunu yaşama travmasıyla son bulmakta ve latent döneme girmektedirler. Bireyin bakım verici ile olan ilişkisi bu dönemde iğdiş edilme korkusu nedeniyle sınırlanmakta, bu durum da yaşamının daha sonraki dönemlerindeki ilişkileri ve bağlanmayla ilgili problemlerin yanı sıra bilinç dışına da etki etmektedir. Adam Juke'a (2010) göre bakım verici objenin kaybı ödipal karmaşa boyunca bireye zarar verebilmekte ve birey bu kaybın yerini doldurmak için maskülen olma yoluna gidebilmektedir. Juke (2010) 40 yıllık klinik psikanalist tecrübelerine dayanarak erkeklerin

geçmişlerinde yaşamış oldukları bu ödipal karmaşanın yetişkinlik dönemlerinde kadınlardan nefret etme durumuna yol açabildiğini, kadınlardan nefret etme durumunun da maskülenliğin bir parçası olduğunu öne sürmüştür (Ficula, 2011). Juke'a (2010) göre ise ödipal karmaşa; erkeklerde temel korku, savunmasızlık, kayıp, mutsuzluk ve depresyonu tolere edebilmek ve zengin olma, mücadele etme ve cinselliği yaşama ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla oluşturulan fallik maskülenliğe dönüşmüştür. Maskülenlik erkeklerin birincil bakım verici objeden ayrılmalarının verdiği kaybın yarattığı savunmasızlığa karşı oluşturdukları temel bir savunmadır (Ficula, 2011). Kernberg'e göre (1995) ödipal karmaşa erkeklerin romantik ilişkilerinde kendilerini mutlu etmeyen kadınlara bağlanma, partnerleri karşısında yaşadıkları korku ve güvensizlik sonucu tepkisel ve yansıtılmış düşmanlık haline gelir. Bu da çeşitli biçimlerde anneye karşı genital dönem öncesi bastırılmış düşmanlık ve suçluluk duyguları ile karışmıştır (Kernberg, 1995). Gondolf, Mulvey ve Lidz'e göre (1990) şiddet uygulayan erkek kimlik algısını kabullenme ihtiyacına yönelik olarak böyle bir davranışa yönelmiştir. Kadına yönelik nefret duygularını açığa vurarak bilinçaltındaki kadını yanı kontrol altına almaya çalışmakta ve romantik ilişkilerini bu şekilde sürdürebilmektedir (Gondolf ve diğ., 1990).

Psikanalitik kuramı benimsemiş terapi yaklaşımları ilişkide istismar davranışını besleyen duygusal kaynakları odak noktası olarak belirlemişlerdir. Belirlenen bu odak noktası çerçevesinde birinin niyetini yanlış anlama, davranışını yanlış yorumlama ve istismar tepkilerine yol açabilen kişilik bozuklukları, bağımlı davranış stilleri ve düşük benlik saygısı üzerinde durmuşlardır. Bu üç sorun alanı bireylerin mevcut ilişkisini etkilemekle birlikte şiddet ve istismar davranışlarının da artmasıyla ilişkilidir (C. M. Feldman & Ridley, 1995).

Psikanalitik yaklaşım geniş yelpazedeki insan duyguları ve şiddet davranışı çeşitlerini deneyimlemeyi engelleyen, erkekleri canavarlaştıran ve kadınlara zarar veren cinsiyetin sosyalleşme üzerindeki etkisinin anlaşılmasında faydalıdır. Fakat kadınlara yönelik şiddet kültürünün veya şiddetle ilgili risk faktörlerinin kadınlar üzerinde baskın olan erkeklerin bir

grup olarak sosyal problemi olduğuna açıkça vurgu yapmak yerine bireysel odağa önem vermesi göze çarpan eksikliklerindedir (Ficula, 2011).

1.2.2. Feminist teori. Feminist teori birbiriyle etkileşim içinde veya birbirinden bağımsız halde değişen farklı akımları içinde barındırır. 1960’larda toplu kadın hareketinin ortaya çıkmaya başlamasıyla öne çıkan feminist teori akımlarının başında Radikal Feminizm (Atan, 2015; Binici, 2013), Marksist Feminizm ya da diğer bir deyişle Sosyal Feminizm ve Sosyalist Feminizm gelmektedir. Sosyalist Feminizm önceki iki yaklaşımın birleştirilmesi sonucu kadınların ezilmesinde sınıfsal farklılıkların yanı sıra toplumsal cinsiyet ve cinsellik konularına da açıklık getirmiştir. August Bebel’in (1910) geliştirdiği bu yaklaşımda kapitalizm ve ataerkilliğin birbirini destekleyerek kadınların ezilmesine katkı sağladıkları belirtilmiştir (Berktaş, 2011).

Feminist teori ataerkil değerler sistemi içinde güç ve kontrol yetisinin-bağımlılığının kötüye kullanımından kaynaklanan şiddetin, cinsiyete göre tanımlanması gerektiğini ileri sürer (Hatipoğlu, 2010). Tüm şiddet çeşitlerinin ataerkil değerler sisteminden kaynaklandığını savunur. Ataerkil bakış açısı sonucunda evlilik ve romantik ilişkilerde kadın üzerinde baskı oluştuğunu ileri sürmektedir (Walby, 1990). Feminist sosyologlar yakın ilişkide şiddetin kökeninin temelde güç ve cinsiyet konularıyla ilgili olduğunu düşünerek bu konular üzerinde durmuşlardır (R. E. Dobash & R. Dobash, 1979; Stark & Flicarft, 1991).

Feminist teori ilişkide güçle şiddetin bağlantısını incelemektedir. Kültürde yer alan cinsiyete bağlı güç ile romantik ilişkilerde erkeğin güç ve kontrolü istismarı arasındaki ilişki üzerinde durur. Buna göre, erkekler güç kazanmak, kendilerini otoriter ve güçlü hissetmek için kadınlara şiddet uygularlar (Hatipoğlu, 2010). Geleneksel yapılanmadaki erkeğin dominant kadının ise daha pasif rollerde yer almasına yönelik dayatmalar güç eşitsizliğine sebep olarak şiddetin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Romantik ilişkilerde şiddetin ana nedeni de ataerkil toplum içindeki bu cinsiyete dayalı ayrımcılık ve güç eşitsizlikleridir

(Lenton, 1995). Cinsiyetler arası bu güç eşitsizliği toplumda kadına yönelik şiddetin sürekli bir hal almasına sebep olmaktadır. Yakın ilişkilerde kadına yönelik şiddet kadının bağımsızlığına yönelik müdahaledir ve bu şiddet olayları bireysel anlamda patolojik bir yapının göstergesinden çok sosyal bir problem olarak değerlendirilmelidir(A. Yıldırım, 1998).

Çocukluk döneminde birey tarafından öğrenilen ve toplum tarafından belirlenmiş olan cinsiyet rolleri erkeği güçlü kılar ve erkekleri kadınlar üzerine hâkimiyet kurma konumuna getirir (Bell & Naugla, 2008). Erkeklerin duygularını açığa vurması toplum içinde uygun karşılanmaz ve sosyalizasyona uğrayarak baskıcı, saldırgan, koruyucu bireyler olarak yetişirlerken kadınlar bunun tam tersi olarak daha pasif, uyumlu, itaatkar, işbirliğine yatkın, bakım veren ve öfke duygularını sık dışarı vurmeyen bireyler olarak yetişirler. Cinsiyetlerin ilişkideki rollerine ilişkin bu katı cinsiyetçi tutuma göre ilişkiden sorumlu olan kadındır, ancak ilişkide yetkili kişi erkektir (Jackson, 1999; Shorey, Cornelius & Bell, 2008; Wekerle & Wolfe, 1999). Toplum tarafından kadınlara kendi cinsiyet rollerinin yanı sıra erkek egemenliği, erkeklerin hayatlarını kontrol altında tutacakları benimsetilir. Bu tutum da ilişkide cinsiyet temelli güç eşitsizliklerine ve bunun sonucunda kadınların mağdur olmasına erkeklerin ise şiddet uygulamasına sebep olmaktadır. Buna göre kadınların özgürlüğüne yönelik erkeklerin müdahalesi genellikle şiddetin uygulanması şeklinde kendini göstermektedir (A. Yıldırım, 1998).

Feministler tarafından, ataerkil devlet yapısı ve kapitalist çıkarların kadınların hem toplumda ikincil bir konuma itilmesine hem de erkek egemenliğinin pekiştirilmesine sebep olduğu ileri sürülmüştür (İçli, 1996). Ayrıca bu teoriye göre ekonomik, politik, sağlık ve eğitim sistemi ataerkil sosyal düzenin etkisi altında kalarak aile ve diğer sosyal yapılarda doğrudan ya da dolaylı olarak erkek egemenliğinin korunmasını ve sürmesini desteklemektedir. Bunun sonucunda ortaya çıkan güç eşitsizlikleri kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında itici bir güç olmasının yanında toplumun bu olayı kabullenmesi ve şiddet

olaylarının cezasız kalmasına da katkı sağlar. Sosyal feministler ise çalışma ortamındaki cinsiyetçi tutumun partner şiddetinin başlamasında çıkış noktası oluşturduğunu ileri sürmüşlerdir (A. Yıldırım, 1998).

Feminist teori kadınların da ilişkide şiddete başvurabildiklerini ancak bunun nedeninin kendini koruma olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca şiddet davranışının niteliği de erkeklerinkinden farklıdır. Kadınların başvurdukları şiddet davranışları korku yaratmamakta, çoğunlukla sonuçları yaralanma ile sınırlı kalmaktadır (Jackson, 1999; Shorey, Cornelius & Bell, 2008; Wekerle & Wolfe, 1999). Partner şiddetini önlemek için feminist kuramcılar bireysel tutumların, ilişkilerdeki güç ve kontrolün davranışsal ifadesinin ve geleneksel cinsiyet rollerinin değişmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir (Kılınçer, 2012).

Feminist teori 1960 sonlarından itibaren eleştirilmeye başlanmıştır (İçli, 1996). Özellikle bazı feminist kuramcıların kadınların şiddeti başlatan kişi olmadıklarını öne sürmeleri ve kuramın lezbiyen romantik ilişkilerindeki şiddeti açıklamada yersiz kalması en çok eleştirilen noktalardır (Bell & Naugle, 2008; Hutchinson, 2012) . Bu durum olaya farklı bir bakış açısıyla bakan görüşlerin ortaya çıkmasına hız kazandırmıştır. Bütün bu eleştirilere rağmen feminist kuram romantik ilişkilerde şiddeti açıklamada en kapsamlı kuram olarak ön plana çıkmaktadır (Shorey ve diğ. 2008).

1.2.3. Kaynak kuramı. Kaynak kuramı aile çalışmalarındaki teorik çerçevesi Wolfe tarafından genişletilmiş, Blood ve Wolfe (1960) tarafından kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Kaynak kuramı, aile dâhil bütün sosyal sistemlerin belli bir derecede güce dayanmasının aile içi şiddetin temeli olduğunu savunur. En fazla güce sahip olan partner ilişkideki kaynakları yönetme hakkını da elde etmiş olur (E. Öztürk, 2010). William Goode'a (1971) göre ilişkilerde, zenginlik ile şiddet uygulama arasında bir bağlantı vardır. Buna göre güç ilişkilerin temelini oluşturur ve bireyler de gücün varlığına güvenirlir. Hatta zaman zaman çatışmaları çözmek için bu güç unsurunu devreye sokup şiddete başvurabilirler. Goode'a göre birey ilişkisinde ne kadar çok kaynağı yönetiyorsa o kadar az güç kullanma gereği hisseder. Düşük sosyo ekonomik düzeyde yer alan bireylerin ya da işsiz olan bireylerin şiddete sıklıkla başvurmaları buna örnek gösterilebilir (Anderson, 1997; Goode, 1971).

Lou'ya göre (2001) partnerlerden herhangi birinin ilişkiye sağladığı kaynakların değeri ilişkide karar verme gücünü elde etmesine olanak sağlar. İlişkiye sağlanan kaynaklar para, prestij, sosyal çevre olabilir. Romantik ilişkilerde ekonomik, sosyal, psikolojik birçok kaynak bireyler tarafından yönetilir. Ancak birey ilişkiye sağladığı kaynakları kendi lehine kullanma eğilimindedir ve bunun için de zaman zaman şiddete başvurabilir (Patrick, Christine & Sharon, 2005). Eğer birey partnerine göre ilişkide daha az kaynağı yönetiyorsa güç dengesini sağlamak için şiddete başvurabilir. Buna göre yetersiz sosyal, psikolojik ve ekonomik kaynaklara sahip olan bireylerin partnerlerine yönelik şiddet uygulamada risk grubunda yer alabileceklerini gösterir (Kılınçer, 2012).

Aile içinde hem kaynakların kullanımını kontrol altına almak hem de gücü elinde bulundurmak isteyen ancak düşük bir gelir ve meslek statüsüne sahip olan bireyler şiddet uygulama yoluna gidebilirler (Gelles, 1993). Erkek eş ev ortamında ekonomik ve sosyal olarak kendini eşinden daha güçlü hissediyorsa şiddet uygulamamaktadır. Ekonomik durum,

iş stresi, işsizlik gibi faktörler bireyin ilişkide kaynak yönetimini sınırlandırıp güç bakımından yetersiz hissetmesine sebep olarak şiddet davranışına başvurmasına yol açabilir (Ünal, 2005).

1.2.4. Bağlanma kuramı. Bowlby (1969) tarafından geliştirilen Bağlanma Kuramı bireylerin kendileri açısından değerli olan diğerleriyle güçlü duygusal bağlar kurma eğilimlerini açıklayan bir yaklaşımdır. Buna göre bebekler ona bakım veren kimseyle olan etkileşim sürecini içselleştirerek kendileri ve diğer insanlar hakkında “içsel çalışan modeller” geliştirirler (Farrugia & Hohaus, 1998). İçsel çalışan modeller kendilik modeli ve diğeri modeli olmak üzere iki farklı düşünsel şablonu içermektedir. Kendilik modeli insanların kendilik değeri ve başkaları tarafından değerli bulunabileceğine ilişkin algılarının bütünüdür. Diğeri modeli ise bireyin diğer bireylerin bağlanabilirliğine ve güvenilirliğine ilişkin beklentilerinden oluşur (Lopez, Melendez, Sauer, Berger & Wyssmann, 1998). Buna göre bireyler romantik ilişki içinde oldukları partnerlerini bu modellere göre seçerler. Çocukluk döneminde ilgili, duyarlı ana baba tutumlarıyla yetişmiş bireyler duygusal ilişkilerinde de benzer özellikler gösteren partner arayışı içinde olurlar.

Hazan ve Shaver (1987) bir bağlanma süreci olan romantik ilişkileri çocuklukta benzer kişiler arası ilişki eğilimleri rehberliğinde tartışmışlardır. Bunu için Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) bebeklik dönemi bağlanma süreciyle ilgili üçlü sınıflandırmasını yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkiler için geliştirmişlerdir ve üç tür bağlanma stili tanımlamışlardır. Güvenli bağlanma stili insanlarla yakın ilişkiler kurabilen onlara bağlanmaktan korkmayan ve bu konuda kendini rahat hissedilen bireylerin sahip oldukları bağlanma stilini ifade etmektedir. Kaçınan bağlanma stilinde ise birey insanlarla bağ ve yakınlık kurarken rahatsızlık duymaktadırlar. Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip bireylerde ise etrafındaki kişilerle bağ kurmayı çok istemelerine rağmen terk edilme ve reddedilme korkusunu yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar. Sağlıklı romantik ilişkiler güvenli bağlanma stilinden kaynaklanmakla birlikte, hassas ve tutarlı çocuk yetiştirme stillerinden de

önemli ölçüde etkilenmektedir. Yetişkin ilişkileriyle ilgili çalışmalarında Hazan ve Shaver (1987) güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerini daha gerçekçi gördüklerini, ilişkilerinin daha uzun sürdüğünü, ilişkilerinde aşkın yanında güven, mutluluk ve arkadaşlığı daha çok deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip olmama özellikle erkeklerde saldırganlık ve şiddete maruz kalma noktasında yüksek risk oluşturmaktadır. Saldırgan tutum ve üstünlük hissinin ön planda olduğu bireyler saldırgan rolüne, daha pasif tutum ve yetersizlik hissine sahip olanlar ise kurban rolüne girmektedirler (Arriaga & Foshee, 2004; Shorey ve diğ., 2008; Wekerle & Wolfe, 1999) . Bu kurama dayalı olarak çocukluk dönemi istismar geçmişine sahip olan ve güvensiz bağlanma stiline sahip bireyler romantik ilişkilerde şiddet açısından risk grubunda yer almaktadırlar (Cicchetti & Howes, 1991; Crittenden & Ainsworth, 1989; Shorey ve diğ., 2008).

Bebek ile bakımını üstlenen kişi arasındaki ilişki ile romantik ilişki süreçleri arasında çeşitli benzerlikler bulunmaktadır. Örneğin çocuğun, bağlanma figürü tarafından ihtiyaçları karşılandığında kendini güvende hissetmesi gibi romantik ilişkilerde de yetişkinler partnerleri yanlarında olduğunda ve ihtiyaçlarına karşı tarafın duyarlılık gösterdiğini fark ettiklerinde kendilerini güvende hissetmektedirler (Fraley & Shaver, 2000) . Romantik ilişkileri bebek ve bakıcısı arasındaki ilişkiden ayıran önemli özellikler ise bağlanma, ebeveynlik ve cinsel ilişki öğelerinin hepsini birden içermesidir (Zeifman & Hazan, 1997).

1.2.5. Sosyal öğrenme teorisi. Bandura (1971,1973) tarafından geliştirilmiş modelleri temel alan Sosyal Öğrenme Modeli romantik ilişkilerde şiddetin başlangıçta çocukluk dönemi model almalarıyla oluştuğu hipotezini öne sürer. Güç teorisine benzer olarak, Sosyal Öğrenme Kuramı yerleşmiş ailesel çatışmaların, sıklıkla akran ve aile ilişkileri gözlemlenmesi ile öğrenildiğini belirtir (Bowen, 1978; Mihalic & Elliott, 1997). Kurban veya şiddet uygulayan bireylerin çocukken fiziksel istismar deneyimine sahip ya da istismara şahit olmuş olabilecekleri, bunun sonucunda da ailede şiddetin kabul edilebilirliğinin arttığını ortaya çıkarmışlardır (Lewis & Fremouw, 2001). Konuyla ilgili yapılmış önceki çalışmaların özetlerine bakıldığında da gelecekte partner şiddetinin uygulayıcısı ya da mağduru olma ile çocuklukta şiddeti yaşama ya da tanık olma arasında ilişki olduğu görülmektedir (Hotaling & Sugarman, 1986; Kalmuss, 1984; Leonard & Senchak, 1996; Shook, Gerrity, Jurich, & Segrist, 2000). M. L. Bernard ve J. L. Bernard'ın (1983) yaptığı çalışma sonucunda romantik ilişkilerinde şiddet uygulayan bireylerin aile içi şiddet davranışlarına maruz kaldıkları ya da tanık oldukları gerçeğini doğrudan yansıttığını ileri sürmüşlerdir. Şiddet davranışı yetişkinlikte sürse de sürmese de akran ve romantik ilişkilerin erken dönemleriyle ilgili sonuçlarla bağlantısı olduğu düşünülmektedir. Sosyal Öğrenme Teorisyenleri şiddet davranışının güçlenmesinde sürmesinin gerekli olmadığına işaret etmişlerdir. Bunun yerine, basit bir şahit olma durumunun şiddet davranışının hem pozitif hem de negatif olarak bireyin şiddet davranışıyla ilgili olup olmayacağını belirlemede yararlı olabilecektir (Riggs & O'Leary, 1989).

Şiddetin kuşaktan kuşağa geçtiği varsayımına dayanan bu teori davranışların model olarak belirlenen kimsenin davranışlarını gözlemleme ve taklit etme yoluyla oluştuğuna, çocuklarına cinsiyet rol modeli olan ebeveynlerin şiddet eylemlerinin öğrenilmesinde kilit bir noktada yer aldığına dikkat çekmektedir. Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre şiddet, bireylerin ailesinden etkileşim ve taklit yoluyla öğrenmeleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Birey; aile

içinde şiddete tanıklık etmiş veya maruz kalmışsa şiddeti problemlerini çözmede, karşılaştığı olumsuzluklarla baş etmede ve başkalarını kontrol etmede en uygun yol olarak görebilir (Shorey et. al.,2008). Bireyin şiddeti kullanmasının hissettiği gerilimin azalmasında, kendini güçlü ve yetkin hissetmesinde etkili olması gibi kısa süreli pekiştireçlerinin olması davranışın oluşmasında ve tekrarlanmasında önemli bir etkidir (Brewster, 2002; Margolin, John & Gliberman, 1988).

Aile hayatında sıklıkla şiddetle karşılaşmış olan bireyler özellikle ergenlik dönemi romantik ilişkilerinde şiddet açısından riskli bir grubu oluşturmaktadırlar (Kılınçer, 2012). Yetişkinlik dönemine kıyasla aile içi şiddet deneyimlerinin daha canlı bir şekilde hatırlandığı ya da deneyimlemenin devam ettiği bir süreç olarak ergenlikte romantik ilişkilerde şiddet de yetişkinlik dönemine göre daha yüksek oranlarda yaşanmaktadır. Erkeklerin anneye yönelik şiddete tanıklık etmeleri ilişkilerinde şiddete eğilimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Kadınlar her iki cinsiyetteki ebeveyninden de etkilenirken erkekler özellikle babanın uyguladığı ya da maruz kaldığı şiddet olaylarından daha fazla etkilenmektedirler (Jackson, 1999; Wekerle & Wolfe, 1999).

Medyanın ve kültürel öğelerin bireylerin şiddete yönelik tutumlarında etkili olduğunu öne süren sosyal öğrenme teorisi, özellikle çocukluk döneminde istismar olgusu bulunan bireylerde zorlayıcı ve cinsel davranış temelli romantik ilişkilere duyarlılığı artırmaktadır. Kimlik karmaşası, duygularını ifade etme yolları, ilgiyi gösterme şekilleri ve kabul görme ihtiyacı gibi konularda problemler yaşayan gençler medya ve televizyonun sunduğu cinsellik ve şiddet odaklı mesajlarla cinsel yaşantı ve romantik ilişki deneyimlerini bu çerçevelere göre şekillendirmektedirler (Jackson, 1999; Wekerle & Wolfe,1999).

Bireyin şiddeti öğrenmesinde aile yaşantısı ve medya dışında arkadaş etkisi de önemli bir yere sahiptir (Margolin ve diğ., 1988). Özellikle kendi aralarında oluşturdukları arkadaş toplulukları içinde şiddet eylemi varsa gençlerde şiddet davranışının yerleşmesine zemin

sağlayabilir. Arkadaş arasında şiddet uygulamaya yönelik baskıcı tutumlar, özellikle kadınlara yönelik şiddeti destekleyici ve maruz gösterici yaklaşımlar bireylerin şiddet davranışı göstermesinde etkili olabilmektedir (Arriasa & Foshee, 2004).

Sosyal öğrenme kuramına göre ilişkide şiddet davranışının bireyin bir amacına ulaşmasını sağlaması veya şiddetin desteklenmesi şiddetin artarak devam etmesine yol açar. Şiddet uygulayan birey için gelecekte de şiddetin benzer olumlu sonuçlar getireceği beklentisi oluşmuşsa, partneri üzerinde baskın, güçlü olduğunu ve kontrol altında tutabildiğini düşünüyorsa ilerleyen zamanlarda da şiddet uygulama eğilimi ve miktarı artabilir. Romantik ilişkilerde çiftler arasında şiddet yaygınlığını; model alınan bireyin partnerine şiddet uygulamasına tanık olma, partnere yönelik şiddet davranışlarının aile çevresi veya arkadaş ortamı tarafından destek bulması, şiddet davranışının olumlu davranışlardan daha çok getirisi olacağını düşünme etkilemektedir (Sellers, Cochran & Branch, 2005).

Sosyal öğrenme kuramı romantik ilişkilerde şiddeti açıklamada kısıtlı bir kuramsal çerçeveye sahiptir (Shorey ve diğ., 2008). Romantik ilişkilerde şiddete neden olan faktörler çok çeşitli ve kompleks olduğundan aile içinde şiddete şahit olma veya çocukluk döneminde istismar geçmişine sahip olmanın şiddet davranışı gösterme olasılığını artırdığına yönelik kanıtlar romantik ilişkilerde sebep sonuç ilişkisi kurmak açısından yeterli değildir (Fang & Corso, 2007; Linder & Collins, 2005). Follette ve Alexander (1992) da şiddet davranışının kuşaklar arası geçişinin gelecekteki şiddet davranışlarını ön göremeyebileceğini ancak bu davranışların öncüllerinin tespit edilebileceğini belirtmişlerdir.

1.2.6. Stres kuramı. Stres, bireyin fiziksel ve sosyal çevresindeki uyumsuz koşullar nedeniyle bedensel ve psikolojik sınırlarının üstünde harcadığı çabadır (Cüceloğlu, 1993). Birey kapasitesinin çok üstünde çevresel beklentilerle karşılaştığında strese girer (Seltzer & Kalmuss, 1988). Holmes ve Rahe (1967) geliştirdikleri Uyarıcı Temelli Stres Modeli'nde ister negatif ister pozitif olsun değişen yaşam şartlarının ya da stresörlerin bireyin uyum kapasitesinin yükünü artırdığını ve fiziksel, psikolojik ve sağlık problemlerine neden olduğunu öne sürmüşlerdir. Daha sonra Hans Selye (1976) bu kuramın ana fikrinden yola çıkarak Genel Adaptasyon Sendromu Teorisini ortaya atmıştır. Folkman ve Lazarus ise (1980) Transaksiyonel Stres Modeli'ni geliştirmişlerdir. Stres kuramlarının yola çıkarak yapılan araştırmalar sonucunda ailelerde sosyal stresle aile içi şiddet arasındaki ilişki olduğu bulgusu ortaya çıkmıştır (Gelles, 1980). İnsanın yaşamında strese sebep olan birçok faktör vardır. Bunlardan özellikle romantik ilişkiler içinde evlilik, bebek sahibi olma, işsizlik gibi olumlu veya olumsuz stres kaynakları ortaya çıkabilir (Makepeace, 1983). Aile içi şiddet ve stresli yaşamsal olaylar arasındaki ilişkiden Chase (1975), Gil (1970), B. Justice ve R. Justice (1976), Steinmetz ve Straus (1974), Straus (1978), Straus, Gelles ve Steinmetz(1980), işsizlikten Gil (1970), Parke ve Colimer (1975), Prescott ve Letko (1977), ekonomik problemlerden Prescott ve Letko (1977), hamilelikten Eisenberg ve Micklow (1977), Gelles, (1975) ve tek ebeveynli aile olma stresöründen Maden ve Wrench (1977) yaptıkları çalışmalarda bahsetmişlerdir (Gelles, 1980).

Makepeace (1983) yaptığı araştırma sonucunda yakın ilişkilerde şiddet ile evlilikte yaşanan şiddet davranışı kalıplarının birbirinden oldukça farklı olduğunu bulmuştur. Stres ve ilişkide yaşanan şiddet ile ilgili ise sadece arzu edilmeyen sağlıksız yaşam koşulları değişimi oranı doğrudan romantik ilişkilerde şiddet deneyimi ile ve yalnızca erkeklerle ilişkili bulunmuştur (Makepeace, 1983). Seltzer ve Kalmus (1988) yaptıkları çalışmada erken dönemde aile içi şiddete maruz kalma, son zamanlarda yaşanan stres verici olaylar, ekonomik

zorluklar ve eş şiddeti arasındaki ilişkiyi açıklamayı amaçlamışlardır. Buna göre eş şiddetine gerginlik ve erken dönem şiddete maruz kalmanın birlikte etkisi olmaktadır. Diğer bir bulgu ise eş şiddetinin etkisinin erken çocukluk dönemi şiddet maruziyeti yaşantısından farkının bireyin erken yaştaki aile deneyimlerine bağlı olmasıdır (Seltzer & Kalmus,1988).

Stres kuramı stres kaynağının, stresin şiddetinin ve stresle baş etme stratejilerinin romantik ilişkilerde şiddet olayları ile ilişkili olduğunu savunur. Stres kaynaklarının dışında stres oluşumunda etkili olan diğer bir önemli faktör de bireylerin yaşadıkları olayları ya da karşılaştıkları durumları algılama ve anlamlandırma biçimleridir (Kılınçer, 2012).

Bireyin stres seviyesi yakın çevresindeki bireylerle ilişkilerinde şiddete başvurma ihtimali üzerinde etkilidir. Kurst- Swanger'e göre (2003) bireyin yaşadığı ekonomik, sosyal olumsuzlukların stres düzeyini ve buna bağlı olarak şiddet uygulama ihtimali üzerinde etkisi olduğunu öne sürer. Romantik ilişkilerde özellikle madde kullanımı, sosyal izolasyon gibi olumsuz durumlar stres düzeyini artırır. Bunun sonucunda ilişkide şiddet davranışı ortaya çıkabilir ya da hali hazırda var olan şiddet eyleminin devam etmesine sebep olabilir (Kurst-Swanger & Petcosky, 2003).

1.2.7. Çatışma kuramı. Çatışma genel anlamda fikir veya düşüncelerin uyuşmaması, anlaşmazlık veya çekişme olarak açıklanabilir. Çatışma teorisyenleri bütün insan topluluklarının kaçınılmaz bir parçası olarak çatışmayı gösteren inandırıcı deliller sunmuşlardır (B. N. Adams, 1965; Coser, 1956; Dahrendorf, 1959; Scanzoni, 1972; Sprey, 1969). Ne aile sosyologları ne de çatışma teorisyenleri çatışma yaklaşımının faydalı kullanım alanlarından birinin de aile olabileceğini düşünmemişlerdir (F. Farrington & Foss, 1977; Skolnick, 1973; Sprey, 1969). Çatışma teorisi aile içi şiddet çatışmalarında potansiyel olarak faydalı bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. Daha merkezi kavram olarak çatışmayı içeren bir çok kuramsal çerçeve (Örneğin kaynak kuramı, yapısal kuram, değiş-tokuş kuramı ve engellenme-saldırganlık teorileri gibi.) bu alanda faydalı olarak tanımlanabilir (Foss, 1980).

Farrington ve Foss'un (1977) kuramsallaştırdığı bu teoriye göre her türlü insan ilişkisinde mevcut olan çatışmalar evlilik sürecinde eşlerde depresyon, kaygı, kanser, kalp rahatsızlıkları ve kronik ağrı gibi pek çok duygusal, fiziksel ve psikolojik problemlere yol açabilmektedir. Bunlara ek olarak yaşanan yoğun çatışmalar aile içi şiddet olaylarına, alkol bağımlılığına, ebeveyn görevlerinde problemlere, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının bozulmasına, iş yaşamında problemlere sebep olabilir. Hatta evlilikte yaşanan yoğun çatışmalarla baş etmede yetersiz kalındığında evlilik birlikteliği boşanmaya kadar giden bir sürece girmektedir. Bütün bu olumsuz sonuçların yanında çatışmanın yaşanmadığı ilişkilerin sağlıklı olduğu da söylenemez ve çatışma ilişkiler için olumlu sonuçlar da ortaya çıkarabilir (Solmuş, 2010b).

Romantik ilişkilerde yaşanan çatışmalar bastırıldığında ya da görmezden gelindiğinde ilişkide tıkanmalar meydana gelebilir ve uyumsuzluğun başlamasıyla birlikte çiftlerin birbirlerine yönelik nefretlerinin birikmesi ve birliktelikteki dayanışmanın bozulması gerçekleşebilir. Böyle bir durum da aile veya diğer sosyal birlikteliklerin sona ermesine zemin hazırlar (Kılınçer, 2012). Çatışmadan çekinildiği için ilişki sürecinde mümkün olduğunca

ondan kaçınmak tam tersine ilişkide düşmanlığı ve şiddet düzeyini artırmaktadır (Foss, 1980). İlişkilerde yaşanan bazı çatışmalar ilişkinin devam etmesi açısından olumlu katkı sağlayabilir, eşlere birbirlerine duygularını ifade etme ve problemlerini çözmelerinde yaratıcı fikirler bulmalarına olanak tanır (Kılınçer, 2012). İlişkide yaşanan çatışmalar sayesinde partnerler problemlerini birbirlerine açıkça ifade ederek yanlış anlaşılmanın önüne geçmiş olurlar ve sorun hakkında net bir şekilde düşünebilirler. Yaşadıkları çatışmayı ilişkileri için olumlu bir hale getirdiklerinde birbirlerine karşı tutumları da soğuk ve mesafeli olmaktan çıkar. Ek olarak yaşanan çatışmalar partnerlerin birbirlerini ve ilişkilerini daha gerçekçi bir şekilde değerlendirebilmelerine olanak tanır (Solmuş, 2010b). Romantik ilişkilerde kıskançlık, iletişim problemleri, ekonomik durum, çocuklar, ev işleri, eşlerin aileleri en sık çatışma yaşanan konular olup, bazen yüzeysel ve basit gibi görünen bu tip konuların içinde çiftler arasındaki güç ve yakınlık ile ilgili ilişkiyel mücadeleler bulunabilir (Mead, Vatcher, Wyne & Roberts, 1990). Ayrıca ilişkideki küçük problemleri çözmek ileride yaşanabilecek daha büyük problemlerin ve öfke patlamalarının yaşanmasının da önüne geçilmesini sağlar. İlişkide eşler arasında güçlerin dengelenmesi ve korunması da çatışmanın olumlu çözümü ile gerçekleşir. Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki yaşadıkları çatışmaları yapıcı bir şekilde çözüme kavuşturan çiftlerin evlilik uyum ve doyumları daha yüksek bulunmuştur. Buna göre çatışma bir ilişkiyi zora sokan bir faktör olmaktan ziyade ilişkiyi güçlendiren, çiftleri birbirine yaklaştıran bir faktör haline getirilebilir (Solmuş, 2010b).

Çatışma, ilişkilerde yıkıcı sonuçlar doğuran ana faktör değildir. Çatışmanın nasıl ele alındığı ve onunla nasıl başa çıkıldığı yani çatışma sırasında bireylerin kullandıkları iletişim örüntüleri çatışmanın ilişkiye ne yönde etki edeceğini belirler. Buna göre ilişkide yaşanan çatışmanın ilişkiyi nasıl etkileyeceği çiftlerin çatışma durumundaki davranışlarından etkilenir. Bu yüzden çatışma çözme becerileri ilişkilerin uzun, sağlıklı ve verimli olmasında kilit bir noktadadır. Çatışma yönetim ya da çözüm stratejileri bireylerin pek çok kişiler arası

ilişkisinde yaşadığı çatışmaları çözümede kullandığı tepki, davranış ve cevap verme şeklidir. Çatışma çözüme stratejileri aynı zamanda bireylerin kullandıkları iletişim biçimlerine eş değerdedir. Yapılan araştırmalar çatışma anında gösterilen davranışları; esnek, anlamaya dönük, ilişkiye odaklı, işbirlikçi davranışları yapıcı yönelimli, tehditkâr, zorlayıcı, inatçı, aşırı talepkar, öfkeli davranışları yıkıcı yönelimli davranışlar olarak sınıflandırmışlardır. Yapılan boylamsal çalışmalarda da çatışma süresinde savunmaya çekilme, inat etme, kaçınma davranışları göstermenin uzun vadede ilişkiye zarar verdiği ortaya konulmuştur. Ayrıca araştırmacılar bir ilişkide çatışma olup olmamasından ve sıklığından çok nasıl çözümlendiğine odaklanmaktadır ve bireylerin çatışmalarını yapıcı bir şekilde çözebilmeleri için gerçek soruna odaklanmaları gerektiğini belirtmişlerdir. İlişkilerde yaşanan her çatışma için uygun ve doğru olan tek bir çatışma çözüme stratejisi yoktur (Solmuş, 2010b).

1.2.8. Durumsal model. Riggs ve O’Leary’nin (1989) geliştirdiği temelde sosyal öğrenme ve çatışma kuramına dayanan bu modele göre romantik ilişkilerde yaşanan şiddet olayları bağlamsal ve durumsal bir takım değişkenlerden etkilenmektedir. Buna göre romantik ilişkilerde şiddet olayları; stres, çiftlerin agresif davranışları, ilişkide yaşanan çatışmalar gibi bağlamsal faktörlerle durumsal faktörlerin birleşmesi sonucu ortaya çıkar ve artarak devam eder (Luthra & Gidycz, 2006).

Bağlamsal faktörler hangi partnerin saldırgan olacağını tahmin etmeye yardımcı tarihsel, toplumsal ve bireysel özelliklerden oluşur. Yakın ilişkilerde çeşitli saldırgan davranışlara maruz kalma ve bu duruma uygun bir cevap olarak saldırganlığı seçme, geçmişinde şiddet olaylarının varlığı, aile içinde ebeveyn ve çocuk arasındaki şiddet, aile içi çatışma ve psikopatoloji romantik ilişkilerde bağlamsal faktörlere örnek verilebilir. Bağlamsal faktörler yerine göre romantik ilişkilerde şiddet davranışı üzerinde etkili olabilir (Kılınçer, 2012).

Romantik ilişkilerde şiddet davranışının oluşmasında gerekli ortamın oluşmasına etki eden durumsal faktörler ise problem çözme becerilerinin varlığı, madde kullanımı, partnerden şiddet görme, romantik ilişkinin uzunluğu, ilişki doyumu, yakınlık derecesi, iletişim becerileri ve şiddet davranışından beklentiler gibi birçok değişkenle ilgilidir (Kılınçer, 2012).

Durumsal modelle ilgili yapılan araştırmalarda modelin olumlu katkılarını destekleyici ipuçları elde edilmiştir. Buna göre romantik ilişkilerde şiddet davranışının harekete geçirici faktörleri olarak şiddet uygulamaya yönelik tutum, şiddete şahit olma, aile içi şiddet, şiddetin daha önceki romantik ilişkide kullanımı gibi değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca romantik ilişkilerdeki çatışma düzeyi, partnerlerin şiddet kullanması, alkol problemleri gibi faktörlerin de romantik ilişkilerde şiddet üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Naugla & Bell, 2008).

1.3. Gençlik döneminde romantik ilişkilerde şiddet. Yörükoğlu (2003) gençlik dönemini, ergenlik ile yetişkinlik dönemi arasında yer alan bir gelişim dönemi olarak tanımlamıştır. Ülkemizde üniversite öğrenimi gören bireylerin geneli 18-25 yaşları arasındadır ve bu nedenle gençlik dönemi içinde yer almaktadırlar. Üniversite yılları; bireyin ergenlik döneminin karmaşasından tam olarak sıyrılmadan öğrenim görmek için evden ve aileden uzaklaşması, yeni bir çevreye alışması, bir meslek öğrenmesi ve iş bulma kaygısı taşıması gibi birçok problemin yaşandığı bir süreçtir (Turhan, İnandı, Özer & Akoğlu, 2011). Birçok psikolojik kuram da bu stresli dönemi farklı açılardan incelemiştir. Psikanalitik kuram; gençlik döneminde bireyin cinsel dürtülerle birlikte bilinçaltı süreçler ve benlik sistemlerinin sonucunda otoriteyle çatışma içinde olduğunu ifade ederken (Blos, 1979; Mazor & Enright, 1988), bilişsel teori; yaşam biçimleri ve bunun sonucunda oluşan şemaların sosyal ilişkilerde etkili olduğunu ileri sürmektedir (Muus, 1988). Varoluşçu ve insancıl psikoloji gençlik döneminde çevreyle etkileşime girme sonucu oluşturulan ilişkiler sonucu benlik yapısının şekillendiğini belirtir (Rogers, 1951).

Erikson (1968) ileri ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde bireylerin gelişim görevlerinden kişilerarası ilişkiler geliştirme sürecine eğilim gösterdiklerini vurgular. Erikson (1968) “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” olarak adlandırdığı bu gelişimsel dönemde, gencin karşı cinsten bireylerle romantik ilişki içine girebilmesi psiko-sosyal gelişiminin önemli bir basamağıdır. Sullivan ve Erikson gibi gelişim kuramcıları insan hayatının önemli bir değeri olan yakınlık kurmanın özellikle ergenlikte öne çıkmaya başladığını ve onu takiben genç yetişkinlikte yakınlık kurmak için çok çaba sarf edildiğini ifade etmişlerdir (Nemlioğlu, 2011). Genç yetişkinlikte psiko-sosyal gelişim görevlerinde başarılı olabilmek de daha önceki dönemlerde ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri ile ilgili biriktirdikleriyle ilişkilidir. Bu birikimlerin kullanıldığı dönem olan genç yetişkinlikte yakın ilişkilerin geliştirilmesi, romantik ilişkiye sahip olma gibi olumlu gelişmeler yaşanabildiği gibi yalıtılmışlık, yalnızlık gibi sosyal ve duygusal anlamda olumsuz gelişmeler de yaşanabilir (Geçtan, 2012).

Ciddi bilişsel, sosyal ve duygusal değişmelerin yaşandığı üniversite dönemindeki romantik ilişkiler gencin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu dönemde kurulan romantik ilişkiler birey için kendini ifade etme alanı olarak önemli bir yere sahiptir. Romantik ilişki içinde gencin iletişim becerileri gelişir. Yakınlık ihtiyacının karşılandığı bu ilişkilerde genç aynı zamanda partnerinin dünyasına girerek, onu anlamaya ve onunla uzlaşmaya çalışır (Küçük Helvacı, 2012). Bu dönemde yaşanan romantik ilişkiler bireyin yetişkin yaşam rollerine daha iyi uyum sağlamaları için gerekli davranışları kazanmalarında önemli katkı sağlamaktadır (Connolly & Konarski, 1994; Furman & Schaffer, 2003). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma sonucunda hiç romantik ilişki yaşamamış olanların gelişmemiş kimlik statülerine sahip olmaya daha fazla, güvenli bağlanmaya ise daha az eğilimli oldukları bulunmuştur (C. Leung, Moore, Karnilowicz & Lung, 2011). Bireyin bir romantik ilişkiye sahip olmasının ve bu ilişkisinin kalitesinin romantik benlik kavramıyla, kendine değer verme duygularıyla olumlu yönde ilişkisi vardır (Connolly & Konarski, 1994; Harter, 1999; Kuttler,

LaGreca & Prinstein, 1999). Bu konuda yapılan boylamsal çalışmalar da genç yetişkinlikte romantik ilişkilerdeki benlik algısındaki yeterliliğin genel yeterlilik algısının güvenilir bir parçası olduğunu ortaya koymuştur (B. B. Brown, 1999; Masten ve diğ., 1995).

Üniversite yılları gençler için bağımsız olma, yeni arkadaşlıklar edinme, bir mesleğe hazırlanma, problemlerle karşılaşma ve bunları çözmeye çalışma denemelerinin olduğu fiziksel, duygusal ve birçok alanda değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde üniversitenin yeni akademik ve sosyal ortamına alışma, akademik beklentileri karşılama, sosyal özgürlükler içinde bağımsız olma, arkadaş ve karşı cinsle olan ilişkilerini irdeleme ve çeşitli kariyer olanaklarını araştırma gencin belli başlı üzerinde durduğu konulardır (Gizir, 2005). Bunun sonucunda da genç akademik, ekonomik, mesleki, kişisel ve sosyal açıdan pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır (Sevinç, 2010). Bu dönemde bireylerin en çok yaşadıkları sorunlar duygusal kaynaklı olanlardır (Topkaya & Meydan, 2013). Creasey, Kershaw ve Boston (1999) yaptıkları çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin üniversitenin psikolojik danışma merkezine başvurma nedenlerinden en önemlilerinden birinin romantik ilişkilerde yaşadıkları zorluklar olduğunu ortaya koymuşlardır. Yapılan bir araştırmada 18-35 yaş arası intihar girişiminde bulunan bireylerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar belirleyici etmen olarak ortaya konulmuştur. İntihar girişiminde bulunan bu bireyler karşı tarafın ısrarı ile ilişkiyi sürdürme, duygularına karşılık bulamama gibi romantik ilişkilerinde sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Alptekin, 2008).

Ergenlik ve gençlik dönemi bireylerin şiddet eylemlerinin arttığı dönemler olarak tanımlanmaktadır (Dahlberg & Potter, 2001). Daco'ya (1989) göre ergenlik döneminde şiddet davranışları yapısal saldırganlık ve sonradan kazanılmış saldırganlık olarak ikiye ayrılır. Yapısal saldırganlık tepkisel ve sınırlı bir mizaca sahip olan ve paranoya gibi rahatsızlıklardan kaynaklanan saldırganlık türüdür. Rastlantısal bir olaya verilen tepkilerin toplamı ise sonradan kazanılmış saldırganlıktır. Ergenlik döneminde kızlarda erkeklere nazaran daha az

seviyede olan saldırganlık ve şiddet eylemleri (Ferrington, 2004), aile içi şiddet geçmişine sahip bireylerde daha yoğun bir şekilde görülmektedir (Ireland & C. Smith, 2009). Makin-Byrd (2009) yaptığı çalışmada geç çocukluk, erken ergenlik, geç ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde yaşanan şiddet olaylarının birbirleriyle ilişki olduğunu, başkalarına yönelik saldırgan ve anti sosyal davranışlar sergileyen ve şiddete maruz kalan ergen ve genç yetişkinlerin romantik ilişki içinde oldukları partnerlerine yönelik de benzer davranışlar gösterebildiklerini öne sürmüştür. Romantik ilişkilerde şiddeti araştıran ilk çalışmayı yapan Makepeace (1981) her beş üniversite öğrencisinden birinin romantik ilişkisinde şiddete maruz kaldığını ve üzerinde çalıştığı örnekleminin % 61'nin romantik ilişkisinde şiddet yaşamış birilerini tanıdığını belirtmiştir. Yetişkinlikte evlilik ilişkilerindeki şiddet davranışlarının çoğunlukla ergenlik dönemi romantik ilişkileriyle başladığı ve büyük oranda benzerlik gösterdiği bilinmektedir (Henton ve diğ., 1983; Lichter & McCloskey, 2004; N. K. O'Keefe, Brockopp & Chew, 1986). Ergenlerin yaşamış oldukları romantik ilişkilerde aile içi şiddet vakalarından farklı olarak kurbanlar ilişki konusunda deneyimsizdirler (N. K. O'Keefe, Brockopp & Chew, 1986). Romantik ilişkilerinde yaşadıkları problemler karşısında ergenler sözel istismar veya göz dağı vermek, tehdit etmek, tokat atmak, dövme veya cinsel ilişkiye zorlamak şeklinde çeşitli davranışlar göstermektedirler (Malik, Sorenson & Aneshensel, 1997; J. P. Smith & Williams, 1992). Bu dönemdeki birçok romantik ilişkinin sözel ve fiziksel şiddet riski taşıdığı ve bunun da saldırganlık eşliğinde ortaya çıktığı bilinmekte ve üç aylık periyodlar akabinde kalıcı hale geldiği bilinmektedir (Adler-Baeder ve diğ., 2007).

Romantik ilişkilerde yaşanan şiddet olaylarının genellikle gizlendiği bilinmektedir (US. Department of Justice, 2000). Bunun nedenlerinden biri gençlerin romantik ilişkiler konusunda deneyimsiz olmalarıdır. Bu dönemde romantik ilişkiler duygusal açıdan daha yoğun yaşanmakta ve gençler akranlarının etkisi altında kalmaktadırlar. Diğer bir neden de romantik ilişkilerini göz önüne çıkarmak istememeleridir. Ayrıca şiddete karşı duracak güçten

yoksun olmaları da romantik ilişkilerinin dışına çıkmak istememelerine bir etken olabilir. Bu dönemde bireylerin duygularını yönetmek, anlaşmazlıkları çözmek için gerekli becerilere sahip olmamaları, yetişkinlerden öneri almayı bağımlılık gibi görmeleri nedeniyle şiddet eylemlerinin ortaya çıkarılması ve çözüm bulunması zorlaşmaktadır (Rosen & Bezold;1996).

1.4. Romantik ilişkilerde şiddetin nedenleri. Romantik ilişkilerde şiddeti açıklayabilecek tek bir durum olmadığından birçok olası neden öne sürülmüştür. Kültürel olarak şiddet davranışının normal kabul edilmesi, şiddet faillerinin iletişim becerilerinin ve stres gidericilerinin yetersiz olması, şiddet faillerinin davranışlarının sorumluluğunu almada ve duygularını ifade etmede yetersiz olmaları, cinsel anlamda baskın olma ihtiyacı, kıskançlık, şiddet failinin yetersizlik, güçsüzlük ve güvensizlik duygularını aşırı şekilde telafi etmeye çalışması, pornografi, testosteron seviyesi, ilişkide baskın olma ve kontrol etme ihtiyacı bunlardan bazılarıdır (Gregory, 2010). Ely, Dulmus ve Wodarski'ye (2002) göre ise kıskançlık, saldırganlığın dışarı vurulması, ilişkide baskın ve kontrol sahibi olma ihtiyacı, partnerlerin cinsellik konusunda fikir ayrılığına düşmeleri, şiddet eylemlerinin partnerinin kendini iyi hissetmesine yardım olacağına dair inancın romantik ilişkilerde şiddeti tetikleyen etmenler olduğunu belirtmişlerdir (Hatipoğlu, 2010).

Romantik ilişkilerde şiddet eylemlerinin nedenlerinin başında kıskançlık gelmektedir (Carlson, 1987; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001; Makepeace,1981). Üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde partnerini arkadaşından ve ailesinden soyutlamak için mazeret olarak sunulmaktadır. Bu şekildeki bir yoğun ilgi özellikle kızlar tarafından olumlu algılandığından incelikli bir şekilde kendilerine yöneltilen soruların sorgulama amaçlı olduğunu fark edememektedirler. Bu yoğun ilgi ve sevgi gösterileri maskesinin altında aslında partneri kontrol altında tutmak amacı yatmaktadır. Kurban failin patlamaya hazır öfkesiyle karşılaşılan kadar failin isteklerine karşı çıkmamanın sonuçlarını tam olarak değerlendiremez. Şiddet olayı meydana geldikten sonra bunun tekrarlanmaması için kurban failin sebepsiz ve

zamansız isteklerini bütün gücüyle karşılamaya çalışır. Bu şekilde soyutlama artar ve artık kurban tamamen partnerine bağımlı hale gelir. İlişkide kurban sosyal çevresinden soyutlandığı için artık derdini paylaşabileceği tek dert ortağı ve arkadaşı partneridir (O’Keeffe ve diğ., 1986; akt. D. M. Smith & Donnelly,2001).

Sosyal inanışlar romantik ilişkiler şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan diğer bir etmendir. Geleneksel ataerkil kurallar, fiziksel şiddete belli bir ölçüye kadar müsaade eden yasal dayanaklar (Örneğin İngiltere’deki “başparmak yasası”), aile içindeki meselelere aile dışındakilerin karışmasını engelleyen gizliliğe verilen büyük değer kadın ve çocuklar üstündeki ayrımcılığın güçlendirilmiş toplum inançlarıyla beslenmesini sağlar (D. M. Smith & Donnelly, 2001). Sana Loue’ya (1998) göre kültür göz önüne alındığında şiddet kabul edilebilir olarak görülüyorsa ne şiddet mağduru ne de şiddet faili anormal olarak algılanır. “Bunu o istedi.”, “Beni o kışkırttı.” ya da “O bundan hoşlanmıyor olsaydı bunu engellerdi veya benden uzaklaşırdı.” gibi bahaneler kabul edilir. Bu şekilde şiddet mağduru suçlanarak her şeyin düzeleceğine inanılır (Gregory, 2010). Toplum tarafından erkeklerin kızlardan daha fazla romantik ilişki içine girmesi kabul edilebilir bulunurken, kızların romantik ilişkilerini devam ettirmeleri desteklenir. Bu nedenle kızlar ilişkilerinde şiddet olsun olmasın kendilerini ilişkilerini sürdürmek zorunda hissederler (Parrott, 1988; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001).

Medya romantik ilişkilerde şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan diğer bir faktördür. Medya araçları erkeklere baskın olmayı öğretirken kızlara itaat etmeyi ve pasif olmayı nadiren bağımsız ve girişken olmayı öğretir. Çocuklar kullandıkları medya araçlarında kadınların sıklıkla pasif ve itaatkâr olarak sergilenmelerinden dolayı kadınların himaye altına alınabileceği fikrini benimsemeye başlarlar. Ayrıca bu medya araçlarında şiddet övülen ve ödüllendirilen bir şey olarak sunulduğundan ve kahramanların genellikle güç kullanarak

başarıya ulaşmaları mesajının sıklıkla verilmesi nedeniyle çocukların ilerleyen dönemlerde şiddete başvurmaları ihtimali yüksektir (Parrott, 1988; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001).

Akran baskısı romantik ilişkilerde şiddetin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynar. Kız arkadaşını kontrol edebilen erkek “patron, ilişkinin kralı” olarak akranları tarafından değerlendirilir ve bu tutumu ödüllendirilir. Aynı akran grubu; kendi erkek arkadaşları olan, diğer erkeklerle de diyalog kurabilen, çok sık dışarıda bağımsız etkinliklere katılan bir kız arkadaşı olan erkek için ise yetersiz erkeklik vurgusu yapmaktadır. Akran baskısı sadece şiddet failinin değil şiddet mağdurunun da davranışlarını açıklayabilmektedir. Ergenler sıklıkla kız istemese bile eğer erkek arkadaşıyla cinsel ilişkiye girmezse ilişkinin sonlanacağını düşünmektedirler. Bu nedenle kızlar kendileri hazır olmamalarına rağmen cinsel birliktelik için baskı altında hissederler. Ayrıca kızlar erkek arkadaşlarıyla bir kere cinsel birliktelik yaşadıklarında artık onun cinsel birliktelik tekliflerini geri çevirmeye haklarının olmadığını düşünürler (Parrott, 1988; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Ayrıca erkeğin kız için ilişki süresince para harcamaktan kaçınmaması, kızın erkeğin cinsel ilgisini uyandırabilecek davranışlar içinde olmasını tecavüz için makul sebepler olarak görmektedirler (Levy, 1993; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Birçok ergen çevresindeki ilişkilerde şiddete tanık olduğundan şiddeti bir problem olarak görmemektedir. Ergenlerdeki bu şiddeti normal algılama durumu ilişkilerde şiddet döngüsünün devam etmesine sebep olabilmektedir (Henton, Cate, Koval, Lloyd & Christopher, 1983).

O’Keeffe ve diğ. (1986) yaptıkları çalışmada romantik ilişkilerinde şiddetin ister kurbanı ister faili olsunlar aile içinde şiddete maruz kalmış bireylerin neredeyse yarısının romantik ilişkilerde şiddetin herhangi bir türünü yaşadıklarını ortaya çıkarmışlardır (O’Keeffe ve diğ., 1986; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Aile yaşamında tutarsızlıklar olan ve istismara uğrayan gençler yakınlık ihtiyaçlarını karşılamak için henüz romantik ilişkiye hazır olmamalarına rağmen romantik ilişki içine girerek ailesine duyduğu bağlılık hislerini

partnerine yansıtmaktadırlar. Yeteri kadar hazır olmadan başlanan bu ilişki sonucunda partnerler birbirlerine şiddet uygulamaya başlayabilmektedirler (Wekerle & Wolfe, 1999).

Romantik ilişkilerde şiddet üzerine yapılan çalışmalar kadınların fiziksel olarak erkeklere göre acı verici ya da tehlikeli durumlardan kaçmak için fazla seçeneğe sahip olmamaları nedeniyle kendilerini korumak ve savunmak için saldırgan davranışlar gösterdiklerini ortaya koymuşlardır. Bu durum aslında yaş aralığı ya da cinsiyet özelliklerine bakılmaksızın ilişkilerde kontrol altına alma veya baskın olma çabasına giren bireylerin partnerlerinin kendilerini korumak için saldırgan davranışlar göstermelerine neden olmaktadır (Wolfe, Scott & Crooks,2005; akt. Hatipoğlu, 2010).

1.5. Romantik ilişkilerde şiddet türleri. Romantik ilişkilerde şiddetin varlığı yalnızca fiziksel şiddet eyleminin varlığı ile değil aynı zamanda duygusal-psikolojik, sözel, cinsel ve ekonomik şiddet eylemlerinin varlığını da dikkate almayı gerektirir (Yumuşak, 2013). Romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili yapılan bir çalışmada en sık görülen şiddet davranışının küfür etme olduğu ortaya konmuştur. Küfür etme davranışının hemen ardından en çok görülen şiddet davranışlarının ise itme- çekme davranışları ve nesne fırlatma davranışı olduğu belirtilmiştir (Halpern, Olsak, Young, Martin & Kupper, 2001). Silverman, Raj, Mucci ve Hathaway'in (2001) yaptıkları çalışmada da her beş kız ergenden birinin cinsel şiddete veya fiziksel şiddete maruz kaldığı ortaya çıkarılmıştır. Şiddet davranışının içeriği, yapısı ve davranış yöntemi açısından değerlendirildiğinde romantik ilişkilerde şiddet davranışını beş kategoriye ayırmak mümkündür(Solmuş,2010a, 2010b). Kategoriye ayırmak bu türleri daha iyi tanımlamak ve fark etmek açısından faydalı olsa da birbirlerinden tamamen ayrı olarak düşünmeleri büyük bir hata olur. Birçok şiddet olayında genellikle bu şiddet türleri içe içe geçmiş halde yer alabilirler (Bozkurt Şener, 2011). Bu kategoriler şu şekildedir (Solmuş, 2010a, 2010b):

1.5.1. Fiziksel şiddet. Bireyin romantik ilişki içinde olduğu partnerine yönelik onu korkutma, sindirme ve yaptırım uygulama aracı olarak kaba kuvvet uygulaması sonucunda gerçekleşen yaralanmalar fiziksel şiddet olarak tanımlanabilir (Ely ve diğ., 2002; akt. Hatipoğlu, 2010). Partnerinin ihtiyaçlarını göz ardı etme şeklinde ihmale benzer davranışlarla başlayabilir. Fiziksel şiddet türündeki eylemler önce küçük saldırılarla ortaya çıkar. Örneğin partnerini çimdikleme davranışı şiddet eyleminin düzeyi arttıkça ve sıkça tekrarlandıkça partnerin vücudunun görünmeyen yerlerine doğru uygulanmaya devam edilir. Sıkça karşılaşılan fiziksel şiddet eylemleri arasında partnerin kolunu bükme, tokat atma, itme, tekmeleme, yumruklama, saç çekme, kesici ya da başka tehlikeli araçlarla korkutma/yaralama, nesne fırlatma, boğmaya çalışma, bir cisme ya da yüzeye çarpmasına neden olmak örnek gösterilebilir. Bu şiddet eylemleri partnerin tedavi gerektirecek şekilde ya da hafif yaralanmasına, düşük yapmasına, kemik kırıklarının ve doku zedelenmelerinin oluşmasına yol açabilir (Payne-James, Crane & Hinchliffe, 2005).

1.5.2. Duygusal/psikolojik şiddet. Romantik ilişki içinde bireyin duygularını ve duygusal gereksinmelerini; partnerini zorlamak, küçük düşürmek, cezalandırmak, öfkesini boşaltmak, baskı altında tutabilmek için bir yaptırım aracı olarak veya partnerinin zihinsel, duygusal sağlığına ve psiko-sosyal gelişme düzeyine zarar verici olarak kullanmasına duygusal/psikolojik şiddet denir (Solmuş, 2010a, 2010b). Duygusal şiddet kurbanın, öz güveni sarsılmış ve kendilik algısını değerlendirmesi gerçekçi olmaktan çıkmıştır (Mcue, 2008; akt: Hatipoğlu,2010). Ayrıca duygusal/psikolojik şiddetin çoğu zaman fiziksel şiddet eylemlerine eşlik ettiği ortaya çıkmıştır (Foshee, 1996; Munoz-Rivas, Grana, Leary & Gonzalez,2007). Fiziksel şiddetten bağımsız olarak ortaya çıksa bile her zaman diğer şiddet türlerine dönüşme ihtimali vardır. En yaygın ortaya çıkan şiddet türü olarak tehlikesi normalleştirilmesinde gizlidir. Duygusal/ psikolojik şiddet eylemleri çoğu zaman normalleştirilmekte bireyin haklarına tecavüz edilmesi suçu olarak değerlendirilmemektedir

(Bozkurt Şener, 2011). Sıkça karşılaşılan duygusal/psikolojik şiddet eylemleri arasında partnerin duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelme, dini inanç ve kültürel özellikleriyle dalga geçme, iletişim araçlarını kullanmasını engelleme, kapalı bir mekanda zorla alıkoyma, yakın çevresiyle iletişim kurmasını engelleme, iyi bir partner olmadığı konusunda sıkça eleştirme, hataları veya alışkanlıklarıyla alay etme, yakın çevresi içinde ona hakaret etme veya onunla dalga geçme, yakın çevresinin ona karşı cephe almaları için uğraşma örnek gösterilebilir (Solmuş, 2010a, 2010b). Psikolojik-Duygusal şiddet ile ilgili özellikle ilişkisel saldırganlık ve aşırı takip etme bakımından cep telefonu, sosyal ağlar gibi teknolojik araçların kullanılması da görülmeye başlanmıştır (Draucker ve diğ., 2010).

1.5.3. Sözel şiddet. Sözel şiddet romantik ilişki içinde partneri sindirme, cezalandırma veya kontrol altında tutma amacıyla söz ve hareketlerin saldırganca bir tutum içinde kullanılması şeklinde tanımlanabilir (Coker, P. H. Smith, Mckeown & King, 2000). Işıloğlu (2006) sözel şiddetin fiziksel şiddetten önceki basamak olduğunu ve tepkisiz kalındığında fiziksel şiddete zemin hazırladığını belirtmiştir. Sözel şiddet kurbanı kendisine sarf edilen cümleleri zamanla içselleştirerek çaresizlik ve umutsuzluk içine düşer, kendini değersiz hissederek partnerine daha çok bağlanır. İlişkide sözel şiddet eylemlerinin sıklığı arttıkça kurban olan partner tükenmişlik duygusu yaşamaya başlar (Işıloğlu, 2006). Romantik ilişkilerde sözel şiddet kurban durumundaki partnerin özgüvenine önemli ölçüde zarar vermektedir. Ağır hakaretlerde bulunma, küfür etme, lakap takma, partnerin önem verdiği özellik veya ilgi alanlarıyla dalga geçme en sık karşılaşılan sözel şiddet eylemlerine örnek gösterilebilir (Solmuş, 2010a, 2010b). İlişkilerde şiddet ile ilgili pek çok kaynakta duygusal/psikolojik şiddet türü içerisinde ele alınmaktadır (Olgun İzmirli, 2013).

1.5.4. Cinsel şiddet. Cinsel içerikli davranışların; partneri korkutma, sindirme veya kontrol altında tutma amacıyla, bireyin rızası olmadan, temas yoluyla veya temas olmadan, kişiler arasında veya toplu biçimde eyleme geçirilmesi cinsel şiddet olarak adlandırılabilir

(Ely ve diğ., 2002; akt. Hatipoğlu, 2010). Kurban durumundaki partnerin fiziksel veya psikolojik olarak zorlanması ya da rıza gösterme durumunun mümkün olmadığı durumda vücudunun herhangi bir yerine dokunulması, bir cisim yardımıyla kurbanı oral, anal veya vajinal girişimlerde bulunulması olarak da tanımlanabilir. Cinsel şiddet eylemi partnere zorla yapılan veya uygunsuz cinsel davranışları içerir. Gelişimsel yetersizlikler, ruhsal hastalıklar, ilaç ya da alkol kullanımı kişinin rıza göstermemesi ya da rıza yetkisinin olmamasını açıklayıcı belli başlı sebeplerdendir (Soysal & Eke, 1999). Cinsel şiddet kurbanlarını tehdit eden iki ana etmen hamilelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardır. Bunlar dışında madde kullanımı, sağlıksız kilo kaybı, güvenli olmayan bir şekilde cinsel birliktelik yaşama ve intihar da cinsel şiddet eyleminin kurbanlarda sıkça görülen etkileridir (Ackarda & Nevmark-Sztainerb, 2002; Ashley & Foshee, 2005; Matud, 2007; Nicoletti, 2000). İlişkilerde cinsel şiddet eylemlerine maruz kalma nedenleri ise; ilişkide çatışmaların yoğun yaşanması, ilişkinin ciddi olduğunun düşünülmesi, madde kullanımı, destek sistemlerinin azlığı, arkadaş çevresinde cinsel şiddet mağdurlarının bulunması, çok sayıda flört deneyimine sahip olmak, daha önce cinsel şiddet deneyimi yaşamış olmaktır (Futris & McDowell, 2001; akt. Çetin, 2011). Cinsel şiddet eylemlerinden en sık karşılaşılanlara partneri cinsel bir nesne olarak görme, cinselliği bir ceza aracı olarak kullanma, tecavüz etme, cinsellikle ilgili uygunsuz şakalar yapma, partnerini kendisiyle birlikte başka biriyle grup seks yapmaya zorlama, partnerini kendisinin bir arkadaşıyla ilişkiye girmeye zorlama, aşırı kıskanç davranma ve bunun sonucunda karşı cinsten başka birine açıkça ilgi gösterme örnek gösterilebilir (Solmuş, 2010a, 2010b).

1.5.5. Ekonomik şiddet. Romantik ilişki içerisinde tehdit, yaptırım ve kontrol altında tutma amacıyla partnerin ekonomik gelir kaynaklarını, iş yaşamını, mal edinimini sınırlama, engelleme şeklindeki davranışlar ekonomik şiddet eylemleri olarak adlandırılır. Ekonomik şiddet kurbanı olan partner ekonomik haklarının sınırlandırılması ya da ihlal edilmesi sonucu

temel ihtiyaçlarını karşılamada fail durumdaki partnerine bağımlı hale gelmiş olacaktır. Bu durumda da kurban ilişkiyi sonlandırma noktasında yoksulluk, evsizlik gibi düşük yaşam koşullarıyla karşılaşma riskinin kararını vermek durumunda kalacaktır. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında evi geçindirme, para kazanma sorumluluğunun erkeklerin omuzlarına yüklenmiş olması kadınların ekonomik şiddet mağdurları olmasını kolaylaştırmaktadır. Hatta kadınlara uygulanan ekonomik şiddetin varlığına ilişkin farkındalığın yerleşmemesine, mevcut durumdaki ekonomik şiddetin varlığının görmezden gelinmesine zemin oluşturmaktadır (Bozkurt Şener, 2011). Partnerin bir meslek ya da iş sahibi olmasına engel olma, iş yerinde taciz etme, işten ayrılmaya zorlama, ilişkide tüm gelir kaynaklarını kontrol altında tutmaya çalışma, partnerin gelir kaynaklarına veya mal varlıklarına el koyma, iş arkadaşlarını veya işverenini telefonla rahatsız etme, iş yerine kadar takip etme, iş kıyafetlerine veya ekipmanlarına zarar verme en sık görülen ekonomik şiddet eylemleri örnekleridir (Solmuş, 2010a, 2010b).

1.6. Romantik ilişkilerde şiddet döngüsü. Ergen bireylerin romantik ilişkilerinde yaşanan şiddet olayları da tıpkı aile içi şiddet olaylarındaki gibi bir döngü içinde gerçekleşmektedir. Bu döngü romantik ilişkilerde şiddet kurbanı olan bireylerin ilişkilerini devam ettirme nedenlerini anlamaya yarar (D. M. Smith & Donnelly, 2001). Lenore Walker 1979 yılında yazdığı “The Battered Woman” kitabında günümüzdeki araştırmalarda “şiddet döngüsü” olarak adlandırılan sınıflandırmayı ortaya atmıştır. Buna göre şiddet içeren ilişkilerde sıklıkla ortaya çıkan durum ve davranışlar tanımlanarak bir sınıflamaya gidilmiş ve üç aşama belirlenmiştir (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001).

1.6.1. Gerginliğin tırmanması aşaması. Bu aşamada şiddet uygulayan partner sinirli, hükmedici, ciddi ve dengesiz olmaya başlar. Şiddet uygulayan partner bu aşamada herhangi bir nedenden dolayı sinirlenir ve ilişkide gerginliğin oluşmasını sağlayacak şekilde bunu partnerine yansıtır. Eğer ilişkide daha önce şiddet olayları yaşanmışsa kurban durumundaki

birey bu gerginliği hisseder ve önüne geçmeye çalışır (Taşçı, 2003). Bu aşamada ilişkide tartışmalar çok sık yaşanır ve karşı tarafı itirme ya da ona nesne fırlatma şeklindeki şiddet eylemleriyle sonuçlanır. Kurban bu evrede partnerinin davranışlarından oldukça zarar görür. Partnerinin davranışlarından sonra kurban endişeli ve gergin olmaya başlar. Şiddet uygulayan partnerini anlamaya ve ona karşı daha korumacı ve uyumlu davranmaya başlayan kurban bu aşamada partnerini sakinleştirmeye çabalar. Kurbanın bu uyumlu davranışları karşısında fail durumundaki partner ilişkide her istediğini yapabilecek durumda olduğunu düşünmeye başlar. Partnerinin sakinleşmediğini anladığında kurban onun gözü önünde olmamaya çalışır (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Şiddet eylemlerini bu şekilde kontrol edebileceği yanılgısına düşen kurban ilişkideki gerilim azaldıkça bu yatıştırıcı davranışlarından vazgeçmeye başlar. Kurbanın davranışlarındaki değişimi fark eden partner bu duruma kızar ve şiddet eylemlerine kadar uzanan bir yelpazede davranışlarıyla bunu kurbanı belli eder (Taşçı, 2003). İlişkideki gerginlik arttıkça şiddet eylemlerinin zarar verici olma düzeyi artar. Bazı ergen bireyler bu aşamada oldukça depresif olabilirler. Kurban durumundaki bireyler partnerlerini sakinleştirmeye yoğunlaşacaklarından bu dönemde ders notlarında düşmeler görülebilir (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001).

İlişkilerinde şiddet eylemiyle karşı karşıya kalmış olan bu bireyler depresif, içine kapanık ve donuk bir ruh halinde görünürler ve çok sayıda sebebini açıklayamadıkları devamsızlıkları vardır (Carlson, 1987; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Bu aşamada kurban tartışmaların tekrarlanmasından korktuğu için partnerinden kendini geri çekerken, fail durumundaki birey kurbanı yakın olmaya çalışır ve onun peşinden ayrılmaz. Kaçınılmaz olan ikinci evre ortaya çıkana kadar bu gerginlikler sıklıkla meydana gelir (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Bu aşama en az birkaç hafta en fazla da birkaç yıl boyunca sürebilir (G. Eryılmaz, 2001; Demir, 2000; Kemerli, 2004).

1.6.2. Şiddet aşaması. Mantıksız davranışlar ve kurbanda yarattığı büyük yıkım nedeniyle bu aşamadaki şiddet eylemleri birinci aşamadakilerden ayrılır. (The Spring of Tampa Bay, Inc. 1995; akt: D. M. Smith & Donnelly, 2001). Farklı şiddet türlerinin yaşandığı bu aşama bazı kaynaklara göre duygusal- psikolojik şiddet aşaması ve fiziksel şiddet aşaması olarak ikiye ayrılarak sınıflandırılmıştır(Olgun İzmirli, 2013). İlişkide hangi şiddet türü hâkimse o şiddet eylemlerinin yaşandığı aşamadır (Kemerli, 2004). Ergenlerin yaşadığı romantik ilişkilerde bu aşama ciddi sözel şiddet eylemleriyle sınırlı olabilir. Bu eylemler birinci aşamadaki bu tür eylemlerden daha ciddi zararlara yol açabilirler. Bu aşamada fail konumundaki partner kendini daha fazla kontrol edemez ve öfkesini partnerine kusar. Bu öfke patlamasından sonra gerginlik bir sonraki olaya kadar ortaya çıkmaz (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Bu aşamada fail partnerine bir ders vermeyi hedefler. Kurban başlarda failin davranışlarına karşılık vermeye çalışsa da bir süre sonra tepkisiz kalmanın daha uygun olduğuna karar verir (G. Eryılmaz, 2001; Taşçı, 2003). Kendini korumaya çalışır ancak şiddet eylemi üzerinde bir kontrolü olmadığından şiddetin önüne geçemez (Amargi,2005; Kemerli, 2004; akt. Okutan, 2007). Yaşadığı bu şiddet aşamasında kurban yaşadıklarına inanamama ve inkar duygu durumları içindedir. Hafif ya da ciddi düzeyli yaralanmalar bu aşamada ortaya çıkar (G. Eryılmaz, 2001; Kemerli, 2004; Taşçı, 2003). Hatta psikolojik ya da fiziksel bir şok yaşayabilir. Bu aşama birkaç gün ya da birkaç saat sürebilir (G. Eryılmaz, 2001; Demir, 2000; Kemerli, 2004; Taşçı, 2003).

1.6.3. Balayı aşaması. Bu aşama ilişkilerinde şiddet yaşayan ergenleri ilişkiyi sonlandırmadan alı koyan aşamadır. Bu aşamada şiddet eyleminin faili durumundaki partner pişmanlık duymaya başlar ve umutsuz bir şekilde ilişkiyi düzeltme çabalarına girişir. Partnerine karşı daha sevecen ve daha ilgili olmaya başlar. Ne yazık ki bu aşamada yüksek bir olasılıkla kurban durumundaki partner ilişkiyi sonlandırmayı seçer. Fail kurbanın bu şiddet eylemleri karşısında dayanma gücünün azaldığını ve ilişkiyi sonlandırma isteği içinde olduğunu fark eder. Bunun sonucunda ilişkideki problemleri ortadan kaldırmak için çaba sarf etmeye başlar. Fail kurbanı onu ne kadar çok sevdiğini, ona ne kadar ihtiyacı olduğunu yaşamışlıkları üzerinden hatırlatma gayreti için girer. Fail bu aşamada kurbanı bir daha şiddet uygulamayacağına ve değişeceğine dair sözler verir. Kurban ayrılmaktan bahsettiğinde fail intihar etmekle onu korkutarak bu fikirden vazgeçirmeye çalışır. Fail “eski ben”i oynayarak kurbanı kendisini değiştirdiğine inandırır. Kurban failin ikna çabalarına inanmanın bir üst basamağı olarak artık kendini suçlamaya başlar. Şiddet davranışları için kendini suçlamaya, bu davranışları maruz görmeye ya da bu davranışları yanlış anladığını düşünmeye başlayabilir (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Kurban şiddet eylemlerinin kaçınılmaz bir şekilde tekrarlanacağı gerçeğini yadsır ve ilişkisini devam ettirmeye çalışır. Kurban failin bu telafi edici çabalarını kabul eder ve ona şans tanır şiddetin kurbanı olması tamamlanmıştır (Demir, 2000; Taşçı, 2003). Bu aşama diğer aşamalara göre ilişkinin daha durgun ve sakin bir şekilde ilerlemesiyle ön plana çıkar. Ne yazık ki bu durum genellikle kısa süre bu şekilde devam eder (Walker, 1979; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001). Her şey yolunda gibi görünmesine rağmen aslında bu yeni bir şiddet döngüsünün başlangıcıdır (G. Eryılmaz, 2001; Demir, 2000). Çiftler bu aşamada gerekli önlemleri almazlarsa yeniden gerilim artar ve şiddet döngüsünde birinci aşamaya dönüş yaşanır. Zamanla ilişki kısır bir döngü içine girmiş olur (G. Eryılmaz, 2001; Taşçı, 2003). İlişkide şiddet eylemi görüldükten sonra bu davranışın birden ortadan kalkması istisnai durumlarda görülür. Genelde artarak

devam eder ve üç aşamalı döngü de zamanla değişime uğrar. Zamanla balayı aşamasının süresi kısalıp, ortadan kalkarken gerginlik ve şiddet aşamalarının yaşanması sıklaşır ve süreleri uzar. Sevgiye dayalı barışmalar azalırken zaman geçtikçe özür dilemeler ve gönül alma çabaları görülmez (Walker, 1979; akt. Çetiner, 2006). Şiddet döngüsünde kurbanın tepkileri birinci aşamada şok ve inanmama, ikinci aşamada travmatik psikolojik gerileme, üçüncü aşamada ise depresyon ve kendini suçlama şeklindedir (Demir, 2000). Kurban ilişkide yaşadığı yoğun baskı ve çözümsüzlük nedeniyle çaresiz hissetmeye başlar veya yaşadıklarını kader olarak nitelendirir. Kurbanın yaşadığı bu öğrenilmiş çaresizlik de bir dönüğüdür ve kurbanın şiddet içerikli bu ilişkiden kopmasındaki en önemli engellerdendir (Walker, 1979; akt. Çetiner, 2006).

1.7. Şiddet kurbanının özellikleri. C. A. Taylor ve Sorenson (2004) ergen romantik ilişkilerinde kurban durumuna gelmeyi inceledikleri araştırmalarında iki önemli teoriyi gündeme getirmişlerdir. Birinci teori Heterojenite Modeli Teorisi olup, karakteristik özelliklerin şiddet mağduru olmada etkili olduğunu öne sürer. Yaşam biçimi, fevri bir karakter yapısına sahip olma, ilişkilerinde agresif yapıda bireyleri seçme bu karakteristik özelliklere örnek olarak gösterilmiştir. İkinci teori olan Bölgesel Bağımlılık Teorisi ise şiddetin kurban durumundaki bireyde değişime neden olduğunu, bireyin depresif bir duygu durumu içine girerek savunmasız hale geldiğini iddia eder. Teoriye göre ilişkide kurban durumundaki birey zamanla şiddet eylemlerini kabullenmeye başlayıp kalıcı kurban rolünü benimseyerek yaşamını sürdürür (C. A. Taylor & Sorenson,2004).

Romantik ilişkilerde şiddete uğrayan kurbanın özelliklerini ortaya çıkarmaya çalışan bu teorilerin yanı sıra bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar her iki cinsiyet için de geçmişteki romantik ilişkilerinde cinsel şiddet görmüş olma, ebeveynlerden şiddet görmüş olma, ebeveynler arası şiddete şahit olma, romantik ilişki geçmişinde çok sayıda partnerinin olması, cinsel şiddete uğramış arkadaşına sahip olma, alkol veya madde kullanımı, riskli cinsel

davranışlarda bulunma, tecavüze uğrama, çocukluk döneminde cinsel istismar geçmişine sahip olma, ruh sağlığının bozuk olması, fiziksel sağlığının yerinde olmaması, intihar düşünceleri ve girişimleri, düşük özgüven, yetersiz sosyal becerilere sahip olma, şiddeti kabullenici tutum, romantik ilişkilerde şiddeti normal kabul etme gibi faktörlerin şiddet kurbanı olmada etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Coker ve diğ., 2000; Foshee, Benefield, Ennet, Bauman & Suchindran, 2004; Gagne, Lavoie & Hebert, 2005; Howard, Qiu & Boekeloo, 2003; Schei, Sidenius, Lundwall & Ottesen, 2003).

Romantik ilişkilerde şiddet kurbanı olma durumunu cinsiyete göre araştıran çalışmaların sonuçlarına göre kadınların şiddet kurbanı olmaları ile çocukluk döneminde istismar geçmişine sahip olma, tek bir ebeveyn ya da üvey ebeveynle büyüme, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşük olması, cinsel ilişkiye girmiş olma, fiziksel olarak olgun olmama, suç işlemeye eğilimli olma, alkol veya uyuşturucu madde kullanımı, çocukluk döneminde aile içi fiziksel şiddet deneyimi yaşamış olma, ağır fiziksel ve cinsel şiddet eylemini deneyimlemiş olma, romantik ilişkisinde şiddet kurbanı arkadaşına sahip olma, sağlıksız kilo denetimi, depresyon, intihar düşüncesi ve girişimleri arasında ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Ozer, Tschann, Pasch & Flores, 2004; Spriggs, Halpern, Herring & Schoenbach, 2009). Marshall ve Rose'a göre (1988) kadınların çocukluk döneminde istismar deneyimine sahip olmaları romantik ilişkilerinde kurban durumuna düşmelerinde önemli bir işarettir (akt. Gover, Kaukinen & Fox, 2008). Futris ve McDowel (2001) yaşadıkları romantik ilişkilerinde çatışmaların çok olması, ilişkinin ciddi olduğunu ve ayrılmanın büyük kayıp olacağını düşünmeleri, çevrelerindeki destek sistemlerinin az olması gibi etkenlerin de kadınların kurban konumuna gelmelerinde etkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Kadınların romantik ilişkilerinde cinsel şiddet eylemlerinin daha çok kurbanı olduklarını, daha çok duygusal/psikolojik şiddet eylemlerine maruz kaldıklarını ortaya koymuşlardır (Futris & McDowel, 2001; akt. Çetin, 2004). Solmuş'a göre ise (2010a) dış kontrol odağına,

kaygılı/karasız bağlanma stiline, bağımlı kişilik yapısına, şizoid kişilik bozukluğuna sahip olma kadınların romantik ilişkilerinde kurban olmalarında belirleyici olan özelliklerdir. Wodarski (1987) yaptığı çalışma sonucunda şiddet mağduru olan kadınların katı disipline sahip ailelerde yetiştikleri için pasif ve itaatkâr olmaya eğilimli olduklarını, geleneksel cinsiyet rolüne sahip olduklarını, şiddetin olağan olduğunu düşündüklerini, sosyal anlamda yalnız olduklarını, şiddet eylemlerinden kendilerini sorumlu tuttuklarını, şiddet failinin bir gün değişeceğine dair umutlu olduklarını, şiddet eylemleri sonucunda yaşadığı öfke ve şiddet eylemini inkâr etme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur (Wodarski, 1987; akt. Demir, 2000). Şiddet kurbanı durumundaki kadınların benlik saygısı düşük, çekingen ve içine kapanık, öğrenilmiş çaresizlik nedeniyle problem çözme becerileri azalmış, tırlar kendilerini değersiz hissetmektedirler (Demir, 2000; Gömbül, 2000; Kaymak Özmen, 2004). Cyr, McDuff ve Wright'in (2006) yaptıkları çalışma sonucunda da kadınların romantik ilişkilerinde şiddet eylemlerine maruz kalmaları ile çocukluk döneminde cinsel istismar durumunun varlığı arasında yüksek düzeyde anlamlı bir korelasyon çıkmıştır.

İntihar düşünce ve girişimleri, cinsel ilişkiye girmiş olma, akranlarıyla kavga etme, özgüvenin düşük olması, çocukluk dönemi şiddet deneyimine sahip olma, ağır fiziksel ve cinsel şiddet eylemi deneyimlemiş olma ile erkeklerde romantik ilişkilerde şiddet kurbanı olma arasında bağlantı olduğu belirlenmiştir (Aslan ve diğ., 2008; Ozer ve diğ., 2004; Spriggs ve diğ., 2009; Subaşı & Akın, 2003). Romantik ilişkilerde fiziksel şiddet eylemlerinin failleri en çok kadınlar arasından çıkarken, erkekler ilişkilerinde daha çok cinsel şiddet eylemi faili konumundadırlar (Malik ve diğ., 1997).

Howard, Qiu ve Boekeloo (2003) bireyin arkadaş çevresinde romantik ilişkilerde şiddet deneyimine sahip birilerinin olması ile kendisinin de ilişkisinde kurban durumuna düşme olasılığının arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre birey potansiyel partnerini o arkadaş grubundan seçecek ve arkadaş çevresi ile sosyalleştiği

alanların onu kurban durumuna getirebilecek olması bu ilişkiyi açıklamaktadır (Howard ve diğ., 2003). Arkadaş çevresi ergenler için ayrıca bir romantik ilişkiye sahip olma ve sürdürme noktasında baskı altında hissetmelerine neden olabilir. Bu yüzden ilişkilerinde şiddet eylemi başlamış olsa bile ilişkilerini sonlandırmayı göze alamazlar (Levy, 1991; akt. D. M. Smith & Donnelly, 2001).

1.8. Şiddet uygulayıcısının özellikleri. Arriaga ve Foshee'ye (2004) göre akranları arasında romantik ilişkide şiddet olayının bulunması ile bireyin kendi romantik ilişkisinde şiddet uygulaması arasında ilişki vardır. Bunun iki olası nedeni mevcuttur. Birincisi bireyin partner seçimini şiddet olayı yaşamış ya da yaşayan akran çevresi içinden seçmesidir. İkincisi ise akran grubunda dinlediği ya da gözlemlediği şiddet davranışları birey kendi romantik ilişkisinde uygulamaya karar verebilir (Arriaga & Foshee, 2004). İlişkilerinde şiddet uygulayıcısı durumunda olan her iki cinsiyetteki partnerlerin, yakın ilişki içinde oldukları akran çevresinde de romantik ilişkilerde şiddet olayı sık yaşanmaktadır. Cinsiyet açısından bu bağlantının varlığı incelendiğindeyse kadınlarda daha güçlü bir şekilde ortaya çıktığı görülmüştür. Buna göre kadınlar arkadaş çevresinden erkeklere göre daha çok etkilenmekte, şiddet içeren ilişkileri seçmeye daha eğilimli olmaktadır (Foshee, Linder, MacDougall & Bangdiwala, 2001).

Romantik ilişkilerinde şiddet uygulayan bireylerin ayırıcı özelliklerinden biri de ebeveynlerinin birbirlerine şiddet uygulamasına şahit olmuş olmaları veya çocukluk döneminde onlardan şiddet görmüş olmalarıdır (Foshee ve diğ., 2001). Romantik ilişkilerinde şiddet uygulayıcısı olmada etkili olan diğer ailesel faktörler ise; tek ebeveynli ya da üvey ebeveynli ailede büyüme, boşanmış aileye sahip olmadır (Gover, 2004). Wolf ve Foshee (2003) aile içi şiddete maruz kalma ile romantik ilişkilerde şiddet uygulama arasında erkek açısından daha güçlü bir ilişki, aile içi şiddete tanık olma ile romantik ilişkilerde şiddet uygulama arasında ise kadınlar açısından daha güçlü bir ilişki bulmuşlardır. Her iki

cinsiyetteki bireyler için anne babayla iletişimin iyi olmaması ve ya çocukluk döneminde fiziksel şiddet geçmişine sahip olma romantik ilişkilerinde fiziksel, psikolojik ya da cinsel şiddet uygulayıcısı olma ile ilişkilidir (Foshee ve diğ., 2004). Özellikle erkeklerin romantik ilişkilerinde şiddet faili olmalarında ebeveynler arasındaki şiddete tanıklık etmiş olmaları önemli bir etmenddir (Kinsfogel & Grych, 2004). Jankowski, Leitenberg, Henning ve Coffey'e göre (1999) birey hem cinsi olan ebeveyninin diğer ebeveynine uyguladığı şiddete şahit olmuşsa ilişkideki partnerine karşı fiziksel şiddet uygulamasında bu durum bir risk etmenidir. Ebeveyn şiddeti, kardeş şiddeti ve bağlanma stiline romantik ilişkilerde şiddet faili olmada etkisini araştıran bir çalışmada erkekler için bağlanma kaygısının doğrudan, kadınlar için ise ebeveyn şiddetinin doğrudan kardeş şiddeti ve bağlanma kaygısının aracı olarak ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Lee, Reese-Weber & Kahn, 2014).

Cinsiyetler arası fark açısından bakıldığında; romantik ilişkilerinde şiddet uygulayan bireylerde kadınlara göre erkeklerin geleneksel cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılara sahip olmaları şiddet uygulamalarında daha belirgin bir etkiye sahiptir (Foshee ve diğ., 2001). Cinsellik hakkında konuşamama, kişilerarası ilişkilerinde şiddete başvurma, romantik ilişkilerde şiddeti olağan kabul etme, alkol veya madde kullanımı, çocukluk dönemine ait istismar öyküsüne sahip olma, çocukluk döneminde şiddet veya cinsel saldırıya tanıklık etme, kurban ile daha önce cinsel ilişkiye girmiş olma, tecavüz ile ilgili yanlış inanışları olma, ilişkide ataerkil rolleri benimseme, ilişkisinde cinsel şiddet uygulayan arkadaşına sahip olma ilişkilerinde cinsel şiddet uygulayıcısı erkeklerin belirgin özelliklerindedir (Rickert, Vaughan & Wiemann, 2002). Erkeklerin ilişkilerinde şiddet kullanmalarında alkol veya madde bağımlılığı, kişiler arası şiddete maruz kalma veya tanık olma, iletişim becerilerinin yetersiz olması, geleneksel cinsiyet rollerinin benimsenmesi sonucu kadınlardan üstün olduklarını düşünmeleri nedeniyle şiddet uygulamayı normal kabul etmeleri etkili olan faktörlerdir (Aslan ve diğ., 2008; Subaşı & Akın, 2003). Baker ve Stih (2008) üniversite öğrencileri üzerinde

romantik ilişkide kadın ve erkek şiddet faillerini birbirinden ayıran özellikleri araştırdıkları çalışmalarında, erkekler için çocukluk dönemi şiddet mağduru olmanın belirleyici bir etken olduğunu ortaya koymuşlardır. Kadınlar için ilişki doyumunu ve aile içi şiddete şahit olmanın önemli etkenler olduğunu belirtmişlerdir. İlişkinin uzunluğunun her iki cinsiyetteki şiddet failleri için de önemli bir etken olmadığını, bu nedenle üniversite öğrencilerinde şiddet olayının ilişkinin herhangi bir döneminde meydana gelebileceğini iddia etmişlerdir. İlişki uzunluğu erkeklerin partnerlerine yönelik psikolojik/duygusal şiddet uygulamalarında etkili bulunmuştur. Her iki cinsiyet için de partnerin onlara uyguladığı fiziksel şiddetin onların da fiziksel şiddet uygulamalarında önemli bir belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır. İlişkide partnerin psikolojik/duygusal şiddet uygulaması özellikle kadınların şiddet faili olmalarında önemli bir etkisi olduğu bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda erkeklerde düşük öfke kontrol becerileri, partnerin fiziksel şiddet kullanması, yüksek ilişki doyumunu; kadınlarda partnerin fiziksel şiddet kullanması, partnerin fiziksel şiddeti takiben psikolojik/duygusal şiddet kullanması ilişkide partnerlerine fiziksel şiddet uygulamalarında belirleyici olan faktörlerdir (Baker & Stih, 2008). Kadınların romantik ilişkilerinde şiddet uygulayıcısı olmalarında önemli bir etmen de erken yaşta alkol kullanmaya başlamış olmalarıdır (Foshee ve diğ., 2001).

Felson (1999) bireyi şiddete iten sebeplerin hedefteki partnerini kontrol altında tutmak, adaleti sağlamak, kişisel imajını güçlendirmek veya korumak olduğunu ileri sürmüştür (akt. Okutan, 2007). Problemleri davranışlara sahip olma, düşük özgüvene sahip olma, alkol veya madde kullanımı, problem çözme becerilerinde yetersizlik ve depresyon romantik ilişkilerinde şiddet faili olan bireylerde göze çarpan özelliklerdendir (Foshee ve diğ., 2001). Yaşadıkları romantik ilişkilerinde partnerlerine fiziksel şiddet uygulayan bireylerin sosyal destek sistemleri yetersiz, alkol ve madde bağımlılığı yüksek orandadır. Ayrıca ilişkilerinde şiddet uygulamayan yaşlılarına göre daha fazla anksiyete, depresyon, manik ve

psikotik belirtiler göstermektedirler (Coker ve diğ., 2000). Wodarski'ye (1987) göre engellenmeye toleransı düşük, özgüveni düşük, ekonomik sıkıntı, işsizlik, aşırı alkol tüketimi ve çocukluk döneminde aile içi şiddete tanık olma ya da maruz kalma romantik ilişkide şiddet faillerinin özelliklerindedir (akt. Demir, 2000) . Yapılan bir araştırmaya göre romantik ilişkilerinde şiddet uygulayan bireylerle intihar girişiminde bulunan bireylerin kişilik özelliklerinin benzer olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre intihar girişiminde bulunan bireylerin üçte birinin romantik ilişkilerinde şiddet uyguladıkları bulunmuştur (B. Bergman & Brismar,1994; akt. Ling, Straus, Brownridge, Tiwari & W. C. Leung, 2008). Solmuş'a göre (2010a) romantik ilişkilerinde şiddete başvuran bireyler kıskanç veya nevrotik bir kişilik yapısına, kaçınan bağlanma stiline, antisosyal kişilik bozukluğuna, paranoid kişilik bozukluğuna, narsistik kişilik bozukluğuna ve sınırda kişilik bozukluğuna sahip olabilirler.

Romantik ilişkilerinde şiddet uygulayan bireylerin demografik özelliklerini araştıran çalışmalar özellikle erkeklerde düşük ekonomik düzeye sahip olmanın şiddet uygulayıcısı olmada önemli bir etken olduğunu ortaya koymuşlardır. Ekonomik açıdan partnerinden dezavantajlı durumda olmak kadınların şiddet uygulayıcısı olmasında bir etken olmazken, erkekler yaşadıkları eşitsizlik durumunu partnerlerine şiddet uygulayarak ödünlemeye çalışmakta bu şekilde güç ve statü kazandıklarına inanmaktadırlar (Spriggs ve diğ., 2009). Yaş açısından bakıldığında ise özellikle gençler arasında liseden üniversiteye geçiş döneminde partner sayısı arttığı ve romantik ilişkiye daha fazla zaman ayırabildikleri için yaş ile romantik ilişkide şiddet uygulama arasında pozitif yönde ilişki vardır (Foshee ve diğ., 2001). Bazı çalışmalara göre ise daha genç yaştaki bireylerin daha fazla ilişkisi olacağından şiddet uygulama olasılıkları daha fazladır (Harned, 2002; Stets & Pirog-Good, 1987) . Birçok deneysel araştırma da yaş faktörünün önemli bir gösterge olduğunu ortaya koymuştur (Lewis & Fremouw, 2001).

1.9. Şiddetin fiziksel ve psikolojik sonuçları. Romantik ilişkilerde yaşanan şiddet eylemlerinin partnerler üzerinde önemli fiziksel ve psikolojik etkileri mevcuttur. Şiddet eylemleri daha olağan üstü durumlarda cinayete hatta intihara bile yol açabilir (Fishback & Herbert, 1997). Araştırmalar romantik ilişkide şiddetin varlığı durumunda depresyon, anksiyete, stres, benlik saygısında azalma, yaygın kaygı bozukluğu, obsessif-kompulsif bozukluk, öğrenilmiş çaresizlik, kronik uykusuzluk (Solmuş, 2010a), korku, kendini suçlama ve suçluluk duygusu, şok yaşama (Petrak & Hedge, 2002; akt. Branch, Richards & Dretsch, 2013), travma sonrası stres bozukluğu (Foa & Rothbaum, 1998 akt. Branch ve diğ., 2013), kendine zarar verme davranışları, intihar düşüncesi (Stepakoff, 1998; Coker ve diğ., 2000) gibi ruhsal rahatsızlıklar ve fiziksel incinme, obezite, sigara içme, kronik hastalıklar ve baş ağrısı (M. P. Koss, P. G. Koss & Woodruff, 1991; akt. Branch ve diğ., 2013), yeme bozuklukları (Ackard & Newmark-Sztainer, 2002), uyku bozuklukları (Norris & Feldman-Summers, 1981) gibi çeşitli fiziksel problemlerin meydana geldiğini ortaya koymuşlardır (J. L. Campbell, 2002; Coker ve diğ., 2002; Gibb, Abramson & Alloy, 2004; Gover, 2004; Kemp, Green, Hovanitz & Rawlings, 1995; akt. Gover, Park, Tomsich & Jennigs, 2011; Messman-Moore, Long & Siegfried, 2000). Bunlara ek olarak alan yazında cinsel yolla bulaşan enfeksiyon ve AIDS riskinin de romantik ilişkilerde şiddetin varlığıyla birlikte arttığı belirtilmiştir (Amaro, Raj & Reed, 2001; Browne, 1993; akt. Buelna, Ulloa & Ulibarri, 2009). Romantik ilişkilerde şiddet yaşanma durumu problem çözme becerilerinde azalma ve dikkat süresinin azalmasına da neden olabilmektedir (Shorey ve diğ., 2008; Kaestle & Halpern, 2005). Şiddet kurbanı olan kızlar ve şiddet faili olan erkeklerin yaşam kalitelerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır (Coker ve diğ., 2000). Romantik ilişkilerde sadece şiddet kurbanı değil şiddet uygulayan da şiddet eyleminden etkilenir. Partnerine fiziksel şiddet uygulayan bireylerin şiddet uygulamayan akranlarına göre daha fazla hap veya alkol kullanmaya

başladıkları ve bağımlılıklarının pekiştiği, daha fazla anksiyete, depresyon, manik ve psikotik belirtiler gösterdikleri ortaya çıkmıştır (Magdol ve diğ., 1997; akt. Arriaga & Foshee, 2004).

Romantik ilişkilerde şiddet eylemlerinin cinsiyetler açısından etkisine bakıldığında; ilişkilerinde ciddi fiziksel şiddet eylemlerine maruz kalan genç yetişkin kızların şiddet kurbanı olmayan akranlarına göre daha fazla anksiyete ve depresyon yaşadıkları tespit edilmiştir (Magdol ve diğ., 1997 akt. Arriaga & Foshee, 2004). Kadınlarda şiddet kurbanı olma erkekler göre daha fazla anksiyete ve daha ağır yaralanmalar yaşamalarıyla ayrılmaktadır (Kaestle & Halpern, 2005). Romantik ilişki yaşadığı partneri tarafından cinsel saldırıya uğrayan ve/ veya fiziksel şiddet kurbanı olan kız ergenlerde alkol ve madde kullanımı, sağlıksız kilo kontrolü, intihar düşüncesi ve teşebbüsü gibi birçok problemleri davranış görülmektedir (Shnier, Pierce, Emans & Durant, 1998; Silverman ve diğ., 2001; akt: Ozer, ve diğ., 2004). Erkek ergenlerde ise düşük benlik saygısı, intihar düşüncesi ve teşebbüsü, fiziksel sağlık algısında bozulmalar ve yeme bozuklukları ortaya çıkmaktadır (Ackard & Nevmark-Sztainer, 2002; Coker ve diğ., 2000). Cinsel birlikteliğe zorlanan kızlarda depresyona girme, daha erken yaşlarda cinsel birliktelikle ilgilenme ve hamilelik riski fazladır (Silverman ve diğ., 2001; Shrier, Pierce & Emans, 1998; akt. Ozer ve diğ., 2004; Nagy, DiClemente & Adrock, 1995). Şiddet eylemini erkekler ve kızların farklı yorumlaması nedeniyle şiddet eyleminin varlığında kızlar daha çok korku, anksiyete gibi duyguları yaşamakta ve şiddetten korunmak için ortamdan uzaklaşmaya çalışmaktadırlar. Erkekler ise bu tip durumlarda eğlendiklerini ifade etseler de şiddet uygulayıcısına karşı öfke hissetmektedirler. Yaşanan fiziksel şiddet eyleminde genç kızların durumu görmezden gelip önemsemedikleri, ancak genç erkeklerin kurban olma durumlarına odaklandıkları ve kendi davranışlarını yargıladıkları ortaya çıkmıştır (Wolfe, Scott & Crooks, 2005; akt. Hatipoğlu, 2010).

Üniversite yerleşkelerinde yaşanan romantik ilişkilerdeki şiddet olaylarında; fiziksel yaralanmalar, tıbbi yardım aramayı gerektirecek sorunlar, psikolojik sıkıntılar, düşük akademik ortalama, disiplin problemleri ve tekrarlanan hamilelikler görülebilir (Coffey, Leitenberg, Henning, Bennet & Jarkowski, 1996; Jacoby, Gorenflo, Black, Wunderlich & Eyley, 1999; Makepeace, 1986; Reuterman & Burcky, 1989; akt. Fincham, Cui, Braithwaite, & Pasley, 2008). Birçok çalışma romantik ilişkilerinde şiddete uğramış bireylerin okula gelmemeye, bazılarının okulu erken bırakmaya eğilimli olduklarını, bu şekilde de zamanla okuldaki değerlendirme oranlarında azalmalar görüldüğünü belirtmişlerdir (Dyregov, 2004).

2. Benlik Saygısı

2.1. Benlik saygısı kavramı. Benlik saygısı 1970'lerden itibaren özellikle psikolojinin alt dalları olan sosyal psikoloji ve klinik psikolojide sıklıkla araştırılan bir kavram olduğu için hakkında bir çok model ve teori geliştirilmiş, bu nedenle de tanımında bir fikir birliğine varılamamıştır (Baumeister, J. D. Campbell, Krueger & Vohs, 2003; R. L. Campbell., Eisner & Riggs, 2010; Lönnqvist ve diğ., 2009). W. James'in (1890) yaptığı tanımdan günümüze gelene kadar benlik saygısı kavramının yaklaşık 30' a yakın tanımı yapılmıştır (Korkut, 2004). Benlik kavramını kullanan ilk psikolog olan W. James'e göre (1890) benlik saygısı, bireyin belli bir alanda elde ettiği başarılarının o alandaki başarıya ilişkin isteklerine oranıdır (Eşer, 2005). Benlik; bireyin kendine yönelik ve kişiler arası süreçleri, davranışlarını destekleyen, yorumlayan, düzenleyen ve bunlara aracılık eden dinamik bir bilişsel yapı iken (Gerrig & Zimbardo, 2012), benlik saygısı bireyin oluşturduğu bu benlik kavramının bütünsel değerlendirmesidir (Santrock, 2012). Benlik saygısı; kişinin kendilik kavramını nasıl gördüğünü genel olarak değerlendirmesi diğer bir deyişle hissettiği benlik değerinin kararlı ve evrensel ölçümüdür (Burger, 2006).

Branden'e göre (1969) benlik saygısı kişinin kendi özellikleri hakkında olumlu düşünceye sahip olması sonucu kendini değerli hissetmesi ve olumsuzluklar karşısında kendine güvenmesidir (Uçan & Çağlayan, 2012). Benlik saygısı Benedek'e (1997) göre; başkalarına saygı, olumsuzluklarla baş etme becerileri, kendine güven, kişisel yeteneklerine, benliğine ve başkalarına verilen değer hakkındaki duygularının tümünü kapsar. Olumlu bir kişilik özelliği olarak benlik saygısı anlık değişimler göstermez. Zaman zaman bireyin cinsiyetine, yaşına ve girdiği farklı rollere göre değişimler gösterebilir (Yücalan, 2007).

Cohen' e (1968) göre bireyin ideal benliği ile gerçek benliği arasındaki uyum derecesi olarak tanımlanan benlik saygısı; benlik değeri, kendine güven, başarı ve öz yeterlilik boyutlarına sahip bir kavramdır. (Arıçak, 1999; akt. Yücalan, 2007). Benlik saygısı kişinin

kendilik kavramını değerlendirmesi sonucu onu benimseyip kabullenmesinden doğan memnun olma halidir. Bireyin benlik saygısının oluşması için üstün niteliklere sahip olması koşulu yoktur. Çünkü benlik saygısı, bireyin kendini aşağı ya da üstün görmeden benliğini sevmeye ve saygı duyulmaya layık bulması, benliğinden beğeni duymasıdır. Bu nedenle benlik saygısı bireyin kendini kabullenmesi ve kendine güvenmesini sağlayan kendine yönelik olumlu duygularıdır. Bu açıklamada da görüldüğü üzere benlik bireyin öz kavramının bilişsel, benlik saygısı ise duyuşsal yanına karşılık gelir (Yörükoğlu, 2000b). Bireyin kendine ilişkin sahip olduğu duygularından beğeni ve değerli bulmayı içerenler benlik saygısını oluşturmaktadır (J. F. Adams, 1995).

Yaşam boyu süren ve öğrenilmiş yaşantılar sonucu oluşan benlik saygısı; bireyin benlik kavramının kabul edilme ve reddedilme beklentisinin sonucu olarak benliğini sevmeye ve beğenilmeye değer bulup bulmadığını ya da ne kadar değer verildiğini ortaya koymaktadır (Erşan, O. Doğan & S. Doğan, 2009). Bireyin kendini benimseyip değer vermesinin yanı sıra kendine saygı duyması ve güvenmesini de içeren benlik saygısı (Turanlı, 2010), diğer canlı varlıklardan farklı olarak kendi varlığının farkında olan insanoğlunun kendisiyle yaptığı içsel konuşmalar yoluyla şekillenir (H. Aslan, 2006). Bireyin yaşam doyumunda, sağlıklı iletişim kurabilmesinde, amaçlı eylemlerde bulunarak başarılı olmasında, değer sistemine sahip olmasında, geleceğini doğru kurgulayabilmesinde, uyumlu davranışlar gösterebilmesinde ancak özerkliğini de sağlayabilmesinde benlik saygısı önemli bir yere sahiptir (Erşan ve diğ., 2009). Benlik saygısı; benliği zararlı deneyimlerin sonuçlarından koruyan bariyer görevi görmektedir. (Cast & Burke, 2002). Buna göre benlik saygısı duyular dışındaki gerçek dünya ile benlik arasında koruyucu ya da uzlaştırıcı bir görev görür (Ziller, Hagey, M. Smith, & Long 1969). Yetişkin bir birey çocukluk döneminde temeli atılmış benlik saygısına sahipse hayatına yön vermede, hayatını bir amaç doğrultusunda yaşamada, bilinçli kişiler arası ilişkiler kurmada daha olumlu bakış açısına sahiptir (M. Yıldız, 2012).

Anne- babayla kurulan duygusal ilişki, akranlarla toplumsal ilişki, okulda edinilen entelektüel bilgi düzeyi ve toplumun bireye tutumu olmak üzere benlik saygısının dört temel kaynağı bulunmaktadır (Rice, 1997; akt. Yazgan-İnanç, Bilgin & Kılıç-Atıcı, 2005). Bireyin çevresindeki değişimler, kişiler arası ilişkileri ve bireyin özel ve mesleki özellikleri benlik saygısı üzerinde etkilidir. Yaşam boyu bireyin yeteneklerini ve güçlerini değerlendirmesine dayanan benlik saygısı kişisel gurur, beceri ve kişinin özünü benimsemesini içermektedir. Benlik saygısının oluşmasında dış görünüş, beden yapısı, zekâ gibi bazı fiziksel ve kişisel özelliklerin yanı sıra aile, toplum, kültür, yaşam deneyimleri ve bireyin ahlaki özellikleri gibi faktörler de önemli yere sahiptir (Chrzanowski, 1981; akt. A. F. Turan, 2010). Ayrıca benlik saygısının oluşmasında ve gelişmesinde; kişinin kendini değerli hissetmesi, beğenilir bulması, başarılı olması, çevresinden kabul görmesi, sevilmesi, yeteneklerini ortaya koyabilmesi, bedensel özelliklerini benimsemesi de etkilidir (Yörükoğlu, 2000b).

Benlik saygısı kavramının kuramsal açıdan değerlendirmelerine bakıldığında; psikoanalitik kuramın benlik saygısını libido ve narsizme açıklamaya çalıştığı ve çocukluk yıllarının önemine yer verdiği görülmektedir (Meissner, 1985; akt. Yücalan, 2007). Fenichel'e (1945) göre, benlik saygısının gelişimi süper ego gelişimiyle paralel olarak ilerlemektedir. Egonun süper egoya karşı hissettiği her suçluluk duygusu yaratıcı olay ya da durum benlik saygısının azalmasında etkili olur ve bireyin amaçlarını gerçekleştirmesinde engel teşkil eder (Maşrabacı, 1994; akt. Yücalan, 2007).

Adler'e (2002) göre bireyin sahip olduğu yetersizlikler sonucu yaşadığı aşağılık duygusundan yetersizliğini ödünlemesi sonucu hissettiği üstünlük duygusuna geçişi benlik saygısı olarak tanımlanabilir. Ailedeki doğum sırasının da benlik saygısında etkili olduğunu belirten Adler (2002) nevrotik bireylerin karşısındaki bireylerin değersizlik duygularından istifade ederek kendilerini değerli görmeye çalıştıklarını belirtmiştir.

Erickson (1963) benlik saygısının sosyal ilişkiler içinde iyi örgütlemiş bir benlik kavramında, gelişim dönemlerinden temel güvene karşı güvensizlik evresinde temel güvenin gelişimine bağlı olarak geliştiğini ancak gelişiminde en önemli dönemin de ergenlik dönemi olduğunu belirtmiştir. Sullivan (1953) da tıpkı Erickson gibi benlik saygısında kişiler arası ilişkilerin önemini vurgulamış, bireyin benlik saygısını koruyabilmesi gerektiğini belirtmiştir (Geçtan, 1994). Beck'e (1967) göre de kişinin sahip olduğu deneyimler, başkalarının onun hakkındaki görüşleri ve çevresindeki kişilerle kurduğu özdeşim benlik saygısının oluşmasında, benlik saygısı da olaylara vereceği tepkilerini belirlemede önemli bir etkiye sahiptir (Erim, 2001; akt. M. Yıldız, 2012). Rogers (1961) gelişiminde koşulsuz kabulün önemine değindiği benlik saygısının; sağlıklı, etkili yaşam ve davranışların göstergesi olan kendini kabulle ilişkili olduğunu belirtmiştir (Mruk, 2006).

Benlik saygısı ile ilgili araştırmalarda başı çeken isimlerden biri olan Rosenberg'e (1965) göre benlik saygısı benliğe ya da bir objeye ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumların tümüne karşılık gelir. Bireyin kendini değerlendirme şeklinin benlik saygısı üzerinde etkili olduğunu ifade eden Rosenberg (1965) bireyin kendisine yönelik yaptığı karşılaştırmaların ve yakın çevresindeki kişilerin değerlendirmelerinin de önemli olduğunu belirtmiştir (Kılınçer, 2012). Rosenberg'e (1965) göre birey toplumun önemseydiği değer ve değer yargılarına göre benliğini değerlendirir ve benlik saygısını şekillendirir. Bu nedenle sosyal öğrenmenin önemine dikkat çekmiş, benlik saygısının sosyal etmenlerden etkilenmesinin yanında sosyal davranışlar ve tutumlar üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir (Mruk, 2006). Rosenberg'e göre kişiler arası ilişkilerde bireyler özellikle kendi benliğini destekleyici ilişkiler kurma eğilimindedirler. Kişi çevresindeki bireylerin yargılarına göre kendi özelliklerini ve tutumlarını değerlendirmeye tabi tutar. Bu durum romantik ilişkiler için de geçerli olup destekleyici ilişkiler benlik saygısının yükselmesinde etkilidir. (A. F. Turan, 2010).

Rosenberg'e (1965) göre benlik saygısı kavramı tek boyutlu olmayıp, beden algısı, kişisel değer ve sosyal yeterlilik alt boyutlarından oluşmaktadır. Her birey bu alt boyutların her birine farklı derecelerde önem verebilir. Bu alt boyutların toplamı genel benlik saygısını oluşturur. Bireyin benliği hakkında yargıya varmak için bu alt boyutlara verdiği önemi dikkate almak gerekir (Aksaray, 2003; akt. Yücalan, 2007).

Benlik saygısı ile ilgili çalışmaları kendinden sonraki araştırmacıları etkilemiş diğer bir isim olan Coopersmith'in (1967) çalışmaları daha çok uygulamaya dönük olduğundan benlik saygısının öğrenilme süreci, geliştirilme ve değiştirilme yöntemleri üzerinde durmuştur (Mruk, 2006). Benlik saygısını bireyin benliğine yönelik duyguları olarak tanımlamıştır. Benlik saygısı kavramının; bireyin alışkanlık haline getirdiği kendi benliğini değerlendirmesinden ve savunma tepkilerinden oluşan karmaşık bir kavram olduğunu belirtmiştir (Kowalski & Western, 2009; akt. E. Yılmaz, 2011). Coopersmith (1967) bireyin kendi benlik algısıyla uyum içinde ve kendi yaptıklarından memnun olması sonucu benlik kavramının onaylanmasından doğan beğeni durumu olarak tanımladığı benlik saygısını olumlu bir kişilik özelliği olarak nitelendirmektedir (Rosenberg, 1989; akt. M. Yıldız, 2012).

Coopersmith'e (1967) göre başarı, değerler, savunmalar ve istekler benlik saygısı üzerinde etkili olan dört önemli değişkendir. Bireyin sosyal, bilişsel, akademik hayatını, toplumsal katılımını etkileyen, davranışlarını belirleyen benlik saygısının düzeyi; bireyin benliğini onaylama durumu, kendini yetenekli, değerli ve önemli olarak görüp görmemesi ile ilişkilidir. Bireyin çocukluk döneminde ortaya çıkmaya başlayan kişisel ölçütlerine göre performansına, kapasitesine, yüklemelerine kısacası kendi saygınlığına ilişkin değerlendirme yapmasını ifade eden benlik saygısı sık değişim göstermese de farklı yaş, cinsiyet, ortam koşullarına göre değişim gösterebilir. Bu nedenle benlik saygısı kavramının içine aile, okul, arkadaş çevresi ve sosyal etkinlikler gibi farklı durumlar dâhil edilmiştir (A. F. Turan, 2010).

2.2. Benlik saygısının gelişimi. Bebeklik döneminden itibaren oluşmaya başlayan benlik saygısı bireyin çevresiyle etkileşimi ve ebeveyne bağlı olarak gelişimini sürdürür. Bireyin çevresindeki kişilerin tutumlarıyla şekillenen benlik saygısının olumlu gelişebilmesi için olumlu davranışlarının ödüllendirilmesi, bireyin kabul görmesi ve sevilmesi gerekmektedir (M. Öztürk, Sayar, Tüzün & Tanrıöver Kandil, 2000). Benlik saygısı gelişimi özellikle bakım veren konumundaki annenin aynalayıcı yanıtlar vererek bireyin narsistik gereksinimlerini yeterince karşılayabilmesi ile gerçekçi bir yönde ilerler (Kohut, 2006; akt. Kımtır, 2008).

Erken çocukluk döneminde gelişmeye başlayan benlik saygısı kavramı için Gergen (1971) çocuğun yakın çevresindeki kişilerin davranışlarını gözlemleyip taklit ederek zamanla benliğini başkalarının onun hakkındaki tutumlarına göre değerlendirmeye başladığını belirtmiştir (Can, 1990; akt. M. Yıldız, 2012). Anne babalarından yeterli sevgi görmüş çocuklar kendi içlerindeki kapasiteyi geliştirme yönünde daha istekli olurlar ve bunun sonucunda da benlik saygıları daha yüksektir (Beştav, 2013). Benlik saygısının gelişimi; bireyin fiziksel becerilerini kontrol edebildiği ve kişisel bakım becerilerini, arkadaş edinmeyi ve yaratıcı oyun geliştirmeyi öğrendiği 3 yaşına kadar sürer (S. E. Taylor, Lenner, Sage, Lehman & Seman, 2004). 5-6 yaşlarındaki birey okul hayatına girmeye başladıkça akademik ortamdaki beceri ve yeterliliğine ilişkin değerlendirmelerini içeren akademik benlik saygısı oluşmaya başlar ve genel benlik saygısının gelişiminde önemli bir aşama kat edilmiş olur. Bu dönemde bireyin benlik saygısı üzerinde anne babanın etkisine ek olarak, akademik ortamda sıklıkla etkileşim içinde olduğu öğretmeninin tutumu da eklenir (Cevher & Buluş, 2006).

Benlik saygısı ile ilgili önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olan ergenlikte ailenin ergenle kurduğu iletişim önemlidir. Orıgla ve Ouillion'a (1972) göre anne babaların çocuklarının yaptıklarını değersiz bulmaları, yetişkinlerle kıyaslamaları, fiziksel gelişime bağlı adaptasyon eksikliği olduğunu dile getirmeleri ve ekonomik olarak bağımlı olmaları

şeklindeki olumsuz değerlendirmeleri ergenin de kendini yetersiz olarak görmesine ve olumsuz değerlendirmesine yol açacaktır (akt: Çankaya,2007).

Benlik saygısı ile ergenlik dönemi arasında çift yönlü bir ilişki olduğunu belirten Kımter(2008); ergenlikte yaşanan değişimlerin benlik saygısını etkilediği gibi çocuklukta temeli atılan benlik saygısının da ergenliğe kadarki durumunun ergenin gelişimini etkileyeceğini ifade etmiştir. Benlik saygısı ile ilgili çalışmaların çoğunlukla ergenler üzerine yoğunlaşmasının sebebi çocukluktan başlayarak ergenlikte örgütlü hale gelip daha kalıcı bir şekilde dönüşmesi ve benlik saygısındaki dalgalanmaların özellikle bu dönemde daha önemli hale gelmesidir (M. Yıldız, 2012). Benlik saygısı düzeyi yaşam geçişleri ve sonrasında genelde düşmektedir (Santrock, 2012). Ergenlik döneminde benlik saygısında belirgin bir düşüş olmamakla beraber erken ergenlik döneminde kendine ilişkin değerlendirmelerin düzensiz olması ilerleyen dönemlerde daha kararlı bir hal almasıyla dengelenmektedir. Benlik saygısı genel olarak erken yetişkinlik ile çocukluk dönemi arasında kalıcı bir duruma gelir. (Steinberg, 2007).

Bireyin bu dönemde bir gruba ait olma isteği, benzer giyinme ve davranma, özdeşim kurma davranışları benlik saygısı ile ilgili durumlardır (Harter, 1999; akt. Steinberg, 2007). Bu dönemde bireyin benlik saygısı büyük ölçüde benlik imajıyla ilişkilidir. Bu nedenle bireyin benliğine ilişkin değerlendirmesi bedeniyle ilgili değerlendirmelerinden büyük ölçüde etkilenir (Kaner, 2000). Ergenlerin fiziksel benlik saygıları genel benlik saygılarını etkileyen birinci etmen olurken ikinci etmen akranlarıyla olan ilişkileridir (Harter, 1999; akt. Steinberg, 2007). Bu dönemde ergenin ilişki içinde olduğu partnerinin de görüşleri benlik saygısı üzerinde etkilidir (Maşrabacı, 1994; akt. Eşer, 2005).

Benlik saygısının gelişiminin düzenlenmesi ve değer vermenin yansıtılmasının önemi ile birbirine uygun olarak; sosyal, ekonomik ve akademik uyum gibi diğer bakış açılarının yanı sıra çocuklar ve ergenlerin benlik saygısı ile ailesel onay, destek, sıcaklık, beslenme, ilgi

gibi değişkenler arasındaki ilişkiye ilişkin inandırıcı kanıtlar mevcuttur. Ebeveynin çocucağı ilgi göstermesinin, onu kabul etmesinin, onunla zaman geçirmesinin, onunla bir şeyler yapmasının, onunla konuşmasının, onu dinlemesinin, onu övmesinin ergen ve çocukların benlik saygısı üzerindeki faydalarını ortaya koyan çalışmalarda ailesel desteğin önemi kavramsallaştırılmıştır. Bazı çalışmalar çocukluktan en az erken yetişkinliğe kadar ailesel kabulün benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş için uzun dönemli avantajları olduğunu ortaya koymuştur. Ebeveyn gözetimi, denetimi ve kısıtlayıcılığına vurgu yapan yetkili kontrolün çocuklar arasında olumlu benlik algısıyla ilişkili olduğu fakat zorlama, tehdit ve daha fazla fiziksel ceza kullanımını kapsayan yetkeci kontrolün çocukların kişilik değerlendirmeleri için olumsuz sonuçları olduğu belirtilmiştir (Owens, Stryker & Goodman, 2001). Ailesel disiplin stilleri hakkındaki araştırmalar otoriter ve izin vericiden ziyade demokratik ya da yetkili yaklaşımın çocuklarda benlik saygısının gelişmesine daha yardımcı olduğunu öne sürmüşlerdir. Onaylayan, merhametli ve hassas ailelerin; onaylamayan, ilgisiz, tepkisiz ailelere göre yüksek benlik saygısına sahip çocuklar yetiştirme olasılıkları daha yüksektir. Kernis ve Goldman'a göre (2003) ise özellikle annenin ebeveynlik stili benlik saygısı için önemlidir (akt. Munk, 2006).

Benlik saygısının düzeyinde yaşa bağlı olarak nasıl bir değişim yaşandığına ilişkin yapılan çalışmalardaki sonuçlar birbiriyle çelişmektedir. Bazı çalışmalar yaşla birlikte benlik saygısının değişmediğini iddia etmektedirler (M. Bergman & Scott, 2001; Block & Robbins, 1993; Chubb, Fertman & Ross, 1997; Mullis & Chapman, 2000; Wade, Thompson, Tashakkori & Valente, 1989). Hortaçsu (1989) yaşla birlikte benlik saygısı düzeyinin arttığını ortaya koymuştur. Bu artışın sebebini de bireyin ilerleyen yıllarda daha bağımsız yaşamaya başlamasıyla birlikte yaşam deneyimlerinin çeşitlenmesi ve artması, benlik saygısı belirleyicisi olarak artık içsel uyarıcıları kullanmaya başlaması olarak açıklamıştır (Dikeçligil

& Çiğdem, 1991). Santrock (2011) ise benlik saygısı düzeyinin yaşla birlikte azaldığını öne sürmüştür (akt. Dilek & Aksoy, 2013).

Benlik saygısında gelişim dönemleri içinde yaşa bağlı olarak değişimler yaşanmakla birlikte cinsiyet açısından da farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre ergenlik döneminde kızların benlik saygısında göze çarpan bir düşüş yaşanmaktadır. Kızlarda ergenliğe erken girmek benlik saygısını olumsuz etkilerken erkekler için bu durum tam tersi şekilde gerçekleşmektedir (Simmons & Rosenberg, 1975). Kızların ergenliğin ilk dönemlerinde benlik saygılarının düşmesinde olumsuz beden imgesi veya sosyal ilişkilere olan ilgilerinin toplum tarafından yeterince desteklenmemesi olduğu düşünülmektedir (Impett, Schoolder, Tolman, Sorsoli & Henson, 2008). Arıca (1995) ise üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında benlik saygısında cinsiyet açısından farklılık olmadığı bulgusunu elde etmiştir (akt. Topsakal, 2007).

Ergenlik döneminde geliştirilen benlik saygısının düzeyi K. C. Garrison ve Jr. K.C. Garrison'a (1975) göre yetişkinlik döneminde bireyin davranışlarının nedensel temelini oluşturmaktadır (akt. Satılmış, 1988). Yetişkin benlik kavramının davranışlara yansıyan kısmı olan kendine ilişkin tutumlarının tutarlılık düzeyi arttıkça benlik ve kişilik yapılarının gelişim düzeyi yükselmektedir. Olumlu bir benlik tasarımına sahip olan yetişkin birey kendisi için büyük öneme sahip olan özel, sosyal ve iş yaşamındaki uyumu daha kolay sağlayabilir (Koç, 2008).

2.3. Benlik saygısı boyutları. Bireyin gerçek benlik kavramı ile ideal benlik kavramı arasındaki fark onun benlik saygısı boyutunun belirlenmesinde yol gösterici olmaktadır. Buna göre gerçek benlik kavramı ile ideal benlik kavramı arasındaki fark ne kadar fazla ise bu bireyin benlik boyutunun düşük olmasına, kendini başarısız, yetersiz ve değersiz hissetmesine yol açmaktadır (Nelson-Jones, 1982). Neiss, Sedikides ve Stevenson'a (2002) göre insanların benlik saygısı boyutunda kalıtım etkisi vardır. Kalıtımın dışında çevresel faktörlerin de etkisi

büyüktür (Donnellan, Trzesniewski, Conger & Conger, 2007). Ayrıca sosyal yaşamdaki becerilerini algılayış düzeyleri bireyin benlik boyutunda etkilidir (Anthony, Holmes & Wood, 2007; akt. Gerrig & Zimbardo, 2012). Elzen'e (1981) göre ise başarımın yanında bireyin amaçlarıyla başarılarını karşılaştırması ve aynı zamanda çevresindekilerle kendini kıyaslaması sonucu kendini başarılı bulup bulmaması benlik saygısının boyutunu belirler (akt. Odacı, 1994).

Benlik saygısı boyutunda bireyin değerlendirmede bulunurken takındığı tavır, çevresindeki kişilerin geri bildirimleri, bireyin mevcut durumunun belirlediği standartlara uygunluğuna ilişkin algıları etkilidir. Öyle ki birey; sosyalleşme sürecinde kendi benliğine benzer ya da onu destekleyebilecek kişileri seçmeye, çevresinde de kendi benliğini destekleyecek durumlar veya fırsatlar oluşturmaya eğilimlidir. Bu şekilde destekleyici ilişkiler ve benliğine uygun durumlar sayesinde benlik saygısı düzeyinde artış sağlamış olacaktır (Avşaroğlu, 2007). Benlik saygısı boyutlarından yüksek benlik saygısı ve düşük benlik saygısı alanda en fazla çalışılan benlik saygısı düzeyleridir (Taysi, 2000).

2.4.1. Yüksek benlik saygısı. Bireyin kendini diğerlerinden üstün görmeye çalışmadan kendini değerli hissetmesi, benlik değerlendirmesinin olumlu olması sonucu ortaya çıkan benlik saygısı boyutudur (Taysi, 2000). Yüksek benlik saygısı başarımın ve kazanımların doğru algılanması olmasının dışında aynı zamanda diğer bireylere karşı kendini beğenme, abartılı ve temelsiz bir üstünlük hissini de içerebilir (Krueger, Vohs & Baumeister, 2008).

Benlik saygısı boyutu yüksek olan bireylerin; diğer boyutta yer alan bireylere göre daha bağımsız hareket ettikleri, vücut sağlıklarının daha iyi durumda olduğu ve sosyal ilişkilerinde daha tolere edici davrandıkları ortaya konmuştur. Düşük benlik saygısı düzeyi olan bireylere göre daha az kaygılı, grup içi iletişimlerinde başarılı, yaşamını daha anlamlı bulmakta ve iş yaşamında bağımsızlığa, yarışmaya ve başarıya önem vermektedirler (Yavuzer, 2003). Özgüvenleri yüksek olduğu için eksik yönlerini kabul ederek bu yönlerini

geliştirmeye çaba harcarlar (Uyanık Balat & Akman, 2004). Gelişmiş iletişim becerileri, yeniliklere açık, yaratıcı ve araştırmacı oldukları için toplumda daha aktif görevlerde yer almaktadırlar (Cevher & Buluş, 2007). Yaptıkları işlerdeki başarısızlık ya da başarılarının sorumluluğunu alabilirler (Bee, 1981; akt. Topsakal, 2007).

Coleman ve Hendry (1990) yüksek benlik saygısına sahip bireylerin; zorluklarla daha uzun süre baş edebildiklerini, akran baskısıyla daha iyi baş edebildiklerini, gece uykularının daha kaliteli olduğunu, ülsere yakalanma ihtimallerinin daha az olduğunu, kendilerini daha olumlu değerlendirdiklerini, başkalarını kabul düzeylerinin yüksek olduğunu öne sürmüşlerdir (akt. Uyanık Balat & Akman, 2004). Diğer boyuttaki bireylere göre yaşamda kendilerini daha şanslı gören yüksek benlik saygısına sahip bireyler çevrelerindeki bireyler tarafından da olumlu benlik inançlarının kabul göreceğine inanmaktadırlar (Franzoi, 2003; akt. Alpay, 2009). Yüksek benlik saygısı boyutuna sahip olan bireylerin kendilerine ilişkin beklentileri yüksek olmakla birlikte elde ettikleri olumlu sonuçlar nedeniyle kendi görüşlerine güveniler. Bu nedenle herhangi bir olumsuz geri bildirim ya da görüş ayrılığı durumunu daha kolay kabullenebilmekte ve kendi görüşlerini rahatlıkla savunabilmektedirler. İyimserlik, özgüven, başarıma arzusu, gibi olumlu niteliklere ek olarak başkalarının gözünde de değerli olma inancını da yüksek benlik saygısı boyutu bireye sağlamaktadır (Turanlı, 2010). Yüksek benlik boyutuna sahip bireyler öz saygıya sahip olmakla birlikte toplumsal yaşamda değerli bir kişiliğe sahip oldukları inancını taşımaktadırlar (Hamarta, Arslan, Saygın & Özyeşil, 2009). Benliğini güçlendirme güdüsüyle hareket ederek saygınlıklarını ve toplumdaki yerlerini güçlendirmek isterler (Burger, 2006). Dışarıdan gelen olumlu geri bildirimini kabul edebilmelerinin yanında kendi performanslarının beğenilmemesinden korkmaz, kendilerini geri çekmezler (Avşaroğlu & Öre, 2007; Joseph, Bosson & Jacobs, 2003). Karşılaşılan olumsuzluklar karşısında kolay toparlanabilmeyi de içeren yüksek benlik saygısı boyutu ile mutluluk arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Baumeister ve diğ., 2003).

2.4.2. Düşük benlik saygısı. Benlik kavramını değerlendirirken kendi performans ve becerilerini yetersiz ve değersiz gören, kendilerini sevmeye, değer vermeye layık bulmayan bireyleri düşük benlik saygısı boyutu tanımlar (Tice, Butler, Muraven & Stilwell, 1995). Genel olarak kendilerini sürekli, kalıcı ve olumsuz bir şekilde değerlendirmektedirler (Hamarta, ve diğ., 2009). Kendileri hakkındaki bu olumsuz değerlendirmeleri onların düşüncelerini, hislerini ve davranışlarını etkiler (Fennell, 1999; akt. M. Yıldız, 2012). Yeteneklerinden kuşku duyar veya çok az değer verirler. Gerçekçi beklentilere sahip olmamalarının yanında başarılarını sahiplenmezler. Kendilerine bir amaç belirlemede ve karşılaştıkları problemleri çözmeye sıkıntı yaşarlar (H. Aslan, 2006; Plummer, 2001; akt. M. Yıldız, 2012). Başarılarını dışsal faktörlere dayandırır ve şans faktörünün etkisine inanırlar, başarısızlıklarının sorumluluğunu almazlar (Bee, 1981; akt. Topsakal, 2007). Coleman ve Hendry'e göre (1990) endişeli, karamsar olmalarının yanında gelecekle ilgili olumsuz düşüncelere sahiptirler (akt: Uyanık Balat & Akman, 2004). Kassin'e (1998) göre ise sinirli, daha az gayretlidirler ve yaşamlarındaki önemli durumları göz ardı edebilmektedirler (akt: Uyanık Balat & Akman, 2004).

Kendilerini yüksek benlik saygısı boyutuna sahip bireylere göre daha olumsuz betimleyen düşük benlik saygısına sahip bireyler arkadaşlık ilişkilerinde bağımlı ve savunmacı bir yapıdadırlar (Tice ve diğ., 1995). Daha tutarsız bir benlik kavramına sahip olan bu bireyler kuşkucu bir yapıya sahiptirler (Flouri, 2006). İnsan ilişkilerinde güven ve uyum sorunu yaşama, karamsarlık, utanç ve kendini suçlama durumlarıyla sıklıkla baş etmek durumunda kalmaktadırlar (Cevher & Buluş, 2007). Sosyal ilişkilerinde bağımlı, otoriter, utangaç olup araştırmacı ve yaratıcı yönleri düşüktür (Uyanık Balat & Akman, 2004). Düşük benlik saygısına sahip bireyler kendilerine ilişkin geribildirim ya da yorumlara karşı bilişsel olarak olumsuz düşünceler oluşturmaya daha eğilimlidirler (J. D. Brown & Dutton, 1995; Stake, Huff & Zand, 1995). Aslında övülmekten ve böbürlenmekten hoşlanırlar (Barksdale,

1972). Çevrelerindeki bireylerin değerlendirmelerini referans almakta ve bunları doğru kabul etmektedirler (Makikangas & Kinnunen, 2003). Özellikle kişisel değerlendirmelerinden ve dışarıdan yapılan geribildirimlerden olumsuz olanları kabul etmeye daha eğilimli oldukları görülmüştür (Josephs ve diğ., 2003). Kişiler arası ilişkilerinde girecekleri etkileşimden benliklerini korumak için kendilerini geri çekerek daha yüzeysel ilişki kurmaktadırlar (Osborne, 1996; akt. Alpay, 2009). Özgüven yetersizliği ve çabuk umutsuzluğa düşmeleri nedeniyle tartışma ortamlarında fikir beyan etmek yerine genellikle dinleyici olmayı seçerler (Korkmaz,1996; akt. Akdoğan, 2012). Kendilerini koruma güdülerini ilgi çekme veya iyi görünme gereksinimlerinden baskın çıkar (Burger, 2006). Kendileri hakkında yapılan sosyal değerlendirmelerle daha çok ilgilenen bireyler benliklerine ilişkin daha fazla araştırma yapmakta, kendilerini acımasızca eleştirmektedirler (H. Aslan, 2006). Bu araştırma becerisi gerekli durumlarda düşük benlik saygısı boyutuna sahip bireylerin iyi birer problem çözücü olmasına olanak tanır (Schroth & Shah, 2000; akt. Alpay, 2009). Çevrelerinden kabul görmeye diğer boyuttaki bireylere göre daha fazla ihtiyacı olan bireyler bu nedenle ilişkilerindeki çatışmaları çözmede kararsızlık yaşayabilmektedirler. Eğer partneri tarafından incitilen bireyin benlik boyutu düşükse, ilişkisinde sorunları çözmede karmaşa yaşayabilir, geri çekilme yoluna gidebilir (Baldwin & Sinclair, 1996).

Düşük benlik saygısına sahip bireylerin yıkıcı davranışlar gösterme eğiliminin daha fazla olduğu bulunmuştur (Murray, Rose, Bellavia, Holmes & Kusche, 2002). Düşük benlik saygısı boyutu; yeme bozuklukları, depresyon, motivasyon eksikliği, kaygı, intihar teşebbüsleri gibi duygusal ve davranışsal bozukluklara sebep olabilmektedir (Öz, H. B. Yılmaz & Akçay, 2009). Yapılan çalışmalarda düşük benlik saygısına sahip bireylerin incinme durumunda kendilerinden özür dilenmiş olmasına rağmen bağışlamanın gerçekleşmediği ortaya konulmuştur (Eaton, Struthersi, Shomrony & Santelli, 2007). Bu durumda empati kurmada yetersiz kalmaları nedeniyle inciten kişiyi anlayamamaları sonucu

bağışlama gerçekleşmemektedir (McCullough ve diğ., 1998). Düşük benlik saygısı depresyon ve anksiyetenin dışında kızgınlık, mutsuzluk ve yabancılaşma ile de ilgilidir (Morganett, 2005). Kuhlberg, Pena ve Zayas'a (2010) göre ise anoreksiya nevroza, uyum bozuklukları, suça yönelik davranışlar, depresyon, hatta intihara yönelik düşünceler düşük benlik saygısı boyutu ile ilişkilidir. Saldırgan ve anti-sosyal davranışlar göstermeye yüksek benlik düzeyine sahip bireylere göre daha eğilimlidirler (Paulson, Coombs & Landsverk, 1990; Russel & Hudson, 1992).

Cinsiyet açısından bakıldığında; Harter'ın (1982) yaptığı bir çalışmada erkeklerin matematik ve spor bilimlerinde, kızların ise sosyal bilimler ve İngilizce konusunda benlik saygılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kişisel incinme geçmişi olan düşük benlik saygısına sahip kadınların ilişkilerini sonlandırmada isteksiz oldukları ortaya konulmuştur (Katz, Street & Arias, 1997). Block ve Robins'in (1993) bir panel aracılığıyla ergenleri gözlemledikleri araştırmalarının sonucunda kız ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin 14,18 ve 23 yaşlarında önemli ölçüde benzer olduğunu ancak erkek ergenlerde özellikle genç yetişkinliğe kadar benlik saygısı düzeyinin büyük oranda değiştiğini ortaya koymuşlardır. Araştırma sonucunda yüksek benlik saygısı boyutuna sahip kız ergenlerin sosyal beceri açısından yüksek özgüvene sahip, iddialı, neşeli, girişken, özellikler sergilediklerini, 14 yaşındaki erkek ergenlerin ise dikkatli, ilgisiz, sert ve içtenlikten uzak bireyler olarak tanımlanmışlardır (Block & Robins, 1993). Yapılan bir çalışmada ise cinsiyetin benlik saygısının alt bölümlerinde etkili olduğu belirtilmiş, buna göre erkeklerin fiziksel görünümle ilgili benlik saygısı puanları, kızların ise davranış yönetimi ve etikle ilgili benlik saygısı puanları yüksek çıkmıştır (Gentile, Grabe, Dolan-Pascoe & Wells, 2009).

3. Ana Baba Tutumu

3.1. Ana baba tutumu kavramı. Bireyin psiko-sosyal gelişiminde, dengeli bir kişilik oluşturabilmesinde, aile içi ilişkilerin niteliği ve ana baba tutumlarının etkisi büyüktür. Ana baba tutumları; ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin tutum, inanç, davranış ve beklentileri olarak tanımlanmıştır (Sümer & Güngör, 1999). Ana baba tutumları bireyin kendine ve hayata karşı tutumunda, kişiler arası ilişkilerinde, değer yargılarının oluşumunda ve davranışlarının temelinde etkili olan önemli bir unsurdur (Yavuzer, 2012).

Yaşamın ilk iki yılı süresince anne ile çocuk arasında kurulan etkileşim güven duygusu ve bağlanmanın dolayısıyla da ilerleyen yıllarda diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurabilmesinin temelini oluşturmaktadır (Yavuzer, 2012). Bowlby de bağlanmaya ilişkin yaptığı çalışmalar sonucunda anne eksikliği ile duygusal ilgisizlik arasındaki ilişkiye dikkat çekmiş, bireylerde anti sosyal davranışların oluşumuna katkısı olduğunu öne sürmüştür (Bıyıklı, 1983). Baba çocuk ilişkisine bakıldığında ise özellikle kişilik gelişiminde önemli bir özdeşim ögesi olmasının yanında yokluğu ya da ilgisiz tutumunun uyum ve davranış bozukluklarıyla ilişkilendirildiği bilinmektedir (Yavuzer, 2012). Ailenin genel tutumu, anne ve babanın ayrı ayrı tutumu, bireyin cinsiyeti, töre, din dil, gelenek ve görenek, eğitim düzeyi, egemen ideoloji gibi toplumsal faktörler bireyin çocukluğundan başlayarak yetişkinliğinde de tutumlarını ve davranışlarını etkiler (Köknel, 1992). Birey yetiştiği ana baba tutumuna göre toplumda karşı karşıya kaldığı problemlerin üstesinden gelebilir ya da bu problemler hayatında kalıcı hale gelebilir. Ayrıca bireyin anne ve babasının ilişkisini gözlemlemesi sonucu cinsel kimlik gelişimi de oluşturmaya başlar (Yörükoğlu, 2000a).

Birey gelişimi süresince özellikle ergenlik döneminde anne babasının kendisine karşı tutumunu farkında olmadan içselleştirerek davranışlarını değerlendirir ve şekillendirir. Düşüncelerini, duygularını rahatça açıklayabildiği, kendisiyle ilgili kararları almada özgür olduğu bir ortamda çocukluğundan beri bulunmuş olan ergen dışa dönük, yaratıcı, kendini

ifade edebilen, özgüven sahibi bir birey olabilmektedir (N.Yıldırım & K. Yıldırım, 1997; akt. Gökmenoğlu, 2011). Anne ve babasıyla olan ilişkilerinden doyum sağlayan ergenler daha kolay kişiler arası ilişkiler kurabilmektedirler (Erwin, 2000; akt. Steinberg, 2007). Bunun tersine otoriter veya koruyucu tutumun hâkim olduğu bir aile ortamında yetişen birey sürekli baskı altında olduğu için özgüven ve benlik saygısı duygularını geliştirme olanağı bulamayacaktır (Baumrind, 1966).

Bireyin duygularını ve davranışlarını yönetebilmesinde ana baba tutumlarının olumlu ve ya olumsuz etkileri olabilmektedir (Geçtan, 1981). Ebeveynler sadece tutumları yoluyla model olarak değil aynı zamanda öğrenme ortamlarını düzenleyerek çocuklarının problem çözme becerisini kazanmasında, merak duygusunu ve yaratıcılığını desteklemede, eleştirel bakış açısı geliştirmesinde kısacası yetişkin hayatına hazırlanmasında önemli birer yardımcı konumundadırlar (A. S. Yıldız, 2006). Yapılan araştırmalar aile ortamında ihmal edilmiş ve ya yok sayılmış çocukların anti sosyal davranış gösterme açısından risk taşıdıklarını ortaya koymuşlardır (Dalhlberg, 1998). Dalhlberg (1998) ergenlerin şiddete yönelmelerinde; ana baba ve çocuk arasındaki duygusal bağın, ana babanın sorunlu davranışlarının, disiplin sağlamak ya da rehberlik etme amaçlı tavırlarının ve ailenin işlevinin etkili olduğunu ortaya koymuştur. Aile içinde çocuğa kötü davranma, eşler arasında şiddet, ergenin şiddete tanık olması veya maruz kalması ergenin kişiler arası ilişkilerinde de şiddete başvurma olasılığını artırmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2006). Diğer anne baba tutumlarına göre; iletişimsizlik, etkili takip edilmeme, ailede saygı görmeme, aşırı baskı, tutarsız davranışlar, açık beklentilerin sunulmaması, fiziksel cezalar ve ilgisiz tutum saldırgan davranışların ortaya çıkmasını ve madde kullanımı daha fazla yordamaktadır (Borum, 2000; Cillesen, 2002; Dahlenberg, Lloyd & Potter, 2001; Herrenkohl ve diğ., 2000; Saner & Ellickson,1996; Williams & Meyers, 2004; akt. Aygen, 2009).

Ana baba tutumu kavramının kuramsal açıklamaları incelendiğinde; psikanalitik kuramda erken çocukluk döneminde anne baba ve çocuk arasındaki ilişkinin önemine değinildiği göze çarpmaktadır. Ancak Freud (1933) anne babanın çocuğuna karşı tutumunun etkisinden çok özellikle tuvalet eğitimi, beslenme konularında çocukla etkileşimlerine odaklanmıştır (Sigelman & Rider,2009; akt. Gökmenoğlu, 2011). Adler ise çocuğun kişiliğinin sağlıklı gelişimi için ailesel desteğin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bireyin yaşamının ilk beş yılında ailesiyle etkileşiminin onun özellikleri üzerinde belirleyici etkisi olduğunu vurgulayan Adler; ailesel desteğin ve sevgi paylaşımının toplumsal hayatta cesaretli, özgüvenli, girişken, topluma dönük ve anlamlı işlerle uğraşan bir birey yetişmesinde kilit rol oynadığını ifade etmiştir (Geçtan, 1984). Watson ana baba tutumlarının niteliğinin bireyin sosyal özellikleri üzerindeki etkisine değinmiştir. Buna göre aşırı baskı ve denetim altında yetişmiş bireyler kendilerini ifade etmede zorluk çekerler ve saldırganlığı bir ifade yolu olarak seçebilirler. Fikirlerine değer verilen, bir birey olarak benimsenip sevildiği, hoş görülü bir ortamda yetişen bireyler ise girişken ve sosyal olmakta, kendilerini daha iyi ifade etmektedirler (Sigelman & Rider, 2009; akt. Gökmenoğlu, 2011). Ana baba tutumlarının bireyin kişilik gelişiminde önemli olduğunu ifade eden Erickson (1963), ailesel etkileşimde iki tutumun önemli olduğunu öne sürmüştür. İlk tutum ailesel sıcaklık olup, bu tutuma sahip aileler çocuklarının yaptıkları hatalarda cezalandırıcı olmak yerine destekleyici bir yaklaşım sergilemekte ve onlara sıcak, ilgili ve ödüllendirici davranmaktadırlar. İkinci tutum olan ailesel kontrol tutumuna sahip ebeveynler ise cezalandırıcı veya ihmalkâr bir yaklaşım içinde çocuklarını küçümseyen ve sürekli eleştiride bulunan bir tutum içindedirler (Tuncer, 1979; akt. Gökmenoğlu, 2011). Maslow'a (1970) göre ise anne babalar çocuklarının temel ihtiyaçlarının yanında sevme, şefkat gösterme ve saygı görme ihtiyaçlarını da karşılamalı, bu şekilde sağlıklı bir kişilik gelişimini tamamlamalarına destek olmalıdırlar (Gazeloğlu, 2000; akt. Gökmenoğlu, 2011).

3.2. Ana baba tutumu ile ilgili öne sürülen modeller.

3.2.1. Psikodinamik model. Darling ve Stenberg'e (1993) göre bu model, gelişimin temelinde biyolojik unsurların yattığını esas almaktadır. Bu modeli benimseyen araştırmacılar ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşimin çocuğun kişilik, psiko-seksüel ve psiko-sosyal gelişimi üzerindeki etkisinin önemli olduğunu ortaya koymuşlardır(Darling & Stenberg, 1993). Psikodinamik modele göre; ebeveynin bireyden istekleri ile toplumun beklentileri arasındaki farklılıklar sonucunda çatışma çıkması muhtemeldir (A. Yılmaz, 2000; akt. Yaşa, 2012). Ebeveynlerin tutumlarındaki farklılıklar anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkilerin aileden aileye göre değişmesinde etkilidir (Darling & Stenberg, 1993). Bireyin içgüdüsel ihtiyaçları ile aile ve çevresi arasındaki iletişimi onun gelişiminde bireysel farklılıkların oluşumunda etkilidir (A. Yılmaz, 2000; akt. Yaşa, 2012).

Psikodinamik model; anne babaların duygusal gereksinimlerinin karşılanmaması durumunda çocuğa karşı tutumlarında aşırı koruma veya endişe, otorite, mükemmeliyetçilik gibi uygun olmayan yetiştirme tutumlarının ortaya çıkacağını öne sürmüştür. Bu ana baba tutumları da bir süre sonra bireyde ortaya çıkabilecek davranışsal bozuklukların nedeni haline gelmektedir (Dönmezer, 2001).

3.2.2. Davranışçı model. Davranışın tutumdan daha önemli olduğu görüşünden yola çıkan davranışçı model bireyin çevresinden aldığı pekiştiricilerin onun gelişimini nasıl şekillendirdiği üzerinde durmuşlardır. Ana baba tutumlarını ortaya konulan davranışlara göre gruplandıran bu model, bireyin davranışlarındaki farklılıkların onun çevresindeki uyarıcılarla kurduğu etkileşim sonucu oluşan farklı öğrenme yaşantılarından kaynaklandığını ileri sürmüştür. Buna göre öğrenme yaşantılarının deneyimlendiği bu çevreyi şekillendiren ve betimleyen de ebeveynlerin tutumudur. Tıpkı psikodinamik model gibi bu modelde de bireyin sosyalleşmesinde etkili olan ebeveyn davranışlarında; ebeveyn inançlarının ve bireyin doğasının etkili olduğu düşünülmektedir (Darling & Stenberg, 1993).

3.2.3. Baumrind'in sınıflaması. Ana baba tutumlarıyla ilgili ilk sistematik çalışmaları yapmış olması nedeniyle önemli bir isim olan Baumrind (1971) okul öncesi öğrencileriyle yaptığı çalışmalar sonucunda; ebeveyn kontrolü, ebeveyn-çocuk ilişkisinde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım-destek olmak üzere dört temel boyut öne sürmüştür. Anne babanın çocuğa koydukları kurallara çocuğun uyma zorunluluğuna ilişkin boyut ebeveyn kontrolüdür. Anne-baba-çocuk iletişimde açıklık; anne babanın çocukların davranışlarını sınırlandırma dereceleri ve bu sınırlandırmanın nedenlerinin açıklanması, alınacak kararlarda çocuğun fikirlerini dile getirmesini destekleme ve bunları önemseme ile ilgili boyuttur. Olgunluk beklentisi, anne babaların çocuğun bütün gelişim alanlarıyla ilgili ilerlemesini ve başarılı olmasını destekleme düzeyi ile ilgili bir boyuttur. Bakım-destek boyutu ise, çocuğun bakımı veya çocukla etkileşim kurma esnasındaki sıcaklık, yakınlık, sevecenlik göstermeye ilişkin boyuttur. Bu boyutlara göre Baumrind (1971) otoriter, demokratik ve izin verici olmak üzere üç temel ana baba tutumunu belirlemiştir. Ebeveynlerin bu tutumlardan birini daha çok benimseyip, bu tutuma göre hareket ettiklerini belirtmiştir (A. Yılmaz, 2000; akt. Gelir, 2009).

Baumrind'in sınıflandırmasına göre; ebeveyn kontrolü ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, anne-baba-çocuk iletişimde açıklık ve bakım/destek boyutlarında düşük olan ebeveyn tutumu otoriter tutuma karşılık gelmektedir. Otoriter tutuma sahip ebeveynler çocuklarından tam itaat beklemekte, koydukları kuralları veya söylediklerini sorgulamadan kabul etmelerini istemektedirler. Bu tutuma sahip ana babalar çocuklarının en ufak bir hatasını ya da itaatsizlik belirtisini hemen cezalandırırlar. Demokratik tutum; dört boyutun hepsini de çocuğuna ilişkin davranışlarında sıklıkla uygulayan ebeveyn tutumu olarak tanımlanır. Demokratik ana baba tutumuna sahip ebeveynler çocuklarını ilgi ve sevgiyle dinler, onların da ailede alınacak kararlara eşit katılım hakkı olduğunu düşünür, fikirlerini sorar. Çocuklarının olgun davranışlar gösterebileceğine inanır, beraber belirledikleri kurallara uymalarını bekler ve sorunlarını karşılıklı konuşarak aşabileceklerine inanırlar. İzin verici tutum ise, ebeveyn kontrolü ve olgunluk beklentisi boyutlarını az, anne-baba-çocuk iletişimde açıklık ve bakım/destek boyutlarını ise çocuklarına yönelik davranışlarında daha yoğun kullanan anne babaların tutumunu betimlemektedir. Bu tutuma sahip olan anne babalar çocuklarına karşı ilgili ve sıcak bir yaklaşım gösterirler ve kendi kararlarını kendilerinin vermeleri konusunda onları desteklerler. Çocuklarına sağladıkları özgürlük gelişim düzeylerine göre fazla olmakla birlikte onlara sağladıkları hoş görüde ihmale kadar varabilen bir ebeveyn kontrolü azlığı mevcuttur (A. Yılmaz, 2000; akt. Yaşa, 2012). Baumrind'e göre (1966, 1972) demokratik ana baba tutumu ile yetiştirilmiş bireylerin zihinsel ve sosyal becerileri, kendilerini ifade becerileri iyi, özgüvenleri yüksek, kendi kararlarını kendileri verebilecek yeterliliktedirler.

3.2.4. Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeli. Maccoby ve Martin (1983) ana baba tutumlarıyla ilgili yaptıkları çalışmalar sonucunda ebeveyn kabulü/ilgisi ve ebeveyn talepkârlığı olmak üzere iki temel boyut üzerinde durmuşlardır. Ebeveyn kabulü/ilgisi çocuğun ihtiyacı olan kabul edici ve destekleyici yaklaşımı anne-babanın çocuğa ne kadar gösterdiğini ifade etmektedir. Ebeveyn talepkarlığı ise, anne babanın çocuklarının sorumluluklarını üstlenmesini ne kadar beklediklerini içermektedir. Bu iki boyut farklı ebeveynlerin gösterdiği farklı tutumlarda farklı derecelerde kendine yer bulur. Buna göre bazı ebeveynler daha ılımlı ve kabul edici, bazıları izin verici fakat az talepkar, bazıları ise duyarsız ve reddedici tutuma sahiptirler (Steinberg, 2007).

Baumrind'in sınıflandırmasından farklı olarak temel aldıkları iki boyuta göre izin verici ana baba tutumunun izin verici-hoş görülü ana baba tutumu ve izin verici- ihmalkâr ana baba tutumu şeklinde ikiye ayrıldığını bu şekilde dört temel ana baba tutumu olduğunu öne sürmüşlerdir. Baumrind'in sınıflandırmasındaki demokratik ve otoriter ana baba tutumu açıklamasını kabul etmişler, bu iki ana baba tutumundaki ilgi ve kabul etme düzeylerindeki farklılıkların bireyin gelişiminde farklılıklara sebep olacağını belirtmişlerdir. Her iki izin verici tutumu birbirinden ayıran etmen anne-babaların çocuklarına göstermiş oldukları ilgi ve kabuldür. İzin verici-hoşgörülü anne babalar çocuklarının davranışlarını sınırlandırmazlar, ancak onlara sevgi ve ilgi göstermeyi de ihmal etmezler. İzin verici-ihmalkâr anne babalar ise çocukları ile aralarına mesafe koyma eğilimindedirler ve temel ihtiyaçlarını karşılamaları dışında duygusal yakınlık kurmazlar (A. Yılmaz, 2000; akt. Yaşa, 2012).

3.3. Yaygın ana baba tutumları. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarının çeşitleri ve sayısına ilişkin literatürdeki çalışmaların sonucunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. McWhirter ve Voltan-Acar'a (2000) göre ana baba tutumları; etkili-düzenli ana baba tutumları, demokratik ana baba tutumları, katı kontrollü ana baba tutumları, otoriter-saldırgan nörotik ana baba tutumları ve kaygılı-nörotik ana baba tutumları olarak beş farklı şekilde sınıflanmaktadır (Mc Whirter & Acar, 2000). Yavuzer'e (2012) göre ise; baskılı ve otoriter tutum, gevşek tutum, dengesiz ve kararsız tutum, koruyucu tutum, ilgisiz ve kayıtsız tutum, güven verici-destekleyici ve hoşgörülü tutum olmak üzere altı şekilde sınıflanmaktadır (Yavuzer, 2012). Türkiye'de ergenler ve yetişkinlere yönelik ana baba tutumlarını ölçmek için geliştirdikleri envantere Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993) demokratik tutum, otoriter tutum ve koruyucu-istekçi tutum olmak üzere üç tür ana baba tutumu belirlemiştir (akt: Kuzgun & Eldeleklioğlu, 2005).

Farklı çalışmalarda farklı adlarda ve sayılarda sınıflandırılmış olan ana baba tutumları burada demokratik ana baba tutumu, otoriter ana baba tutumu ve koruyucu-istekçi ana baba tutumu olmak üzere üç başlık altında ele alınacaktır (Sezer, 2010).

3.3.1. Demokratik ana baba tutumu. Demokratik yaklaşım ebeveynler arasındaki ilişkide de görülmekte, birbirlerine olduğu kadar çocuklarına karşı da koşulsuz saygı ve sevgi göstermektedirler(Yavuzer, 2011). Çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamanın yanında sevgi ve ilgilerini de esirgemeyen bu tutumdaki ebeveynler arkadaşça bir tutumla çocuklarıyla paylaşımda bulunmakta, onlara değer verdiklerini hissettirmektedirler (Kulaksızoğlu, 2002). Çocuklarına sevgilerini açıkça belirtmelerinin yanında, bunu olumsuz davranışların önüne geçmek için yaptırım aracı olarak kullanmamaktadırlar. Ebeveynler çocuklarının kendilerini ifade etmeleri noktasında onları desteklemektedirler (Kulaksızoğlu, 2002).

Bu tutumun temelinde güç eşitliği ve kabul yer almaktadır (Yavuzer, 2012). Ailedeki bireylerin hakları karşılıklıdır. Ebeveynler kendi haklarına saygı gösterilmesini bekledikleri

gibi çocuklarının haklarına da saygı göstermektedirler (Dönmezer, 2001). Çocuğun kişiliğine de saygı gösteren anne baba çocuğun bireysel farklılıklarını kabul etmektedir. Buna göre ondan yaşından olgun davranışlar ya da tutumlar göstermesini beklememektedirler (Yörükoğlu, 2000b). Aile; demokratik ortam içinde çocuğun kişisel özelliklerini geliştirerek “kendini gerçekleştirmesinde” yardımcı olmaktadır. Demokratik tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilmiş olan bireyler; düşüncelerini özgürce dile getirebilme, temel güven duygusuna sahip olma, girişimci, yaratıcı, sorumluluk sahibi olma, kendine ve diğer insanlara saygı duyma, kendini geliştirmeye ve gerçekleştirmeye hevesli olma özelliklerine sahiptirler (Kulaksızoğlu, 2002).

Ailedeki ilişkiler karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü temeline dayanmakta, duyarlılık ve denetim bu tutumdaki aile ortamında denge içinde ortaya konulmaktadır. Ailedeki kurallar çocukların da fikirleri alınarak, onların gelişim düzeylerine uygun olacak şekilde düzenlenmektedir. Kurallara uyulmadığında devreye sokulacak olan yaptırımlar fiziksel ve duygusal şiddet içermemekle birlikte çocuğa belli sınırlar içinde seçebileceği alternatifler sunulmaktadır. Belirlenen bu kurallar dışında çocuğun davranışları engellenmemekte ve özgürlük alanı sağlanmaktadır (Weiss, 1998). Aile ortamında disiplin sağlanırken çocukların davranışları iyi bir şekilde değerlendirilmekte, önemsiz hatalar görmezden gelinmekte, sorunlar çözülmeye çalışılmakta ve olumlu davranışlar vakit kaybetmeden pekiştirilmektedir (Semerci, 2006). Kurallar çerçevesinde çocuklarının özgür davranmalarını destekleyen ve çocukların kişilik gelişimi için en uygun olan bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarının sorumluluk duygusu geliştirmeleri için çaba göstermektedirler (Baumrind, 1966).

Demokratik ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranışları tutarlı, kararlı ve güvenilir olduğu için çocuklar hangi davranışlarına ne tür tepkiler alabileceklerini önceden tahmin edebilmektedirler (Bilir & Dabanlı, 1981). Bu tutuma sahip anne babalar çocuklarının davranışlarını doğru bir şekilde yönlendirebilmekte, bağımsız bir kişilik geliştirmelerini

desteklemektedirler (Kulaksızoğlu, 2002). Amaçlarına ulaşmak için baskı yerine mantık ve manipülasyonu kullanmaktadırlar (Baumrind, 1966). Çocuklarına doğru ve yanlış arasındaki farkı ve bunların sonuçlarını öğretmeye gayret etmektedirler (M. Öztürk, 2007; akt. A. Yılmaz, 2009).

Demokratik tutumun hâkim olduğu bir aile ortamında yetişen bireyler dışadönük, yaratıcı, etkin, kendini ifade edebilme, öz güveni yüksek, bağımsız davranabilme, liderlik özellikleri sergileyebilme ve etkili kişiler arası ilişkiler geliştirebilme özelliklerine sahiptirler (Alisinanoğlu, 1995; akt. A. Yılmaz, 2009; Aral, 1991). Bilişsel gelişmeye daha yatkın olmaları aile ortamının onlara sağladığı kendini ifade ve denetim kazanma olanakları sayesinde. Bu bireyler hareketli, agresif, korkusuz, ve bağımsız davranışlar sergilemektedirler (Eldeleklioğlu, 1996). Birey kendi kararlarını kendi verebilmekte ve sorumluluk alabilmektedir (Yavuzer, 2011). Akranları tarafından üst düzeyde kabul gören bu bireyler başarılı, yapıcı, özel merakları olan ve dışarıdan kolay etki altına alınamayan kişiler haline gelmektedirler (Duran & Eldeleklioğlu, 2005).

3.3.2. Otoriter ana baba tutumu. Otoriter ana baba tutumunun temel özelliği çocuğa uygulanan baskıdır. Çocuklarının bireysel farklılıklarını önemsemeyen ve onu ayrı bir birey olarak değerlendirmeyen ebeveynler onlara hâkim oldukları fikriyle hareket etmektedirler (Sendil, 2003; akt. Yaşa, 2012). Çocuklarıyla ilgili tüm kararları kendileri vermektedirler (Yılmaz, 2009). Çocuğun kişiliği, gelişim düzeyiyle ilgili istek ve ihtiyaçları dikkate alınmadan ailesel beklentileri karşılaması beklenmektedir. Çoğu zaman aile çocuğuna sunduğu olanaklardan daha fazla beklenti içine girmektedir (Dönmezer, 2001).

Ailede kurallar çocukların fikri alınmadan belirlenmektedir. Çocuktan da bu kurallara koşulsuz bir şekilde uyması istenmektedir (Sendil, 2003; akt. Yaşa, 2012). Değişmez nitelikteki bu kurallara göre çocuğu biçimlendirmekte, değerlendirmekte, denetlemektedirler.

Bu tutuma sahip ebeveynler otoriteye, geleneksel değerlerin korunmasına, saygıya, çalışmaya önem vermektedirler (Dönmezer, 2001).

Otoriter tutuma sahip anne babalar çocuklarını sürekli denetim altında tutmakta, kontrol etmekte, eleştirmektedir (Pamir, 2008). Katı bir disiplinin hâkim olduğu aile ortamında sözel iletişim yaygın değildir. Bağımsız davranışların, liderlik özellikleri göstermenin, kendine ait düşüncelerini ifade etme yoluyla benliğini ortaya koymanın desteklenmediği bu tutumda otoriteye itaatsizlik cezasız bırakılmamaktadır (Dönmezer, 2001). Cezada amaç çocuğu yola getirmektir ve çoğu zaman suçla orantılı değildir (Yörükoğlu, 2003). Ailede otoritenin devamlılığını sağlamak için çocuklar ebeveynleri tarafından azarlama, aşağılama, dalga geçme davranışlarına sıklıkla maruz kalmaktadırlar (Aydın, 2005). Bu ebeveynler çocuklarının davranışlarını değerlendirme sürecinde ara değişkenleri dikkate almama, esnek düşünememe ve duygusal açıdan katılık özelliklerini göstermektedirler (Kulaksızoğlu, 2002). Katı düşünce yapısına sahip bu tutumdaki ebeveynler çocukları kendinden ortaya koymasını istenen yani katı kurallara uygun olan davranışları yerine getirdikleri takdirde onlara sevgi ve ilgilerini belli etmektedirler (Kuzgun, 1972; akt. Yılmaz, 2009).

Denetimin yüksek, tepkisellik ve duyarlılığın düşük olduğu (J. F. Adams, 1995), çok sık cezalandırıldıkları böyle bir ana baba tutumunda yetişmiş olan bireyler olumsuz duygularını ifade edememektedirler. Bu durumun özellikle erkek çocuklarda saldırganlık düzeyini artırırken, benlik saygısı düzeyini düşürdüğü belirlenmiştir (Maccoby & Martin, 1983; akt. Sezer, 2010). İtaatkâr çocuklar yetiştirmeyi amaçlayan ebeveynler bunun aksine çocuklarının saldırgan, öfkeli, sinirli, kurallara uymakta zorluk çeken, saygısız ve otoriteyle problem yaşayan bireylere dönüşmesine neden olmaktadır (M. Öztürk, 2007; akt. Yılmaz, 2009). Bu tutuma sahip anne-babalar tarafından yetiştirilmiş çocuklar kişiler arası ilişkilerinde kırılabilir, agresif ve ihmal edilmeye açık olmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde bu

tutumun negatif sonuçları ortaya çıkmaya başlamaktadır. Sevgi eksikliği ve otoriteye kafa tutma özellikle evde, okulda ve sosyal çevrede çocuğun ortaya koyduğu davranışlarıyla kendini göstermektedir (Semerci, 2006). Bu tutumda anne baba çocuğun olumsuz davranışlarını dayakla engellemeye çalıştıklarından ve öfkesini bastırmasını desteklediklerinden çocukta pasif saldırganlığın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002). Bu tutumun etkili olduğu aile ortamında çocuğun uyumlu, kibar, edilgin ve terbiyeli olması desteklese de bu şekilde bağımsız bir kişilik geliştirmesi engellenmiş olmaktadır (İ. E. Özgüven, 2001). Kuzgun ve Eldeleklioğlu'na (2005) göre ise bu tutumda yetişmiş olan bireyler kaygılı ve nörotik bir kişilik geliştirmeye, özgüvenlerinin düşük olmasına, çevresel etkilere açık olmaya, depresyona girmeye, suç işlemeye ve madde kullanmaya, sosyal konularda kendine güvenmemeye daha eğilimli olmaktadır (Kuzgun & Eldeleklioğlu, 2005)

3.3.3. Koruyucu-istekçi ana baba tutumu. Koruma ve himaye etme her anne babanın sergilediği normal davranışlar olmakla birlikte bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarını kendi varlıklarının bir uzantısı şeklinde algılamaktadırlar. Onların özgürlüklerini engelleyici biçimde onlara nasıl davranmaları, neleri yapmaları gerektiğini söyleyerek yönlendirmeye çalışmaktadırlar. Bu şekilde davranan anne babalar kendi duygusal yoksunluklarını çocuklarına gösterdikleri bu yoğun ilgiyle ödünleme gayreti içindedirler. Ailenin aşırı kontrolü altında yetişen çocukların ise bağımsız bir birey olma çabaları ebeveynleri tarafından sürekli engellenmektedir (Kulaksızoğlu, 2002).

Bu tutumun hâkim olduğu aile ortamında çocuk ailenin merkezinde yer almakta, her istediği ve ihtiyacı yerine getirilmektedir. Bunun sonucunda da çocuğun kendi ayaklarının üzerinde durmasını sağlayacak becerileri yeterince gelişmemektedir (Semerci, 2006). Çocukların her durum ve koşulda korunması gerektiği, kendi başlarına ihtiyaçlarını karşılayamayacakları düşüncesinde olan bu ebeveynler her şeyi onlar için düşünüp yerine

getirebildikleri takdirde iyi birer anne baba olacakları inancını taşımaktadırlar (Ö. Kaya, 1994; akt. Yaşa, 2012).

Çocuklarının eve bağlanması ve kendilerinden ayrılmaması için ebeveynler dışardaki tehlikeleri abartma yoluna gidebilmekte veya ayrılığın anne babaya olumsuz etkileri anlatılıp suçluluk duygusu yaratılmaya çalışılmaktadır. Anne babanın bu davranışları çocuğun bir “birey” olma yolundaki bireyselleşme çabalarına ket vurmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002). Bu tutumdaki anne babalar çocuklarının yapması gereken birçok şeyi onlar için yapmakta, bu şekilde onların yaparak öğrenme fırsatı elde etmelerinin önüne geçmiş olmaktadır (Navaro, 1989; akt. Sezer, 2010).

Ergenlik döneminde aile ortamında koruyucu yaklaşımın etkili olduğu bireyin psiko-sosyal gelişimi, bağımsız bir kişilik geliştirebilmesi, girişimciliği, sosyalleşme davranışları olumsuz etkilenmektedir (Gazeloğlu, 2000; akt. Yaşa, 2012). Bu dönemde bireyin ebeveynlerinden istekleri artmakta, tek başına yaşama ve başarılar elde etme konularında güçlük çekmektedir. Arkadaş bulmada da zorlanan ergen ailesinin bu yaklaşımı sonucunda öz güven eksikliği yaşamaktadır (Semerci, 2006).

Aile ortamının sağladığı bu koruyucu tutumu birey yaşamındaki diğer ortamlardan ve kişilerden de beklemektedir. Aynı tutumu göremediğinde büyük yıkım yaşayan birey başkalarına bağımlı, tek başına yetersiz ve mutsuz bir kişi olarak hayatını devam ettirmeye çalışacaktır (Semerci, 2006). Aile ortamında sürekli hoş görüyle karşılanmış olmasının sonucu bağımlı bir kişilik geliştiren birey diğer ortamlarda girişkenlik yeteneklerinin gelişmemesi ve özgüven eksikliği sonucu sağlıklı ilişkiler geliştiremez (Eldeleklioğlu, 2004; akt. Yılmaz, 2009). Kişilik gelişiminde de sıkıntılar yaşayan bu bireyler yalnız başına kaldıklarında kaygılı, huzursuz, güvende olmadığı duygularını yaşamakta, yalnızca tanıdığı, güvendiği insanların yanında mutlu ve güvende hissetmektedirler (Köknel, 2004; akt. Yaşa, 2012).

Bu tutumla yetişmiş bireylerde bilişsel esnekliğin gelişmediği (S. A. Aslan, 2005); sınırlılık, huzursuzluk ve dikkatsizlik özelliklerinin görüldüğü yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Sorumluluk duygusunun ve duygu kontrolünün gelişmediği bu bireylerde kararsızlık, dayanıksızlık, doyumsuzluk gibi kişilik özellikleri de görülebilmektedir (Gazeloğlu, 2000; akt. Yaşa, 2012). Özellikle tek çocuğu olan veya başka çocuk sahibi olamayan ailelerde yoğun olarak görülen bu tutum çocuğun kendini savunma becerisini de olumsuz etkilemektedir. Diğer insanlara karşı güven duymama ya da aşırı bağımlılık, hayal kırıklığı yaşama ve isyankâr davranışlar göstermektedirler (Yıldız-Bıçakçı, 2004; akt. Yaşa, 2012; Tuzgöl, 1998). Özellikle kız çocuklarının sıklıkla maruz kaldığı bu tutumda ebeveynin yaklaşımı çocuğun yaşam mücadelesinden kaçınmasına, kendini savunabilmesinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Yavuzer, 2011). Ekşi'ye (1990) göre bireyin stres verici durumlarla baş etme ve uyum yetenekleri gelişmediği için ilerleyen dönemlerde depresyon ve duygusal problemlerin görülme ihtimali artmaktadır (Ekşi, 1990).

4. İlgili Araştırmalar

4.1. Romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili yapılan araştırmalar.

4.1.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar. Kayı, Yavuz ve Arıcan (2000) üniversite öğrencisi ve üniversite mezunu kadınlarda cinsel şiddet eylemlerinin hangi oranda yaşandığını, kimler tarafından, nerede ve ne zaman uygulandığını, adli makamlara ne derece yansıtıldığını ve etkilenme derecelerini ortaya koymayı amaçladıkları çalışmalarında 700 kadına anket uygulamışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadınların % 84'ünün belirtilen şiddet türlerinden birine maruz kaldığını ve yaklaşık yarısında da fiziksel şiddetin eşlik ettiğini ortaya çıkarmışlardır. Özellikle temas içeren cinsel şiddet eylemlerinin sanılanın aksine yabancı kişiler tarafından değil tanıdık kimseler tarafından gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Saldırganı betimleyici özellikler açısından büyük çoğunluğunun erkek, yaş ortalamasının 25 olduğunu tespit etmişlerdir. Yaşanan olayların büyük çoğunluğunun ise adli makamlara yansıtılmadığını ortaya koymuşlardır.

Üniversite öğrencilerinde sevgili şiddeti ile ilgili olarak yaptıkları çalışmalarında Polat, Köse ve Save (2006) üniversite eğitimi boyunca en az bir birliktelik yaşamış bekâr 164 öğrenciye ulaşmışlardır. 64'ü kız 100'ü erkek olan bu öğrencilere anket uygulamasının ardından çıkan sonuçları öğrencilerin şiddete maruz kalmaları ve uygulamaları yönünden değerlendirilmişlerdir. Değerlendirme sonucunda kız öğrencilere göre erkek öğrencilerin daha fazla şiddet uygulama eğiliminde olduklarını tespit etmişlerdir.

Yiğitalp, Ertem ve Özkaynak (2007) üniversite son sınıf öğrencilerinin maruz kaldığı şiddet sıklığı ve şiddet hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmalarında 977 üniversite son sınıf öğrencisine anket uygulamışlardır. Anket sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda erkek öğrencilerin son on beş günde içinde cinsel şiddete maruz kalmamışken, kız öğrencilerin %1,2'si tecavüze uğradıklarını belirtmişlerdir. Kız öğrenciler tecavüz failini arkadaş-sevgili, tanımadığı biri ve babasının arkadaşı olarak

sınıflandırmışlardır. Söz dinlememe, açık giyinme, sokakta gereksiz dolaşma, üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmeme gibi tutum ve davranışlar şiddeti haklı gösteren nedenler olarak tanımlamışlardır. Bu nedenleri haklı bulma oranının erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha yaygın olduğunu saptanmışlardır. Gençlerin arkadaş ya da sevgilileri tarafından şiddete maruz kalma düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Hemşirelik yüksekokulunda öğrenim gören 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinin flört şiddeti hakkında görüşlerini almak, şiddete maruz kalma durumlarını belirleme ve maruz kalma açısından öğrenciler arasında bazı değişkenlere göre farklılıkların saptanması amacıyla Aslan ve diğ. (2008) bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada 240 öğrenciye Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (HOKSAM) kadın grubunda çalışan araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bir anket formunu uygulamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin literatürde şiddet kavramı içinde yer alan çimdiklemek, alay etmek, kiskanmak gibi bazı kavramları şiddet eylemi olarak algılamadıklarını ortaya çıkarmışlardır. Yaşla birlikte şiddete maruz kalma durumunda artış olduğunu saptanmışlardır. Genel olarak öğrencilerin %28,6'sının önceki ilişkilerinde, %21,6'sının mevcut ilişkisinde şiddete maruz kaldığını ve %12,4'ünün mevcut ilişkisinde şiddet uyguladığını tespit etmişlerdir.

Kalkan (2010) ergenlerin romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yaptığı çalışmada 300 üniversite birinci sınıf öğrencisine “Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği” ve “Adlerian Sosyal İlgi Ölçeği-Romantik İlişki Formu”nu uygulamıştır. Çalışmanın sonucunda sosyal ilginin; duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmenin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Cinsiyete göre ise ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar ve soruna yönelme düzeyleri arasında anlamlı fark ortaya çıkarmıştır.

Üniversite öğrencilerinde flört şiddeti prevalansını belirlemek amacıyla Hatipoğlu (2010) yaptığı araştırmasında öğrencilerin önceki ve mevcut durumdaki romantik ilişkileriyle

demografik özelliklerini karşılaştırmıştır. 400 öğrenciye hazırladığı anketi uygulamış, çalışmaya katılan öğrencilerden flört ilişkisi bulunanlardan 345 kişi önceki flört ilişkilerinde şiddete maruz kaldığını, 222 kişi şimdiki ilişkilerinde şiddete maruz kaldığını beyan etmiştir. Flört ilişkisi bulunanlardan 344 kişi önceki flört ilişkilerinde şiddet uyguladığını, 221 kişi şimdiki flört ilişkilerinde şiddet uyguladığını bildirmiştir. Aile gelir düzeyi arttıkça duygusal saldırganlığın azaldığını ortaya koymuştur. Önceki ilişkilerinde şiddet yaşayanların sonraki ilişkilerinde de şiddet yaşadıklarını tespit etmiştir. Kadınlar ve erkeklerin maruz kaldıkları sık rastlanılan fiziksel ve cinsel şiddet davranışlarının benzerlik gösterdiğini belirtmiştir. Araştırmada flört ilişkisinde tartışma nedenleri arasında kıskançlığın en belli başlı neden olduğunu ifade etmiştir. Aile gelir düzeyi yüksek olanların daha az şiddete maruz kaldıklarını ve uyguladıklarını ortaya koymuştur.

Kılınçer (2012) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismar davranışlarını incelemek amaçlı yaptığı araştırmasında, 411 üniversite öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda psikolojik ve demografik değişkenlerin, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordayan önemli değişkenler olduğunu tespit etmiştir. Benlik saygısının üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyini istatistiksel olarak anlamlı bulmuştur. Yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından bakıldığında ise üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı bulmuştur. İlişkinin süresi değişkeni ve anne-babanın birliktelik durumunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeylerinin istatistiksel olarak manidar olduğunu belirtmiştir.

Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyetçilik tutumları ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırmasında Yumuşak (2013); 1171 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırmanın

sonucunda üniversite öğrencilerinin narsisistik kişilik özellikleri ile flört şiddetine ilişkin tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Üniversite öğrencilerinin demografik değişkenlere (cinsiyet, öğrenim gördükleri fakülte, flört ilişki durumu, flört döneminde şiddete maruz kalma ve flört döneminde şiddete başvurma) göre flört şiddetine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık olduğunu belirlemiştir.

Kaya Sakarya (2013) yaptığı araştırmasında üniversite öğrencilerinde romantik ilişkide şiddeti kabul düzeyini fakülte, cinsiyet, sınıf, yaş grubu, yerleşim yeri, aile gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, karşı cinsten arkadaşa sahip olma durumu değişkenleri açısından incelemiştir. Konya’da Selçuk Üniversitesi’nde öğrenim gören 1106 üniversite öğrencisine “Kişisel Bilgi Formu” ve “Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeğini” uygulamıştır. Buna göre romantik ilişkilerde şiddeti kabul durumu Mühendislik/Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerine göre, erkek ergenlerin kız öğrencilere göre, köyde yaşayanların şehirde yaşayanlara göre, aile gelir düzeyi düşük olanların gelir düzeyi orta ve yüksek olanlara göre, anne-baba eğitim düzeyi düşük olanların yüksek olanlara göre şiddeti daha fazla kabul ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Sınıf, karşı cinsten arkadaşa sahip olma değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık tespit edememiştir.

Partner istismarının yordayıcı faktörlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmada Konuralp (2014); erken yetişkinlik döneminde en az altı ay bir romantik ilişki yaşamış, yaş ortalaması 25,75 olan 218 kadına internet üzerinden “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği” ve “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeğini” uygulamıştır. Çalışmanın sonucunda partner istismarını ayrıntılı olarak çocukluk çağında yaşanmış olan fiziksel ihmal, babanın eğitim durumu, en fazla yaşanan yer ve çocukluk çağında yaşanmış olan duygusal istismarın açıkladığını bulmuştur. Özel olarak ise, fiziksel ihmal mağduru olma, babanın eğitim düzeyinin yüksek olması, ilçe ve kasaba gibi yerleşim yerlerinde uzun süre yaşamış olma,

çocukluk döneminde duygusal istismar deneyimi yaşamış olma faktörlerinin hepsinin yeniden mağduriyeti yordadığını ortaya koymuştur.

Bellici ve Akbulut'un (2015) lise öğrencilerinde flört ilişkilerinde şiddet algısını, şiddet uygulama ve flört şiddetine maruz kalma durumunu ortaya koyma amacıyla yaptıkları çalışmalarında 251 lise öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda genel olarak öğrencilerin %76,8'i flört ilişkilerinde şiddet uyguladıklarını, % 68,9'u şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, 15 yaşındaki öğrencilerin 16,17 ve 18 yaşındaki öğrencilere göre, çekirdek aileye sahip olanların geniş aileye sahip olanlara göre, annesi ilköğretim mezunu olanların annesi okuma yazma bilmeyen, ortaokul ve lise mezunu olanlara göre, babası ilköğretim mezunu olanların babası okuma yazma bilmeyen, ortaokul ve lise mezunu olanlara göre flört ilişkilerinde daha fazla şiddet uyguladıklarını ve daha fazla şiddete maruz kaldıklarını ortaya koymuşlardır.

4.1.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar. Makepeace (1986) romantik ilişkilerde şiddet olaylarında cinsiyet faktörünü incelemeyi amaçladığı çalışmasında yedi üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kız öğrencilerin kurban olmalarının temelinde hem kızların hem de erkeklerin yaşadıklarını ihbar edebilmesinin yattığını belirtmiştir. Şiddetin başlangıcı ve davranışın devreye sokulması arasında cinsiyetler açısından benzerlik bulmuştur. Erkeklerin yaşadıklarını ihbar edebilmesini destekleyen büyük ölçüde suçunu hafifletme isteği olduğunu belirtmiştir. Kız öğrencilerin erkeklerden daha fazla oranda cinsel saldırı, fiziksel ve duygusal incinme olayı bildirdiklerini saptamıştır. Erkeklerin büyük ölçüde süren zarar durumunu algılamadıklarını tespit etmiştir.

Flört şiddeti ve toplumsal cinsiyet kalıpları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Willis, Hallinan ve Welby (1996) 120 üniversite öğrencisine "Geleneksel/Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Envanteri"ni uygulamıştır. Envanter sonuçlarının

istatistiksel değerlendirmesi sonucunda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla oranda Şiddet mağduru olduklarını tespit etmişlerdir.

Pipes ve LeBov Keeler (1997) evlilik dışındaki romantik ilişkilerdeki duygusal istismarın yordayıcılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 175 kadın üniversite öğrencisiyle çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre istismar deneyimi olan bireylerin genelde düşük benlik saygısına sahip olduklarını, sevgililerinin de psikolojik istismar ilişkilerine sahip ve herhangi bir ebeveyni tarafından psikolojik istismara uğramış kişiler olabileceğini ortaya koymuşlardır.

Los Angeles'ta lise öğrencilerinde flört Şiddetini incelediği araştırmasında M. O'Keefe (1997) etnik ve sosyo ekonomik açıdan yaptığı değerlendirmelerde flörtte Şiddetin çok sık yaşandığını ortaya koymuştur. Örneklemindeki kız öğrencilerin %43'ü, erkeklerin ise % 39'unun flört ilişkisi esnasında bir takım Şiddet davranışlarına maruz kaldıklarını belirlemiştir. M. O'Keefe Şiddet davranışının Şiddet davranışıyla karşılık bulacağını, bu durumun özellikle erkekler tarafından Şiddete maruz kalan ve kendini savunmaya çalışan kadınlarda meydana geldiğini öne sürmüştür.

Molidor, Tolman ve Kober (2000) flörtte Şiddetin sonuçlarını, liseli kız ve erkekler arasındaki oranını incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 600 lise öğrencisine geçmiş ilişkilerinde ve Şu anki ilişkilerinde Şiddet görme sıklığını sormuşlardır. Yapılan analizlerden sonra kız öğrencilerin %36.4'ünün erkek öğrencilerin ise %37.1'inin flört dönemlerinde bazı fiziksel Şiddet eylemlerine maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir. Şiddetin derecesi bakımından kız öğrencilerin genelde yumruğa veya cinsel istismara maruz kaldıklarını, erkek öğrencilerin ise tokat, tekme atılması veya bir cisimle vurulması Şeklinde Şiddete maruz kaldıklarını saptamışlardır. Flört ilişkilerinde Şiddete maruz kalan kızların %40'ının ağlayarak ve %36'ya yakınının da kavgayla, erkeklerin ise yarısının gülererek, üçte birinin de görmezden gelerek karşılık verdiklerini ifade etmişlerdir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde öğrencilerin şiddet faili olmalarında etkili olan faktörleri açıklamayı amaçladığı çalışmada Baker (2007); 474 lisans öğrencisine ailede şiddete tanık olma ya da maruz kalma ve diğer demografik bilgileri edinmek amaçlı sorular sormuş; “Rutgers’in Alkol Problem İndeksi”, “İkili Uyum Ölçeği” (revize edilmiş hali), “Öfke Kontrolü Ölçeği” ve “Çatışma Taktikleri Ölçeği”ni (revize edilmiş hali) uygulamıştır. Çıkan sonuçlara göre erkek öğrencilerin partnerlerine yönelik uyguladığı fiziksel şiddet eylemleriyle; yüksek ilişki doyumu, öfke kontrol becerilerinin eksikliği ve partnerinin fiziksel saldırganlığa başvurması arasında bağlantı olduğunu ortaya koymuştur. Kız öğrenciler için ise partnerinin fiziksel şiddet eylemini takiben psikolojik şiddet eylemlerine de girişmesini en önemli değişken olarak belirtmiştir.

Saewyc (2009) üniversite öğrencilerinin şiddet kurbanı olma durumlarını incelemeyi amaçladığı araştırmasında 2000 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre hem erkek öğrencilerin hem de kız öğrencilerin eşit miktarda duygusal ve fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirlemiştir. Fiziksel ve duygusal şiddet faillerinin çoğunlukla yakın ilişkide bulunan bireyler olduğunu ortaya koymuştur.

Orta büyüklükteki bir Katolik lisesinde okuyan öğrenciler arasındaki sağlıklı romantik ilişkilerin yaygınlığı ve algılanışını incelemek amacıyla yaptığı çalışmada Cofone (2011) gönüllü olan öğrencilere online anket uygulamıştır. Online anketlerde; öğrencilerin taslakların kullanımı yoluyla sağlıklı romantik ilişkiyi anlamalarını ve algılamalarını değerlendirmiştir. Buna ek olarak katılımcılara psikolojik istismarın ne olduğunu sormuştur. Anketlerin değerlendirilmesi sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun romantik ilişkilerde istismarın türlerini doğru bir şekilde tanımlayabildiklerini tespit etmiştir. Katılımcılar kontrol, manipüle etme ve suçluluk içeren psikolojik istismarı tanımlamıştır.

Lee, Reese-Weber ve Kahn (2014) romantik ilişkilerde şiddet faili olma ve ailenin çocuğu mağdur etmesi ile bağlanma stili ve kardeşe kötü davranma arasındaki aracı ilişkiyi

incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 481 üniversite öğrencisiyle çalışmışlardır. Path analizi sonucunda erkek öğrenciler için ailenin çocuğu mağdur etmesi ile romantik ilişkilerde şiddet faili olmanın doğrudan ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Kız öğrenciler için aracılık modeli hipotezinin desteklendiğini, ailenin çocuğu mağdur etmesi ile romantik ilişkilerde şiddet faili olmanın doğrudan ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Yaklaşık altı aylık süre zarfında heteroseksüel üniversite öğrencileri ile homoseksüel öğrenciler arasında romantik ilişkide fiziksel şiddet kurbanı olma, cinsel saldırıya uğrama ve tanımadığı kişi tarafından takip edilme olaylarını yaşama oranlarını karşılaştırmayı amaçladıkları çalışmalarında Edwards ve diğ. (2015) yaşları 18 ile 24 arasında değişen 6.472 üniversite öğrencisi ile çalışmışlardır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda homoseksüel öğrenciler altı aylık süre zarfı içinde daha fazla romantik ilişkide fiziksel şiddete, cinsel saldırıya ve tanımadığı kişi tarafından takip edilme olaylarına maruz kaldıklarını belirlemişlerdir. Cinsiyet değişkeni ile cinsel azınlık durumunun, hem tanımadığı kişi tarafından takip edilme hem de cinsel saldırı kurbanı olma deneyimleri arasında aracılık yapmadığı belirlenmiştir.

4.2. Benlik saygısı ile ilgili yapılan araştırmalar.

4.2.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar. Yükseköğrenim yapan bir grup öğrencinin benlik saygılarının, dört yıllık öğrenim süresi sonunda nasıl bir değişikliğe uğradığını incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında Tufan (1989) 111 ğrenciyi izlemiş ve ön test son test olarak benlik saygısı envanterini uygulamıştır. Bu izleme çalışmasının sonucunda yükseköğrenim sürecinin öğrencilerin benlik saygılarını artırıcı bir ortam olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşmıştır.

Odacı (1994) niversite ğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeyleri ve bunların birbiriyle ilişkilerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında 250 öğrenciyeye ‘‘UCLA Yalnızlık leği’’ ve ‘‘Shostrom'un Kişiisel Yönelim Envanteri’’nin ‘‘Benliğe Saygı’’ ve ‘‘Başkaları ile Yakınlık Kurabilme’’ alt testlerini uygulamıştır. Verilerin analizi sonucunda benlik saygısı ve yakın ilişki kurabilme arasında pozitif, yalnızlık ve benlik saygısı arasında da negatif ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Üniversite ğrencilerinin saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odakları arasındaki ilişkiyi; cinsiyet, bağımsızlık düzeyi, öğrenim görülen bölüm, sınıf ve algılanan ana-baba tutumu değişkenleri açısından araştırmak amacıyla yaptığı çalışmasında Arıcak (1995); 550 niversite ğrencisi ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet değişkeni açısından erkeklerin lehine olacak şekilde anlamlı bir farklılık olduğunu; sınıf, bölüm, ana-baba tutumu, benlik saygısı ve denetim odağı değişkenlerinin ise anlamlı bir farklılığa neden olmadığını ortaya koymuştur. Saldırganlık ve benlik saygısının birlikte denetim odağı ile arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, saldırganlık ve denetim odağının birlikte benlik saygısı ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Çanakçı (2000) niversite ğrencilerinin flört ilişkileri ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmasında; 326 niversite öğrencisine ‘‘Bilgi Toplama Anketi’’ ve ‘‘Rosenberg Benlik Saygısı leği’’ni uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda şu

anda flört etmekte olan öğrencilerle hiç flört etmemiş öğrencilerin, her zaman flört eden öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca mevcut durumda flört etmekte olan öğrencilerin önceden flört etmiş öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Annenin flörte yönelik olumsuz- tarafsız- olumlu tutumunun benlik saygısı puanları üzerinde belirgin farklar ortaya koymadığını belirtmiştir. İlişkiden sağlanan doyum ile benlik saygısı arasında anlamlı olumlu bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Ailesinin yanında yaşayan ve yaşamayan kız ve erkek üniversite öğrencilerini yakın ilişki kuran ve kurmayanlar, bağlanma stilleri, yalnızlık, benlik saygısı, stres belirtileri ve stresle başa çıkma tarzları açısından karşılaştırmayı amaçladığı araştırmasında Büyükşahin (2001); 400 üniversite öğrencisi ile çalışmıştır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda yakın ilişkisi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve stres belirtisi göstermeleri yönünden fark olmadığını belirtmiştir. Romantik beraberliği olmayan öğrencilerin, duygusal yalnızlığı daha fazla hissettiklerini ortaya koymuştur. Romantik ilişkilere güvenli ve güvensiz bağlanmanın benlik saygısı, stres düzeyi ve stresle başa çıkma tarzları üzerinde yordayıcı olduğunu belirtmiştir. Güvenli bağlanan bireylerin güvensiz bağlanan bireylere kıyasla yüksek benlik saygısına sahip olduklarını, daha düşük stres belirtisi gösterdiklerini ve daha yapıcı stresle başa çıkma tarzlarını tercih ettiklerini ortaya koymuştur.

Arıca (2005) üniversite öğrencilerinde cinsiyet ve duygusal ilişkinin benlik saygısı üzerinde etkisini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında; 779 öğrenciye “Trakya Üniversitesi Benlik Saygısı Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu”nu uygulamıştır. Bulguların değerlendirilmesi sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden; karşı cinsle duygusal bir ilişkisi olan öğrencilerin ise olmayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarını bulmuştur. Buna rağmen cinsiyet ve duygusal ilişki birlikte ele

alındıklarında benlik saygısı üzerinde ortak bir etkiye sahip olmadığını belirtmiştir. Aynı zamanda cinsiyet ve duygusal ilişki arasında da anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir.

Lise 3. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri ve arkadaşlık ilişkilerindeki bazı değişkenlere göre benlik saygısının incelenmesi amacıyla yaptığı araştırmasında Büyükşahin Çevik (2007); 532 öğrenciye “Arkadaş İlişkileri Anketi” ve “Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri”ni uygulamıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda romantik ilişkisinin olmasından memnun olma durumu açısından çok memnun olduklarını söyleyenlerin ilk sırada yer aldıklarını belirtmiştir. Romantik ilişkinin olmasına ilişkin memnuniyet derecesinde cinsiyet açısından farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca romantik ilişkinin olup olmadığına göre sosyal benlik düzeyi ve aile ile ilgili benlik düzeyinin farklılaştığını ifade etmiştir. Romantik ilişkisi olan ergenlerin sosyal benlik saygılarının daha yüksek olduğunu, romantik ilişkisi olmayan ergenlerin ise aileye ilişkin benlik saygılarının yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Bayraktar, Sayıl ve Kumru (2009) ebeveyn ve akrana bağlanma, olumlu/olumsuz sosyal davranışlar ile benlik saygısı ve empati arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında; 204 lise, 234 üniversite öğrencisi ile çalışmışlardır. Ölçeklerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ebeveyne ve akrana bağlanmanın (liseli kızlar dışında) erkek ergenlerde ve üniversiteli gençlerde benlik saygısıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Olumlu sosyal davranışların, ergen kız grubu dışındaki gruplarda benlik saygısıyla ilişkili olduğunu, olumsuz sosyal davranış olarak saldırganlığın tüm gruplarda benlik saygısıyla negatif yönde bağlantılı olduğunu tespit etmişlerdir. Benlik saygısıyla ilişkili değişkenler açısından erkeklerde olumlu/saldırgan davranışlarla birlikte özellikle ebeveyn ve akrana bağlanmanın, kızlarda ise ebeveyne bağlanmayla birlikte psikolojik uyumlarının önemli bir boyutu olan saldırganlığın ön plana çıktığını tespit etmişlerdir.

Bireyin sahip olduğu benlik saygısı ve akılcı olmayan inançları ile stresle başa çıkma yaklaşımları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında Hamarta ve diğ. (2009); 601 üniversite öğrencisi ile çalışmışlardır. Araştırmanın bulgularını değerlendirdiklerinde; benlik saygısının problem odaklı başa çıkma ve sosyal destek aramanın, akılcı olmayan inançların problem odaklı başa çıkma ve kaçınmanın önemli yordayıcıları olduğunu bulmuşlardır. Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça, problem odaklı başa çıkma davranışlarının arttığını; akılcı olmayan inanç düzeyleri düştükçe problem odaklı başa çıkma davranışının da arttığını ortaya koymuşlardır.

Karakuş (2012) ergenlerin çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemek ve çocukluk dönemi istismar yaşantılarının benlik saygısını yordama gücünü ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırmasında; 915 lise öğrencisine “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” ve “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği”ni uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu bulmuştur. Çocukluk dönemi istismar yaşantılarının benlik saygısını negatif yönde anlamlı düzeyde açıkladığını, sadece duygusal istismarın benlik saygısının önemli bir yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir. Ergenlerin çocukluk dönemi istismar yaşantıları arttıkça benlik saygısı düzeylerinin azaldığını belirtmiştir.

4.2.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar. Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ile duygusal olgunluk arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmalarında J. J. Leung ve Sand (1981) kız ve erkek öğrencilerden benlik saygısı yüksek olanların, düşük olanlara göre duygusal açıdan daha olgun olduklarını tespit etmişlerdir. Benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilere göre daha mutlu, daha az yalnız, kendini daha iyi kontrol edebilen ve daha gerçekçi istekleri olan bireyler olduklarını belirtmişlerdir.

Dally ve Burton (1983) benlik saygısı ile ilişkili değişkenleri ortaya koymayı amaçladıkları çalışmalarında üniversite öğrencileriyle çalışmışlardır. Araştırmanın sonunda onaylanma ihtiyacı, yüksek öz beklentiler ve problemden kaçınma düzeyinin düşük benlik saygısı seviyesini yordayan irrasyonel inançlar olduğunu ortaya koymuşlardır.

Aile yapısının ve anne baba arasındaki anlaşmazlığın benlik saygısı üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçladığı araştırmasında Long (1986), üniversite öğrencileriyle çalışmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda ebeveynlerin mutluluğuyla üniversite öğrencilerinin benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ancak aile yapısının benlik saygısıyla ilişkili olmadığını saptamıştır. Daha sonra örneklemini üçe bölerek devam ettirdiği çalışmasında; mutsuz bir arada olan grubun mutlu bir arada olan gruptan anlamlı derecede düşük benlik saygısı olduğunu, diğer üçüncü gruptakilerin benlik saygısı değerlerinin ise bu iki grup değerleri arasında bir yerde yer aldığını belirlemiştir.

Samet ve Kelly (1987,) ergenlik döneminde yaşanan flört ilişkilerini ele aldığı çalışmalarında düzenli flört ile benlik saygısı ve cinsiyet rolü kimliği arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda düzenli flört, benlik saygısı ve cinsiyet rolü kimliği arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarının, benlik saygısı, yalnızlık ve depresyon düzeyleri ile ilişkisini incelemeyi amaçladığı çalışmasında Siu-Na Ho (1991), 390

ortaokul öğrencisi ve aileleriyle çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda ailenin ekonomik zorluğunun; hem kız hem de erkek öğrencilerde benlik saygısını, yalnızlık duygularını ve depresyon düzeylerini etkilediğini belirtmiştir. Aynı zamanda erkek öğrencilerde, suçluluk ve ekonomik durum arasında pozitif yönde ilişkinin olduğunu, olumlu ve destekleyici aile ilişkileri, ebeveynlerin evlilikten mutlu olmaları, ekonomik zorluğun olumsuz etkilerini azalttığını saptamıştır.

D’Zurilla, Chang ve Sanna (2003) üniversite öğrencilerinde saldırganlık göstergesi olarak benlik saygısı ve sosyal problem çözme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında düşük benlik saygısının öfke ve düşmanlıkla ilişkili olduğunu saptamışlardır. Sorun çözme boyutunun ise öfke, düşmanlık ve saldırganlıkla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Düşük benlik saygısının; ebeveynlik süreçleri ve romantik ilişkilerde şiddet arasında aracı değişken olma durumunu incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında Pflieger ve Vazsonyi (2006) 809 ergene yaş, cinsiyet, köken, aile yapısı, sosyo-ekonomik durum, aile süreçleri, örtük davranışlarını ve belirgin davranışlarını ölçmeyi içeren sorular sormuşlardır. Aldıkları cevapları değerlendirdiklerinde düşük benlik saygısı düzeyinin kısmen romantik ilişkilerde şiddet ile ailesel süreçler arasında aracılık yaptığını saptamışlardır. Düşük ve yüksek sosyo ekonomik düzeylerdeki ergenler arasında fark tespit etmemişlerdir. Özellikle düşük sosyo ekonomik düzeyde yer alan ergenlerde, düşük benlik saygısının romantik ilişki davranışları ile desteğin yanı sıra yakınlık arasında aracılık yaptığını, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerde ise yalnızca romantik ilişki tutumları ve anne desteği arasında aracılık yaptığını ortaya koymuşlardır.

Gorbett ve Kruczek (2008) üniversite öğrencilerinde sosyal benlik saygısı ve aile işlevleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 119 öğrenciye “Sosyal Benlik Saygısı Envanteri” ve “Aile Uyumu ve Bağlılığı Ölçeği III”ni

uygulamışlardır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda aile bağlılığının seviyesinin yüksek olması ve kardeş sayısının sosyal benlik saygısının güçlü bir yordayıcısı olduğunu saptamışlardır. Aile uyumunda, cinsiyet, doğum sırası ve çocukluk süresince diğerlerinin bakımına ayrılan sürenin miktarının önemli göstergeleri olmadığını ortaya koymuşlardır.

Ergenlerde duygusal zeka ve benlik saygısı seviyesinin onların özellikleri ve algıladıkları ana baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada Cindea (2015) 187 öğrenciye “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği”, “Duygusal Zeka Değerlendirme Anketi” ve “Ebeveyn Eğitim Düzeyi Envanteri”ni uygulamıştır. Verilerin analizi sonucunda ergenlerin benlik saygı düzeyleri ile algıladıkları şefkatli veya tolere edici anne tutum düzeyi arasında olumlu ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda ergenlerin duygusal zekâ seviyeleriyle algıladıkları anne tutum düzeyleri arasında da olumlu ilişki olduğunu saptamıştır. Ergenlerin benlik saygı düzeyleri ile algıladıkları aşırı koruyucu veya aşırı müdahale edici anne tutum düzeyi arasında olumsuz ilişki olduğunu belirtmiştir.

Diaz-Aguado ve Martinez (2015) erkek ergenlerin romantik ilişkilerinde kızlara yönelik şiddet uygulamalarını rapor etmelerine dayalı bir tipoloji çıkarmayı amaçladıkları çalışmalarında 4.147 erkek ergeni dört gruba ayırmışlardır. İlk grubu şiddet uygulamamış erkeklerden, ikinci grubu partnerlerini kontrol eden ve onları izole etmeye çalışan erkeklerden, üçüncü grubu yalnızca orta seviyede duygusal istismar uygulayan erkeklerden ve dördüncü grubu ise sıklıkla şiddetin her türü ile meşgul olan bireylerden oluşturmuşlardır. Araştırmanın sonucunda şiddet uygulamayan erkek ergenlerle diğer gruplar karşılaştırıldığında, diğer gruplardaki ergenlerde düşük benlik saygısı, erkeklerin baskın olması gerektiğini daha fazla savunma ve kadınlara yönelik romantik ilişkilerde şiddet kullanımının daha çok olduğunu ortaya koymuşlardır. Aile çevresindeki yetişkinlerden daha fazla hâkimiyet kurma ve şiddetle ilgili mesaj aldıklarını, kadına yönelik romantik ilişkilerde şiddet olgusunu daha az önemli bir istismar durumu olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

4.3. Ana baba tutumu ile ilgili yapılan araştırmalar.

4.3.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar. Tuzgöl (1998) ana baba tutumları farklı olan lise öğrencilerinin cinsiyet, okul türü, ana babanın eğitim durumu ve ailenin gelir düzeyine göre saldırganlık düzeylerini incelemeyi amaçladığı araştırmasında 465 lise öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu orta koymuştur. Ana baba tutumu ile yaş ve anne babanın öğrenim durumu değişkenlerinin saldırganlık düzeyine ortak ve temel etkilerinin anlamlı olmadığını tespit etmiştir. Ana baba tutumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerinin saldırganlık düzeyine ortak etkilerinin anlamlı olmadığını, aile gelir düzeyinin saldırganlık düzeyine temel etkisinin anlamlı olduğunu tespit etmiştir.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinin gençlerin bağlanma stilleri, benliği ve yakın ilişkilerine etkisini incelemeyi amaçladıkları araştırmalarında Sümer ve Güngör (1999) 279 üniversite öğrencisine “Çocuk Yetiştirme Stili Ölçeği”, “İlişki Anketi”, “Benlik Belirginliği Ölçeği”, “Sürekli Kaygı Ölçeği” ve “Sosyotropi-Otonomi Ölçeği”ni uygulamışlardır. Araştırmanın sonucunda yüksek düzeyde ilgi ve kabul gören gençlerin düşük düzeyde kabul, ilgi ve otoritenin olduğu ailelerden gelenlere göre anlamlı derecede güvenli bağlanma gösterdiklerini, annenin sevgi ve ilgisinin gencin duygusal hayatına etki ettiğini, babanın sevgi ve ilgisinin ise gencin benliği üzerinde etkili olduğunu, sosyo-ekonomik düzeyin aile ilgisi ve kabulü ile doğru orantılı olduğunu tespit etmişlerdir.

S. Doğan (2001) farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip kız ve erkek ergenlerin saldırgan davranışlarıyla ana-baba tutumları arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçladığı araştırmasında 60 lise öğrencisine "Gençlik Döneminde Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği" ve “Rosenzweig P-F Araştırması”nı uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda anne baba davranışları ile ergenlerin saldırganlığı arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Ailede duygusal olarak ihmal edilen, sağlıklı ilişkiler kuramayan ve tutarsız bir disiplin anlayışına

maruz kalan ergenlerin saldırgan davranışlarında artma olduğunu saptamıştır. Ergenlerin saldırganlık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiğini bulmuştur. Kızların saldırganlık düzeylerinin erkeklerin saldırganlık düzeylerinden daha fazla olduğunu belirtmiştir.

Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarını belirlemeyi amaçladığı araştırmasında Erkan (2002) sosyal kaygı düzeyi yüksek ve sosyal kaygı düzeyi düşük toplam 12 lise öğrencisi ile anne baba tutumlarını belirlemeye yönelik görüşmeler yapmıştır. Sosyal kaygı düzeyini belirlemek için ise “Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma” ile “Sosyal Kaçınma ve Huzursuzluk Ölçekleri”ni uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal kaygı düzeyi yüksek öğrencilerin ailelerinde sosyal kaygı düzeyi düşük öğrencilerin ailelerine göre daha fazla otoriter ve koruyucu tutumla karşılaştıklarını saptamıştır.

E. Sarı (2007), üniversite öğrencilerinin ana-baba tutumlarını algılamalarıyla benlik saygıları arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçladığı çalışmada 819 üniversite öğrencisine “Ana-Baba Tutumları Ölçeği” ve “Kendine Saygı Ölçeği”ni uygulamıştır. Elde edilen bulgulara göre üniversite gençlerinin ana-babalarını koruyucu algılamaları ve benlik saygılarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Bununla birlikte üniversite gençlerinin ana-baba tutumlarını demokratik ve otoriter algılamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Ana-baba tutumlarının benlik saygısı üzerinde anlamlı bir yordayıcılığı olduğunu ortaya koymuştur. Bu yordayıcılığın algılanan demokratik ve koruyucu ana-baba tutumları açısından pozitif yönde ancak düşük derecede yordayıcılığa sahip olduğunu tespit etmiştir. Otoriter ana-baba tutumlarının düşük düzeyde negatif yönde benlik saygısını yordadığını saptamıştır.

Ana baba onayı ile romantik ilişkiye bağlanım arasındaki ilişkinin ve algılanan çocuk yetiştirme stilleri ile psikolojik tepkisellik değişkenlerinin bu ilişkideki rollerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında Beşikçi (2008) hali hazırda devam eden bir ilişkiye sahip 166

üniversite öğrencisine “Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği”, “Demografik Bilgi Formu”, “Psikolojik Tepkisellik Ölçeği”, “Anne Baba Onayı Ölçümü” ve “Genel İlişki Bağlanımı Ölçümü”nü uygulamıştır. Bulguların değerlendirilmesi sonucunda anneden algılanan kabulün romantik ilişkiye bağlanım üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu, bu etkiye ana baba onayının aracılık ettiğini saptamıştır. Anneden algılanan kabuldeki artışın algılanan ana baba kabulünde artışa neden olduğunu ve bunun sonucunda bireyin ilişkiye bağlanımının arttığını ortaya koymuştur. Öte yandan, psikolojik tepkiselliğin ana baba onayı ve ilişkiye bağlanım arasındaki ilişki üzerindeki etkisine dair anlamlı bir bulgu tespit edememiştir.

Sezer (2010), ergenlerde kendilik algısını yordayıcı olarak anne baba tutumları ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmeyi amaçladığı araştırmasında 549 lise öğrencisine “Ana Baba Tutumları Ölçeği”, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Sosyal Karşılaştırma Ölçeği”ni uygulamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre anne babasının tutumunu orta ya da yüksek düzeyde demokratik bulan ergenlerin kendilerini daha olumlu olarak algıladıklarını saptamıştır. Cinsiyet, düşük düzeyde demokratik, orta ve yüksek düzeyde otoriter anne baba tutumları ile arkadaşlar ve çevresindeki kişilerle iletişim durumuyla kendilik değeri arasında anlamlı fark olduğunu ortaya koymuştur.

Anne baba tutumları ile adolesan saldırganlığı arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla yaptıkları araştırmalarında E. Yıldız ve Erci (2011), 525 lise öğrencisi ile çalışmışlardır. Bulguların değerlendirilmesi sonucunda erkek adölesanların saldırganlık puanlarının kızlarınkine göre yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Adölesanların yaşları arttıkça daha fazla saldırgan tutum sergilediklerini bulmuşlardır. Anne baba tutumunu algılamada, adölesanların cinsiyetlerinin ve baba eğitim düzeyinin etkili olduğunu saptamışlardır. Adölesanların baba eğitim düzeyi arttıkça ebeveyn tutumlarını demokratik olarak algılamalarının arttığını bulmuşlardır. Anne babası otoriter ve ilgisiz tutuma sahip olan

adölesanların saldırganlık eğiliminin yüksek, anne babası demokratik tutuma sahip adölesanların ise saldırganlık eğiliminin düşük olduğunu belirtmişlerdir.

A. Kaya, Bozaslan ve Genç (2012), üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal kaygılarına ve akademik başarılarına etkisini incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında 305 öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, eğitim düzeyleri yüksek olan anne ve babaların demokratik tutumlara sahip olduğunu, çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğu ve sosyal kaygılarının düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca tutarsız ve ilgisiz anne-baba tutumlarına sahip anne-babaların çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük, sosyal kaygı düzeylerinin ise yüksek olduğunu bulmuşlardır. Otoriter tutum sergileyen anne babaların çocuklarının sosyal kaygı düzeyinin ve akademik başarılarının yüksek olduğunu ve koruyucu tutum sergileyen anne babaların çocuklarının da problem çözme becerilerinin düşük olduğunu saptamışlardır.

Ergenlerin şiddete yönelik tutumlarını, cinsiyet, doğum sırası, anne-babanın eğitim durumu ve anne-babadan şiddet görme durumu gibi değişkenlere göre incelenmeyi amaçladıkları araştırmalarında Gençoğlu, Kumcağız ve Ersanlı (2014), 436 lise öğrencisine “Kişisel Bilgi Formu” ve “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği”ni uygulamışlardır. Araştırma sonucunda; erkeklerin şiddet eğilimlerinin kızlardan yüksek olduğunu; ilk çocukların en küçük, ortanca ve tek çocuklara göre şiddete eğilimlerinin yüksek olduğunu; üniversite mezunu anneye sahip ergenlerin ilköğretim ve lise mezunu anneye sahip ergenlere göre şiddet eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu; babanın eğitim durumunun şiddete yönelik tutumun yordayıcısı olmadığını; anne-babadan şiddet görmüş ergenlerin şiddete eğilimlerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

4.3.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar. Ergenlerin benlik saygıları üzerinde anne babanın otoriter davranışlarının etkisini incelemeyi amaçladıkları araştırmalarında Buri, Louiselle, Misukanis ve Mueller (1988) 230 kolej öğrencisiyle çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre anne babanın otoriter tutumunun, çocukların benlik saygısıyla anlamlı bir ilişkisi olduğunu saptamışlardır.

Devinney (1992) üniversite öğrencilerinin iş yaşamı ve aile planlarıyla, kendi ailelerinin tutumlarını araştırmak amacıyla yaptığı araştırmasında 138 üniversite öğrencisi ve onların aileleriyle çalışmıştır. Araştırmanın sonunda ailelerin çocuklarının tutumlarında önemli etkiye sahip olduklarını ortaya koymuştur. Özellikle annelerin tutumunun kız öğrencilerin aile ve yaşam planları ile ilişkili olduğunu, erkek öğrencilerle babaların tutumları arasında ilişki olduğunu bulmuştur.

Sosyal Öğrenme Modeli'ndeki saldırganlığın kuşaklar arası geçişi kavramını incelemek amacıyla Capaldi ve Clark (1998) risk grubunda yer alan genç yetişkinlerle boylamsal bir çalışma yapmışlardır. İkili ailesel saldırganlık ve niteliksiz ebeveynlik gibi iki ailesel süreç geç çocukluk ve erken ergenlikte daha sonra uyguladıkları partnerine yönelik şiddet davranışlarıyla beraber değerlendirmişlerdir. Ailesel anti-sosyal davranışların bu iki ailesel süreçle de ilgisi olduğu hipotezini öne sürmüşlerdir. Niteliksiz ebeveynliğin erkek çocuğun daha sonra romantik ilişkisinde kız arkadaşına saldırgan davranışlar sergilemesinde kilit rol oynadığı ve ergenin anti sosyal davranışlar geliştirmesine aracılık ettiğini öne sürmüşlerdir. Araştırmanın sonucunda partnere yönelik saldırgan davranışları gözlemiş ve rapor etmişlerdir. Niteliksiz ebeveynlik uygulamalarının ve erkeklerdeki anti sosyal davranışların saldırganlığın kuşaklar arası geçişiyle ilgili olduğunu saptamışlardır.

R. L. Simons, Lin ve Gordon (1998) ebeveyn davranışlarının ergenlerin romantik ilişkilerinde şiddetle meşgul olma ihtimalini artırabileceği görüşünü test etmek amacıyla yaptıkları araştırmalarında 113 erkek ergenden panel veri analizi yoluyla veri toplamışlardır.

Araştırmanın sonucunda fiziksel cezalandırılmaya maruz kalma sıklığının romantik ilişkilerde şiddet riskini artırmasına rağmen, romantik ilişkilerde şiddetin belirtisi olmayan ebeveynler arası saldırganlık için aynı durumun söz konusu olmadığını ortaya koymuşlardır.

Ebeveynlerin ilgi ve desteğinin azlığı ergenlerde madde kullanımı ve suç işlemeyle dolayısıyla da romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili olduğunu tahmin etmektedirler.

Düşük benlik saygısı seviyesinin ebeveynlik süreçleri ile romantik ilişkilerde şiddet düzeyi arasında aracılık yapıp yapmadığını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Pflieger ve Vazsonyi (2006) yaş ortalamaları 16 olan ve hem yüksek hem düşük sosyo ekonomik çevrelerden gelen 809 ergenle çalışmışlardır. Verilerin analizi sonucunda düşük benlik saygısı seviyesinin kısmen romantik ilişkilerde şiddet ile ebeveynlik süreçleri arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini saptamışlardır. Özellikle düşük sosyoekonomik çevreden gelen ergenlerde düşük benlik saygısı seviyesinin romantik ilişkilerde şiddet davranışı ile ebeveynin desteğinin yanı sıra yakınlığı arasındaki ilişkide aracılık yaptığını ortaya koymuşlardır. Yüksek sosyoekonomik çevreden gelen ergenlerde düşük benlik saygısı düzeyinin yalnızca romantik ilişkilerde şiddet tutumu ile anne desteği arasında aracılık yaptığını tespit etmişlerdir.

Quigley, Jaycox, McCaffrey ve Marshall (2006) aile ve akranların ergenlerin romantik ilişkide şiddet eylemleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 865 ergenle çalışmışlardır. Verilerin analizi sonucunda önceden aile içi şiddete maruz kalmanın ergenlerin öfkelerini ifade ederken saldırganlaşmalarında ya da cinsiyetler arası saldırganlığın kabulünde önemli olmadığını belirtmişlerdir. Ancak gerek aileyle gerek de akranlarla mevcut durumdaki çatışma ergenin saldırgan davranış veya tutumlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Ebeveyn gözetimi ve ilgisinin bu ilişkilerle aracılık etmediğini saptamışlardır.

Ağır fiziksel cezalara maruz kalmış ve ebeveynleriyle ilişkilerinde sorunlar olan erkek çocukların büyüdüklerinde cinsel zorlama ve romantik ilişkilerde şiddet ile ilgilenebileceği

hipotezini test etmek amacıyla yaptıkları araştırmalarında L. G. Simons, Burt ve R. L. Simons (2008); 760 erkek üniversite öğrencisiyle çalışmışlardır. Araştırmanın sonucunda romantik ilişkilerde şiddet ve cinsel zorlamanın kökeninin en azından deneyimlerinin başlangıcının aile olduğu bulgularla desteklemişlerdir. Ebeveynleriyle sorunlu ilişkilere sahip olmanın, erkeğin yetişkinlik döneminde romantik partnerine karşı saldırgan olabilmesine yol açan dersler sunduğunu, bu derslerin yakın ilişkilerde şiddetin ve cinsel izin vericiliğin kabul edilebilir olduğu hakkındaki inançları içerdiğini belirtmişlerdir.

Tyler, Brownridge ve Melander (2011); zayıf ebeveynliğin romantik ilişkilerde şiddete mağduru ya da faili olmaya etkisini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında Ulusal Boylamsal Ergen Sağlığı Anketi yoluyla 900 ergenden veri toplamışlardır. Araştırmanın sonucunda daha fazla fiziksel istismar ve ebeveyn samimiyetinin azlığı yüksek oranda suç işleme ve madde kullanımıyla ilgili olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca ebeveyn samimiyetinin azlığı, daha fazla ihmal etme ve daha büyük suçlar işlemenin romantik ilişkilerde şiddet ile olumlu yönde ilişkili olduğunu saptamışlardır. Suç işlemenin ebeveyn samimiyetinin azlığı ve romantik ilişkilerde şiddet mağduru ya da faili olmak arasında aracılık yaptığını tespit etmişlerdir.

Ebeveyn-ergen ilişkisi, gencin madde kullanımı ve romantik ilişki tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için yaptıkları araştırmalarında Tharp ve Noonan (2011); 1.357 ergenle çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre ebeveyn-ergen ilişkisinde yakınlık/saygı ve kurallar/izlemenin daha çok yaşı küçük olan ergenler ve aileleri arasında olduğunu saptamışlardır. Yakınlık/saygı ve kurallar/izlemenin madde kullanmamanın ve romantik ilişkide kontrolcü olmayı desteklememe tutumunun kestiriminde önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ailesel iletişimin yalnızca ebeveynlerin risk alma davranışları üzerinde etkili olmadığını aynı zamanda ebeveyn gözetimi ve çocuklarla ilişkide saygı ve yakınlığın

kurulmasının ailesel odaklı sağlığı artırma çabalarında da önemli olabileceğini öne sürmüşlerdir.

Johnson, Giordano, Longmore ve Manning (2014) ebeveynlerin çocuklarının romantik ilişkilere ve ebeveyn uygulamalarıyla ilgili karşı genel tutumunun daha çok genç yetişkin çocuklarının romantik ilişkilere şiddet davranışlarıyla ilişkisi olup olmadığını araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmalarında Toledo Ergen İlişkileri Araştırması'ndan veri elde etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda destek, kontrol ve ebeveynlerin kendilerinin uyguladığı şiddet davranışlarını içeren anne baba tutumları ve davranışlarının çocuklarının romantik dünyaya yaklaşımları ve davranışlarında etkisinin önemli olduğunu ortaya koymuşlardır.

BÖLÜM III

Yöntem

Tezin bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

1. Araştırmanın Modeli

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşanan şiddet ile ana baba tutumları ve benlik saygıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar; verilen bir durumu, olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlayan araştırmalardır (Büyüköztürk ve diğ., 2014). Bu araştırma türünde yapılan araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişki ya da farkı incelemek yerine neyin ne olduğunu saptamayı amaçlayan çalışmalardır (Erkuş, 2011). Betimsel araştırmalarda belli bir evrende incelenmek istenen değişkenlerin bulunma sıklığı, sayımı ve dökümü sunulmaya çalışılmaktadır (Aziz, 2011).

Eğitim alanındaki araştırmalarda en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır. Bir grubun belirli özelliklerini ortaya koymak amacıyla verilerin toplanmasını hedefleyen çalışmalara tarama araştırması denir (Büyüköztürk ve diğ., 2014). Tarama modelleri, bir araştırmanın evreninin eğilim, tutum ya da görüşlerini bu evrendeki bir örnekleme ele alıp inceleyerek nicel ya da sayısal olarak tanımlamaya olanak tanımaktadır (Creswell, 2014). Tarama modelleri geçmişte olmuş olan ve halen devam etmekte olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Araştırmanın ele aldığı olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve mevcut durumda olduğu şekilde tanımlanmaya çalışılmaktadır. Bu araştırma modelinde önemli olan eldeki değişkeni değiştirmeden gözlemleyebilmektir (Karasar, 2014). Tarama modelinin önemli avantajlarından biri, çok sayıda bireyden oluşan örneklemden birçok bilgiyi elde etme imkânı sağlamasıdır

(Büyüköztürk ve diğ., 2014). Bu araştırmada da ele alınan romantik ilişkilerde şiddet, ana baba tutumu ve benlik saygısı değişkenlerinin öğrencilerin hayatına etkisi geçmişte başlamış ve halen de devam etmektedir. Bu değişkenler üzerinde herhangi bir müdahale yapılmamış, değişkenlerin mevcut durumu tanımlanmaya çalışılmıştır.

İlişkisel tarama modelindeki araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişkinin çözümlenmesi iki şekilde yapılmaktadır. Bunlardan ilki korelasyon türü ilişkiler, ikinci ise karşılaştırma vasıtasıyla elde edilen ilişkilerdir. Korelasyon türü ilişki çözümlenmesi kullanılan araştırmalarda; ele alınan değişkenlerin birlikte değişim gösterip göstermedikleri, birlikte değişim gösteriyorlarsa bunun nasıl gerçekteşiği belirlenmeye çalışılır. Korelasyon türü ilişkisel tarama modelleri deneme modellerinin kullanılmadığı çok değişkenli durumlarda başvurulabilecek uygun bir araştırma düzenidir (Karasar, 2014). Araştırmacının veri toplama araçlarını uygulamak dışında herhangi bir yönlendirme veya müdahale yapmaması gerekmektedir (Büyüköztürk ve diğ., 2014). Bu araştırmada; romantik ilişkilerde şiddet, ana baba tutumu ve benlik saygısı değişkenleri arasındaki ilişkide korelasyon türü ilişki çözümlenmesi yoluyla birlikte değişimin varlığı ve derecesi belirlenmiştir. Ayrıca ele alınan değişkenler üzerinde herhangi bir müdahale yapılmamıştır.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Bursa Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemi, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Eğitim, Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik, Veterinerlik ve Spor Bilimleri Fakülteleri'nin çeşitli bölümlerinde 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden uygunluk örneklemi yoluyla seçilen 607 öğrenciyi içermektedir. Araştırmanın örneklemine ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları

		Geçerlilik		Birikimli
		Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi
Valid	Kız	370	61,0	61,0
	Erkek	237	39,0	100,0
	Toplam	607	100,0	100,0

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında 370’nin (%61) kız ve 237’sinin (%39) erkek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2

Üniversite Öğrencilerinin Yaşa Göre Dağılımları

		Geçerlilik		Birikimli
		Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi
Valid	17-20	353	58,2	58,2
	21-24	240	39,5	97,7
	25-28	14	2,3	100,0
	Toplam	607	100,0	100,0

Tablo 2’ye bakıldığında 353’ünün (%58,2) 17-20 yaş arasında, 240’nın (%39,5) 21-24 yaş arasında, 14’ünün (%2,3) 25-28 yaş arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 3

*Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakülteye Göre**Dağılımları*

				Geçerlilik	Birikimli
		Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi	Yüzdesi
Valid	Eğitim	115	18,9	18,9	18,9
	Fen-Edebiyat	120	19,8	19,8	38,7
	İibf	157	25,9	25,9	64,6
	Mühendislik	85	14,0	14,0	78,6
	Veterinerlik	91	15,0	15,0	93,6
	Spor bilimleri	39	6,4	6,4	100,0
	Toplam	607	100,0	100,0	

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin 115'nin (%18,9) eğitim fakültesinde, 120'sinin (%19,8) fen-edebiyat fakültesinde, 157'sinin (%25,9) iktisadi ve idari bilimler fakültesinde, 85'inin (%14) mühendislik fakültesinde, 91'inin (%15) veterinerlik fakültesinde, 39'unun (%6,4) spor bilimleri fakültesinde öğrenim gördükleri görülmüştür.

Tablo 4

Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

	Sayısı	Yüzdesi	Geçerlilik	Birikimli
			Yüzdesi	Yüzdesi
Valid 1	252	41,5	41,5	41,5
2	169	27,8	27,8	69,4
3	100	16,5	16,5	85,8
4 ve üzeri	86	14,2	14,2	100,0
Toplam	607	100,0	100,0	

Tablo 4 'te araştırmaya katılan bireylerin 252'sinin (%41,5) 1. sınıf, 169'nun (%27,8) 2. sınıf, 100'nün (%16,5) 3. sınıf, 86'sının (%14,2) 4. ve üzeri sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5

Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

			Geçerlilik		Birikimli
			Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi
ANNE EĞİTİM DÜZEYİ	Valid	Okuma-yazma yok	28	4,6	4,6
		Okuma-yazma biliyor	24	4,0	8,6
		İlkokul mezunu	230	37,9	46,5
		Ortaokul mezunu	114	18,8	65,2
		Lise mezunu	139	22,9	88,1
		Lisansüstü	72	11,9	100,0
		Toplam	607	100,0	100,0
			Geçerlilik		Birikimli
			Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi
BABA EĞİTİM DÜZEYİ	Valid	Okuma-yazma yok	3	,5	,5
		Okuma-yazma biliyor	11	1,8	2,3
		İlkokul mezunu	158	26,0	28,3
		Ortaokul mezunu	123	20,3	48,6
		Lise mezunu	169	27,8	76,4
		Lisansüstü	143	23,6	100,0
		Toplam	607	100,0	100,0

Tablo 5'te öğrencilerin annelerinin 28'inin (%4,6) okuma-yazma bilmediği, 24'ünün (%4) okuma yazma bildiği, 230'unun (%37,9) ilkokul mezunu, 114'ünün (%18,8) ortaokul mezunu, 139'unun (%22,9) lise mezunu, 72'sinin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5'e bakıldığında öğrencilerin babalarının 3'ünün (%0,5) okuma yazma bilmediği, 11'inin (%1,8) okuma yazma bildiği, 158'inin (%26) ilkokul mezunu, 123'ünün (%20,3) ortaokul mezunu, 169'unun (%27,8) lise mezunu, 143'ünün (%23,6) lisansüstü mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 6

Üniversite Öğrencilerinin Aile Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları

				Geçerlilik	Birikimli
		Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi	Yüzdesi
Valid	1000 tlden az	70	11,5	11,5	11,5
	1001-2000tl	184	30,3	30,3	41,8
	2001-3000 tl	170	28,0	28,0	69,9
	3001 tl ve daha fazla	183	30,1	30,1	100,0
	Toplam	607	100,0	100,0	

Tablo 6'ya bakıldığında aile aylık geliri 70 öğrencinin (%11,5) 1000 tl'den az, 184'ünün (%30,3) 1001-2000 tl arasında, 170'inin (%28) 2001-3000 tl arasında, 183'ünün 3001 tl ve daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 7

Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Babalarının Birliktelik Durumuna Göre Dağılımları

				Geçerlilik	Birikimli
		Sayısı	Yüzdesi	Yüzdesi	Yüzdesi
Valid	Berberler	538	88,6	88,6	88,6
	Ayrı yaşıyorlar	12	2,0	2,0	90,6
	Boşandılar	33	5,4	5,4	96,0
	Babam öldü	24	4,0	4,0	100,0
	Toplam	607	100,0	100,0	

Tablo 7’de araştırmaya katılan öğrencilerin 538’inin (%88,6) anne babasının beraber yaşadıkları, 12’sinin (%2) anne babasının ayrı yaşadığı, 33’ünün (%5,4) anne babasının boşandığı, 24’ünün (%4) babasının öldüğü belirlenmiştir.

3. Veri Toplama Araçları

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde şiddetin ana baba tutumları ve benlik saygıları ile ilişkisinin incelendiği bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, Stanley Coopersmith (1967) tarafından geliştirilmiş olan ve N. Turan ve Tufan (1987) tarafından Türkçe ‘ye uyarlanan "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği", Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından geliştirilmiş olan “Ana Baba Tutum Ölçeği” ve Kılınçer ile Tuzgöl Dost tarafından (2012) geliştirilmiş olan “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır.

3.1 Kişisel bilgi formu. Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bu formula; örnekleme oluşturan katılımcıların demografik bilgileri ve aile ilişkileri hakkında 12 soruda bilgi edinmek amaçlanmıştır. Buna göre katılımcıların demografik bilgileri için yaş, cinsiyet, eğitim gördükleri fakülte, sınıf düzeyleri ile ilgili sorular bulunmaktadır. Katılımcıların aile ilişkileri ile ilgili; anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin aylık geliri, anne ve babanın birliktelik durumu ile ilgili sorular yer almaktadır.

3.2 Coopersmith benlik saygısı ölçeği. Araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri Stanley Coopersmith (1967) tarafından geliştirilmiş olan “Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılarak belirlenmiştir. 10 yaşındaki çocuklar için hazırlanmış olduğu bu ölçekte Coopersmith 58 madde çocuğun “Bana Uygun” ve “Bana Uygun” değil seçeneklerini işaretleyerek aile, okul, arkadaş ve kişiler arası ilişkilerine ilişkin kendi algısını çerçevesinde tutumlarını değerlendirmesini amaçlamaktadır. Ölçeğin orijinalinin hazırlanışı sırasında beş psikolog ölçek maddelerini yüksek benlik saygısını ortaya çıkaranlar ile düşük benlik saygısını ortaya çıkaranlar olarak ikiye ayırmışlardır (Güloğlu & Aydın, 2001). Yetişkin (16 yaş ve daha üzeri yaş grupları için) ve Okul (8-15 yaş için) formu olmak üzere iki ayrı formu vardır. Coopersmith (1981) tarafından Okul formu 25 maddeye düşülerek yeniden düzenlenmiş ve Okul Kısa Formu oluşturulmuştur. Ryden (1978) yetişkinler için

olan formunu düzenlemiştir. N. Turan ve Tufan tarafından 1987’de Türkçe ’ye uyarlanmış, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Yine N. Turan ve Tufan’ın birer yıl arayla yapmış oldukları çalışmalarda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği $r=0.65$, $r=0.76$ olarak saptanmıştır (N. Turan & Tufan,1987; akt. Zeytinoğlu, 2013). Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı tekrar hesaplanmış ve .76 bulunmuştur.

Tek boyutlu olan bu ölçek 25 cümleden oluşmaktadır. Bu cümlelerde kişinin hayata bakış açısı, aile ve sosyal ilişkileri, dayanma gücü ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Bireylerin bu cümlelerden kendi bakış açılarına, kendi algılamalarına uygun olanlara “benim gibi”; uygun olmayanlara “benim gibi değil” ifadelerinin altındaki kutucukları doldurmaları istenmektedir (N. Turan & Tufan, 1987; akt. Tufan, 1989). Ölçekte 1,4,5,8,14,19 ve 20. maddeleri için ‘benim gibi’ ifadesi işaretlenirse soru başına 1 puan 2, 3,6,7,10,11,12,13, 15,16,17,18,21, 22, 23, 24 ve 25. maddeleri için ‘benin gibi değil’ ifadeleri işaretlenirse soru başına 1 puan bunların zıttı biçimde yanıtlanırsa 0 puan verilmektedir (Yılmaz, 2009). İşaretlenen “benim gibi” ifadelerinin hepsi toplanıp çıkan sayı dörtle çarpılır. Buna göre bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 100’dür. Ölçekten alınan puan 10-30 puan arası düşük benlik saygısına, 30- 70 puan arası orta benlik saygısına ve 70-100 puan arası yüksek benlik saygısına karşılık gelmektedir (N. Turan & Tufan, 1987; akt. Zeytinoğlu, 2013).

3.3 Ana baba tutum ölçeği. Örnekleme oluşturan öğrencilerin ana baba tutumlarını belirlemek amacıyla Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından geliştirilen “Ana Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 1992-1993 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisi 100 bireye uygulanmış, elde edilen verilere faktör analizi uygulanarak ölçeğin alt boyutları tespit edilmiştir. Buna göre ölçeğin “Demokratik Tutum”, “Otoriter Tutum” ve “Koruyucu-İstekçi Tutum” olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Demokratik Tutum alt boyutunu ölçen maddeler ölçeğin 1, 2, 6, 7, 13,

14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37 ve 39. maddeleridir. Koruyucu-İstekçi Tutum alt boyutunu 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33 ve 34. maddeler ölçmektedir. Otoriter Tutum alt boyutunu ölçen maddeler ise 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38 ve 40. maddelerdir. Anne tutumu ve baba tutumu için ayrı ayrı cevap anahtarları kullanılması vasıtasıyla bireyin anne ve babasının tutumlarının ayrı ayrı değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Kullanılan cevap anahtarı beşli likert tipi yanıtlama sistemine sahiptir. Maddelere verilecek yanıtlar cevap anahtarında “A” “hiç uygun değil”, “B” “pek uygun değil”, “C” “biraz uygun”, “D” “çok uygun” ve “E” “tamamen uygun” şıklarına karşılık gelmektedir. Puanlamada ise “hiç uygun değil” 1, “pek uygun değil” 2, “biraz uygun” 3, “çok uygun” 4 ve “tamamen uygun” 5 puana karşılık gelmektedir. Buna göre Demokratik Tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15; Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15; Otoriter Tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10’dur. Alt ölçeklerin hangisinin puanı diğer alt ölçeklere göre daha fazla ise ebeveynin o alt ölçekteki tutumu yoğun olarak kullandığı sonucuna varılmaktadır (Kuzgun & Eldeleklioğlu, 2005).

Ölçeğin güvenilirliği için yapılan araştırmalar sonucunda Demokratik Tutum alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0.89, kararlılık katsayısı 0.92; Koruyucu-İstekçi Tutum alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0.82, kararlılık katsayısı 0.75; Otoriter Tutum alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0.78, kararlılık katsayısı 0.79 olarak belirlenmiştir. Demokratik Tutum alt boyutunun diğer alt boyutlara göre iç tutarlık ve kararlılık katsayıları daha yüksek bulunmuştur. Otoriter Tutum alt boyutuna göre Koruyucu-İstekçi Tutum alt boyutunun iç tutarlık katsayısı daha yüksektir (Kuzgun & Eldeleklioğlu,2005). Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlık katsayısı yeniden hesaplanmıştır. Buna göre demokratik anne tutumu için .92, koruyucu anne tutumu için .83, otoriter anne tutumu için .75, demokratik baba tutumu için .92, koruyucu baba tutumu için .84, otoriter baba tutumu için ise .76 bulunmuştur.

3.4 Romantik ilişkiyi değerlendirme ölçeği. Araştırmaya katılan öğrencilerin romantik ilişkilerinde şiddet olgusunu ortaya koymak amacıyla Kılınçer ile Tuzgöl Dost tarafından (2012) geliştirilmiş olan “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin 73 maddelik deneme formu 2011-2012 eğitim öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi’nde eğitimlerine devam eden ve hâlihazırda romantik ilişkisi bulunan veya son bir yıl içerisinde romantik ilişki yaşamış olan toplam 426 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilere faktör analizlerinin yapılması sonucu ortaya çıkan bulgular neticesinde soru sayısı 70’e düşürülmüştür. Yinelene faktör analizi, maddelerin faktör yükleri incelendiğinde ölçeğin tek boyutlu yapısı doğrulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç güvenilirlik katsayısının 0.97 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği için sıra farkları korelasyonu 0.89 bulunmuştur (Kılınçer, 2012). Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlık katsayısı yeniden hesaplanmış ve .95 bulunmuştur.

Tek boyutlu olan ölçek, tersten puanlanan madde içermemektedir. Ölçek beşli likert tipi yanıtlama sistemine sahiptir. Maddelere verilecek yanıtlar “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “sıklıkla” ve “çok sık” şeklinde likert tipi yanıtlamada işaretlenebilmektedir. Puanlamada ise “hiçbir zaman” 1, “nadiren” 2, “bazen” 3, “sıklıkla” 4 ve “çok sık” yanıtı 5 puana karşılık gelmektedir. Buna göre 70 puan ölçekten alınabilecek en düşük, 350 puan ise en yüksek puandır. Ölçekten alınabilecek puanın artması romantik ilişkide şiddet olayının yoğun olarak yaşandığı anlamına gelmektedir (Kılınçer, 2012).

4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Verilerin toplanması amacıyla öncelikle, veri toplama aracının birer örneği ve uygulama izin dilekçesi Rektörlüğe sunulmuş, bu veri toplama araçlarının belirtilen fakültelerde uygulanabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra örneklem grubunda yer alan Fen-Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Veterinerlik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Spor Bilimleri Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi'nin dekanlarıyla görüşülmüş, araştırmanın amacı, önemi ve ölçme araçları ile ilgili bilgi verilmiştir. Dekanlar vasıtasıyla bölümlerde uygun olan derslerde uygulama yapılması için ders sorumluları ile önceden görüşülmüş, uygun gün ve saatler öğrenilmiştir. Uygulama sırasında öğrencilere, araştırmanın amacı ve önemine ilişkin bilgi verilmiştir. Gönüllü, mevcut durumda sevgilisi olan ya da daha önce romantik ilişki yaşamış bireylerin uygulamaya katılımının beklendiği açıkça ifade edilmiştir. Elde edilen kişisel bilgilerin gizli tutulacağı belirtilmiş, veri toplama araçlarına içten ve doğru bir şekilde cevap verilmesinin araştırma sonuçları için önemli olduğu vurgulanmıştır. Uygulama araştırmacının kendisi tarafından yürütülmüş, Kişisel Bilgi Formu da dâhil bütün ölçekler tek oturumda art arda uygulanmıştır. Verilerin toplanmasına ilişkin gerçekleştirilen her bir uygulama oturumu yaklaşık 25-30 dakika sürmüştür.

Verilerin toplanması süreci tamamlandıktan sonra uygulanan ölçekler kontrol edilmiş, hatalı doldurulan ölçekler değerlendirme dışında tutulmuştur. Veriler, SPSS 22.00 programına girilmiş ve bu program aracılığıyla verilerin analizi yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci grubunun demografik yapısını ortaya koyabilmek amacıyla Kişisel Bilgi Formunda yer alan değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler ve frekans/yüzde analizinden yararlanılmıştır.

Verilerin analizinden önce parametrik istatistiklerin kullanılması için gerekli varsayımlar incelenmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile romantik ilişkilerde şiddet bağımlı değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem t Testi kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formundan elde edilen araştırmaya katılan

üniversite öğrencilerinin yaşları, annelerinin eğitim düzeyi, ailelerinin aylık gelirleri değişkenleri ile romantik ilişkilerde şiddet bağımlı değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla İlişkisiz Örneklemeler için Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Farklılıkların tespit edildiği annelerinin eğitim düzeyi değişkeni için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için Scheffi testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi, anne ve babalarının birliktelik durumu, değişkenleri ile romantik ilişkilerde şiddet bağımlı değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla İlişkisiz Ölçümler için Kruskal Wallis H- Testi uygulanmıştır. Farklılıkların tespit edildiği anne ve babalarının birliktelik durumu değişkeni için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için Mann Whitney-U Testi kullanılmıştır.

Romantik ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne baba tutumları değişkenlerinin toplam puanlarına göre Pearson Korelasyon Katsayıları, ortalama, standart sapma-skewness ve kurtosis değerlerine bakılmıştır. Benlik saygısı, anne baba tutumlarının romantik ilişkilerde şiddet davranışını yordayıp yordamadığına ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorum

1. Cinsiyete göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular

Öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla 'Bağımsız Örneklem için t Testi' uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Cinsiyet Değişkenine Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
RİŞ	Erkek	237	101.78	26.41		
	Kız	370	94.50	24.66	-3.4	.001

Tablo 8 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri açısından romantik ilişkilerde şiddet ($t_{605} = -3.4, p < .05$) puanları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Bu bulguya göre erkeklerin kızlara göre romantik ilişkilerde daha çok şiddet uyguladığı görülmektedir.

2. Yaşa göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular

Öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının yaşa göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla 'İlişkisiz Örneklem için Tek Faktörlü Varyans Analizi' uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Yaş Değişkenine Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular

Değişken	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
RİŞ	17-20	353	96.86	24.42	1.50	.22
	21-24	240	97.38	26.79		
	25-28	14	108.93	31.99		
	Toplam	607				

Tablo 9 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının yaşa göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan ‘Tek Yönlü Varyans Analizi’ sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir (F= 1.50, p>.05). Buna göre üniversite öğrencilerinin yaşa göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı söylenebilir.

3. Anne -babanın eğitim durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular

Öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının annenin eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ‘İlişkisiz Örneklemeler için Tek Faktörlü Varyans Analizi’; öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının babanın eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla veriler normal dağılım göstermediği için ‘İlişkisiz Ölçümler İçin Kruskal Wallis H-Testi’ analizi uygulanmış ve elde edilen bulgular tabloda verilmiştir.

Tablo 10

Anne-Babanın Eğitim Durumuna Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
RİŞ	Okuma yazma yok	28	99.25	27.65	2.96	.012
	Okuma yazma biliyor	24	110.66	31.38		
	İlkokul mezunu	230	99.07	26.78		
	Ortaokul mezunu	114	94.82	22.41		
	Lise mezunu	139	97.61	25.90		
	Lisans ve lisansüstü	72	90.14	20.65		
	Toplam	607				

Değişken	Babanın Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
RİŞ	Okuma yazma yok	3	276.50	5	5.82	.32
	Okuma yazma biliyor	11	343.14			
	İlkokul mezunu	158	325.76			
	Ortaokul mezunu	123	293.11			
	Lise mezunu	169	307.95			
	Lisans ve lisansüstü	143	282.23			
	Toplam	607				

Tablo 10 incelendiğinde ‘İlişkisz Ölçümler İçin Kruskal Wallis H-Testi’ sonucunda öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının babanın eğitim durumu arasındaki farkın

anlamli olmadığı görülmektedir ($x^2= 5.82, p>.05$). Buna göre niversite ğrencilerinin babalarının eğitim durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamli farklılığın olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 10' a bakıldığında niversite ğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının annenin eğitim durumuna göre anlamli olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan 'Tek Yönlü Varyans Analizi' sonucunda aradaki farkın anlamli olduğu görülmektedir ($F=2.96, p<.05$). Buna göre niversite ğrencilerinin annelerinin eğitim durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamli farklılığın olduğu ifade edilebilir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Scheffi testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Scheffi Testi

(I) Okuma yazma bilme	(J) Lisans ve lisansüstü eğitim	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	P
110.67	90.14	20.53	.05

$p<.05$

Elde edilen bulgulara göre okuma yazma bilen annelerin romantik ilişkide şiddet puanı lisans ve lisansüstü eğitime sahip annelere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer eğitim durumları arasında ise anlamli bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Bu bulgulara göre okuma yazma bilen anneleri olan niversite öğrencileri, lisans ve lisanüstü eğitim durumuna sahip anneleri olanlara göre daha fazla romantik ilişkilerde şiddet davranışları gösterdikleri tespit edilmiştir.

4. Ailenin aylık gelir durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular

Öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının ailenin aylık gelir durumuna göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla 'İlişkisiz Örneklemeler için Tek Faktörlü Varyans Analizi' uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular

Değişken	Ailenin Aylık Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
RİŞ	1000 tl den az	70	101.27	27.02	2.03	.11
	1001-2000 tl	184	99.54	26.74		
	2001-3000	170	96.89	26.58		
	3001 tl ve daha fazla	183	94.06	22.50		
	Toplam	607				

Tablo 12 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının ailenin aylık gelir durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir (F= 2.03, p>.05). Buna göre üniversite öğrencilerinin ailenin gelir durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı söylenebilir.

5. Anne-babanın birliktelik durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular

Öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet puanlarının anne-babanın birliktelik durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ‘İlişkisiz Ölçümler İçin Kruskal Wallis H-Testi’ analizi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 13’te verilmiştir

Tablo 13

Anne-Babanın Birliktelik Durumuna Göre Romantik İlişkilerde Şiddet Puanlarının Farklılaşıp Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular

Değişken	Birliktelik Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	P	Anlamlı Fark
RİŞ	A. Beraberler	538	301.34	3	10.65	.014	A-D
	B. Ayrı yaşıyorlar	12	258.58				B-D
	C. Boşandılar	33	284.48				C-D
	D. Babam öldü	24	413.17				
	Toplam	607					

Tablo 13 incelendiğinde ‘İlişkisiz Ölçümler İçin Kruskal Wallis H-Testi’ sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($x^2= 10.65, p<.05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için ilişkisiz ölçümler için Mann Whitney U-Testi yapılmıştır. Buna göre üniversite öğrencilerinin anne baba birliktelik durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.

6. Romantik ilişkilerde şiddet, benlik saygısı ve ana baba tutumları arasındaki korelasyonlar

Araştırmada yer alan romantik ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne-

baba tutumları değişkenlerinin toplam puanlarına göre Pearson korelasyon katsayıları, ortalama, standart sapma, skewness ve kurtosis değerleri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Romantik İlişkilerde Şiddet, Benlik Saygısı ve Ana Baba Tutumlarının Birbirleriyle Korelasyonları ve Betimleyici İstatistikleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1.RİŞ	1							
2.Demokratik Baba Tutumu	-.16*	1						
3.Koruyucu Baba Tutumu	.17*	-.16*	1					
4. Otoriter Baba Tutumu	.16*	-.48*	.64*	1				
5.Demokratik Anne Tutumu	-.19*	.68*	-.21*	-.40*	1			
6. Koruyucu Anne Tutumu	.13*	-.10*	.76*	.51*	-.20*	1		
7. Otoriter Anne Tutumu	.18*	-.32*	.56*	.69*	-.52*	.65*	1	
8. Benlik Saygısı	-.28*	.33*	-.26*	-.33*	.32*	-.26*	-.32*	1
$\bar{X}$	97.34	54.48	37.61	23.33	57.65	37.92	21.51	70.06
Ss	25.58	13.33	11.26	7.79	12.25	10.56	7.15	16.10
Skewness	1.17	-.50	.47	.51	-.71	.44	.73	-.73
Kurtosis	.73	-.40	-.17	-.33	-.15	.19	.50	.37

p<.0

Tablo 14'teki değişkenler arasındaki korelasyonlara bakıldığında, romantik ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne-baba tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmektedir.

7. Romantik ilişkilerde şiddet davranışını yordayan değişkenlere ilişkin bulgular

Benlik saygısı, anne ve baba tutumlarının romantik ilişkilerde şiddet davranışını yordayıp yordadığına ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15

Benlik Saygısı, Anne ve Baba Tutumlarının Romantik İlişkilerde Şiddeti Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
1.	Sabit	128.02	4.46	-.28	28.68	.00
	Benlik Saygısı	-.44	.062		-7.05	
2.	Sabit	137.75	5.64		24.43	
	Benlik Saygısı	-.38	.065	-.24	-5.82	.00
	Demokratik anne tutumu	-.24	.086	-.12	-2.79	.005
3.	Sabit	126.27	7.58		16.65	
	Benlik saygısı	-.35	.066	-.22	-5.25	.00
	Demokratik anne tutumu	-.21	.086	-.10	-2.48	.014
	Koruyucu baba tutumu	.21	.092	.091	2.25	.024

*p<.01

1.Model: $R^2=.076$ $F_{(1-605)}=49.71$, 2. Model: $R^2=.088$, $F_{(2-604)}=29.05$, 3. Model: $R^2=.095$, $F_{(3-603)}=21.20$

Tablo 15 incelendiğinde, romantik ilişkilerde şiddet davranışını, benlik saygısı, demokratik anne ve koruyucu baba tutumlarının anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Romantik ilişkilerde şiddet davranışını yordayan değişkenlere ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre 1. aşamada benlik saygısının romantik ilişkilerde şiddet davranışının % 7.6'sını açıkladığı, 2. aşamada demokratik anne tutumunun romantik ilişkilerde şiddet davranışına %1.2'lik bir etkisinin olduğu görülmüştür. Son aşamada koruyucu baba tutumunun romantik ilişkilerde şiddet davranışına %0.07'lik bir etkisinin olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak benlik saygısı, demokratik anne ve koruyucu baba tutumlarının romantik ilişkilerde şiddet davranışının %9,5'ini açıklamaktadır.

BÖLÜM V

Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde meydana gelen şiddet olgusu alt problemlerde yer alan bağımsız değişkenler açısından tartışılmış ve konu ile ilgili öneriler sunulmuştur.

1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Yaşadıkları Şiddeti İle İlişkili Bazı Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırmada alt problemlerden biri olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları şiddet ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri açısından romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. Buna göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre romantik ilişkilerinde daha çok şiddet uyguladığı ortaya çıkmıştır. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında bu bulguları destekleyecek şekilde kadınların erkeklerden cinsel ve fiziksel bakımdan daha fazla istismara maruz kaldıkları belirtilmiştir (Forke, Myers, Catalozzi & Schwarz, 2008; Hamby & Sugarman, 1999; Kalkan, 2010). Bulguların aksine erkek öğrencilerin romantik ilişkilerinde daha fazla duygusal-psikolojik şiddete maruz kaldığına ilişkin bulgulara sahip araştırmalar da mevcuttur (Kılınçer,2012; Harned,2001). Lysova ve Douglas (2008) ise yaptıkları çalışma sonucunda romantik ilişkilerde şiddete başvurma ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Çetin (2004), Kaya Sakarya (2013) ve Yumuşak (2013)'ın çalışmalarında erkek öğrencilerin romantik ilişkide yaşanan şiddeti kabul durumunun kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre ortaya çıkan bulgulardan yola çıkarak erkek öğrencilerin romantik ilişkilerde şiddet kavramını daha kabul edilebilir görmeleri ilişkilerinde şiddet uygulamaya daha eğilimli olmalarına sebep olmuş olabilir.

Araştırmada alt problemlerden biri olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları şiddet ile yaş değişkeni açısından anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, üniversite öğrencilerinin yaşları açısından romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Bu bulgulara paralel olarak Kaya Sakarya (2013) üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre şiddeti kabullenme oranlarının farklılık göstermediğini, Özcan (2009) ise algılanan duygusal istismarın yaşa göre değişiklik göstermediğini belirtmiştir. Literatürdeki bazı araştırmalarda ise bireylerin yaşlarının artması ile ilişkilerinde yaşanan şiddet olaylarının azaldığını (Munoz-Rivas, Grana, O’Leary & Gonzalez, 2007; Wekerle & Wolfe, 1999), bunun aksine bazı araştırmalarda ise yaşın artması ile birlikte bireylerin ilişkilerinde daha yüksek oranda istismar algıladıklarını ortaya koymuştur (Kılınçer, 2012). Yukarıda bahsedilen araştırmaların bulgularından farklı olarak bu araştırmanın bulgularında yaş değişkeninin anlamlı çıkmaması bireylerin daha erken yaşlarda romantik ilişkiler içine girerek bu konuda deneyim kazanmış olmaları olabilir. Ayrıca şiddet konusunda birçok farklı kaynaktan bilgi sahibi olmaları sonucunda farkındalıklarının yüksek olmasının da bu konuda etkili olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin anne- babalarının eğitim durumu araştırmada ele alınan alt problemlerden bir diğeri olup öğrencilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları şiddet ile arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, annenin eğitim durumu ile romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Buna göre üniversite okuma yazma bilen annelere sahip öğrencilerin, lisans ve lisansüstü eğitim durumuna sahip annelere sahip öğrencilere göre daha fazla romantik ilişkilerde şiddet davranışları gösterdikleri belirtilebilir. Babanın eğitim durumuna ilişkin bulgulara bakıldığında ise üniversite öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı söylenebilir. Literatüre bakıldığında bulgulara paralel olarak yapılan araştırmalar anne eğitim düzeyinin

artması ile saldırganlık düzeyinin azaldığını dair bulgular sunmuşlardır (Ağlamaz, 2006; Ersoy,2001). Hatipoğlu (2010) yaptığı araştırmasında anne eğitim durumu ve baba eğitim durumunun romantik ilişkide şiddet mağduru ya da faili olmada etkili olmadığını, Tuzgöl (1998), Gümüş (2000) ve Çelik (2006) babanın eğitim durumuna göre saldırganlık düzeyinin değişmediğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar baba eğitim durumu ile ilgili bulgularla paralellik göstermektedir. Kaya Sakarya (2013) annesi okuryazar olmayan öğrencilerin annesi diğer eğitim düzeylerindeki öğrencilere göre, babası okuryazar ancak ilköğretim mezunu olmayan öğrencilerin babası diğer eğitim düzeyindeki öğrencilere göre ilişkide şiddeti daha kabul edilebilir gördüklerini ortaya çıkarmıştır. Yavuz'a (2009) göre ise annesi hiç okula gitmemiş olan öğrencilerin annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerle annesi ortaokul mezunu olan öğrencilere göre, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin annesi lise mezunu olan öğrencilere göre açık şiddet alt boyutunu daha yüksek oranda algılayabilmektedirler. Bu araştırma sonuçları bulguları kısmen desteklemektedir. Buna göre anne eğitim düzeyi ne kadar düşük ise bireylerin ilişkilerinde şiddete o derece eğilim gösterdikleri söylenebilir. Bu bulguların aksine literatürde anne eğitim durumunun ergenlerin şiddete başvurmasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmadığını belirten araştırma bulguları da bulunmaktadır (M. Yıldırım, 2007). M. Yıldırım (2007), Ağlamaz (2006) ve Ersoy (2001) yaptıkları araştırmalarında şiddete başvurmayan ergenlerin babalarının eğitim durumlarının şiddete başvuran ergenlerin babalarına göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Özellikle çocuğun eğitiminde önemli bir paya sahip olan annelerin eğitim düzeylerinin gerek çocuk yetiştirmede gerek de çocukla etkileşimde etkili olduğu görülmektedir. Buna göre eğitilmiş annelerin yetiştirdiği bireylerin sosyal ilişkilerinde daha başarılı oldukları aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri açısından anneleriyle kurdukları ilişki sonucunda kadını bir birey olarak değerli görme bakış açısı geliştirebilmektedirler. Buna bağlı olarak da ilişkilerinde şiddet eylemlerine yönelmedikleri söylenebilir. Babanın çocuğun eğitiminde daha az rol

oynuyor olmasının dışında sadece eğitim durumunun değil kişilik yapısı, ailesinden aldığı eğitim ve çocuğuna karşı tutumları da bireyin üzerinde etkili olacağından doğrudan romantik ilişkilerde şiddet uygulanması üzerinde etkisi ortaya çıkmamış olabilir.

Ailenin aylık geliri araştırmada ele alınan alt problemlerden bir diğeri olup öğrencilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları şiddet ile arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, ailenin gelir durumuna göre öğrencilerin romantik ilişkilerinde şiddet puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı söylenebilir. Bulguları destekleyici nitelikte literatürdeki bazı araştırmalar üniversite öğrencilerinin saldırgan davranışları ve sosyo-ekonomik düzeyleri açısından bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir (Ürküt, 1998; M. Yıldırım, 2007). Kaya Sakarya (2013) yaptığı araştırmasında aile geliri az olan öğrencilerin aile gelir düzeyi yüksek olanlara göre ilişkide şiddeti kabul durumlarının daha yüksek olduğunu, Hatipoğlu (2010) ise aile gelir düzeyi yüksek olanların romantik ilişkilerinde gelir düzeyi düşük olanlara göre daha az oranda şiddet mağduru ya da faili olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu bulguların tersine Rivera – Rivera, Allen-Leigh, Rodríguez-Ortega, Chávez-Ayala & Lazcano-Ponce (2007) yaptıkları araştırmalarında sosyo ekonomik düzeyin yükselmesiyle beraber erkeklerin şiddet uygulama olasılığının arttığını tespit etmişlerdir. Gelir durumu ile romantik ilişkilerde şiddet arasında anlamlı farklılığın çıkmaması sosyo-ekonomik durumdan ziyade öğrencilerin yetiştirilmesinde anne baba tutumu ve kişilik özelliklerinin daha fazla ön plana çıktığı bu sayede de ekonomik durumun öğrencilerin yaşamında geri plana kaldığı söylenebilir. Ayrıca üniversite eğitimi çerçevesince öğrenciler ailesel ekonomik durumu çerçevesince yarı zamanlı işlerde çalışarak kendi giderlerini karşılama yoluna gitmektedirler. Bu durum da aile gelirinin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde şiddet durumuna doğrudan etkili olmasının önüne geçtiği söylenebilir.

Araştırmada alt problemlerden biri olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları şiddet ile anne- babanın birliktelik durumu değişkeni açısından anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, üniversite öğrencilerinin anne baba birliktelik durumuna göre romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Bu bulguları destekler nitelikte literatürde anne babanın boşanmasının çiftler arasındaki çatışmayı artırdığı ve sosyal desteğin istismarın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Abadi, Ghazinour, Nojomi & Richter, 2012; Chen ve diğ.,2006; Heise, Ellsberg & Gottemoeller,1999). Bu bulguların aksine Kılınçer (2012) yaptığı araştırmasında anne babanın birliktelik durumunun öğrencilerin ilişkilerinde yaşadıkları istismarın yordayıcısı olmadığını saptamıştır. Üniversite öğrencilerinin çoğu her ne kadar ailelerinden uzakta öğrenim görseler de anne babanın birliktelik durumu sosyal anlamda model olması açısından önemlidir. Öyle ki genç aile içinde romantik ilişki hakkında bilgi toplamaya başlar. Ailede şiddet ve çatışma ortamı ne kadar yoğunsa genç de bunu benimseyerek kendi ilişkilerine taşıyabilir.

2. Romantik İlişkilerde Şiddet, Benlik Saygısı ve Ana baba Tutumu Değişkenleri Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Analizlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Korelasyon bulgularına bakıldığında romantik ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne-baba tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmiştir. Regresyon analizine ilişkin bulgulara bakıldığında ise romantik ilişkilerde şiddet davranışını, benlik saygısı, demokratik anne ve koruyucu baba tutumlarının anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir.

Benlik saygısı ile ilgili bulguları destekler nitelikte Jezl, Molidor ve Wright (1996) yaptıkları çalışmalarında benlik saygısı ile kadınların romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Benlik saygısı ile romantik

ilişkilerde yaşanan şiddet olaylarına ilişkin literatürde de benlik saygısı değişkenine ait puanların artması ile istismar algısının azaldığı tespit edilmiştir (Cascardi & O'Leary, 1992; Donnellan ve diğ., 2005; Kılınçer, 2012). Ayrıca yapılan araştırmalar yüksek özgüven ve benlik algısına sahip olan bireylerin sağlıklı romantik ilişkilere sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Buna göre bireyin partnerine karşı beslediği romantik duygular onun benlik kavramını ve özgüvenini geliştirerek olumlu bir kişilik yapısı oluşturmasına yardımcı olmaktadır (Pines, 2010). Bireyin benlik saygısının yüksek olmasının onun romantik ilişki başlatma ve sürdürme konusunda daha yetenekli olmasında etkili olduğu belirtilmektedir (Aydoğdu, 2010). Benlik saygısı bireyin romantik ilişkilerinin niteliğinde etkili olmasının yanında romantik ilişkilerde yaşanan olumsuzluklar da benlik saygısını etkilemektedir. Buna göre yaşanan istismar ve şiddet olaylarının gençlerde düşük benlik saygısı, davranım bozuklukları, depresyon, intihar gibi ciddi problemlere yol açabilmektedir (Garefski & Diekstra, 1997; akt. Ulu, 2011). Araştırmanın bulgularına bakıldığında da bireylerin benlik saygısı düzeyinin artması ile ilişkide şiddet olaylarının yaşanma ihtimalinin azaldığı söylenebilir. Bu durum da yüksek benlik saygısı düzeyine sahip bireylerin etkili sosyal ilişkiler kurabilen, gelişmiş problem çözme becerilere sahip olmaları nedeniyle ilişkilerinde şiddet olayının gerçekleşmesinden önce önlemler alabildikleri, kendilerini koruyabildikleri söylenebilir.

Ana baba tutumları ile romantik ilişkilerde yaşanan şiddet olayları arasındaki anlamlı ilişki olduğu bulgusuyla paralel olarak Yavuzer (2012) aşırı baskıcı ve otoriter ile dengesiz ve tutarsız ana baba tutumlarının bireylerde saldırgan davranışlara daha çok yönelmeye sebep olduğunu belirtmiştir. Literatürde ana baba tutumları ile saldırganlık arasındaki ilişkiye bakan çalışmalar demokratik anne baba tutumuyla yetişmiş bireylerin kendini suçlama ve saldırganlık düzeylerinin diğer tutumlarla yetişmiş bireylere göre daha düşük olduğu saptanmıştır (İ. Öztürk, 1990). Baskıcı ve otoriter ebeveynlerin bireylerin gelişimi süresince

onları sürekli kontrol altında tutmak için kısıtladıkları bilinmektedir. Bu kısıtlamaların da bireyin öfke düzeyini artırdığı belirtilmiştir (Albayrak & Kutlu, 2009). Ayrıca anne baba ile bireyin kurduğu ilişkinin olumlu niteliğinin bireyin romantik ilişkilerindeki olumlu niteliklerle ilişkili olduğu saptanmıştır (Scharf & Mayseless, 2008). Demokratik anne tutumu bulgularına paralel olarak Furman ve Shomaker (2008) yaptıkları araştırmalarında bireylerin partnerleriyle annelerine göre daha az etkili iletişim kurabildiklerini ve daha düşük düzeyde duygusal karşılık gördüklerini tespit etmişlerdir. Literatürdeki araştırmalardan bazılarının bulguları da baba tutum değişkeni ve saldırganlık arasında ilişki olduğunu destekleyici bulgular öne sürmüşlerdir (Demirhan, 2002; Gümüş, 2000; Hatunoğlu, 1994; İ. Öztürk, 1990). Araştırmanın bulgularına bakıldığında da çocuk yetiştirmede önemli paya sahip olan annelerin tutumunun bireyin romantik ilişkilerinde de etkili olduğu söylenebilir. Buna göre annesiyle iletişiminde yeterli doyumu sağlamış ve gerekli sosyal becerileri bu sayede öğrenmiş bireylerin kendi kuracakları ilişkilerde de bu durumun etkilerini taşıyacakları söylenebilir. Baba tutumlarında ise bireyler içinde buldukları gelişim dönemi itibarıyla uzakta oldukları babalarından gördükleri korumacı tutumun romantik ilişkilerinde önemli etkisi olduğu düşünülebilir. Bu dönemde birey babasının kendisine yönelik koruyucu davranışları yoluyla sosyal destek sağlamış olabileceği gibi babasının tutumunu model alarak ilişkisinde partnerine karşı korumacı bir tarzı benimseyerek olası olumsuzlukların üstesinden gelmeye çalışabilir.

3. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amaçları doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlara dayalı olarak alanda çalışanlara ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

3.1. Uygulamacıya yönelik öneriler

- 1) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda seçmeli de olsa sağlıklı romantik ilişkiler dersi veya rehberlik programlarında yıl içinde düzenlene etkinliklerde sağlıklı romantik ilişkileri geliştiren çalışmalara yer verilebilir.
- 2) Üniversite kampüslerinde görev yapan gençlik danışma merkezleri bünyesinde romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili bilgilendirici seminerler düzenlenip, bu seminerlerin sonunda doldurtulacak anketlerle şiddet mağdurlarına ulaşılmaya çalışılabilir.
- 3) Belirlenen şiddet mağdurları için grupta danışma ya da bireysel psikolojik danışma oturumları vasıtasıyla destek hizmetleri sunulabilir.
- 4) Şiddet ile ilgili gerek sağlık personelleri gerek de güvenlik görevlileri bilgilendirilerek mağdurlara yardım etmeleri teşvik edilmelidir.

3.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

- 1) Bu araştırma üniversite öğrencilerinin romantik ilişkileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı yaş grubu ve eğitim kademelerinde yaşanan romantik ilişkilerde şiddet olgularını tespit edebilmek için benzer bir çalışma tasarlanabilir.
- 2) Bu çalışmada romantik ilişkilerde benlik saygısı, ana baba tutumları ve bazı değişkenler arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Benzer araştırmalarla romantik ilişkilerde şiddet kavramının ilişkili olduğu farklı değişkenler tespit edilmeye çalışılabilir.
- 3) Bu çalışma Marmara Bölgesinde bir ildeki üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmalar farklı yerleşim bölgelerinde gerçekleştirilerek varsa kültürel ve bölgesel farklılıklar ortaya konulabilir.

4) Romantik ilişkilerde şiddet ile ilgili yurt dışında “Safe Dates” adı verilen güvenli romantik ilişki kurulmasına ilişkin becerilerin kazandırıldığı yönelik programlar kültürümüze uyarlanarak öğrenciler üzerinde etkililiği araştırılabilir.

Kaynakça

- Abadi, M. N. L. , Ghazinour, M., Nojomi, M. İ. & Richter, J. (2012). “The buffering effect of social support between domestic violence and self-esteem in pregnant women in Tehran, Iran”. *Journal of Family Violence*, 27(3), 225-231.
- Ackard, D.M., & Neumark-Sztainer, D. (2002). “Date violence and date rape among adolescents: Associations with disordered eating behaviors and psychological health”. *Child Abuse and Neglect*, 26, 455-473.
- Adams. B. N. (1965) . “Coercion and consensus theories: Some unresolved issues”. *American Journal of Sociology* ,71 , 71-716.
- Adams, J. F. (1995). *Ergenliği anlamak*. (Çev. B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Adler, A. (2002). *Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Adler-Baeder, F., Kerpelman, J. L., Schramm, D. G., Higginbotham, B. & Paulk, A. (2007). “The impact of relationship education on adolescents of diverse backgrounds”. *Family Relations*, 56 (3), 291–303.
- <https://public.psych.iastate.edu/ccutrona/psych592a/articles/Relationship%20education%20for%20adolescents.pdf> dan alınmıştır.
- Ağlamaz, T. (2006). *Lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarının kendini açma davranışı, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin aylık gelir düzeyi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 187609).
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Akdoğan, R. (2012). *Adleryen yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ve psikolojik belirti düzeylerine etkisi* (Doktora

- Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 312609).
- Akıncı, G. E. , Durak, G., Gökçay, B., Kara, S. B. & Özkan, N. D. (2014). “Şiddet’li sevgi”.
<http://tip.baskent.edu.tr/kw/upload/600/dosyalar/cg/sempozyum/ogrsmpzsnm14/14.P9.pdf> den alınmıştır.
- Aksaray, S. (2003) . *Ergenlerde benlik saygısı geliştirmede beceri eğitimi ve aktivite merkezli programların etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Aktuğ, T. (2006). *Ergenlerde akran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Mersin.
- Albayrak B, & Kutlu Y (2009). “Ergenlerde öfke ifade tarzı ve ilişkili faktörler”. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 58- 69.
- Alisinanoğlu, F. (1995). *Üniversite öğrencilerinin ben (ego) durumları ile anne baba tutumlarını algulamalarını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 250105).
- Alper, Y.(2016). *Psikanaliz ve aşk*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Alptekin, K.(2008). *Sosyal hizmet bakış açısından genç yetişkinlerde intihar girişimlerinin incelenmesi: bir model önerisi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 235727).
- Amargi Kadın Akademisi (2005). *Kadına yönelik şiddet*, İstanbul: Amargi Kadın Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık ve Danışma Kooperatifi.

- Amaro, H., Raj, A. & Reed, E. (2001). "Women's sexual health: The need for feminist analyses in public health in the decade of behavior". *Psychology of Women Quarterly*, 25, 324–334. http://bixby.ucla.edu/journal_club/W12/Amaro.pdf den alınmıştır.
- Anderson, K. (1997). "Gender, status, and domestic violence: An integration of feminist and family violence approaches". *Journal of Marriage and the Family*, 59,655–669.
- Anthony, D. B., Wood, J. V., & Holmes, J. G. (2007). "Testing sociometer theory: Self-esteem and the importance of acceptance for social decision-making". *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, 425– 432.
- Aral, N. (1991). "Ailede ana-baba tutumları. Ailenin güçlenmesinde aile bireylerinin sorumlulukları". *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Eğitim Serisi. 3. Paneller, Konferanslar 1*, Ankara.
- Arnett, J. J. (1994). "Are college students adults? Their conceptions of the transition to adulthood". *Journal of Adult Development*, 1, 154-168.
- Arıca, O. T. (1995). *Üniversite öğrencilerinde saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odağı ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Arıca, O. T. (1999). *Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Arıca, O. T. (2005). "Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı". *Psikoloji Çalışmaları*, 25, 19-29.
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iupcd/article/view/1023016775/1023015962>' den alınmıştır.
- Arriaga, X. B. & Foshee, V. A. (2004). "Adolescent dating violence do adolescents follow in their friends', or their parents', footsteps?". *J Interpers Violence*, 19(2), 162-184. doi: 10.1177/0886260503260247

- Ashley, O. S., & Foshee, V. A. (2005). "Adolescent help-seeking for dating violence: Prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help". *Journal of Adolescent Health, 36, 25-31*.
- Aslan, S..A. (2005). *Ergenlerde ana-baba tutumu, sınav kaygısı, ders çalışma becerilerinin lise giriş sınavını yordama düzeyleri* (Yüksek Lisan Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 189014).
- Aslan, H. (2006). *Çalışanların iş doyumu düzeylerine göre depresyon, benlik saygısı ve denetim odağı algısı değişkenlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 191467).
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T. & Temel, F. (2008). "Ankara'da iki hemşirelik yüksekokulunun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerinin saptanması araştırması".
http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/flort_siddeti.pdf dan alınmıştır.
- Atan, M.(2015). "Radikal feminizm: "Kişisel olan politiktir." söyleminde aile". *The Journal of Europe- Middle East Social Science Studies, 1(2), 1-21*.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/jemsos/article/download/5000147905/5000134691>'de alınmıştır.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stres başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 217448).

- Avşaroğlu, S. & Üre, Ö.(2007). “Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 85-100.
- Ayan, S. (2007). *Aile içinde çocuğa yönelik şiddet(Sivas ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerine bir inceleme)* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 211281).
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. 2. Baskı. Ankara: Atlas Yayın Dağıtım
- Aydoğdu, İ. (2010). *Romantik ilişkilerin kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 278089)
- Aygen, M. (2009). *Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 230505).
- Aziz, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Baker, C. R. (2007). “A study of factors predicting dating violence perpetration among male and female college students”. (Master Theses). Virginia Polytechnic Institute and State University: Blacksburg, V.A. <https://theses.lib.vt.edu/theses/available/etd-02012007-160430/unrestricted/FinalThesis.pdf>’den alınmıştır.
- Baker, C. R. & Stith, S. M. (2008). “Factors predicting dating violence perpetration among male and female college students”. *Journal of Aggression, Maltreatment, & Trauma*, 17 (2), 227. <http://www.informaworld.com/openurl?genre=article&issn=1092-6771&volume=17&issue=2&spage=227>’den alınmıştır.

- Baldwin, M. W. & Sinclair, L.(1996). "Self-esteem and "if... then" contingencies of interpersonal acceptance". *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(6), 1130-1141. <http://selfesteemgames.mcgill.ca/research/baldwinsinclair.pdf> den alınmıştır.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bandura, A. (1973). "Institutionally sanctioned violence". *Journal of Clinical Child Psychology*, 2, 23-24. DOI:10.1080/15374417309532525.
- Barksdale, L.S. (1972). *Building self-esteem*. Idyllwild, CA: The Barksdale Foundation for Furtherance of Human Understanding.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I. & Vohs, K. D. (2003). "Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles?". *Psychological Science in The Public Interest*, 4(1), 1-44. http://files.clps.brown.edu/jkrueger/journal_articles/baumeister-2003-doeshigh.pdf dan alınmıştır.
- Baumrind D. (1966). "Effects of authoritative parental control on child behavior". *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D. (1971). "Current patterns of parental authority". *Developmental Psychology Monograph*, 4.
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma*. Kültür Bakanlığı Yayınları: Ankara,
- Bayraktar, M., Sayıl, &M., Kumru, A. (2009). "Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü". *Türk Psikoloji Dergisi*, 24 (63), 48-63.
- Bebel, A. (1910). *Woman and socialism*. <http://www.gutenberg.org/files/47244/47244-h/47244-h.htm>'den alınmıştır.

- Beck, A. T. (1967). *Depression: Causes and treatment*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Bee, H. (1981). *The developing child*. NY: Harper & Row Publishers.
- Bell, K. M. & Naugle, A. E. (2008). "Intimate partner violence theoretical considerations: Moving towards a contextual framework". *Clinical Psychology Review*, 28(7), 1096-1107.
- Bellici, N. & Akbulut, Ö. (2015). *Lise öğrencilerinde şiddetin farklı bir yüzü "flört şiddeti"*. http://www.toplumsalsiddetalkongresi.org/source/Kitaplar/ikinci_kongre_kitabi.pdf den alınmıştır.
- Benedek, E. P. & Brown, C. F. (1997). *Boşanma ve çocuğunuz*. (Çev. S. Katlan). Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Berg-Cross, L. (2005). "Intimate relationships: psychological abuse and mental health problems". *The Register Report*, Spring, 20-27. http://www.e-psychologist.org/index.iml?mdl=exam/show_article.mdl&Material_ID=4'dan alınmıştır.
- Bergman ,B. & Brismar, B. (1994). "Hormone levels and personality characteristics in abusive and suicidal male alcoholics". *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 18, 311-316.
- Bergman, M.M. & Scott, J. (2001). "Young adolescents' wellbeing and healthrisk behaviours". *Journal of Adolescence*, 24, 183-197.
- Berktaş F. (2011). "Feminist teoride açılımlar", In Y. Ecevit ve N. Karkıner (Editörler), *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*. (ss. 2-24). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Bernard, M. L. & Bernard, J. L. (1983). "Violent intimacy: The family as a model for love relationships". *Family Relations*, 32 (2), 283-286. DOI: 10.2307/584688

- Beşikçi, E. (2008). *The predictors of relationship commitment: Perceived parenting style, parental approval, and psychological reactance* (Unpublished master thesis). Middle East Technical University: Ankara.
- Beştav, G. F. (2013). *Romantik ilişki doyumu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 257559).
- Bıyıklı, L., (1983). "Koruyucu aile bakımı". *EBF (Eğitim Bilimleri Fakültesi) Dergisi*, Ankara Üniversitesi, C:16, S.1.
- Bilgin, R. (2008). *Sokakta çalışan çocuklar sorununa sosyolojik bir yaklaşım: Diyarbakır örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı: Elazığ.
- Bilir, Ş. & Dabanlı, D. (1981). "Ailelerle boşanma vakaları sonucu çocukların geliştirdikleri tepkiler ve bu tepkileri doğuran faktörler". *Sağlık Dergisi*, 55, 193-206.
- Binici, Ö. (2013). "Yeni Toplumsal Hareketler ve Feminizm", <http://akademikperspektif.com/2013/22/09/yeni-toplumsal-hareketler-ve-feminizm/'den> alınmıştır.
- Block, J., & Robins, R. W. (1993). "A longitudinal study of consistency and change in self-esteem from early adolescence to early adulthood". *Child Development*, 64, 909–923.
- Blood, R. & Wolfe, D. (1960). *Husbands and wives: The dynamics of married living*. New York: Macmillan.
- Blos, P. (1979). *The adolescent passage*. NY: International Universities Press.
- Borum, R. (2000). "Assessing violence risk among youth". *Journal of Clinical Psychology*, 56, 1263-1288.

- Bouchev, H. A. & Furman, W. (2003). "Dating and romantic experiences in adolescence". In G R. Adams & M. Berzonsky (Eds.), *The Blackwell Handbook of Adolescence* (pp.313–329). Oxford: Blackwell Publications.
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. NY and London: Jason Aronson.
- Bowlby, J. (1969). "Attachment and loss", *Vol. 1: Attachment*. <http://www.abebe.org.br/wp-content/uploads/John-Bowlby-Attachment-Second-Edition-Attachment-and-Loss-Series-Vol-1-1983.pdf> den alınmıştır.
- Bozkurt-Şener, E., (2011). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi*, (Uzmanlık Tezi). http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e86369dc31550b3ac33/ekin_bozkurt_tez.pdf den alınmıştır.
- Branch, K. A. , Richards, T. N. & Dretsch, E. C. (2013). "An exploratory analysis of college students' response and reporting behavior regarding intimate partner violence victimization and perpetration among their friends." *J Interpers Violence*, 28, 3386-3399. doi:10.1177/0886260513504494.
- Browne, A. (1993). "Violence against women by male partners: Prevalence, outcomes, and policy implications". *American Psychologist*, 48, 1077-1087.
- Buelna, C., Ulloa, E.C., & Ulibarri, M. D. (2009). "Power as a mediator of the relationship between dating violence and sexually transmitted infections". *Journal of Interpersonal Violence*, 24 (8), 1338-1357. <http://jiv.sagepub.com/content/vol24/issue8/> dan alınmıştır.
- Bugay, A. & Çok, F. (2015). "Gençlikte Romantik İlişkilerde Şiddet ve İstismar". *Okul Psikolojik Danışmanı e-Bülteni*. http://pdr.org.tr/userfiles/BultenSayi5_Web.pdf den alınmıştır.

- Branden, N. (1969). *The psychology of self-esteem: A revolutionary approach to self-understanding that launched a new era in modern psychology*. <http://www.al-edu.com/wp-content/uploads/2014/05/Branden-The-Psychology-Of-Self-Esteem-1966-2001.pdf> den alınmıştır.
- Brewster, M. (2002). "Domestic violence theories, research, and practice implications". In A. Roberts (Ed.), *Handbook of domestic violence intervention strategies*. Oxford and New York: Oxford University Press.
- Brown, J.D., & Dutton, K.A. (1995). "The thrill of victory, the complexity of defeat: Self-esteem and people's emotional reactions to success and failure". *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 712–722.
- Brown, B. B. (1999). "You're going out with who?: Peer group influence on adolescent romantic relationships." In W. Furman, B. B. Brown, & C. Feiring (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 291–329). New York: Cambridge University Press.
- Buri, J. R., Louiselle, P. A, Misukanis, T. M., & Mueller, R. A. (1988). "Effects of parental authoritarianism and authoritativeness on self-esteem". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14, 271-282.
- Burger, J .M. (2006). *Kişilik*. (Çev. İ .D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükşahin, A. (2001). *Yakın ilişki kuran ve kurmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

- Büyükaşahin-Çevik, G. (2007). *Lise 3. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Campbell, J. L. (2002). "Ideas, politics, and public policy". *Annual Review of Sociology*, 28, 21-38. DOI: 10.1146/annurev.soc.28.110601.141111
- Campbell, R. L., Eisner, S., & Riggs, N. (2010). "Sources of self-esteem: From theory to measurement and back again". *New Ideas in Psychology*, 28(3), 338-349.
- Can, G. (1990). "Lise öğrencilerinin benlik tasarım düzeylerini etkileyen bazı etmenler". *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*.
- Carlson, B. E. (1987). "Dating violence: A research review and comparison with spouse abuse". *Social Casework*, 68, 16-23.
- Carroll, J.S., Badger, S. , Willoughby, B.J., Nelson, L. J., Madsen, S .D. & Mc Namara Barry, C. (2009). "Ready or not? Criteria for marriage readiness among emerging adults". *Journal of Adolescent Research*, 24(3), 349-375. doi: 10.1177/0743558409334253
- Capaldi, D. M. & Clark, S.(1998). "Prospective family predictors of aggression toward female partners for at-risk young men". *Developmental Psychology*, 34, 1175–1188. <http://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.34.6.1175>.
- Cascardi, M, & O’Leary, K.D.(1992). "Depressive symptomatology, self-esteem, and self-blame in battered women". *Journal of Family Violence*, 7, 249–259.
- Cast, A. D., & Burke, P. J. (2002). "A theory of self-esteem". *Social Forces*, 80, 1041-1068.
- Cevher, F. N. & Buluş, M. (2006). "Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı". *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 28-39.
- Chase, N. F. (1975). *A child is being beaten*. N. Y.: McGraw Hill,

Chen, E., Hanson, M. D., Paterson, L. Q., Griffin, M. J., Walker, H. A., & Miller, G. E.

(2006). "Socioeconomic status and inflammatory processes in childhood asthma: The role of psychological stress". *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 117(5), 1014-1020.

Chrzanowski, G. (1981). "The genesis and nature of self-esteem". *American Journal of Psychotherapy*, 35(1), 143-151.

Chubb, N. H., Fertman, C. I., & Ross, J. L. (1997). "Adolescent self-esteem and locus of control: A longitudinal study of gender and age differences". *Adolescence*, 32, 113-129.

Cicchetti, D., & Howes, P. W. (1991). "Developmental psychopathology in the context of family: Illustrations from the study of child maltreatment." *Canadian Journal of Behavioural Science*, 23, 257-281.

Cillesen A. (2002). "Understanding the predictors of violent adolescent behavior". *USA Today Magazine*.

Cindea, A. (2015). "The relationship between mother's perceived parenting style and adolescent's emotional intelligence and self-esteem". *Journal Plus Education*, 11(2), 89-94. <http://www.uav.ro/jour/index.php/jpe/article/view/574/633>' den alınmıştır.

Cofone, K. (2011). *Understanding college students perceptions of unhealthy dating relationships*. (Social Work Theses).

http://digitalcommons.providence.edu/socialwrk_students/75?utm_source=digitalcommons.providence.edu%2Fsocialwrk_students%2F75&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages' dan alınmıştır.

Coffey, P., Leitenberg, H., Henning, K., Bennett, R. T. & Jankowski, M. K. (1996). "Dating violence: The association between methods of coping and women's psychological adjustment". *Violence and Victims*, 11, 227-238.

- Cohen, A. R. (1968). "Some implications of self-esteem for social influence". In C. Gordon & K. J. Gergen, *The self in social interaction: Classic and contemporary perspectives*. Vol. 1 (p. 383-389). NY: John Willey and Sons Inc.
- Coker, A. L., Smith, P. H., McKeown, R. E. & King, M. J. (2000). "Frequency and correlates of intimate partner violence by type: Physical, sexual and psychological battering". *American Journal of Public Health*, 90(4), 553-559.
- Coker, A. L., Davis, K. E., Arias, I., Desai, S., Sanderson, M., Brandt, H. M. & Smith, P.H. (2002). "Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women". *American Journal of Preventive Medicine*, 23(4), 260-268.
- Coleman, J. & Hendry, L. (1990). *The nature of adolescence*, Second Edition, London: Routledge.
- Compas, B. E., Wagner, B. M., Slavin, L. A., & Vannatta, K. (1986). "A prospective study of life events, social support, and psychological symptomatology during the transition from high school to college". *American Journal of Community Psychology*, 14, 241-258.
- Connolly, J. A., & Konarski, R. (1994). "Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience". *Journal of Research on Adolescence*, 4, 385-403.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: Freeman.
- Coser, L. A. (1956). *The functions of social conflict*.
https://books.google.com.tr/books?hl=en&lr=&id=GvErbayPhcgC&oi=fnd&pg=PA3&dq=coser,+1956+violence&ots=hW7RbCN3h6&sig=vZmTO-8oJzJIPRXFV3Rw373XLXY&redir_esc=y#v=onepage&q=coser%2C%201956%20violence&f=false'dan alınmıştır.

- Creasey, G., Kershaw, K., & Boston, A. (1999). "Conflict management with friends and romantic partners: The role of attachment and negative mood regulation expectancies". *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 523-543.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Crittenden, P. M. & Ainsworth, M.D.S. (1989). *Child maltreatment and attachment theory*. http://familyrelationsinstitute.org/include/docs/Crittenden_Ainsworth_1989.pdf'den alınmıştır.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cyr, M., McDuff, P. & Wright, J. (2006). "Prevalence and predictors of dating violence among adolescent female victims of child sexual abuse". *Journal of Interpersonal Violence*, 21(8), 1000-1017.
- Çanakçı, M. (2000). *The relationship between dating and self esteem* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi : Ankara.
- Çankaya, B. (2007). *Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 207127).
- Çelik, H. (2006). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık tepkileri, bağlanma tarzları ve kişilerarası şemalarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 191606).
- Çetin, H.(2004), *Öğrenci ergenlerin şiddete yönelik tutumları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı: Ankara.
- Çetin, H. (2011). "Ergenler için şiddete yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması". *İlköğretim Online*, 10(1), 68-79. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol10say1/v10s1m6.pdf>'den alınmıştır.

- Çetiner, G. Ş. (2006). *Aile İçi Şiddet Yaşayanlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı* (Yüksek Lisans Tezi), Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 192090).
- Daco, P. (1989). *Çağdaş Psikolojinin Olağanüstü Başarıları*. (Çev. O. A. Gürün) İstanbul: İnkılap ve Aka.
- Dahlberg, L. L. (1998). "Youth violence in the United States: Major trends, risk factors, and prevention approaches". *American Journal of Preventive Medicine*, 14, 259-272
- Dahlberg, L.L. & Potter, L. B. (2001). "Youth violence: Developmental pathways and prevention challenges". *American Journal of Preventive Medicine* 20, 3- 14.
- Dahrendorf, R. (1959). *Class and class conflict in industrial society*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Daly, M. J. & Burton, R. L.(1983). *Self-esteem and irrational beliefs: an exploratory investigation with implications for counseling*. *Journal of Counseling Psychology*, 30, 145-149.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). "Parenting style as context: An integrative model". *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Demir, Ü. (2000). "Kadına yönelik aile içi şiddet". *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 3(1), 57-61.<http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunihem/article/view/1025000069/1025000062>'den alınmıştır.
- Demirhan, M.(2002). *Kendini açma düzeyleri farklı genel lise öğrencilerinin bazı değişkenler açısından saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.
- Derman, O.(2008). "Ergenlerde psikososyal gelişim". "Adolesan Sağlığı, II. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri" Sempozyum Dizisi No: 63, 9-21.

- Devinney, S.E. (1992), *The relationship between parents 'attitudes and employment choices and young adults' work and family plans* (Unpublished Doctoral Thesis), Purdue University.
- Diaz-Aguado, M. J. & Martinez, R. (2015). "Types of adolescent male dating violence against women, self-esteem, and justification of dominance and aggression". *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 1-23. doi:10.1177/0886260514553631.
- Dikeçligil, B. & Çiğdem, A. (1991), *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu*, Ankara: Bilim Serisi.
- Dilek, H. & Aksoy, A. B. (2013). "Ergenlerin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(3), 95-109.
http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt14Sayi3/JKEF_14_3_2013_95-109.pdf den alınmıştır.
- Dillillo, D., Lewis, T. & Loreto-Colgan, A. D. (2007). "Child maltreatment history and subsequent romantic relationships :Exploring a psychological route to dyadic difficulties". *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 15(1), 19-36. doi: 10.1300/J146v15n01_02
- Dobash, R. E. & Dobash, R. (1979). *Violence against wives - a case against the patriarchy*. New york: Free Press.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). "Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency". *Psychological Science*, 16, 328 –335. doi: 10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x
- Doğan, S. (2001). *Farklı sosyo-ekonomik düzeylere mensup ergenlik çağındaki kız ve erkeklerin saldırgan davranışlarıyla ana-baba tutumları arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi: Kocaeli.

- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede iletişim ve etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Draucker, C. B., Martsof, D., Stephenson, P., Risko, J., Heckman, R., Sheehan, D., Perkins, S., Washington, K., Cook, C., & Ferguson, C. (2010). "Aggressive events in adolescent dating violence". *Issues in Mental Health Nursing, 31*, 599- 610.
- Duran, Ö. & Eldeleklioğlu, J. (2005). "Öfke kontrol programının 15-18 yaş arası ergenler üzerindeki etkililiğinin araştırılması". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25 (3)*, 267- 280.
- Dyregrov, A. (2004). "Educational consequences of loss and trauma". *Educational and Child Psychology, 21(3)*,77-84.
- D'Zurilla, T. J., Chan, E. C. &Sanna, L. J. (2003). "Self-esteem and social problem solving as predictors of aggression in college students". *Journal of Social and Clinical Psychology, 22*, 424-440. doi: 10.1521/jscp.22.4.424.22897.
- Eaton, J., Struthers, C. W., Shomrony, A. & Santelli, A. G. (2007). "When apologies fail: The moderating effect of explicit and implicit self-esteem on apology and forgiveness". *Self and Identity, 6*, 209-222.
- Edwards, K. M., Sylaska, K. M. & Neal, A. M. (2015). "Intimate partner violence among sexual minority populations: a critical review of the literature and agenda for future research". *Psychology of Violence, 5(2)*, 112-121.
- Eisenberg, S. E. & Micklow, P.L. (1977). "The assaulted wife: 'Catch 22' revisited". *Women's Rights Law Reporter, 3-4*, 138-161.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile ana baba tutumları arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 52683).

- Ely G., Dulmus C.N. & Wodarski J.S. (2002). "Adolescent Dating Violence", In. L.A. Rapp-Paglicci, A.R. Roberts & J.S. Wodarski (EdS.), *Handbook of violence, first edition*, (p. 34-49), New York: John Wiley & Sons, Inc,
- Ely, G, Dulmus, C. & Wodarski, J. (2004). "Domestic violence: A literature review reflecting an international crisis". *Stress, Trauma and Crisis*, 7, 7791.
- Elzen, O. (1981). *Self esteem in children and it's antecedents* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bogaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Erikson, E. H. (Ed.). (1963). *Youth: Change and challenge*. NY: Basic books.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bs.3830140209/abstract>’ den alınmıştır.
- Erikson, E. H. (1980). *Identity and the life cycle*. New York : W. W. Norton.
- Erim, B. (2001). *Yetiştirme Yurtlarında Ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin Benlik Saygısı, Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri İle Sosyal Destek Sistemleri*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara
- Erkan, Z. (2002). *Ergenlerin sosyal kaygı düzeyleri, ana-baba tutumları ve ailede görülen risk faktörleri üzerinde bir çalışma* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 125289).
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. İstanbul: Seçkin Yayınları.
- Ersoy, Ş. (2001). *Çocuk yuvasında kalanlarla ailesiyle yaşayan dokuz onbir yaş grubundaki çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi: Ankara.

- Erşan, E.E., Doğan, O., & Doğan, S. (2009). “Beden eğitimi ve antrenörlük bölümü öğrencilerinde benlik saygısı düzeyi ve bazı sosyo-demografik özelliklerle ilişkisi”. *Klinik psikiyatri.*, 12, 35-42.
- Eryılmaz, G. (2001). “Aile içi şiddet kadın sağlığı ve hemşirelik”. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(2), 19-24.
<http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/590.pdf> den alınmıştır.
- Eryılmaz, A. & Ercan, L. (2011). “Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.36 (4), 139-151.
- Eşer, H. (2005). *Üniversite Öğrencilerinde Dini İnanç ve Benlik Saygısı İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 188687).
- Fang, X. & Corso, P. (2007). “Child maltreatment, youth violence, and intimate partner violence: A developmental trajectory”. *American Journal of Preventive Medicine*, 33, 281–290. <http://dx.doi.org/10.1016/j.amepre.2007.06.003>
- Farrington, F. & Foss, J. E. (1977). “In search of the “missing” conceptual framework in family sociology: The social conflict framework”. A paper presented at the Theory Development and Methods Workshop, annual meeting of the Council on Family Relations. San Diego, California.
- Farrugia, C. E. & Hohaus, L. (1998). *Conceptualising the pair bond: Attachment, care giving and sexuality as predictors of intimacy in adult romantic relationships*.
<http://www.aifs.gov.au/conferences/aifs6/farrugia.html>’ den alınmıştır.
- Feiring, C. (1996). Concepts of romance in 15-year-old adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 6, 181–200.

- Feldman, S. S. & Gowen, L. K. (1998). "Conflict negotiation tactics in romantic relationships in high school students". *Journal of Youth and Adolescence*, 27, 691- 717.
- Feldman, C. M. & Ridley, C. A. (1995). "The etiology and treatment of domestic violence between adult partners". *Clinical Psychology: Science and Practice*. 2(4),317-348.
DOI: 10.1111/j.1468-2850.1995.tb00047.x
- Felson, R.B. (1999). "A social psychological approach to interpersonal aggression". In. V.B. Van Hasselt, M. H. Allyn & A. Bacon(Eds.). *Aggression and Violence* (p. 9-20). Pearson Education Company.
- Fennell, M. J. V. (1997). "Low self-esteem: A Cognitive Perspective". *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*. 25, 1–25.
- Fenichel, O. (1945). *The psychoanalytical theory of neuroses*. NY: Norton.
- Ficula, D. S. (2011). *Psychoanalysis and the men's centre: A Domestic violence approach*. (Master Theses). www.etd.ceu.hu/2011/ficula_desiree.pdf' den alınmıştır.
- Fincham, F.D., Cui, M., Braithwaite, S. & Pasley, K.(2008). "Attitudes toward intimate partner violence in dating relationships". *Psychological Assessment*, 20(3), 260 –269.
DOI: 10.1037/1040-3590.20.3.260
- Fincham, F. D., & Cui, M. (Eds.). (2011). *Romantic relationships in emerging adulthood*. N.Y.: Cambridge University Press.
- Fishback, R. & Herbert, B. (1997). "Domestic violence and mental health". *Social Science Medicine*, 45, 1161- 1176.
- Flouri, E. (2006). "Non-resident fathers' relationships with their secondary school age children: Determinants and children's mental health outcomes". *Journal of Adolescence*, 29 (4), 525-538.
- Flowers, R.B. (2009). *Dating violence. college crime : A Statistical study of offences on american campuses*. First Edition, North Carolina: McFarland & Company, Inc.,

- Foa, E. B., & Rothbaum, B. O. (1998). *Treating the trauma of rape. Cognitive-behavior therapy for PTSD*. New York: Guilford.
- Follette, V. M. & Alexander, P.C. (1992). "Dating violence: Current and historical correlates". *Behavioral Assessment, 14*, 39-52.
- Folkman, S. & Lazarus, R. S. (1980). "An analysis of coping in a middle-aged community sample". *Journal of Health and Social Behavior, 21(3)*, 219-239.
- Forke, C. M., Myers, R. K., Catalozzi, M., & Schwarz, D. F. (2008). "Relationship violence among female and male college undergraduate students". *Archives of Pediatric Adolescent Medicine, 162*, 634-641.
- Foshee, V. A. (1996). "Gender differences in adolescent dating abuse prevalence, types and injuries". *Health Education Research, 11*, 275-286.
- Foshee, V. A., Linder, F., MacDougall, J. E. & Bangdiwala, S. (2001). "Gender differences in the longitudinal predictors of adolescent dating violence". *Preventative Medicine, 32*, 128-141. DOI: 10.1006/pmed.2000.0793
- Foshee, V.A. , Benefield, T., Ennett, S.T., Bauman,K.E., & Suchindran C.M.(2004). "Longitudinal predictors of serious physical and sexual dating violence victimization during adolescence". *Preventive Medicine, 39*, 1007–1016.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ypped.2004.04.014>.
- Foss, J. (1980). "The paradoxical nature of family relationship and family conflict". In M. Strauss & G. Hotaling (Eds.), *The social causes of husband- wife violence* (pp. 115-135). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Fraley, R. C. & Shaver, P. R. (2000). "Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions". *Review of General Psychology, 4(2)*, 132-154.

<http://academic.udayton.edu/jackbauer/Readings%20595/Fraley%2000%20attch%20rev%20copy.pdf> den alınmıştır.

Franzoi, S. L. (2003). *Social Psychology*. McGraw-Hill Education. Marquette University.

Freud, S. (1933). *New introductory lectures in psychoanalysis*. N.Y: Norton.

Furlong, M.J., Sharkey, J.D., Bates, M.P. & Smith, D.C. (2004). An examination of the reliability, data screening procedures, and extreme response patterns for the youth risk behavior surveillance survey. *Journal of School Violence.*, 3(2–3), 109–130. doi: 10.1300/J202v03n02_07.

Furman, W. (2002). “The emerging field of adolescent romantic relationships”. *Current Directions in Psychological Science* ,11(5), 177- 180.

Furman, W. & Shaffer, L. (2003). “The role of romantic relationships in adolescent development”. In P. Florsheim (Eds.) *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*. Mahweh, NJ: Lawrence Erlbaum.

Furman, W. & Shoemaker, L. B. (2008). “Patterns of interactions in adolescent romantic relationships: Distinct features and links to others close relationships”. *Journal of Adolescence*, 31, 771-788.

Futris, T.G. & Mc Dowell, U. (2001). “Teen dating violence: Are you aware?”. In *Family tapestries: Strengthening family bonds*. The Ohio State University.<http://www.ohioline.osu.edu/flm01/fs07.html>’den alınmıştır.

Gagne, M. H., Lavoie, F. & Hebert, M. (2005). “Victimization during childhood and revictimization in dating relationships in adolescent girls”. *Child Abuse & Neglect*, 29(10), 1155-1172.

- Garefski, N. & Diekstra, R. (1997). "Child sexual abuse and emotional and behavioral problems in adolescence: gender differences". *I Am a Child Adolescent Psychiatry* , 323-329.
- Garrison, K. C. & Garrison, K. C., Jr. (1975). *Psychology of Adolescence*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Gazeloğlu, C. (2000). *İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Psiko-Sosyal Gelişimine Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Geçtan, E. (1981,1984). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Ankara: Maya Yayınları.
- Geçtan ,E (2012). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gentile, B., Grabe, S., Dolan-Pascoe, B., Twenge, J. M., Wells, B. W. & Maitino, A. (2009). "Gender differences in domain-specific self-esteem: A meta-analysis." *Review of General Psychology*, 13(1), 34-45. DOI: 10.1037/a0013689
- Gelles, R. J. (1975). "The social construction of child abuse". *American Journal of Orthopsychiatry*, 45(3), 363-371. DOI: 10.1111/j.1939-0025.1975.tb02547.x
- Gelles, R. J. (1980). "Violence in the family: A review of research in the seventies". *Journal of Marriage and Family*, 42 (4), 873- 885.
- <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.474.9431&rep=rep1&type=pdf> dan alınmıştır.
- Gelles, R. .J. (1993). "Through a sociological lens: Social structure and family violence". In R.J. Gelles & D.R. Loseke (Eds.) *Current controversies on family violence* (pp. 31-46). Newbury Park CA: Sage.
- Gelir, E.(2009). *Ana baba tutumları, aile sosyal atomu ve cinsiyete göre ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin öğrenilmiş çaresizlik ve akademik başarılarının incelenmesi*

- (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 228926).
- Gençoğlu C., Kumcağız H. & Ersanlı, K. (2014). “Ergenlerde şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler”. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 639-652.
- Gençtarım, D. & Ergene, T. (2014). “Riskli davranışlar ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25(I), 125-138. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2304>
- Gergen, K. (1971). *The concept of self*. New York: Holt, Rinehart, & Winston,
- Gerring, R. J. & Zimbardo, P. G. (2012). *Psikolojiye Giriş: Psikoloji ve Yaşam* (Çev. G. Sart.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Gibb, B. E. , Abramson, L.Y. & Alloy, L.B. (2004). “Emotional maltreatment from parents, peer victimization and cognitive vulnerability to depression”. *Cognitive Therapy and Research*, 28, 1-21.
- Gil, D.G. (1970). *Violence against children: Physical child abuse in the United States*, Cambridge, MA: Harvard University Press
- Gizir, C. A. (2005). “Orta Doğu Teknik Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin problemleri üzerine bir çalışma”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Gondolf, E. W., Mulvey, E. P. & Lidz, C. W. (1990). “Characteristics of perpetrators of family and nonfamily assaults.” *Systems and Psychosocial Advances Research Center Publications and Presentations*. 73. http://escholarship.umassmed.edu/psych_cmhsr/73'dan alınmıştır.
- Goode, W. (1971). “Force and violence in the family”. *Journal of Marriage and the Family*, 33, 624–636.

- Gorbett, K. & Kruczek, T. (2008). "Family factors predicting social self esteem in young adults." *The Family Journal*, 16, 58-65.
- Gover, A. R. (2004). "Risky lifestyles and dating violence: A theoretical test of violent victimization". *Journal of Criminal Justice*, 32 (2), 171-180.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2003.12.007>
- Gover, A.R., Kaukinen, C., Fox, K.A. (2008). "The relationship between violence in the family of origin and dating violence among college students". *Journal of Interpersonal Violence*, 23 (12), 667-1693. doi:10.1177/0886260508314330.
- Gover, A. R., Park, M., Tomsich, E. A. & Jennings, W. G. (2011). "Dating violence perpetration and victimization among South Korean college students: A focus on gender and childhood maltreatment". *Journal of Interpersonal Violence*, 26(6) 1232–1263. DOI: 10.1177/0886260510368161.
- Gökmenoğlu, E. (2011). *Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 296652).
- Gömbül, Ö. (2000). "Hemşirelerin Ailede kadına eşi tarafından uygulanan şiddet ve şiddette mesleki role ilişkin tutumları". *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2(1), 19-32.
- Gregory, D. (2010). "War and peace" . *Transactions of the Institute of British Geographers* ,35 , 154–86.
- Grunebaum H &Solomon L.(1987). "Peer relationships, self-esteem, and the self". *International Journal Group of Psychotherapy*. 37(4), 475-528.
 DOI:10.1080/00207284.1987.11491070.
- Güloğlu, B. & Aydın, G. (2001). "Coopersmith Özsaygı Envanteri'nin faktör yapısı". *Eğitim ve Bilim*, 26 (122), 66-71.

- Gümüş, T. (2000). *Kendini kabul düzeyleri farklı genel lise öğrencilerinin bazı değişkenlere göre saldırganlık düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Halpern, C. T., Oslak, S. G., Young, M. L., Martin, S. L., & Kupper, L. L. (2001). "Partner violence among adolescents in opposite-sex romantic relationships: Findings from the National Longitudinal Study of Adolescent Health". *American Journal of Public Health, 91* (10), 1679-1685.
- Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y. & Özyeşil, Z. (2009). "Benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yaklaşımlarının analizi". *Değerler Eğitimi Dergisi, 7*(18), 25-42. <http://ded.dem.org.tr/gorsel/pdf/ded-18-makale-2.pdf> den alınmıştır.
- Hamby, S. L., & Sugarman, D. B. (1999). "Acts of psychological aggression against a partner and their relation to physical assault and gender". *Journal of Marriage and the Family, 61*, 959-970.
- Harned, M. S. (2001). "Abused women or abused men? An examination of the context and outcomes of dating violence". *Violence and Victims, 16* (3) 269-85.
- Harned, M. S. (2002). "A multivariate analysis of risk markers for dating violence victimization". *Journal of Interpersonal Violence, 17*(11), 1179-1197.
- Harter, S. (1982). "The perceived competence scale for children". *Child Development, 53*, 87-97.

Harter, S. (1999). *The construction of the self: A developmental perspective*. NY: Guilford Press.

Hatipoğlu, Ü. S. (2010). *Başkent üniversitesi öğrencilerinde flört şiddeti prevalansı anketi*. (Uzmanlık Tezi).

https://angora.baskent.edu.tr/acik_arsiv/dosya_oku.php?psn=2409&yn=312&dn=1

den alınmıştır.

Hatunoğlu, A. (1994). *Ana-baba tutumları ile saldırganlık arası ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi: Erzurum.

Hazan, C. & Shaver, P. (1987). "Romantic Love conceptualized as an attachment process."

Journal of Personality and Social Psychology, 52(3), 511-524.

<http://www2.psych.ubc.ca/~schaller/Psyc591Readings/HazanShaver1987.pdf> den

alınmıştır.

Heise, L. M. Ellsberg, & M. Gottemoeller. (1999). *Ending violence against women*. Johns Hopkins University School of Public Health, Center for Communications Programs, Population Information Program, Baltimore, MD

Henton, J., Cate, R., Koval, J., Lloyd, S. & Christopher, S. (1983). "Romance and violence in dating relationships". *Journal of Family Issues*, 4, 467-482.

Herrenkohl, T. I., Maguin, E., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Abbott, R. D. & Catalano, R.

F.(2000). "Developmental risk factors for youth violence." *Journal of Adolescent Health*, 26, 176-186.

Holmes, T. H. & Rahe, R. H. (1967). "The social readjustment rating scale". *Journal of Psychosomatic Research*, 11(2), 213-218.

Hortaçsu, N. (1989). "Turkish students' self-concepts and reflected appraisals of significant others". *International Journal of Psychology*, 24, 451-463.

- Hotaling, G., & Sugarman, D. (1986). "An analysis of risk markers in husband to wife violence: The current state of knowledge". *Violence and Victims, 1*, 101-124.
- Howard ,D., Qiu, Y. & Boekeloo, B. (2003). " Personal and social contextual correlates of adolescent dating violence." *Journal of Adolescent Health, 33*, 9-17. DOI: 10.1016/S1054-139X(03)00061-2
- Hutchinson, K. M. (2012). *Predictors of college students' dating violence perceptions and help-seeking recommendations.*(In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy).
https://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file%3Faccession%3Dakron1332334459%26disposition%3Dinline'dan alınmıştır.
- Impett, E.A., Sorsoli, L., Schooler, D., Henson, J.M. & Tolman, D.L. (2008). "Girls' relationship authenticity and self-esteem across adolescence". *Developmental Psychology, 44*(3), 722-733. doi: 10.1037/0012-1649.44.3.722.
- İşiloğlu, B. (2006). *Anksiyete ve depresyon tanısı ile izlenen evli kadınlarda aile içi şiddetin sosyodemografik faktörleri, çift uyumu ve hastalıkla ilişkisi.* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Bakırköy Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Ireland, T. O., & Smith, C. (2009). "Living in partner-violent families: Developmental links to antisocial behavior and relationship violence". *Journal of Youth and Adolescence, 38*, 323- 339.
- İçli, G. (1996), "Feminist kuramın aileye bakışı", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*.
- Jackson, S.M. (1999). "Issues in the dating violence research: a review of the literature". *Aggression and Violent Behavior, 4*(2), 233–247.

- Jacoby, M., Gorenflo, D., Black, E., Wunderlich, C. & Eyler, A.E.(1999). “Rapid repeat pregnancy and experiences of interpersonal violence among low-income adolescents”. *American Journal of Preventive Medicine*, 16, 318-321.
- James, W. (1890). *The Principles of Psychology*.
<http://psychclassics.yorku.ca/James/Principles/prin10.htm>’dan alınmıştır.
- Jankowski, M. K., Leitenberg, H., Henning, K. & Coffey, P. (1999). “Intergenerational transmission of dating aggression as a function of witnessing only same sex parents vs. opposite sex parents vs. both parents as perpetrators of domestic violence”. *Journal of Family Violence*. 14, 267-279.
- Jezl, D., Molidor, C. & Wright, T. (1996). “Physical, sexual and psychological abuse in high school dating relationships: Prevalence rates and self-esteem issues”. *Child and Adolescents Social Work Journal*, 13 (1), 69–87. DOI: 10.1007/BF01876596.
- Johnson, W. L., Giordano, P. C., Longmore, M. A., & Manning, W. D. (2014). “The influence of intimate partner violence on trajectories of depressive symptoms from adolescence to young adulthood”. *Journal of Health and Social Behavior*, 55(1), 39-55.[doi: 10.1177/0022146513520430](https://doi.org/10.1177/0022146513520430)
- Josephs, R. A., Bosson, J. K., & Jacobs, C. G. (2003). “Self-esteem maintenance processes: Why low self-esteem may be resistant to change.” *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 920-933.
- Jouriles, E. N., Garrido, E., Rosenfield, D. & McDonald, R. (2009). “Experiences of psychological and physical aggression in adolescent romantic relationships: Links to psychological distress”. *Child Abuse & Neglect*. 33(7), 451-460.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.11.005>
- Juke, A. (2010). *Is there a cure for masculinity?* London: Free Association.
- Justice, B. & Justice, R. (1976). *The abusing family*. N. Y.: Human Sciences Press.

- Kaestle, C. E. & Halpern, C. T. (2005). "Sexual intercourse precedes partner violence in adolescent romantic relationships". *Journal of Adolescent Health, 36 (5), 386-392.*
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalkan, M. (2008). "Ergenler için romantik ilişkilerde sorun çözme ölçeği' nin (erisçö), geçerlik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15(3), 131-138.*
- Kalkan, M. (2010). "Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye Adlerian bir bakış: Sosyal ilgi". *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 11 (3), 242-247.*
- Kalmuss, D. (1984). "The intergenerational transmission of marital aggression". *Journal of Marriage and The Family, 46, 11-19.*
- Kaner, S. (2000). "Ortopedik engelli ve engelli olmayan erkek ergenlerde benlik saygısı ve beden imajı". *Özel Eğitim Dergisi, 2(4), 13-22.*
- Karakuş, Ö. (2012). "Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki". *Journal of Society & Social Work, 23 (2).*
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kassin, S. (1998). *Psychology, Second Edition*, New Jersey: Prentice Hall.
- Katz, J., Street, A., & Arias, I. (1997). "Individual differences in self-appraisals and responses to dating violence scenarios". *Violence and Victims, 12, 265-276.*
- Kaya, Ö. (1994). *Annelere verilen eğitimin çocuklarına karşı istenmedik tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Kaya, A., Bozaslan, H. & Genç, G.(2012). "Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 208-225.*
- http://www.zgefdergi.com/Makaleler/1457378334_18_13_ID_229.pdf den alınmıştır.

- Kaya Sakarya, A. (2013). *Üniversitede öğrenim gören gençlerde flörtte şiddet* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 328684).
- Kayı, Z., Yavuz, M. F., & Arıcan, N. (2000). "Kadın üniversite gençliği ve mezunlarına yönelik cinsel saldırı mağdur araştırması". *Adli Tıp Bülteni*, 5(3), 157–163. <http://www.adlitipbulteni.com/index.php/atb/article/download/421/610>'den alınmıştır.
- Kaymak Özmen, S. (2004). "Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 27-39. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423870024.pdf>'den alınmıştır.
- Kemerli, N. (2002). "Aile içinde kadına yönelik şiddet". Kadına yönelik şiddet ve hekimlik sempozyum kitabı içinde (ss. 41-58) , Ankara: Ankara Tabip Odası Yayınları.
- Kemp, A., Green, B. L., Hovanitz, C., & Rawlings, E. I. (1995). "Incidence and correlates of posttraumatic stress disorder in battered women: Shelter and community samples". *Journal of Interpersonal Violence*, 10, 43-55.
- Kernberg, O. F. (1995). "Aggression and transference in severe personality disorders". <http://www.toddertime.com/dx/borderline/bpd-kernberg.htm>'dan alınmıştır.
- Kernis, M. H. & Goldman, B. M. (2003). "Stability and variability in self-concept and self-esteem". In M. Leary, & H. Tangney. (Eds.), *Handbook of self and identity*, 106-127.
- Kılıççı, Y.(1989). *Okulda Ruh Sağlığı*, Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Kılınçer, A. S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 315063)
- Kımtar, N. (2008). *Benlik saygısı ve dindarlık ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 220974).

- Kingsfogel, K. M. & Grych, J. H. (2004). "Interparental conflict and adolescent dating relationships: Integrating cognitive, emotional, and peer influences". *Journal of Family Psychology, 18*, 505-515.
- Koç, M. (2008). *Yetişkinlik döneminde dindarlık ile benlik kavramı değişkenleri arasındaki ilişki* (Doktora Tezi.). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 220979).
- Kohut, H. (2006). *Kendiliğın yeniden yapılanması*,(Çev. O. Cebeci). İstanbul: Metis Yay.
- Konuralp, C. E. (2014). *Revictimization among survivors of childhood maltreatment: abuse and neglect* (Master Theses). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır (Tez no. 370834).
- Korkmaz, M. (1996). *Yetişkin örneklem için bir benlik saygısı ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koss, M. P. ,Koss, P. G. & Woodruff, W. J. (1991). "Deleterious effects of criminal victimization on women's health and medical utilization". *Arch. Intern. Med.*, *151*, 342-347.
- Kowalski, R. & Westen, D. (2009). *Psychology*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Köknel, Ö. (1992). *Dolu dolu yaşamak*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel Ö. (2004). *Bilinçli Çocuk Yetistirme*. Ankara: Arkadas Yayınları.
- Krueger, J. I., Vohs, K. D., & Baumeister, R. F. (2008). "Is the allure of self-esteem a mirage after all?". *American Psychologist, 63*, 64-65.

- Kuhlberg, J. A., Peña, J. B., & Zayas, L. H. (2010). "Familism, parent-adolescent conflict, self esteem, internalizing behaviors and suicide attempts among adolescent" *Latinas. Child Psychiatry & Human Development*, 41(4), 425-440.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurst-Swanger, K. & Petcosky, J. L. (2003). *Violence in the home: Multidisciplinary perspectives*. DOI:10.1093/acprof:oso/9780195165180.001.0001
- Kuttler, A. F., La Greca, A. M., & Prinstein. M. J. (1999). "Friendship qualities and socialemotional functioning of adolescents with close, cross-sex friendships". *Journal of Research on Adolescence*, 9, 339-366.
- Kuzgun, Y. (1972). *Anne-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Enstitüsü: Ankara.
- Kuzgun, Y. & Eldeleklioğlu, J. (2005). "Ana-baba tutumları leği (Ergen ve Yetişkinler için)". In. Y. Kuzgun & F. Bacanlı (Eds) *PDR'de kullanılan ölçekler* (ss.143-151). Ankara: Nobel Yayınları,
- Küçük Helvacı, F. (2012). *Romantik ilişkilerde sorun çözme ve sosyal ilginin aşka ilişkin tutumlarla ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 308753)
- Kkarıslan, M. (2011). *Mersin niversitesi ğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 289648).
- Lee, M., Reese-Weber, M., & Kahn, J.H. (2014). "Exposure to family violence and attachment styles as predictors of dating violence perpetration among men and women: A mediational model". *Journal of Interpersonal Violence*, 29(1), 20-43. DOI: 10.1177/0886260513504644

- Lenton, R. L. (1995). "Feminist versus interpersonal power theories of wife abuse revisited". *Canadian J. Criminology*, 37(3), 305-330.
- Leonard, K. H. & Senchak, M. (1996). "Prospective prediction of husband marital aggression within newlywed couples". *Journal of Abnormal Psychology*, 105, 369-380.
- Leung, J. J., & Sand, M. C. (1981). "Self-esteem and emotional maturity in college students". *Journal of College Student Personnel*, 22, 291-299.
- Leung, C., Moore, S., Karnilowicz, W. & Lung, C. L. (2011). "Romantic relationships, relationship styles, coping strategies, and psychological distress among Chinese and Australian young adults". *Social Development*, 20(4), 783-804. DOI: 10.1111/j.1467-9507.2011.00616.x
- Levy, B. (Ed.). (1991). *Dating violence: Young women in danger*. Seattle: The Seal Press.
- Levy, B. (1993). *In love & danger: A teen's guide to breaking free of abusive relationships*. Seattle, WA: Seal Press.
- Lewis, S. F. & Fremouw, W. (2001). "Dating violence: A critical review of the literature." *Clinical Psychology Review*, 21(1), 105-127.
- Lichter, E. L. & McCloskey, L. A. (2004). "The effects of childhood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence". *Psychology of Women Quarterly*, 28 (4), 344-357. DOI: 10.1111/j.1471-6402.2004.00151.x
- Linder, J. R., Crick, N. R. & Collins, W. A. (2002). "Relational aggression and victimization in young adults' romantic relationships: Associations with perceptions of parent, peer and romantic relationship quality." *Social Development*, 11 (1), 69-86.
- Linder, J. R., & Collins, W. A. (2005). "Parent and peer predictors of physical aggression and conflict management in romantic relationships in early adulthood". *Journal of Family Psychology*, 19(2), 252-262.

- Ling, C. K., Straus, M. A., Brownridge, D.A., Tiwari, A. & Leung, W. C.(2008). “Prevalence of dating violence and suicidal ideation among male and female university students worldwide”. *Journal of Midwifery and Women’s Health*, 53 (6), 529–37.
doi:10.1016/j.jmwh.2008.04.016.
- Long, V. O. (1986). “Relationship of masculinity to self-esteem and selfacceptance in female professionals, college students, clients, and victims of domestic violence”. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 323-327.
- Lopez, F. G., Melendez, M. C., Sauer, E. M., Berger, E., & Wyssmann, J. (1998). “Internal working models, self-reported problems, and helpseeking attitudes among college students”. *Journal of Counseling Psychology*, 45, 79 – 83.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.533.8936&rep=rep1&type=pdf> den alınmıştır.
- Loue, S. (Ed.) (1998). *Handbook of immigrant health*. <http://download.springer.com>’ dan alınmıştır.
- Loue, S. (2001). *Intimate partner violence: societal, medical, legal and individual responses*. N. Y.: Kluwer Academic Plenum Publishers.
- Lönnqvist, J. E., Verkasalo, M., Helkama, K., Andreyeva, G. M., Bezmenova, I., Rattazzi, A. M. M., Nitt, T. & Stetsenko, A. (2009). “Self esteem and values.” *European Journal of Social Psychology*, 39(1), 40-51. DOI: 10.1002/ejsp.465
- Luthra, R., & Gidycz, C. A., (2006). “Dating violence among college men and women: Evaluation of a theoretical model”. *Journal of Interpersonal Violence*, 21, 717–731.
doi:10.1177/0886260506287312 .
- Lysova, A. V. & Douglas, E. M. (2008). “Intimate partner violence among male and female russian university students”. *Journal of Interpersonal Violence* ,23,1579-1599.

- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). "Socialization in the context of the family: Parent-child interaction". In P. Mussen (Ed.) *Handbook of Child Psychology* Vol.4. New York: Wiley.
- McWhirter, J., & Voltan-Acar, N. (2000). *Ergen ve çocukla iletişim*. Ankara: USA Yayıncılık
- McCullough, M. E., Rachal, K. C., Sandage, S. J., Worthington, E. L., Brown, S. W., & Hight, T. L. (1998). "Interpersonal forgiving in close relationships: II. Theoretical elaboration and measurement". *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1586 - 1603. DOI: 10.1037/0022-3514.75.6.1586.
- Maden, M. F., & Wrench, D. F. (1977). "Significant findings in child abuse research". *Victimology*, 2 (2), 196-224.
- Magdol, L., Moffitt, T.E., Caspi, A., Newman, D.L., Fagan, J. & Silva, P. A. (1997). "Gender differences in partner violence in a birth cohort of 21-year olds: Bridging the gap between clinical and epidemiological approaches". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65, 68-78.
- Makepeace, J. M. (1981). "Courtship violence among college students". *Family Relations*, 30(1), 97-102. DOI: 10.2307/584242.
- Makepeace, J. M. (1983). "Life events stress and courtship violence". *Family Relations*, 32, 101-109. DOI: 10.2307/583984
- Makepeace, J. M. (1986). "Gender differences in courtship violence victimization". *Family Relations*, 35, 383-388.
- Makikangas, A. & Kinnunen, U. (2003). "Psychosocial work stressor and well-being: Self-esteem and optimism as moderators in a one-year longitudinal sample". *Personality and Individual Differences*, 35, 537-557.

Makin-Byrd, L. E. (2009). *Who's to blame? An exploration of college students' attributions of blame in domestic violence* (Master Theses).

<http://search.proquest.com/docview/304847396>'den alınmıştır.

Malik, S., Sorenson, S. B., & Aneshensel, C. S. (1997). "Community and dating violence among adolescents: Perpetration and victimization". *Journal of Adolescent Health, 21(5), 291-302.*

Margolin, G., John, R.S., & Gliberman, L. (1988). "Affective responses to conflictual discussions in violent and nonviolent couples". *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 56(1), 24-33.*

Marshall, L. L. & Rose, P. (1988). "Family of origin violence and courtship abuse". *Journal of Counseling and Development, 66, 414-418.*

Maslow, A. (1970). *Motivation and personality* (Rev. ed.). N. Y., Harper & Row.

Masten, A. S., Coatsworth, J. D., Neemann, J., Gest, S. D., Tellegen, A., & Garmezy, N. (1995). "The structure and coherence of competence from childhood through adolescence". *Child Development, 66, 1635-1659.*

Maşrabacı, T. S. (1994). *Hacettepe Üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi:. Ankara

Matud, M. P. (2007). "Dating violence and domestic violence". *Journal of Adolescent Health, 40, 295-297.*

Mazor, A. & Enright, R. D. (1988). "The development of the individuation process from a social- cognitive perspective". *Journal of Adolescence, 11, 29-47.*

Mead, D. E., Vatcher, G. M., Wyne, B. A. & Roberts, S. L. (1990). "The comprehensive areas of change questionnaire: Assessing marital couples' presenting complaints". *The American Journal of Family Therapy, 18(1), 65-79.*

- Messman-Moore, T. L., Long, P. J. & Siegfried, N. J. (2000). "The revictimization of child sexual abuse survivors: An examination of the adjustment of college women with child sexual abuse, adult sexual assault, and adult physical abuse." *Child Maltreatment*, 5, 18–27.
- McCabe, M.P. (1984). "Toward a theory of adolescent dating". *Adolescence*, 19 (73) 159–170.
- McCue, M. L. (2008). *Domestic violence* (Second edition). California: Contemporay World issues.
- Meissner, W. W. (1985). "Theories of personality and psychopathology: Classical psychoanalysis". In H.I. Kaplan & B. J. Sadock(Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry_I V* (p. 337-419). Baltimore: Williams and Wilkins.
- Miga, E. M., Hare, A., Allen, J. P. & Manning, N. (2010). "The relation of insecure attachment states of mind and romantic attachment styles to adolescent aggression in romantic relationships". *Attachment and Human Development*, 12 (5), 463–481.
- Mihalic, S. W. & Elliott, D. (1997). "Social learning theory model of marital violence". *Journal of Family Violence*, 12(1), 21-47.
- Molidor, C., Tolman, R. M., & Kober, J. (2000). "Gender and contextual factors in adolescent dating violence". *Prevention Research*, 7(1), 1-4.
- Moss, B. F. & Schwebel, A. I. (1993). "Defining intimacy in romantic relationships." *Family Relations*, 42(1), 31-37.
- http://www.jstor.org/stable/584918?seq=1#page_scan_tab_contents' dan alınmıştır.
- Morganett, S. R. (2005). *Yaşam becerileri*. (Çev. S. Gürçay, A. Kaya & M. Saçkes). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Mullis, R. L., & Chapman, P. (2000). "Age, gender, and self-esteem differences in adolescent coping style". *Journal of Social Psychology*, 140, 539-541.

- Muñoz-Rivas, M. J., Graña Gómez, J. L., O’Leary, K. D., & González Lozano, P. (2007). “Aggression in adolescent dating relationships: prevalence, justification, and health consequences”. *Journal of Adolescent Health, 40*, 298-304.
- Murray, S. L., Rose, P., Bellavia, G., Holmes, J. G. & Kusche, A. (2002). “When rejection stings: How self-esteem constrains relationship- enhancement processes”. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*, 556-573.
- Mruk, C. J. (2006). *Self-esteem research, theory and practice: Toward a positive psychology of self-esteem*. N. Y. : Springer Pub.
- Muus, R.(1988). “Carol Gilligan’s theory of sex differences in the development of moral reasoning during adolescence”. *Adolescence, 23*, 229-243.
- Nagy, S., DiClemente, R., & Adcock, A. G. (1995). Adverse factors associated with forced sex among southern adolescent girls. *Pediatrics, 96*, 944–946.
- Navaro, L. (1989). *Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkileri*. 6.Ya-pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Neiss, M. B., Sedikides, C. & Stevenson, J. (2006). “Genetic influences on level and stability of self-esteem”. *Self and Identity, 5*, 247 – 266. DOI: 10.1080/15298860600662106.
- Nelson-Jones, R. (1982). *Danışma psikolojisi kuramları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Nemlioğlu, S. B. (2011). *Ergenlikte romantik ilişkiler*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 302913).
- Nicoletti, A. (2000). “Perspectives of pediatric and adolescent gynecology from the allied health care professional: Recognizing teen dating violence.” *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology, 13*, 79–80.
- Nimsi, E. (2006). *İlköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumları ile okul başarıları ve sınıf içi etkinlik düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi).

- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 187762).
- Norris, J. & Feldman-Summers, S.(1981). "Factors related to psychological impacts of rape on the victim". *Journal of Abnormal Psychology*, 90, 562-567.
- Odacı, H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 54599).
- O'Keefe, N. K., Brockopp, K., & Chew, E. (1986). Teen dating violence. *Social Work*, 31 (6), 465-468.
- O'Keefe, M. (1997). "Predictors of dating violence among high school students". *Journal of Interpersonal Violence*, 12, 546-568.
- O'Keefe, N. K., Brockopp, K., & Chew, E. (1986). "Teen dating violence". *Social Work*, 31(6), 465-468.
- Okutan, N. (2007). *Kadına yönelik aile içi şiddet: Van'da kadınların şiddet deneyimleri, şiddeti doğuran koşullar ve baş etme biçimleri, şiddetin kadın sağlığına etkileri*. (Yüksek Lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 242390).
- Olgun İzmirli, G. (2013). *Isparta ili gönen ilçesinde yaşayan 15-49 yaş grubu evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma sıklığı ve aile içi şiddet görmeye sebep olan faktörler* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 351363).
- Osborne, R.E. (1996). *Self: An eclectic approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Owens, T. J., Stryker, S. & Goodman, N. (2001). *Extending self-esteem theory and research sociological and psychological currents*. Cambridge : Cambridge University Press.

- Ozer, E.J., Tschann, J.M., Pasch, L.A. & Flores, E. (2004). "Violence perpetration across peer and partner relationships: co-occurrence and longitudinal patterns among adolescents". *Journal of Adolescent Health*, 34, 64-71.
- Öz, R., Yılmaz, H. B. & Akçay, N. (2009). "Tip 1 diyabetli çocuklarda benlik saygısını etkileyen faktörler". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 330-338.
<http://www.insanbilimleri.com>'den alınmıştır.
- Özcan, K. (2009). *Yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismar düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 239854).
- Özgüven, E. (1992). "Üniversite öğrencilerinin sorunları ve başatma yolları". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 6.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özmen, F. (2007). *Algılanan aile içi iletişim biçimlerinin ergenlerin benlik saygısına etkisi ve bir uygulama örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 205856).
- Öztürk, İ. (1990). *Ana-baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin bağımsızlık, duygularını anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama, saldırganlık düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Öztürk, M., Sayar, K., Tüzün, Ü. & Tanrıöver Kandil, S. (2000). "Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu'nda metilfenidat ve benlik saygısı." *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 10(3), 139-143.
- Öztürk, M. (2007). *Çocuk Psikiyatrisi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Öztürk, E. (2010). *Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri*. İstanbul: Birey Yayıncılık.

- Pamir, Ç. O. (2008). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Parke, R.D. & Collmer, C. W. (1975). "Child abuse: An interdisciplinary analysis". *Review of Child Development Research* (Vol. 5). E. Heihenington, Ed. Chicago: University of Chicago Press,
- Parmaksız, R. (2008). *Beliren yetişkinlikte kültürel etkinliklere katılım* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.) Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Parrott, A. (1988). *Coping with date rape & acquaintance rape*. N.Y.: The Rosen Publishing Group Inc.
- Patrick, M., Cristine, P. & Sharon, P. (2005). *Families and change: Coping with stressful events and transitions*. Los Angeles: CA: Sage
- Paul, E. L. & White, K. M. (1990). "The development of intimate relationships in late adolescence". *Adolescence*, 15(98), 375–400.
- <http://search.proquest.com/openview/691cba072987605cb639148a7c743b4a/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1819054>' den alınmıştır.
- Paulson, M., Coombs, R., & Landsverk, J.(1990). "Youth who physically assault their parents". *Journal of Family Violence*, 5, 121–133.
- Payne-James, J., Crane, J. & Hinchliffe, J. A. (2005). "Injury assessment, documentation, and interpretation". In. S. B.Karch (Ed.) *Clinical forensic medicine: A physician's guide (second edition)*.(p.127-158). <http://download.springer.com>'dan alınmıştır.
- Peterson, M. F., Smith, P B., Akande, A. , Ayestaran, S., Bochner, S., Callan, V., Cho, N. G., Jesuino, J. C., D'Amorim, M., Francois, P. H., Hofmann, K., Koopman, P. L., Leung, K., Lim, T. K., Mortazavi, S., Munene, J., Radford, M., Ropo, A., Savage, G., Setiadi,

- B. Sinha, T. N., Sorenson, R. & Viedge, C. (1995). "Role, conflict, ambiguity and overload: A 21-nation study". *Academy of Management Journal*, 38, 429-542.
- Petrak, J. & Hedge, B. (Eds.). *The trauma of sexual assault: Treatment, prevention and practice*. NY: Wiley Series and Clinical Psychology.
- Pflieger, J. C. & Vazsonyi, A.T. (2006). "Parenting processes and dating violence: the mediating role of self-esteem in low- and high-SES adolescents". *Journal of Adolescence*, 29(4), 495-512. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.10.002>
- Pines, A. M. (2010). *Aşık olmak: Sevgililerimizi neye göre seçeriz?* (Çev. M.Yurdakuler Uluengin) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pipes, R. B., & LeBov-Keeler, K. (1997). "Psychological abuse among college students in exclusive heterosexual dating relationships". *Sex Roles*, 39, 585–603.
- Pistole, M.C. (1989). "Attachment in adult romantic relationships: Style of conflict resolution and relationship satisfaction". *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 505-510.
- Plummer, D. (2001). *Helping Children to Build Self-esteem: A Photocopiable Activities Book*. London: Kingsley, J. Publishers.
- Polat, G., Köse, Ö., Save, D., Özen, G., Yanık, İ. & Güneş, H. (2006). "Üniversite Öğrencilerinde Sevgili Şiddeti". (Poster). 10. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Van.
- Prescott, S., & Carolyn L. (1977). "Battered women: A social psychological perspective." In M. Roy (Ed.), *Battered women: A psychosociological study of domestic violence* (pp. 72-96). New York: Van Nostrand Reinhold.
- Quigley, D.D., Jaycox, L., McCaffrey, D. & Marshall, G. (2006). "Peer and family influences on adolescent anger expression and the acceptance of cross-gender aggression". *Violence and Victims*, 21(5), 597-610.
- https://www.researchgate.net/publication/6773391_Peer_and_Family_Influences_on

Adolescent Anger Expression and the Acceptance of Cross-Gender Aggression'den alınmıştır.

- Ramisetty-Mikler, S., Goebert, D., Nishimura, S. & Caetano, R. (2006). "Dating violence victimization: Associated drinking and sexual risk behaviors of Asian, Native Hawaiian, and Caucasian high school students in Hawaii". *Journal of School Health*, 76(8),423-429.
- Reuterman, N. A. & Burcky, W.D. (1989). "Dating violence in high school: A profile of the victims". *Psychology: A Journal of Human Behavior*, 26(4), 1-9.
- Rhule-Louie, D. M. & McMahon, R. J. (2007). "Problem behavior and romantic relationships: assortative mating, behavior contagion, and desistance". *Clinical Child and Family Psychology Review*, 10 (1), 53-100. doi: 10.1007/s10567-006-0016-y
- Rickert, V. L., Vaughan, R. D. & Wiemann, C.M. (2002). "Adolescent dating violence and date rape". *Current Opinion in Obstetrics and Gynecology*, 14 (5), 495-500.
- Rice, F. P. (1990). *The adolescent: Development, relationships and culture, needham heights*. M.A: Allyn and Bacon.
- Rice, F. P. (1997). *Child and adolescent development*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Riggs, D. S. & O'Leary, K. D. (1989). "A theoretical model of courtship aggression". In M. A. Pirog-Good & J. E. Stets (Eds.) *Violence in dating relationships: Emerging social issues* (pp. 53-71). New York: Praeger Publishers.
- Rivera-Rivera, L., Allen-Leigh, B., Rodríguez-Ortega, G., Chávez-Ayala, R., & Lazcano-Ponce, E. (2007). "Prevalence and correlates of adolescent dating violence: Baseline study of a cohort of 7960 male and female Mexican public school students". *Preventive Medicine*, 44, 477-484. doi:10.1016/j.yjpm.2007.02.020
- Rizzo, C. J., Daley, S. E., & Gunderson, B. H. (2006). "Interpersonal sensitivity, romantic stress, and the prediction of depression: A study of inner-city, minority adolescent

- girls". *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 469–478. doi:10.1007/s10964-006-9047-4.
- Rogers, C. (1951). *Client-centred therapy*. Boston: Houghton-Mifflin.
- Rogers, C. (1961). *On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy*. London: Constable.
- Rosen, K. H. & Bezold, A. (1996). "Dating violence prevention: A didactic support group for young women". *Journal of Counseling & Development*, 74 (5), 521-525, DOI: 10.1002/j.1556-6676.1996.tb01904.x
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rosenberg, M. (1989). *Society And The Adolescent Self-Image. Revised edition*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Rubenstein, C., & Shaver, P. R. (1982). *In search of intimacy*. N.Y.: Delacorte.
- Russell, R., & Hudson, J.(1992). "Physical and psychological abuse of heterosexual partners." *Personality and Individual Differences*, 13, 457–473.
- Ryden, M. B. (1978). "An adult version of the Coopersmith Self-Esteem Inventory: Test-retest reliability and social desirability." *Psychological Reports*, 43,1189–1190.
- Saewyc, E. (2009). "Nearly one in five university students experienced violence in last six months: UBC study". *Journal of Adolescent Health*. <http://www.apsc.ubc.ca/news-events/article.php?page=/2009/07/nearly-onein-five-university-students.html> (29.10.2009).
- Samet, N. & Kelly, E. W. (1987). "The relationship of steady dating to self-esteem and sex role identity among adolescents". *Adolescence*, 22(85), 231-245.
- Saner, H., & Ellickson, P. (1996). "Concurrent risk factors for adolescent violence". *Journal of Adolescent Health*, 19, 94-103.

- Santrock, W.J. (2011). *Child development* (13th ed). N. Y.
- Santrock, W. J. (2012). *Ergenlik*. (Çev. Ed. D. M. Siyez). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 257552).
- Satılmış, G. (1988). *Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerde benlik saygısı* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Scharf, M., & Mayseless, O. (2009). "The socio-emotional characteristics of elementary-school children identified by teachers as exhibiting leadership qualities". *Journal of Genetic Psychology*, 170, 73-94.
- Scanzoni, J.(1972). "Marital conflict as a positive force." In J. Sconroni (Ed.). *Sexual Bargaining* (pp. 61-102). New Jersey: Prentice-Hall.
- Schei, B., Sidenius, K., Lundvall, L. & Ottesen, G.L. (2003). "Adult victims of sexual assault: acute medical response and police reporting among women consulting a center for victims of sexual assault". *Acta Obstet Gynecol Scand*, 82, 750–755.

- Scroth, H. A., & Shah, P.P. (2000). "Procedures: Do we really want to know them? An examination of the effects of procedural justice on self-esteem." *Journal of Applied Psychology*, 85 (3), 462-471.
- Sellers, C. S., Cochran, J. & Branch, K. A. (2005). "Social learning theory and partner violence: A research note". *Deviant Behavior*, 26(4), 379-395. DOI: 10.1080/016396290931669
- Seltzer, J. A. & Kalmuss, D. (1988). "Socialization and stress explanations for spouse abuse". *Social Forces*, 67 (2), 473-491. doi: 10.1093/sf/67.2.473.
- Selye H. (1976). *Stress in health and disease*. Boston: Butterworth's Inc. MA
- Semerci, B. (2006). *Birlikte büyütelim: Çocuğun ruhsal gelişimi*. İstanbul: Melisa Yayıncılık.
- Sevinç, S. (2010). *Mersin Üniversitesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik, Sosyal, Kişisel ve Kurumsal Uyumlarını Olumsuz Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi SBE, Mersin.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_vii/haziran_2010/2010_ozcan_sezer.pdf dan alınmıştır.
- Shrier, L. S., Pierce, J. D., Emans, S. J. & DuRant, R. H. (1998). "Gender differences in risk behaviors associated with forced or pressured sex". *Archives of Pediatrics and Adolescents Medicine*, 152, 57-63.
- Shook, N. J., Gerrity, D. A., Jurich, J. & Segrist, A. E. (2000). "Courtship violence among college students: A comparison of verbally and physically abusive couples". *Journal of Family Violence*, 15, 1-22. doi:10.1023/A:1007532718917.

- Shorey, R.C., Cornelius, T.L. & Bell, K.M. (2008). "A critical review of theoretical frameworks for dating violence: Comparing the dating and marital fields". *Aggression and Violent Behavior, 13*, 185–194.
- Sigelman, C. K. & Rider, E. A. (2009). *Life-Span Human Development*. Canada: Wadsworth Cengage Learning.
- Silverman, J. G., Raj, A., Mucci, L. A. & Hathaway, J. E. (2001). "Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy, and suicidality". *JAMA, 286*(5), 572-579.
doi:10.1001/jama.286.5.572.
- Simmons, R. G., & Rosenberg, F, (1975). "Sex, sex roles, and self-image." *Journal of Youth and Adolescence, 4*, 229-258.
- Simons, L. G., Burt, C. H. & Simons, R. L. (2008). "A test of explanations of the effect of harsh parenting on perpetration of dating violence and sexual coercion among college males". *Violence and Victims, 1*(23), 66-82.
- Skipper, J. K. & Nass, G. (1966). "Dating behavior: A framework for analysis and an illustration". *Journal of Marriage and The Family, 28*, 412-420.
- Skolnick, A. (1973). *The intimate environment: exploring marriage and the family*. Boston, MA: Little Brown.
- Smith, J. P. & Williams, J. G. (1992). "From abusive household to dating violence." *Journal of Family Violence, 7*(2), 153-165. DOI :10.1007/BF00978703
- Smith, D. M., & Donnelly, J. (2001). "Adolescent dating violence: A multi-systemic approach of enhancing awareness in educators, parents, and society". *Journal of Prevention and Intervention in the Community, 21*(1), 53–64.

- Simons, R.L., Lin, K. H. & Gordon, L.C.(1998). “Socialization in the Family of origin and male dating violence: A protective study”. *Journal of Marriage and the Family* 60(2), 467-478.
- Siu-Na Ho, C. (1991). “Economic hardship, family relationships, and adolescent distress”. *Retrospective Theses and Dissertations*. 9532.
- Solmuş, T. (2010a). *Romantik terörizm ve romantik tecavüz*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Solmuş, T. (2010b). *Romantik ilişkiler, evlilik ve ana-baba çocuk ilişkileri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Soysal, Z. & Eke, M. (1999). “Cinsel suçlar”. Z. Soysal & C. Çakır (Ed) *Adli Tıp*.(1’inci baskı) (ss. 1167-1245). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayını.
- Sprey, J. (1969). “The family as a system in conflict.” *Journal of Marriage and the Family*, 31 , 699-706.
- Spriggs, A.L., Halpern, C.T., Herring, A.H., & Schoenbach, V.J. (2009). “Family and school socioeconomic disadvantage: Interactive influences on adolescent dating violence victimization”. *Social Science & Medicine*, 68, 1956-1965.
- Stake, J. E., Huff, L. & Zand, D. (1995). “Trait self-esteem, positive and negative events, and event-specific shifts in self-evaluation and affect”. *Journal of Research in Personality*, 29(2), 223-241. DOI: 10.1006/jrpe.1995.1013.
- Stark, E., & Flitcraft, A. (1991). “Spouse abuse”. M. L. Rosenberg & M. A. Fenley (Eds.), *Violence in America: A public health approach* (pp. 121-157). New York: Oxford University Press.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (Çev. Ed. F. Çok). Ankara: İmge Kitabevi.
- Steinmetz, S. K. & Straus, M. A. (1974). *Violence in the family*. New York: Harper & Row.

- Stepakoff, S. (1998). "Effects of sexual victimization on suicidal ideation and behavior in U.S. college women". *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 28(1), 107-126.
DOI: 10.1111/j.1943-278X.1998.tb00630.x
- Sternberg, R. J. (1986). "A triangular theory of love". *Psychological Review*, 93(2), 119-135
- Stets, J. E. & Pirog-Good, M. A. (1987). "Violence in dating relationships". *Social Psychology Quarterly*, 50(3), 237-246.
- Straus, M. A. (1978). "Wife beating: How common and why? ". *Victimology*, 2(3/4), 443-458.
- Straus, M.A., Gelles, R., & Steinmetz. S. (1980). *Behind closed doors: Violence in the American family*. New York: Anchor Books.
- Subaşı, N. & Akın, A. (2003). *Kadına yönelik şiddet; nedenleri ve sonuçları*. Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın içinde, <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/siddet.htm>'den alınmıştır.
- Sullivan, H.S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. NY: W. W. Norton.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). "Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi". *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-38.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Taşçı, N. (2003). *Ebelerin aile içinde kadına uygulanan şiddete ve şiddette mesleki rollerine ilişkin tutumları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi.
<http://kutuphane.pamukkale.edu.tr/katalog/0026549.pdf>'den alınmıştır.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. & Sears, D. O. (2003). *Social Psychology* (5th ed.). N.J.:Addison Wesley.

- Taylor, S.E., Lerner, J.S., Sage, R.M., Lehman, B. J., & Seeman, T. E. (2004). "Early environment, emotions, responses to stress, and health". *Special Issue on Personality and Health. Journal of Personality, 72, 1365-1393.*
- Taylor, C. A. & Sorenson, S. B. (2004). "Injunctive social norms of adults regarding teen dating violence". *Journal of Adolescent Health, 34(6), 468-479.*
- Taysi, E. (2000). *Benlik saygısı arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek: Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 94707).
- Tice, D. M., Butler, J. L., Muraven, M. B. & Stillwell, A. M. (1995). "When modesty prevails: Differential favorability of self-presentation to friends and stranger". *Journal of Personality and Social Psychology, 69 (6), 1120-1138.*
<http://www.albany.edu/~muraven/publications/promotion%20files/articles/tice%20et%20al.%201995.pdf> den alınmıştır.
- Tharp, A. T. & Noonan, R. K. (2012). "Associations between three characteristics of Parentyouth relationships, youth substance abuse, and dating attitudes". *Health Promotion Practice, 13(4), 515-523.*
- The Spring of Tampa Bay, Inc. (1995). "Various distributed information used with permission".
- Topkaya, N. & Meydan, B. (2013). "Üniversite öğrencilerinin problem yaşadıkları alanlar, yardım kaynakları ve psikolojik yardım alma niyetleri". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(1), 25-37.*
- Topsakal, E. (2007). *Eskişehir h tipi kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlülerin benlik saygıları ve iletişim becerileri.* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 211503).
- Tuncer, O. (1979). "Çocuk Ailesi ve Çevresi". *Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayını,3, 13-14.*

- Tufan, B. (1989). “Yükseköğretim yapan bir grup öğrencinin benlik saygılarını dört yıl ara ile izleme çalışması”. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*. Cilt, 7. 28-37.
- Turan, N. & Tufan, B. (1987). “Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin geçerlilik güvenilirlik çalışması”. *İstanbul Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi*, 816-817.
- Turan, A. F. (2010). *Üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumunun rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 258114).
- Turanlı, R. (2010). *Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 278776).
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C. & Akoğlu, S. (2011). “Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler”. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9 (1), 33-44. <http://tjph.org/ojs/index.php/TJPH/article/view/17/18>’dan alınmıştır.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden alınmıştır. (Tez no. 736279.)
- Tyler, K.A., Brownridge, D. A. & Melander, L. A. (2011). “The effect of poor parenting on male and female dating violence perpetration and victimization”. *Violence and Victims*, 26(2), 218-30
- Uçan, Y. & Çağlayan, N.(2012). “Bireysel ve takım sporu yapanlar ile spor yapmayan bireylerin benlik saygısı puanlarının karşılaştırılması.” *Niğde Üniversitesi Beden*

Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 6(3), 279-287.

<http://dergi.nigde.edu.tr/index.php/besyodergi/article/viewFile/473/342>'dan alınmıştır.

Ulu, S. (2011). *Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile sürekli öfke düzeyi ve öfke ifade biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 278765).

US. Department of Justice (2000). "Bureau of justice statistics special report: Intimate partner violence."

http://www.popcenter.org/problems/domestic_violence/PDFs/Rennison%26Welchans2000.pdf'dan alınmıştır.

Uyanık Balat, G. & Akman, B.(2004). "Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 175-183.

Ünal, G., (2005). "Aile İçi Şiddet". *Aile ve Toplum*. 7(8), 85-92.

http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54293f63369dc32358ee2b2e/aile_ve_toplum_8_aile_ve_toplum8.pdf'dan alınmıştır.

Üre, Ö., Yalçın, B.& Hamarta, E.(2001)." Psikolojik danışma servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeylerinin incelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 12.

Ürküt, G. (1988). *Farklı sosyo-ekonomik ve cinsiyet gruplarındaki üniversite öğrencilerinin engellenme karşısında geliştirdikleri agresif tepkilerinin rosenzweig picture-frustration testi ile incelenmesi ve grupların agresyon yön ve tür* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi: Bursa.

Wade, T. J. , Thompson, V., Tashakkori, A. & Valente, E. (1989). "A longitudinal analysis of sex by race differences in predictors of adolescent self-esteem". *Personality and Individual Differences*, 10(7), 717-729. DOI: 10.1016/0191-8869(89)90118-9.

- Walby, S. (1990). *Theorizing patriarchy*. Oxford : Blackwell.
- Walker, L.E. (1979). *The battered woman*. New York: Harper & Row
- Weiss, L. (1998). *Çocuğumu nasıl anlarım?* İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Wekerle, C. & Wolfe, D.A. (1999). "Dating violence in mid-adolescence: theory, significance, and emerging prevention initiatives". *Clinical Psychology Review, 19(4)*, 435–456.
- Williams, S.A. & Myers, S.J. (2004). "Adolescent violence". *The ABFN Journal, 31-34*.
- Willis, C.E., Hallinan, M.N., & Melby, J. (1996)." Effects of sex role stereotyping among European American students on domestic violence culpability attributions". *Sex Roles, 34*, 475-491.
- Wodarski, J. S. (1987). *Social work practice with children and adolescents*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Wolf, K. A. & Foshee, V.A. (2003). "Family violence, anger expression style and adolescent dating violence." *Journal of Family Violence, 18*, 309-316.
- Wolfe, D. A., Crooks, C., Chiodo, D. & Jaffe P. (2001). "Child maltreatment: risk of adjustment problems and dating violence in adolescence". *Journal American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 3*, 282-289.
<http://link.springer.com/article/10.1007/s10567-006-0016-y> 'den alınmıştır.
- Wolfe, D. A., Scott, K. A., & Crooks, C. (2005). "Abuse and violence in adolescent girls' dating relationships." In D. Bell, S. Foster, & E. Mash (Eds.), *Handbook of behavioral and emotional problems in girls: Issues in clinical child psychology* (pp. 381-414). New York, NY: Kluwer Academic.
- Yaşar, Z.(2012). *Üniversite öğrencilerinde ana baba tutumlarının suçluluk ve utanç duyguları üzerine etkisi* (Uzmanlık Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 329697).

- Yavuz, N. (2009). *İlköğretim 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Kocaeli ili Gebze ilçesi örneği]*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 234820).
- Yavuzer, H. (2003). *Gençleri anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (Ed.) (2011). *Ana baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2012). *Ana –baba ve çocuk*. İstanbul : Remzi Kitabevi.
- Yazgan İnanç, B. Bilgin, M & Kılıç Atıcı, M.(2004). *Gelişim Psikolojisi: Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Adana: Nobel Kitabevi.
- Yıldırım, N. & Yıldırım, K. (1997). *Eğitim Sosyolojisi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Masaüstü Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Yıldırım, M. (2007). *Şiddete başvuran ve başvurmayan ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve akran baskısı düzeyleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 220627).
- Yıldız, A. S. (2006). “Ebeveynin sorun çözme becerisini geliştirmeye yönelik deneysel bir çalışma”. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24, 231-244.
- Yıldız, E. & Erci, B. (2011). “Anne baba tutumları ile adölesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi”. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 6-11. <http://www.sbedergi.duzce.edu.tr/article/view/1039000047/1039000026>'den alınmıştır.
- Yıldız, M. (2012). *Öğretmen adaylarının benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin sahip oldukları değerler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 311802).

Yıldız-Bıçakçı M. (2004). *Annesi çalışan ve çalışmayan çocukların anne baba tutumlarını algılamalarının ve benlik imajlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi: Ankara,.

Yılmaz A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin, gençlerin akademik başarıları ve benlik alguları arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Yılmaz, A. (2009). *Suçta yönelmiş ve yönelmemiş 14–18 yaş arası ergenlerin empati düzeylerinin ve ana-baba tutumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 240864).

Yılmaz, E. (2011). *Benlik saygısı, kontrol odağı ve öğrenme stillerinin akademik başarıya etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 347541).

Yiğitalp, G., Ertem, M. & Özkaynak, V. (2007). “Üniversite öğrencilerinin şiddet konusunda deneyimleri ve bu konudaki görüşleri”. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(2), 131-136. <http://www.korhek.org/?mno=207>' den alınmıştır.

Yörükoğlu, A. (1986). *Gençliğin eğitimi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları

Yörükoğlu, A. (2000a). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (2000b). *Gençlik çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 350200)

Yücalan, Ö. B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerinin bazı değişkenler ve baskın ben durumları (ta) açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 217462).

Zeifman, D. & Hazan, C. (1997). "Attachment: The bond in pair-bonds." In J. A. Simpson & D. T. Kenrick (Eds.), *Evolutionary social psychology* (pp. 237-263). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 353282).

Ziller, R. C. , Hagey, J. , Smith, M. & Long, B. H. (1969). "Self-esteem: A self-social construct". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(1), 84-95, <http://dx.doi.org/10.1037/h0027374>

EKLER

EK 1:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma kendinize ve romantik ilişkilerde şiddete yönelik duygu ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Vermiş olduğunuz bilgiler hiçbir şekilde bilimsel araştırma amacının dışında kullanılmayacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Lütfen her ölçeğin başındaki yönergeyi dikkatlice okuyunuz ve soruları buna göre yanıtlayınız. Bu formun üzerine isminizi yazmanız gerekmemektedir. Yanıtlarınızı içtenlikle vermeniz bu çalışma için çok önemlidir. Lütfen her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak yanıtlayınız ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Araştırmaya yaptığınız değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyet: Kız Erkek

2. Yaşınız:

3. Fakülteniz:

4. Bölümünüz:

5. Sınıfınız: Hazırlık( ) 1( ) 2( )
3( ) 4( ) 4+ ( )

6. Annenizin öğrenim durumu nedir?

- Okuma-yazma bilmiyor
- Okuma-yazma biliyor
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Üniversite mezunu
- Yüksek lisans / Doktora

Babanızın öğrenim durumu nedir?

- Okuma-yazma bilmiyor
- Okuma-yazma biliyor
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Üniversite mezunu
- Yüksek lisans / Doktora

7. Ailenizin aylık geliri aşağıdaki aralıklardan hangisine uymaktadır?

- 500 TL dan az
- 500 -1000 TL
- 1001- 2000 TL
- 2001- 3000 TL
- 3000 - + TL

12. Anne babanızın birliktelik durumu nedir?

Beraberler resmi nikâhlılar.

Ayrı yaşıyorlar.

Beraberler resmi nikâhlı değİller.

Annem öldü.

Boşandılar.

Babam öldü.

EK 2:

COOPERSMİTH BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

ÇIKLAMA: Aşağıda insanların kendileri ile ilgili bazı duygularını açıklayan ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerden size uygun olanları “benim gibi” uygun olmayanları ise “benim gibi değil” sütununa (x) işaretini koyunuz.

	Benim gibi	Benim gibi değil
1) Çevremde olup bitenlerden genelde rahatsız olmam.....	( )	( )
2) Başkalarının önünde konuşmak bana zor gelir.....	( )	( )
3) Eğer elimde olsaydı kendimdeki pek çok şeyi değiştirmek isterdim...	( )	( )
4) Karar vermede fazla zorluk çekmem.....	( )	( )
5) İnsanlar benimle olmaktan hoşlanırlar.....	( )	( )
6) Evde kolayca moraliyim bozulur.....	( )	( )
7) Yeni şeylere kolay alışamam.....	( )	( )
8) Yaşıtlarım arasında sevilen biriyim.....	( )	( )
9) Ailem genellikle duygularına önem verir.....	( )	( )
10) Başkalarının söylediklerini kolayca kabul ederim.....	( )	( )
11) Ailem benden çok şey bekler.....	( )	( )
12) Benim yerimde olmak oldukça zordur.....	( )	( )
13) Hayatımın karma karışık olduğuna inanıyorum.....	( )	( )
14) Genellikle başkaları düşüncelerimi kabul eder.....	( )	( )
15) Kendimi yetersiz buluyorum.....	( )	( )
16) Sık sık evden kaçmayı düşünüyorum.....	( )	( )
17) Yaptığım işten çoğunlukla memnun olmam.....	( )	( )
18) Başkaları kadar güzel/yakışıklı değilim.....	( )	( )
19) Söylenecek sözüm varsa onu söylemekten çekinmem.....	( )	( )
20) Ailem benim duygularımı anlar.....	( )	( )
21) Çok sevilen bir kimse değilim.....	( )	( )
22) Genellikle ailemin beni dışladığımı düşünüyorum.....	( )	( )
23) Yaptığım şeyler genellikle cesaretimi kırar.....	( )	( )
24) Sık sık keşke başka biri olsam diye düşünürüm.....	( )	( )
25) Güvenilir bir kişi olmadığımı düşünüyorum.....	( )	( )

EK 3:**ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ**

Size anne babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara *ne derece benimsediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu* düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Örnek:

Okula gidiş geliş saatlerimi çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

- A. Hiç uygun değil
- B. Pek uygun değil
- C. Biraz uygun
- D. Çok uygun
- E. Tamamen uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saat nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızı çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok uygun” karşılığı olarak D’yi, bunu çoğunlukla yapıyor ama bazen sizi serbest bırakıyorsa “Biraz uygun” karşılığı olarak C’yi, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “Pek uygun değil” karşılığı olarak B’yi, sizin ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil” karşılığı olarak A’yı işaretlenmeniz beklenmektedir.

Cevaplarınızı size verilen **Cevap Kâğıdına işaretleyiniz.**

Cevaplarınızda içten davranmaya çalışınız. Çünkü cevaplarınız araştırma amacı ile kullanılacak, hiçbir kurum ya da şahsa bildirilmeyecektir. Sonucu öğrenmek isterseniz size açıklama yapılacaktır.

- 1) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.
- 2) Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.
- 3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.
- 4) Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.
- 5) Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.
- 6) Arkadaşlarımı eve çağırılmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.

- 7) Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.
- 8) Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.
- 9) Bana hükmetmeye çalışır.
- 10) Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.
- 11) Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir
- 12) Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.
- 13) Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.
- 14) Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.
- 15) Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.
- 16) Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.
- 17) Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.
- 18) Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.
- 19) Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.
- 20) Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.
- 21) Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.
- 22) Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.
- 23) Benim gibi bir evladı olduğu için kendini rahatsız hissettiğini sanıyorum.
- 24) Okulda başarılı olmama konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırırdı.

- 25) Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.
- 26) Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.
- 27) Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.
- 28) Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.
- 29) Ona yaklaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.
- 30) Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.
- 31) Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.
- 32) Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.
- 33) Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.
- 34) İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.
- 35) Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.
- 36) Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.
- 37) Beni olduğum gibi kabul etmiştir.
- 38) Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.
- 39) Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.
- 40) Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.

ANA BABA TUTUM OLCEGI CEVAP KAGIDI
(ANNE TUTUMU İÇİN DEĞERLENDİRME)

A: Hiç uygun degil!

B: Pek uygun degil

C: Biraz uygun

D: Çok Uygun

E: Tamamen Uygun

	A	B	C	D	E		A	B	C	D	E
1.	0	0	0	0	0	21.	0	0	0	0	0
2.	0	0	0	0	0	22.	0	0	0	0	0
3.	0	0	0	0	0	23.	0	0	0	0	0
4.	0	0	0	0	0	24.	0	0	0	0	0
5.	0	0	0	0	0	25.	0	0	0	0	0
6.	0	0	0	0	0	26.	0	0	0	0	0
7.	0	0	0	0	0	27.	0	0	0	0	0
8.	0	0	0	0	0	28.	0	0	0	0	0
9.	0	0	0	0	0	29.	0	0	0	0	0
10.	0	0	0	0	0	30.	0	0	0	0	0
11.	0	0	0	0	0	31.	0	0	0	0	0
12.	0	0	0	0	0	32.	0	0	0	0	0
13.	0	0	0	0	0	33.	0	0	0	0	0
14.	0	0	0	0	0	34.	0	0	0	0	0
15.	0	0	0	0	0	35.	0	0	0	0	0
16.	0	0	0	0	0	36.	0	0	0	0	0
17.	0	0	0	0	0	37.	0	0	0	0	0
18.	0	0	0	0	0	38.	0	0	0	0	0
19.	0	0	0	0	0	39.	0	0	0	0	0
20.	0	0	0	0	0	40.	0	0	0	0	0

ANA BABA TUTUM OLCEGI CEVAP KAGIDI
(BABA TUTUMU İÇİN DEĞERLENDİRME)

A: Hiç uygun degi!

B: Pek uygun degil

C: Biraz uygun

D: Çok Uygun

E: Tamamen Uygun

	A	B	C	D	E		A	B	C	D	E
1.	0	0	0	0	0	21.	0	0	0	0	0
2.	0	0	0	0	0	22.	0	0	0	0	0
3.	0	0	0	0	0	23.	0	0	0	0	0
4.	0	0	0	0	0	24.	0	0	0	0	0
5.	0	0	0	0	0	25.	0	0	0	0	0
6.	0	0	0	0	0	26.	0	0	0	0	0
7.	0	0	0	0	0	27.	0	0	0	0	0
8.	0	0	0	0	0	28.	0	0	0	0	0
9.	0	0	0	0	0	29.	0	0	0	0	0
10.	0	0	0	0	0	30.	0	0	0	0	0
11.	0	0	0	0	0	31.	0	0	0	0	0
12.	0	0	0	0	0	32.	0	0	0	0	0
13.	0	0	0	0	0	33.	0	0	0	0	0
14.	0	0	0	0	0	34.	0	0	0	0	0
15.	0	0	0	0	0	35.	0	0	0	0	0
16.	0	0	0	0	0	36.	0	0	0	0	0
17.	0	0	0	0	0	37.	0	0	0	0	0
18.	0	0	0	0	0	38.	0	0	0	0	0
19.	0	0	0	0	0	39.	0	0	0	0	0
20.	0	0	0	0	0	40.	0	0	0	0	0

EK 4:**ROMANTİK İLİŞKİYİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ**

Değerli Katılımcı,

Aşağıda romantik ilişki yaşadığınız kız / erkek arkadaşınızın size yönelik davranışlarına ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen kız / erkek arkadaşınızın size bu davranışları hangi sıklıkta yaptığını düşününüz. Maddede yer alan davranışa hiç maruz kalmıyorsanız “hiçbir zaman” seçeneğini işaretleyiniz. Maddedeki davranışa maruz kalıyorsanız, bunun sıklığını düşünerek “nadiren, bazen, sıklıkla ve Çok Sık” seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz. Yanıtlarınız bilimsel bir araştırmada kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Lütfen içten ve samimi olarak yanıt veriniz ve *hiçbir maddeyi bos bırakmayınız*. Katılımınız için çok teşekkür ederim.

MADDELER	HİÇBİR ZAMAN	NADİREN	BAZEN	SIKLIKLA	ÇOK SIK
1. Başkalarının yanında beni küçümser.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Aldığım kararları eleştirir.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Fiziksel özelliklerimle alay eder.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Bana hoşlanmadığım isimler (kilolu, kısa vb.) takar.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Bana tokat atar.	( )	( )	( )	( )	( )
6. İstemediğim cinsel davranışlarda bulunmam için beni zorlar.	( )	( )	( )	( )	( )
7. Çekici olmadığımı söyler.	( )	( )	( )	( )	( )
8. İsteklerini yerine getirmezsem ilişkiyi bitirmekle tehdit eder.	( )	( )	( )	( )	( )
9. Arkadaşarımla sosyal etkinliklere katılmamdan rahatsız olur.	( )	( )	( )	( )	( )
10. Görüşlerini kabul etmediğim zaman çok sinirler.	( )	( )	( )	( )	( )
11. Herhangi bir nesneyle canımı acıtır.	( )	( )	( )	( )	( )
12. Cinsel olarak yaşadıklarımızı aileme söylemekle tehdit eder.	( )	( )	( )	( )	( )
13. Başarılarımı takdir etmez.	( )	( )	( )	( )	( )
14. Bana sevgi sözcükleri kullanmaktan kaçınır.	( )	( )	( )	( )	( )
15. Bana küfreder.	( )	( )	( )	( )	( )
16. Bana hakaret eder.	( )	( )	( )	( )	( )
17. Beni şiddetle iter.	( )	( )	( )	( )	( )
18. Ona bağlanmam için cinselliği bir araç olarak kullanır.	( )	( )	( )	( )	( )
19. İsteklerini koşulsuz olarak kabul etmemi bekler.	( )	( )	( )	( )	( )
20. İzin almadan özel eşyalarımı (çanta, günlük vb.) karıştırır.	( )	( )	( )	( )	( )
21. Benim için en iyisini kendisinin bildiğini savunur.	( )	( )	( )	( )	( )
22. Cinsel sınırlarıma saygı duymaz.	( )	( )	( )	( )	( )
23. Yeteneklerimi küçümser.	( )	( )	( )	( )	( )
24. Kapalı bir mekanda beni zorla alıkoyar.	( )	( )	( )	( )	( )
25. Beni başkalarına şikâyet eder.	( )	( )	( )	( )	( )
26. Onun onaylamadığı bir karar verdiğimde sinirlenir.	( )	( )	( )	( )	( )
27. Beni yumruklar.	( )	( )	( )	( )	( )
28. Rahatsız edici cinsel içerikli mesaj veya e-posta gönderir.	( )	( )	( )	( )	( )

MADDELER	HİÇBİR ZAMAN	NADİREN	BAZEN	SIKLIKLA	ÇOK SIK
30. Beni dövmekle tehdit eder.	( )	( )	( )	( )	( )
31. Beni hemcinslerimle kıyaslar.	( )	( )	( )	( )	( )
32. Bana emreder.	( )	( )	( )	( )	( )
33. Beni şiddetli bir şekilde sarsar.	( )	( )	( )	( )	( )
34. Gizlice özel görüntülerimizi kaydeder.	( )	( )	( )	( )	( )
35. Fikirlerini kabul ettirmek için baskı kurar.	( )	( )	( )	( )	( )
36. Sorunlarıma ilgi göstermez.	( )	( )	( )	( )	( )
37. Bana kızdığında sevgi göstermeyerek cezalandırır.	( )	( )	( )	( )	( )
38. Kişisel planlarıma müdahale eder.	( )	( )	( )	( )	( )
39. Beni cinsel bir obje gibi görür.	( )	( )	( )	( )	( )
40. Bilgisayarımı veya kişisel iletişim araçlarımı (MSN-facebook-cep telefonu) kontrol eder.	( )	( )	( )	( )	( )
41. Kendime ait sırlarım olmasına tahammül edemez.	( )	( )	( )	( )	( )
42. Karşı cinsle arkadaşlık kurmamdan rahatsız olur.	( )	( )	( )	( )	( )
43. Kendisinin olmadığı bir sosyal etkinliğe katılmamı sorun eder.	( )	( )	( )	( )	( )
44. Boğazımı sıkar.	( )	( )	( )	( )	( )
45. Kıyafet-saç veya makyajıma karışır.	( )	( )	( )	( )	( )
46. Başarısızlıklarımı yüzüme vurur.	( )	( )	( )	( )	( )
47. Arkadaşlarımla görüşmemi engeller.	( )	( )	( )	( )	( )
48. Tüm serbest zamanlarımı onunla geçirmem için beni zorlar.	( )	( )	( )	( )	( )
49. Silah veya bıçakla zarar vermeye kalkışır.	( )	( )	( )	( )	( )
50. İstemediğim halde pornografik görüntüler izlememizi talep eder.	( )	( )	( )	( )	( )
51. Hakkımda bildiklerini başkalarına söylemekle tehdit eder.	( )	( )	( )	( )	( )
52. Onsuz hiçbir şey yapamayacağımı söyler.	( )	( )	( )	( )	( )
53. Bilgi yönünden beni küçümser.	( )	( )	( )	( )	( )
54. Başkalarının yanında beni eleştirir.	( )	( )	( )	( )	( )
55. Bana tehlikeli maddeler fırlatır.	( )	( )	( )	( )	( )
56. İstemediğim halde cinsel bölgelerime dokunur.	( )	( )	( )	( )	( )
57. Hoşlandığım etkinlikleri yapmaktan alıkoyar.	( )	( )	( )	( )	( )
58. Ayrılırsam kendine zarar vereceğini söyler.	( )	( )	( )	( )	( )
59. Arkadaş ortamında ben yokmuşum gibi davranır.	( )	( )	( )	( )	( )
60. Beni yeterince takdir etmez.	( )	( )	( )	( )	( )
61. Parmaklarımı veya kollarımı bükür.	( )	( )	( )	( )	( )
62. Özel görüntülerimizi beni tehdit etmek için kullanır.	( )	( )	( )	( )	( )
63. Bana verdiği sözleri yerine getirmeye çalışmaz.	( )	( )	( )	( )	( )
64. Beni aldatır.	( )	( )	( )	( )	( )
65. Ailemi bana kötüler.	( )	( )	( )	( )	( )
66. Arkadaşlarımı beğenmez.	( )	( )	( )	( )	( )
67. Beni öldürmek ister gibi davranır.	( )	( )	( )	( )	( )
68. Beni sevdiğini göstermez.	( )	( )	( )	( )	( )
69. Bana yalan söyler.	( )	( )	( )	( )	( )
70. Benim için önemli olan eşyalara zarar verir.	( )	( )	( )	( )	( )

EK 5:

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Uygulama / Araştırma İzin Dilekçesi

I. Öğrenci Bilgileri

Adı	: MELTEM	Soyadı	: YILDIZ
Anabilim Dalı:	EĞİTİM BİLİMLERİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK	Bilim Dalı	: PSİKOLOJİK
Numarası	: 801322005	Programı	: PSİKOLOJİK
Telefon	: 05442986959	Tarih	: 06.11.2015

II. Tez Bilgileri (Araştırma Bilgileri)

Tezin Başlığı:	TÜRKÇESİ: Romantik ilişkilerde Şiddetin Ana- Baba Tutumları ve Benlik Saygısı ile İlişkisi İNGİLİZCESİ: The Relationship between Dating Violence, Parental Attitudes and Self-Esteem
Uygulama Araştırma Konusu:	Bu çalışmanın konusu romantik ilişkilerde şiddetle ana baba tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi belirlemektir.
Uygulama/Araştırma'nın Yapılacağı Kişi veya Kurumlar:	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ; EĞİTİM FAKÜLTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ

	<p>MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ</p> <p>VETERİNERLİK FAKÜLTESİ</p> <p>ZİRAAT FAKÜLTESİ</p> <p>TIP FAKÜLTESİ</p> <p>SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ</p> <p>İLAHİYAT FAKÜLTESİ</p>
Araştırmanın Kaynakları	
Araştırmanın Önemi	Bu bağlamda çalışmanın amacı romantik ilişkilerde şiddetle ana baba tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.
Araştırmanın Yöntemi	Bu çalışma romantik ilişkilerde şiddetle , ana baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin inceleneceği ilişkiyel tarama modelinde betimsel bir çalışma olacaktır. Bu çalışmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilecek olan "Kişisel Bilgi Formu", Kılınçer ve Tuzgöl Dost (2013) tarafından geliştirilen "Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği", Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilen "Ana Baba Tutumları Ölçeği", Stanley Coopersmith (1986) tarafından geliştirilmiş olan, yurt dışında Taylor ve Reitz, Crandall, Silber ve Tippett tarafından kullanılan ve t Turan ve Tufan (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği" ile toplanacaktır.
Araştırmanın Sınırlılıkları	<p>Bu çalışma üniversite öğrencileri ile birlikte yapıldığından elde edilen bulguların farklı yaş gruplarına genellenmesi uygun değildir.</p> <p>Bu çalışmada ilgili değişkenler sadece seçilmiş</p>

	<p>ölçeklerin standartları çerçevesinde değerlendirilebilmiştir.</p> <p>Bu çalışma Uludağ Üniversitesi öğrencileriyle yapılacak olup, elde edilen bulguların diğer coğrafi bölgelerdeki üniversiteler ya da özel üniversitede öğrenim gören öğrencilere genellenmesini engellemektedir.</p>
Veri Toplama Araçları	<p>Kişisel Bilgi Formu</p> <p>Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği</p> <p>Ana Baba Tutumları Ölçeği</p> <p>Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği</p>
Kaynakça	<p>Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T.& Temel, F. (2008). Ankara'da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarından Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması. Kadın Sorunları Araştırma Merkezi, Hacettepe Üniversitesi.</p> <p>.Atakay(2014). Romantik Yakın İlişkilerde Şiddetin Öncülleri. Nesne Dergisi.2 (3), s.1-9.</p> <p>. Birimoğlu, C. (2012). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Şiddete Bakışları. Gaziantep: Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi.</p> <p>. Coleman, J.& Stith, S. (1997). Nursing Students' Attitudes Toward Victims of Domestic Violence As Predicted By Selected Individual and Relationship Variables. Journal of Family Violence, 12 , 113-138.</p> <p>.Coopersmith, S. (1981). SEI. Self-esteem inventories. Palo Alto, CA. Consulting Psychologist Press.</p> <p>.Cyr, M., McDuff, P.& Wright, J. (2006). Prevalence and Predictors of Dating Violence Among Adolescent Female Victims of Child Sexual Abuse. Journal of Interpersonal Violence, 21(8),, 1000-1017.</p> <p>.Eldeleklioğlu, J. (1996). "Karar Strejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki," Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.</p> <p>.Karasar, N. (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (13. Basım). Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.</p> <p>.Kılınçer(2012).Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar. Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.</p> <p>.Pişkin, M. (1996). Self-esteem, locus of control and academic achievement of secondary school children both in England and</p>

	<p>Turkey. Yayınlanmamış doktora tezi, University of Leicester, İngiltere.</p> <p>.Sakarya(2013). Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet.Necmettin Erbakan Yüksek Lisans Tezi.Necmettin Erbakan Üniversitesi.</p> <p>.Sezer, Ö. (2008). Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği' nin Türkçe' ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16), 1-15.</p> <p>.Tuzgöl, M. (1998). Anne-Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.</p> <p>.Yumuşak(2013). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumları, Toplumsal Cinsiyetçilik ve Narsistik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki.Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.</p>
--	--

Ek: Araştırmada uygulanacak anket soruları.

Öğrenci

MELTEM YILDIZ

Danışmanı

Prof. Dr. JALE ELDELEKLİOĞLU

Uygundur

Anabilim Dalı Başkanı

DOÇ. DR. NAGİHAN OĞUZ DURAN

EK 6

REKTÖRLÜK UYGULAMA/ ARAŞTIRMA VE ETİK KURUL ONAY YAZILARI

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı: 26468960-044/591

07/01/2016

Konu: Arş. Gör. Meltem YILDIZ'ın Anket
Uygulaması

Sayın Arş. Gör. Meltem YILDIZ
Eğitim Fakültesi Araştırma Görevlisi
B Blok 117 Numaralı Oda

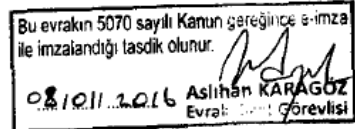
İlgi : 01.12.2015 tarihli yazınız.

İlgi yazınızda bahsi geçen "Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana-Baba Tutumu ve Benlik Saygısı İle İlişkisi" başlıklı tez çalışmanız Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından incelenmiş olup, alınan karar ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet YÜCE
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek :
Karar (1 adet)

Bu Belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

U.Ü Rektörlüğü Görükle Kampusu 16059 Nilüfer/BURSA

Tel:0224 294 00 86 Faks:02242940037

e-posta : uugs@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: www.uludag.edu.tr

Bilgi İçin: Çiğdem ŞENOL

Şef

Tel:02242940038

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır. Teyit için: <https://udos.uludag.edu.tr/teyit/?7zyqDZCkok-XfLHxgJ-GIQ>

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ   **OTURUM SAYISI**
30 Aralık 2015   2015-02

KARAR NO 6 : Eğitim Fakültesi Arş.Gör.Meltem YILDIZ'ın "Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana-Baba Tutumu ve Benlik Saygısı İle İlişkisi" başlıklı tez çalışması kapsamında yapılacak olan anket çalışmasının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Arş.Gör.Meltem YILDIZ'ın "Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana-Baba Tutumu ve Benlik Saygısı İle İlişkisi" başlıklı tez çalışması kapsamında yapılacak olan anket çalışmasının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçөгüne ilişkin sorumluluğu başvuruçuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Mehmet YÜCE
Kurul Başkanı

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı: 26468960-044/36781

19/11/2015

Konu: Meltem YILDIZ'ın Anket Uygulama İzni

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 12.11.2015 tarihli ve 20585590-302.08.01/2419 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda bahsi geçen Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Meltem YILDIZ'ın "Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana-Baba Tutumları ve Benlik Saygısı İle İlişkisi" konulu tez çalışmasına veri toplamak amacıyla Üniversitemiz Eğitim, Fen-Edebiyat, İktisadi İdari Bilimler, Mimarlık, Mühendislik, Veterinerlik, Ziraat, Tıp, Spor Bilimleri ve İlahiyat Fakültelerinde araştırma ve uygulama yapma isteği Rektörlüğümüzce uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

imza

Prof. Dr. Eray ALPER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu Belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

U.Ü Rektörlüğü Görükle Kampusu 16059 Nilüfer/BURSA

Bilgi için : Çiğdem ŞENOL

Tel: 0224 294 00 44 Faks: 0224 294 00 37

Şef

e-posta : uugs@uludag.edu.tr Elektronik Ağ: www.uludag.edu.tr

Tel: 0224 294 00 38

Bu belge UDOS ile hazırlanmıştır. Teyit için: <https://udos.uludag.edu.tr/teyit/?vwtUA4IdeUi5bLvtWKzogQ>

EK 7: COOPERSMITH BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ KULLANMA İZİNİ

Uludağ
Üniversitesi

meltemyildiz@uludag.edu.tr

[Click here to enable desktop notifications for Uludağ Üniversitesi Mail.](#) [Learn more](#) [Hide](#)

2 of 345

COMPOSE

Coopersmith Benlik Saygisi Ölçeği

MELTEM YILDIZ <meltemyildiz@uludag.edu.tr>
to ayseberiltufan

3:40 PM (4 hours ago)

Ayşe Beril Hocam Merhabalar,

Ben Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümünden Araştırma Görevlisi Meltem YILDIZ. Tezimde romantik ilişkilerde şiddet üzerine çalışacağım. Sizin için de uygunsa Coopersmith Benlik Saygısı ölçeğinizi tez çalışmamda kullanmak isterim. Şimdiden teşekkürler.

İyi çalışmalar.

Ayşe Beril Tufan
to me

4:09 PM (3 hours ago)

Turkish > English

[Translate message](#)

[Turn off for: Turkish x](#)

Sevgili Meltem Yıldız
Coopersmith Benlik Saygısı Envanterini kaynak göstermek koşuluyla tez çalışmanızda kullanmanızda bir sakınca yoktur. Bu ölçekle yapacağınız araştırmanın sonuçlarını da paylaşmanız dileği ile başarılar dilerim.
Emekli Prof.Dr. A. Beril Tufan

iPad'inden gönderildi

30 Eylül 2015 tarihinde 15:40 saatinde, MELTEM YILDIZ <meltemyildiz@uludag.edu.tr> şunları yazdı:

Click here to [Reply](#) or [Forward](#)

Click here to [Reply](#) or [Forward](#)

Click here to [Reply](#) or [Forward](#)

COMPOSE

Inbox

Starred

Important

Sent Mail

Drafts

More

MELTEM

No recent chats

[Start a new one](#)

EK 8: ROMANTİK İLİŞKİYİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ İZİNİ

is:starred

 meltemyildiz@uludag.edu.tr

Click here to enable desktop notifications for Uludağ Üniversitesi Mail. [Learn more](#) [Hide](#)

Mail
←
📁
📧
🗑️
Move to Inbox
📧
More

2 of 7
←
→
⚙️

COMPOSE

ROMANTİK İLİŞKİYİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Inbox x

Melih TUZGOL DOST

mtuzgol@hacettepe.edu.tr

MELTEM YILDIZ

<meltemyildiz@uludag.edu.tr>

Oct 15

to mtuzgol

Meliha Hocam Merhabalar,

Ben Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalından Araştırma Görevlisi Meltem YILDIZ. Tezimde romantik ilişkilerde şiddet üzerine çalışacağım. Sizin için de uygunsanız ölçüğünizi çalışmamda kullanmak isterim. Bir Örneğini bana göndermeniz mümkünse çok sevinirim. Şimdiden teşekkürler.

İyi çalışmalar.

Melih TUZGOL DOST

Oct 18

Merhaba, tez konunuzu tam olarak yazabilir misiniz? Hangi grup üzerinde çalış...

MELTEM YILDIZ

<meltemyildiz@uludag.edu.tr>

Oct 19

to Meliha

Meliha Hocam Merhabalar,

Benim tez konum romantik ilişkilerde şiddetin ana-baba tutumu ve benlik saygısıyla ilişkisi. Üzerinde çalışmayı planladığım grup da üniversite öğrencileri.

İyi Çalışmalar.

MELTEM YILDIZ

Oct 26 (9 days ago)

Melih Hocam Merhabalar, Mailimin ulaşup ulaşmadığından emin olmadığım için ...

Melih TUZGOL DOST

Oct 27 (8 days ago)

to me

Turkish > English

Translate message

Turn off for: Turkish x

Meltem Hanım merhaba,

Ölçek ektedir. Çalışmanızda kullanabilirsiniz. Kolaylıklar dilerim.

Melih Tuzgol Dost

MELTEM YILDIZ

<meltemyildiz@uludag.edu.tr>

Oct 27 (8 days ago)

to Meliha

Çok teşekkür ederim Meliha Hocam.

No recent chats
[Start a new one](#)

EK 9:

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Meltem YILDIZ
Tez Adı	Romantik İlişkilerde Şiddetin Ana Baba Tutumları ve Benlik Saygısı İle İlişkisi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Tez Türü	Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışman(lar)ı	Prof. Dr. Jale ELDELEKLIÖĞLU
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama İzni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasının ertelenmesini istiyorum 1 yıl ☐ 2 yıl ☐ 3 yıl ☒ ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin vermiyorum

Hazırlamış olduğum tezimin yukarıda belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih: 09. 08. 2016

İmza:

EK 10:**Öz Geçmiş****Doğum Yeri ve Yılı :** Eskişehir- 1991

Öğr. Gördüğü Kurumlar :	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	2005	2009	Ahmet Eren Anadolu Lisesi
Lisans	2009	2013	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Yüksek Lisans 2013 2016 Uludağ Üniversitesi**Bildiği Yabancı Diller ve****Düzeyi :** İngilizce- Orta

Çalıştığı Kurumlar :	Başlama Tarihleri	Ayrılma Tarihleri	Kurum Adı
1.	2013		Uludağ Üniversitesi

Yurt Dışı Görevleri :**Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar :****Editör veya Yayın Kurulu Üyeliği :****Yurt İçi ve Yurt Dışında Katıldığı Projeler :****Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar :**

Eldeleklioğlu, J. & Yıldız, M. (2014). "Lise Öğrencilerinin İnternet ve Sosyal Ağlarda Kalma Sürelerinin Akademik Başarı ile İlişkisi" (Poster), Uludağ Üniversitesi IV. Bilgilendirme ve Ar-Ge Günleri Bursa/Türkiye.

Yayımlanan Çalışmalar :

Meltem YILDIZ